

G Ū L I E L M I B A L L A
E P I S T O L A D O G M A T I C A
A D J O S E P H U M D E P O N T E
F L U M A R E N S I U M D U C E M

*Ex reconditis S. Scripturae, & Sanctorum
Patrum thesauris compacta,*

Ita ut nulla thesis eorum autho-
ritate careat,

ET EJUSDEM DUCIS CURA

Ad publicam utilitatem edita,

E T

D I V O J A N U A R I O

D I C A T A.

*Seb. n. Pauli
Cred. n. Anthonij manuz*



NEAPOLI, Typis Felicis Mosca MDCCXIII.
SUPERIORUM LICENTIA.



D I V O
JANUARIO

MIRA SANGUINIS OPE
COELESTI INTERPRÉTI.

J O S E P H D E P O N T E
FLUMARENSIUM DUX.

I Nstanter quæsieram à P.
Gulielmo Balla Cœnobi-
ta Heremitani Ordinis à
D. Hieronymo instituti meo in

a 2

pie-

pietatis via duce, & multā do-
ctrina Religiosa imbuto certas
regulas, quibus vivere daretur
mibi juxta salutare Christianas
leges, quibus porrò insi-
stens, divinoque fultus favore
dirigere opera mea, mentem-
que ad summi Numinis lau-
dem, eidemque, & tibi place-
re possem, & inter alios, te
præcipuum meum Patronum,
sub cujus tutela vitam duco,
aliquaqualiter imitari. Igitur
cum easdem mihi benignè im-
pertitus ille esset doctissima,
piaque Epistola (quam non si-
ne

ne tuo , Dive , auxilio , sub
cujus ego patrocinio sum , exa-
ratam existimo) cuncta ex Sa-
crarum Scripturarum testimo-
nio , primorumque Patrum au-
thoritatibus eruens , eandem
procul dubio juvaturam ne-
dum mihi , sed cuicumque jis-
dem uti vivendo proponat , pu-
tans , bonum factu duxi , si
eamdem Typis tradi curarem ,
& tibi , Dive , dicarem , ut
tuo nomine insignita ad om-
nium beneficium prodiret . Tu
obsequium meum æqui , boni-
que consule , meque in hujus
vi-

*vitæ tramite periculis pleno
juxta tuam charitatem, amo-
remque dirige, & ad metam
perducas æternam, oro.*

EMINENTISSIMO Signore.

Felice Mosca Stampatore, supplicando espone à V. Em. come desidera dare alle Stampe una Epistola latina diretta dal P. Guglielmo Balla all' Illust. Duca di Flumari; Però supplica V. Em. si degni dar licenza, che quella si possa stampare, e publicare, con commetterne la revisione à chi li piacerà, e lo riceverà, &c.

*R. D. Nicolaus Pollio S. T. D. & M. revideat, & referat
Neap. 16. Martii 1713.*

SEPTIMIUS PALUTIUS VIC. GEN.

D. Petrus Marcus Giptius Canon. Dep.

EMINENTISSIME PRINCEPS.

UT Em. V. jussa facerem vidi Epistolam directam ad Flumarensum Ducem Adm. R. P. Gulielmi Balla, nec in ea quicquam legi, quod dogmatibus nostræ Catholicæ Fidei, vel bonis moribus adversetur, quin potius omnia testimonio Sacræ Scripturæ, ac SS. PP. confirmata mira eruditione inveni, proinde typis mandari censeo, si ita Em. Vestræ videbitur. Neapoli die 6. Martii 1713.

Em. Vestræ

*Humillimus, & Obsequiosissimus Servus
D. Nicolaus Pollio Examinator Sinodalis
Curie Archiepiscopalis.*

*Attenta suprascripta relatione, Imprimatur.
Neap. die 10. Julii 1713.*

SEPTIMIUS PALUTIUS VIC. GEN.

D. Petrus Marcus Giptius Canon. Dep.

ECCEL-

ECCELLENTISSIMO SIGNORE.

F Elice Mosca Stampatore, supplicando espone a V. E. come desidera dare alle Stampe una Epistola latina diretta dal P. Guglielmo Balla all' Illust. Duca di Flumari; Però supplica V. E. si degni dar licenza, che questa si possa stampare, e publicare, con commetterne la revisione a chi li piacerà, e lo riceverà, &c.

U. J. D. Joseph Macrino videat, & in scriptis referat.

GUERRERO R. ARGENTO R. MAZZACCARA R.

Provisum per S. E. Neap. die 17. Julii 1713.

Portius.

EXCELLENTISSIME PRINCEPS.

M Andatis Excell. Vestrae parens Epistolam observavi à Rev. P. Gulielmo Balla ad Ill. Flumarensem Ducem exaratam, in qua methodus, quo pure Deus excolendus sit, qualiter mores ad ipsius cultum, & obsequium dirigendi, jus, & æquum administrandum, quæ cavenda, quæ appetenda integro homini ex fontibus. S. Scripturæ, & Patrum abundè hauritur. Opus veraci doctrina plenum, quam si præterire non auderent homines nihil scelestum, nihil injustum orbem turbaret. Cæterum ea pias doctrinas exhibens terrenis non immiscetur rebus, nec quidquam, quo Regia Jurisdictio turbetur continet, & ad comune bonum excudi posse censeo, si ita Excell. Vestrae videbitur die 19. Julii 1713.

Tibi Excellentiss. Vir

Additissimus

Joseph Macrinus.

Visa supradicta relatione, imprimatur, verum in publicatione servetur Regia Pragmatica.

GUERRERO R. ARGENTO R. MAZZACCARA R.

Provisum per S. E. die 19. Julii 1713.

Portius.

GULIEL-

I

GULIELMUS BALLA
JOSEPHO DE PONTE
FLUMARENSIUM DUCI

S A L U T E M.

Quæsiuisti à me , Dilectissime in Christo fili Joseph , quo methodo te studere oporteat in thesauro scientiæ Sanctorum acquirendo . Ut votis respondeam tuis , hoc à me tibi primò traditur consilium , ut per rivulos incipias iter , nec statim in mare cupias introire , quia per facilliora ad difficiliora oportet quemlibet devenire : *Sicut modo geniti infantes lac concupiscite , ut in eo crescatis in salutem* (A). Hæc igitur sit institutio tua . Tardiloquum te esse moneo , conscientiæ puritatem amplectere , orationi impigrè vacare , potiùs domum tuam , quam compita frequenter diligeres . Cæterum omnibus teamabilem exhibe , nihil de alienis dictis , factisque penitus quæras , nemini te nimium familiarem ostendas , consiliis aliorum , quæ tua non interest nosse , non immisceas , & nullatenus te intromittas : Sanctorum , & bonorum imitari vestigia non omittas . Non respicias quæ dicantur , à quo audias : sed quidquid boni dicatur memoriæ commenda . Intellige prius quæ agen-

A 1. Petri 2.

A

da

- da sunt , & audienda , de dubiis te certum redde , satage quæcumque occurrent animo condere , eumque sicut capiens vas implere :
- B Ecclef.3. *Altiora te ne quæsieris* (B) : hæc si sectatus fueris ; id attingere poteris quod affectas ; nempe boni , & recti præmium .
- Sed audi Fili ne nimis te trahat nobilitatis lux : quippe , qui è Ducibus Flumarenſium ortum trahas , quia ſi primam inſpiciamus cauſam , ab uno omnes originem habemus : *Numquid non Deus unus creavit nos , quare deſpicit fratrem ſuum unusquiſque veſtrum* (C) ? Et licet : *Beata terra , cujus rex eſt nobilis* (D) .
- C Malachiæ 2.
D Ecclef. 10. Tamen unumquemque de limo terræ formavit Deus : *Numquid non Pater unus omnium noſtrum* (E) ? Nec Job ſentiebat homines nobilitatem habere , nam vilis portionis à corpore parentum traduccionem habemus . Dum ait : *Putredini dixi Pater meus es* (F) . Sic errant qui eos reputant nobiles , quos Deus iudicat viles , non obſequioſos : *Qui me contemnunt erunt ignobiles* (G) . Nam commune malum alicujus nobilitatis eſt ſuperbia , quam multa mala ſequuntur : *Initium omnis peccati ſuperbia eſt , qui tenuerit eam , adimplebitur maledictis* (H) . Non enim eſt nobilitas vera , quæ non eſt pura , ſicut eſt in eo , qui habet nobilitatem ſanguinis cum ignobilitate mentis . Nec profecto eſt verè nobilis , qui ſui ſervus eſt ventris , quia *Huiusmodi Chriſto Domino noſtro non ſerviunt ; ſed ſuo ventri* (I) . In corde nobili plus provehuntur bona , in corde ſervili
- E Malach.2.
F Job. 17.
G 1.Reg.2.
H Ecclef. 10.
I Roman. ult.

vili plus mala, & servi non emendantur, nisi supplicii: *Servus verbis erudiri non potest* (K). K Proverb. 29.
 Ipsi enim quanto majora & plura beneficia à Deo recipiunt, tanto minus ipsorum memores sunt: *Adimpleti sunt, saturati sunt, & elevarunt cor suum* (L). L Osee 23.
 Verè nobilis parva despicit, & magna appetit, & ait: *Quid mihi est in celo, & à te quid volui super terram* (M). M Pf. 12.
 Verè nobilis leoni similis, nullo vano timore terretur: *Leo fortissimus bestiarum ad nullius pavebit occursum* (N). N Prov. 30.

Tria tibi sunt necessaria ad salutem, scilicet scientia rerum credendarum, scientia desiderandarum, & scientia operandarum. In Symbolo credenda docentur. In Oratione Dominica desideranda exprimuntur. In lege traditur scientia operandarum, Lex porro quadruplex est.

Prima dicitur lex naturæ, idest lumen intellectus insitum nobis à Deo, per quod cognoscimus quid agendum, & quid vitandum. In creatione hanc legem Deus homini dedit, sed multi credunt excusari per ignorantiam: *Multi dicunt quis ostendit nobis bona* (O). O Pf. 4.
 Sed errant, quia *Signatum est super Nos lumen vultus tui Domine* (P). P Ibidem.
 Sed licet Deus dederit homini in creatione hanc legem, diabolus tamen in homine superfeminavit & aliam scilicet legem concupiscentiæ. Inde accidit, quod licet homo velit bonum secundum rationem, tamen ex concupiscentia ad contrarium inclinatur. *Video aliam legem in membris meis repugnare*

- Q Roman. 7. *pugnans legi mentis meae* (Q); & inde est, quod frequenter ordo rationis corrumpitur per concupiscentiam: *Captivans me in lege peccati* (R). Destrueta igitur lege naturae per concupiscentiam, oportebat, quod homo diverteretur à malo, & faceret bonum per legem scriptam, quod fit per considerationem poenae inferni, & extremi iudicii. *Initium sapientiae timor Domini* (S). *Timor Domini expellit peccatum* (T). Et licet qui ex timore non peccat, non sit justus, inde tamen incipit justificatio, & ideo datur alius modus retrahendi à malo, & inducendi ad bonum, scilicet lex Christi, quae est lex amoris liberis faciens. *Ubi spiritus Domini, ibi libertas* (V). Observatores legis scriptae ad bona temporalia introducebantur. *Si volueritis, & audieritis me, bona terrae comedetis* (X). Sed observatores legis Christi in bona caelestia introducuntur (Y): *Si vis ad vitam ingredi serva mandata. Pœnitentiam agite appropinquabit vobis Regnum Caelorum* (Z). Unde prima lex gravis erat: *Cur tentatis imponere jugum super cervicem nostram, quod neque nos, neque patres nostri portare potuerunt* (A). Sed lex Christi est levis: *Jugum enim meum suave est, & onus meum leve* (B). Quia ait Apostolus: *Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum* (C).

Sed quia non omnes possunt scientiae infundere; ideo à Christo data est lex brevis, ut
ab

ab omnibus posset sciri, quæ est lex amoris : *Verbum abbreviatum faciet Dominus super terram* (D). Hæc est lex, quæ causat in homine spiritualement vitam, quia qui Deum diligit, ipsum in se habet : *Qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo* (E). Natura etiam amoris est, quod amantem in amatum transformet; quod si vilia diligimus, & caduca, viles, & inhabiles efficitur : *Facti sunt abominabiles, sicut ea quæ dilexerunt* (F). Si autem Deum diligimus, divini efficitur : *Qui adhæret Domino unus spiritus est* (G). Nec absque charitate aliquis potest virtuosè operari : *Qui non diligit manet in morte* (H). Vidimus enim amantem propter amatum magna, & difficilia operari : *Si quis diligit me sermonem meum servabit* (I); & qui mandatum divinæ dilectionis servat, totam implet legem : quia charitas : *Non agit perperam* (L). Et ita habenti charitatem nulla adversa nocent : *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum* (M). Solum enim charitatem habentibus æterna beatitudo promittitur : *In reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi in illa die justus iudex, non solum autem mihi, sed, & bis qui diligunt adventum ejus* (N). Sic, & Deus diligentibus se peccata dimittit : *Charitas operit multitudinem peccatorum, & (O) Universa delicta operit charitas* (P). Et ideo : *Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum* (Q). Sed nullus verè diligit, quem non verè poenitet, & ideo

D Roman. 9.

E 1. Joan. 4.

F Osee 9.

G 1. Cor. 6.

H Joan. 3.

I 1. Joan. 14.

L 1. Cor. 13.

M Roman. 8.

N 2. Timot. 4.

O 1. Petri 4.

P Proverb. 10.

Q Lucæ 7.

- & ideo charitas causat cordis illuminationem ; nam sicut : *Omnes involvitur tenebris* (R). Ita charitas docet omnia necessaria ad salutem : *Unctio ejus docet vos de omnibus* (S) . Quia ubi charitas , ibi Spiritus Sanctus , qui novit omnia : *Deducit nos in viam rectam* (T) ; & ideo dicitur : *Qui timetis Deum diligite illum, & illuminabuntur corda vestra* (V) . Accidit enim , quod in rebus temporalibus non quiescat animus ; *Cor autem impii quasi mare fervens , quod quiescere non potest* (X) . *Non est pax impiis dicit Dominus* (Y) ; Sed non sic accidit in charitate , qui enim diligit Deum pacem perfectam habet : *Pax multa diligentibus legem tuam , & non est illis scandalum* (Z) . Et hoc ideo quia solus Deus sufficit ad implendum desiderium nostrum : *Qui replet in bonis desiderium tuum* (A) , & ideo dicitur ; *Fecisti nos Domine ad te , & inquietum est cor nostrum donec requiescat in te* (B) . Facit etiam Charitas hominem magnæ dignitatis , quia de servo facit liberum , & amicum : *Jam non dicam vos servos , sed amicos* (C) ; & non solum liberos , sed etiam filios , ut scilicet : *Filii Dei nominemur , & simus* (D) . Quia acquirimus jus in hæreditate Dei , quæ est vita æterna : *Ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro quod simus filii Dei* (E) . *Si autem filii , & hæredes , hæredes quidem Dei , cohæredes autem Christi : Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei* (F) .

Nullus autem à se Charitatem habere potest

test , quia folius Dei est donum : *Non quasi nos dilexerimus Deum , sed quoniam ipse prior dilexit nos* (G) . Et ideo charitas cum Spiritu Sancto habetur : *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum , qui datus est nobis* (H) . Ad acquirendam verò charitatem expediens bonum est verbum Dei audire , quia sic accendimur in amorem ipsius : *Ignitum eloquium tuum vehebementer , & servus tuus dilexit illud* (I) . *Eloquium Domini inflammavit eum* (K) . Propter quod dicitur , quod illi duo discipuli amore æstuabant : *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via , & aperiret nobis scripturas?* (L) & ideo : *Prædicante Petro Spiritus Sanctus in auditores divini verbi cecidit* (M) . Acquiritur etiam charitas si assidue cogitemus bona : *Concaluit cor meum intra me* (N) . Undè sicut cogitationes male destruunt charitatem , ita bonæ eam acquirunt , nutriunt , & conservant : *Auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis* (O) ; *Quia Perverse cogitationes separant à Deo* (P) . Separatio à terrenis auget habitam charitatem : *Charitatis venenum est spes adipiscendorum , aut retinendorum temporalium . Nutrimentum ejus est imminutio cupiditatis : perfectio nulla cupiditas , quia radice omnium malorum cupiditas* (Q) . Et ideo dicitur : *Refulsit Sol qui prius erat in nubilo* (R) . Sol , idest intellectus humanus , est in nubilo , quando deditus est terrenis : Sed refulget quando à terrenorum amo-

G 1.Joan.4.

H Roman.5.

I Pf.118.

K Pf.104.

L Lucæ 24.

M Act.10.

N Pf.38.

O Isaïæ 2.

P Sap. 2.

Q Aug.1.83.1.

R Machab.1.

- amore elongatur. Undè etiam crescit charitas, quando gravia, pro Deo, quem diligimus sustinemus: *Aquæ multæ, idest tribulationes multæ non potuerunt extinguere charitatem* (S). Et inde est quod fidelis, quanto plures afflictiones sustinet, tanto magis elevatur in amore Dei: *Multiplicatæ sunt aquæ idest tribulationes, & elevaverunt arcam in sublime, idest animam viri justii* (T).
- Maximum, & primum mandatum in lege est: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua* (V); Et idèd necesse est ut perpendamus, quod omnia, quæ habemus à Deo habemus: *Tua sunt omnia, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi* (X). Et de Justo dicitur: *De omni corde suo laudavit Dominum, & dilexit Deum qui fecit illum* (Y). Undè divina excellentia considerari debet, quia *Deus major est omni corde* (Z). Quod si totis viribus ei serviamus, adhuc debitum non implemus: *Glorificantes Dominum quantumcumque potueritis, supervalebit adhuc. Benedicentes Dominum exaltate illum quantum potestis: major est enim omni laude* (A). Propter quod magnam injuriam Deo facit, qui ei aliquid adequat: *Cui similem fecisti Deum* (B)? Unde impossibile est corruptibilia simul cum Deo diligere: *Coangustatum est stratum, itaut alter decidat, & pallium breve utrumque operire non potest* (C). Cor enim humanum est arctum respectu Dei, & Ipse non patitur consortem in corde nostro:
- Ergo*
- S Cantic. 8.
- T Genes. 7.
- V Matth. 22.
- X 1. Paralipom. 29.
- Y Eccles. 47.
- Z 1. Joan. 3.
- A Eccles. 43.
- B Isai. 40.
- C Isai. 28.

Ego sum Deus tuus Zelotes (D). Et ideò nullus potest diligere Deum in peccato existens: *Non potestis Deo servire, & Mammonæ* (E). Ille autem diligebat Deum qui dicebat: *Memento quomodo ambulaverim coram te in veritate, & in corde perfecto* (F); & ideò dicitur: *Quousque claudicatis in duas partes* (G)? Sicut claudicans, nunc huc, nunc illuc inclinatur, sic & peccator nunc peccat, & nunc pœnitere nititur. Propter quod Dominus ait: *Convertimini ad me in toto corde vestro* (H). Contra præceptum dilectionis peccant, & damnantur, qui vitando unum grave peccatum, aliud committunt: *Quia qui offendit in uno, factus est omnium reus* (I). Sicut illi, qui confitentur quædam, & quædam non: Cum impium sit à Deo mediam sperare veniam. Nec licet quantum ad diversos confessionem dividere; Undè dicitur: *Effundite coram illo corda vestra* (K).

D Exodi 20.
E Matth. 6.
F Isai. 38.
G 3. Regū 18.
H Joelis 2.
I Jacobi 2.
K Psalm. 61.

Ad diligendum Deum danda sunt ista Deo, scilicet, intentio, voluntas, mens, fortitudo: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde, tuo & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex tota virtute, idest fortitudine tua* (L). Per cor intelligitur illud, quod omnia opera ad se trahit: *Si oculus tuus, idest intentio nequam fuerit, totum corpus tenebrosus erit* (M) idest, omnia bona opera erunt tenebrosa; & ideò in omni opere mentis, intentio ponenda est in Deo: *Sivè ergo manducatis, sivè bibitis, vel aliud quid facitis, omnia in*

L Matth. 12.
M Lucæ 11.

B glo-

- N 1. Cor. 10. *gloriam Dei facite* (N). Sed bona mentis intentio non sufficit, nisi adsit bona voluntas; & ideò nullum malum bona intentione factum excusatur: *Qui dicunt faciamus mala, ut veniant bona, quorum damnatio iusta est* (O). Tunc autem adest bona voluntas intentioni mentis quando voluntatem nostram voluntati Divinæ concordamus: *Ut facerem voluntatem tuam Deus meus volui* (P). Et ideò Anima in Scripturis frequenter pro voluntate accipitur: *Quod si subtraxerit se non placebit Animæ meæ, idest voluntati meæ* (Q). Totus quoque intellectus dandus est Deo: *In captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi* (R). Solent autem aliqui opere non peccare, sed peccata frequenter cogitare, ad quos dicitur: *Auferte malum cogitationum vestrarum* (S). Sicut sunt qui in sua sapientia confidentes, nolunt fidei traditis assentire; Undè dicitur: *Ne invidiaris prudentiæ tuæ* (T). Denique Deo virtus, & fortitudo danda est: *Fortitudinem meam ad te custodiam* (V). Nec fortitudo nostra adhibenda est ad peccandum: *Væ qui potentes estis ad bibendum vinum* (X). Aut ad nocendum proximis, sed ad subveniendum ipsis: *Erue eos qui ducuntur ad mortem* (Y). Diliges proximum tuum sicut te ipsum, nam qui hoc servat totam legem implet: *Plenitudo legis est dilectio* (Z). Quatuor ex causis diligendus est proximus. Primo propter divinum amorem: *Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est*

- O Proverb. 47. *num perseveranter : Omni tempore diligit qui amicus est & frater in angustiis comprobatur, immò tunc maxime probatur amicus (O). Conservatur autem amicitia per patientiam : Vir iracundus suscitatur rixas (P) ; & etiam per humilitatem : Inter superbos semper iurgia sunt . Qui enim considerat magna de se , & despicit alium non potest defectus illius pati (Q) . Nec proximus diligendus est ut peccetur , cum Deus ex hoc amittatur : Manete in dilectione mea (R) , de qua dicitur : Ego Mater pulchræ dilectionis (S) . Hæc dilectio se extendit etiam erga inimicos : Diligite inimicos vestros (T) . Quia qui odit fratrem suum non est in statu salutis : Qui odit fratrem suum in tenebris est (V) . Undè sicut Deus diligit naturam , & odit vitium : Odisti omnes qui operantur iniquitatem (X) . Diligis Domine omnia quæ sunt , & nihil odisti eorum quæ fecisti (Y) . Ita & Sancti aliquos oderunt : Perfecto odio oderam illos . . Si quis non odit Patrem suum , & matrem &c. (Z) Potest tamen aliquando quis sic facere malum , ut velit bonum , quia in adversitate aliquis convertitur , & bonus est , qui in prosperitate erat malus : Vexatio intellectum dabit auditui (A) . Quapropter non licet fovere Ecclesiæ tyrannum nè destruat Ecclesia : Per omnia benedictus Deus , qui tradidit impios (B) . Sicut non est peccatum justè damnare malos : Ministri enim Dei sunt tales (C) . Sed quilibet pro quolibet orare tenetur , & subvenire*
- P Proverb. 25.
 Q Prover. 13.
 R Joannis 15.
 S Eccles. 24.
 T Matth. 5.
 V 1. Joan. 2.
 X Psal. 5.
 Y Sapient. 11.
 Z Lucæ 14.
 A Isai. 28.
 B 2. Machab. 1.
 C Roman. 13.

re cuilibet in ultima necessitate ; licet non teneatur cum quolibet habere familiaritatem, nisi peteret veniam ; quia tunc esset amicus ; & ideo : *Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet, & pater vester caelestis delicta vestra : si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra* (D) . Quia dicitur : *Dimitte nobis debita nostra sicut, & nos dimittimus debitoribus nostris* (E) . Si vis agnoscere an sis filius Dei, dilige inimicum : *Diligite inimicos vestros, ut sitis filii Patris vestri, qui in Caelis est* (F) ; quia diligere amicum non est signum filiationis divinæ : *Nam Publicani, & Ethnici hoc faciunt* (G) . Oportet etiam quod vel trahas inimicum ad dilectionem bonitate tua, & tunc vincis, vel quod alius trahat te ad odium, & tunc perdis : *Noli vinci à malo, sed vince in bono malum* (H) . Unde nulla major provocatio ad amorem, quam praevenire amando : *Si esurierit inimicus tuus ciba illum. si sitit potum da illi, hoc enim faciens carbones ignis congeres super caput ejus* (I) ; & ita : *Cum placuerint Domino viæ hominis inimicos quoque ejus convertet ad pacem* (K) . Et ex hoc preces tuæ facilius exaudiuntur : *Si steterint Moyses, & Samuel coram me* (L) . Fecit potius de istis mentionem, quia rogaverunt pro inimicis (M) . Similiter & veritas ait : *Pater dimitte illis* (N) . Aliquando peccamus, nec Deum quærimus, & Deus convertit nos ad se infirmitate vel aliquo infortunio : *Sepiam viam tuam spinis*

D Roman. 13.

E Matth. 6.

F Matth. 5.

G Matth. 1.

H Roman. 12.

I Roman. 12.

K Prover. 16.

L Jerem. 13.

M Glof. Gregorii.

N Lucæ 23.

O Ofcæ 2. *nis* (O). Sic, & Paulus tractus fuit: *Erravi sicut ovis quæ periit, quære Servum tuum Domine* (P). *Trabe me post te* (Q); & hoc consequimur si primo remittentes ad nos trahimus inimicos: *Eadem mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis* (R). *Dimittite & dimittimini* (S). *Quia Beati misericordes, quia ipsi misericordiam consequentur* (T). Sed nulla major misericordia, quam inimico dimittere,

V Exodi 20. Primum præceptum quod pertinet ad amorem Dei est: *Non habebis Deos, alienos* (V). Gentiles daemona colebant: *Omnes dii gentium daemona* (X). Sed nunc qui divinationibus, & sortilegiis intendunt opponunt se huic præcepto, quia fieri non potest, quin aliquod pactum cum diabolo contrahatur: *Nolo vos fieri socios daemoniorum — Non potestis mensæ Domini participes esse, & mensæ daemoniorum* (Y). Fuerunt qui coluerunt astra, credentes esse Deos: *Solem, & Lunam refores orbis terrarum putaverunt* (Z). *Custodite sollicitè animas vestras, nè fortè elevatis oculis ad Cælum videas Solem & Lunam, & omnia astra Cæli, & errore deceptus adores ea, & colas, quæ creavit Dominus Deus in ministerium cunctis gentibus* (A). Contra hoc præceptum etiam peccant Astrologi putantes corpora cælestia esse animarum rectores, quarum solus Deus rector est, sicut illi, qui inferiora elementa colebant: *Aut Spirituum Deos putarunt* (B). In hos errores inci-

cidunt, qui malè creaturis utuntur nimis eas diligentes : *Aut avarus quod est idolorum servitus* (C). Sicut sunt carnales illi de quibus dicitur : *Acerbo luctu dolens pater rapti citò sibi filii fecit imaginem, & illum qui tunc quasi homo mortuus fuerat, nunc tanquam Deum colere cepit, & constituit inter servos suos sacra, & sacrificia* (D). Sunt etiam adulatores, qui quibus non potuerunt honores reddere præsentibus curant reddere absentibus formando imagines : *Quem honorare volebant fecerunt, ut illum qui aberat tanquam præsentem colerent* (E). Tales quoque sunt qui plusquam diligunt hominem, quam Deum, plusquam fidentes in ipsis, quam in Deo ad quos dicitur : *Nolite confidere in principibus, neque in filiis hominum, in quibus non est salus* (F). Ad hoc etiam pervenit horum superbia, ut aliquos suaferint ut se vocari Deos paterentur, sicut Nabuchodonosor de quo dicitur : *Elevatum est cor tuum, & dixisti, Deus ego sum* (G). Unde hoc faciunt qui plus suo sensui, quam Dei præceptis credunt, sequentes enim delectationes carnis corpus suum pro Deo colunt : *Quorum Deus venter est* (H). Isti proditores sunt, dum auferunt reverentiam Deo quam exhibere tenentur : *Mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis* (I). Quod summè displicet Deo : *Gloriam meam alteri non dabo, & laudem meam sculptilibus* (K). Nam dignitas Dei est, quod omnia

C Ephes.5.

D Sap.14.

E Sapien.14.

F Psa.145.

G Ezech.28.

H Philippenf. 3.

I Roman.1.

K Isa.42.

- omnia sciat : *Annunciate quæ ventura sunt in futurum , & sciemus quia Dii estis vos* (L). *Omnia nuda sunt , & aperta oculis ejus* (M) , & hanc dignitatem divinatores violant : *Numquid non populus à Deo suo requirit visionem pro vivis , & mortuis* (N) ? Dignitas quoque Dei est quod sit dator omnium bonorum : *Aperiente te manum tuam omnia implebuntur bonitate* (O) . Et ingratus existit , qui beneficia à Deo non recognoscens alium sibi Dominum facit : *Vadam post amatores meos* (P) . Quod etiam fit quando quis in alio quàm in Deo spem ponit : *Beatus vir cujus est nomen Domini spes ejus* (Q) . *Cum cognoveritis Deum , quomodo convertimini iterum ad infirma , & egena elementa ? Dies observatis , & menses , & tempora , & annos* (R) . In Baptismo diabolo abrenunciavimus , & fidem soli promissimus Deo , quam non licet infringere : *Irritam quis faciens legem Moysi sine ulla miseratione duobus , vel tribus testibus moritur , quanto magis putatis deteriora mereri supplicia , qui filium Dei conculcaverit , & sanguinem testamenti pollutum duxerit , in quo sanctificatus est , & spiritui gratiæ contumeliam fecerit* (S) ? *Vivente viro vocabitur adultera si fuerit cum alio viro . Væ ergo peccatori ingredienti terram duabus viis claudicantibus in duas partes* (T) . Præterea diabolicum dominium grave est : *Servietis diis alienis die , ac nocte , qui non dabunt vobis requiem* (V) . Dæmon enim ad plura nititur ducere peccata , & quia
- L Hài.47.
M Hebræor.
4.
N Hài.8.
O Psal.103.
P O'eæ 3.
Q Pf. 39.
R Galatar.4.
S Hebræor.
10.
T Roman. 7.
& Eccl. 2.
V Jerem. 16.

quia qui facit peccatum, servus est peccati, & non facile egredietur à peccato: *Peccatum quod per pœnitentiam non diluitur, mox suo pondere in aliud trahit* (X). Sed prœcepta Dei gravia non sunt: *Jugum enim meum suave est, & onus meum leve* (Y). Satis facimus si quid fecimus pro peccato, tantum faciamus pro Deo: *Sicut exhibuistis membra vestra servire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem ita nunc exhibete membra vestra servituti justitiæ in satisfactionem* (Z). Sed de servis diaboli dicitur: *Lassati sumus in via iniquitatis, & perditionis, & ambulavimus vias difficiles* (A). *Ut iniquè agerent laboraverunt* (B). Solum in lege Christi, & non in alia lege promittitur gloria Angelorum: *Erunt sicut Angeli Dei in Cælo* (C). Quod considerans Petrus ait: *Domine ad quem ibimus? Verba vite æternæ habes* (D).

Secundum prœceptum legis est: *Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum* (E). Assumitur nomen Dei in vanum, quando illud assumitur in confirmationem falsitatis: *Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum: labia dolosè in corde &c.* (F) Et qui hoc facit injuriis afficit Deum, se, & omnes homines propter quod dicitur: *Juramentum mendacis nè diligatis* (G). *Non vives quia locutus es mendacium in nomine Domini* (H). Jurans enim falsum, credit Deum nescire verum, & sic locat ignorantiam in Deo, cum *Omnia nuda, & aperta sint oculis ejus* (I). Deus tamen odit

X Gregorius
Homil. 11.
in Ezechielem c. 13.
Y Matth. 2.

Z Roman. 6.

A Sapient. 5.

B Jeremiæ 9.

C Matth. 22.

D Joan. 6.

E Exodi 10.

F Ps. 11.

G Zaccar. 8.

H Zacc. 13.

I Hebræor. 4.

C

men-

- mendacium : *Perdes omnes qui loquuntur mendacium* (κ) . Undè talis naturæ est juramentum , ut dubia confirmentur : *Omnes controversæ finis ad confirmationem est juramentum* (L) ; Et idè etiam , qui confirmat vanitatem assumit nomen Dei in vanum : *Dominus scit cogitationes hominum , quoniam vane sunt* (M) . Antiquitus prohibitum fuit nè juraretur falsum . *Non usurpabis nomen Dei tui frustra , &c.* (N) Sed Evangelium jubet ut nonnisi in necessitate juretur : *Audistis , quia dictum est antiquis , Non jurabis . Ego autem dico vobis : Nolite jurare omninò* (O) . Quia de facili homo potest dejerare , cum lingua ejus fragilis sit , quam *Eam nullus domare potuit* (P) . Et idè dicitur : *Sit sermo vester , est est , non non , -- Ego autem dico vobis . Nolite jurare omnino* (Q) . Quia juramentum est sicut medicina , quæ in necessitate juvat : *Quod bis amplius est à malo est* (R) . Et ideo *Jurationi non assuescat os tuum , multi enim casus in illa . Nominatio verò Dei non sit asidua in ore tuo , & nomina Sanctorum nè admisceas , quoniam non eris immunis à flagitio* (S) . Undè etiam , qui jurat pro peccato faciendo assumit nomen Dei sui in vanum , quia peccatum aliquid vanum est : *Filii hominum usquequò gravi corde ? ut quid diligitis vanitatem* (T) ? Et ita de falso non est jurandum , nec de inutili , nec de injusticia : *Jurabis , vivit Dominus in veritate , & in judicio , & in justitia* (V) . Undè etiam qui accipiunt nomen

men Dei stultè , sicut blasphemi ipsum assu-
munt in vanum : *Vani sunt omnes homines ,*
in quibus non est scientia Dei (X). *Qui blasphemaverit nomen Domini morte moriuntur* (Y).
Nomen Dei per vos blasphematur inter gentes
(Z). Quod etiam fit , quando quis vovet , &
non adimplet votum : *Si quid vovisti Deo ,*
ne moreris reddere (A) . *Vovete , & reddite*
(B) . *Displicet enim ei infidelis , & stulta pro-*
missio (C) . Undè jurare etiam per Evangelium,
per caput , animam &c. est obligare ea pœnæ
infigendæ à Deo . *Testem Deum invoco in*
Animam meam (D) .

Tertium Mandatum legis est : *Memento*
ut diem Sabbathi sanctifices (E) . Sicut Judæi
celebrant Sabbathum , sic nos fideles Domini-
cum diem , & alia principalia festa , quia Chri-
stus veniens fecit novam creationem , per pri-
mam enim homo terrenus , per secundam ho-
mo cœlestis effectus est . *In Christo Jesu neque*
circumcisio aliquid valet , neque præputium ,
sed nova creatura (F) . Et hæc nova creatura
est per gratiam , quæ incæpit in resurrectione:
Quomodo Christus surrexit à mortuis per glo-
riam patris , ita & nos in novitate vite am-
bulemus . Si enim complantati facti sumus si-
militudini mortis ejus simul , & resurrectionis
erimus (G) . Et hoc ad instructionem fidei
Redemptoris , quia caro ejus in sepulchro cor-
rupta non fuit : *Caro mea requiescet in spe .*
Non dabis Sanctum tuum videre corruptionem
(H) . Datum etiam fuit Sabbathum ad figu-

X Sap. 13.

Y Levitic. 24.

Z Rom. 2.

A Eccles. 4.

B Pl. 71.

C Eccles. 4.

D 2. Corint. 1.

E Exodi 20.

F Galat. 6.

G Roman. 6.

H Pl. 15.

- randam veritatem promissionis, qua nobis quies promittitur. *Et erit in die illa cum requiem dederit tibi Deus à labore tuo, & à concussione tua, & à servitute dura, qua ante servisti (I). Sedebit populus meus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiducia, & requie opulenta (K).* Undè requiem expectamus à labore præsentis vitæ, à concussione tentationum, & à servitute diaboli, quam repromisit Dominus venientibus ad se: *Venite ad me omnes qui laborati, & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite jugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum, & humilis corde, & invenietis requiem animabus vestris. Jugum enim meum suave est, & onus meum leve (L).* Oportet enim opera perfecta facere ut inveniatur requies perpetua: *Modicum laboravi, & inveni mihi multam requiem (M).* Undè quia homo ad terrena inferius tendit: *Corpus, quod corrumpitur, aggravat animam (N).* Dandum erat hoc præceptum, ut ipsum conaretur erigere ab eis, quod aliqui faciunt toto tempore: *Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo (O).* *Sine intermissione orate (P).* Aliqui hoc faciunt in aliqua parte temporis: *Septies in die laudem dixi tibi (Q).* Aliqui ne omninò alienarentur à Deo oportuit aliquem diem habere determinatum, nè amor Dei in eis nimis tepescat: *Si vocaveris Sabbathum delicatum, tunc delectaberis super Domino (K).* *Tunc super Omnipotentem deli-*
- I Isaïæ 14.
- K Isaïæ 32.
- L Matth. 11.
- M Eccles. 51.
- N Sapient. 9.
- O Ps. 33.
- P 1. Thessalonicens. 5.
- Q Ps. 118.
- R Isaï. 58.

deliciis affluēs, & elevabis ad Deum faciem tuam (s). Hæc est dies, in qua minus malum est arare, quàm ludere, licet debeat caveri ab opere corporali: *Sanctificabis Sabbatum, ut non facias in eo opus servile* (T). Omne opus servile non faciatis in eo (V). Opus tamen servile excusatur à culpa, si fiat propter necessitatem, aut utilitatem Ecclesiæ, vel proximi, aut auctoritatem Superioris, sed in tali die debemus à culpa cavere: *Custodite animas vestras, & nolite portare pondera in die Sabbathi* (x). Ponderus animæ est malum peccati: *Sicut onus grave gravatæ sunt super me* (Y). Et peccatum quandam servitutem importat: *Qui facit peccatum servus est peccati* (z). Undè contra hoc præceptum facit, qui operando, & peccando in Sabbatho Deum offendit: *Sabbatum, & festivitates alias non feram, quia iniqui sunt cætus vestri. Calendas vestras, & Solemnitates vestras odovit anima mea, facta sunt mihi molesta* (A). Quapropter in Sabbatho cavenda est negligentia: *Multam malitiam docuit otiositas* (B). *Semper aliquid boni operis facito, ut te diabolus inveniat occupatum* (C). *Quia Honor Regis judicium diligit* (D). Nam qui otiosi sunt in festis sæpè accidit vinci, & occidi: *Viderunt eam hostes, & deriserunt Sabbatha ejus* (E); & idè dicitur: *Quicumque venerit ad nos in bello in die Sabbathorum, pugnemus* (F). Undè in Sabbatho debemus Deo offerre Sacrificium, & de omnibus quæ habemus: *Tua sunt omnia, & quæ de*

S Job. 25.

T Jerem. 17.

V Levitic. 23.

X Jerem. 17.
Y Pl. 37.

Z Joan. 8.

A Isai. 1.

B Eccles. 38.

C Hieron. ad
Ruticum.
D Pl. 39.

E Trenor. 1.

F 1. Macchab.
2.

- G Paralipo. 29. *de manibus tuis accepimus, dedimus tibi (G).* Et sic offerenda est anima dolens de peccatis: *Sacrificium Deo Spiritus contribulatus (H).* Et orare pro beneficiis: *Dirigatur Domine oratio mea sicut incensum in conspectu tuo (I).* Corpus nostrum affligere: *Obsecro vos per misericordiam Dei, ut exhibeatis membra vestra hostiam viventem Deo (K).* Laudare Deum: *Sacrificium laudis honorificabit me (L).* Dare eleemosynas: *Beneficentiae autem, & communionis, nolite oblivisci, talibus enim hostiis promeretur Deus (M).* Hæc est dies communis lætitiæ, in qua fideles oportet convenire ad officium Ecclesiæ, & ad prædicationes: *Qui ex Deo est, verba Dei audit (N).* Hæc est dies in qua debent loqui utilia: *Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat, sed si quis bonus ad ædificationem (O).* Quia *Verba mea sunt quasi ignis ardens dicit Dominus, & quasi malleus conteret petram (P);* E ideo dicitur: *Corrumpunt bonos mores colloquia mala. Evigilate justi, & nolite peccare (Q).* In corde meo abscondi eloquia tua (R). Quia eloquium Dei instruit ignorantem: *Lucerna pedibus meis verbum tuum (S).* Et inflammat tepescentem: *Eloquium Domini inflammavit eum (T).* Et quidem in exercitiis divinarum rerum: *Vacate, & videte, quoniam suavis est Dominus (V);* & hoc propter quietem animæ, cum locus animæ Deus sit: *Esto mihi in Deum protectorem, & in domum refugii (X).* *Intrans in domum meam, quiescam cum illa (Y).*
- Sed

Sed oportet, quod non perturbemur ab inquietudine peccati : *Cor autem impii quasi mare fervens, quod quiescere non potest* (Z). Et refrenemus passiones carnis, quia *Caro concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem* (A). Et cessemus ab occupationibus mundi: *Martha, Martha sollicita es, & turbaris erga plerima* (B); & idèd: *Hæc est prætiiosa Margarita, quam qui invenit homo abscondit, & præ gaudio illius vadit, & vendit universa quæ habet, & emit eam* (C). Propter quod dicitur: *Hæc requies mea in seculum seculi, hic habitabo quoniam elegi eam* (D).

Z Isaïæ 57.

A Galat. 1.

B Lucæ 10.

C Matth. 13.

D Ps. 131.

Quartum præceptum legis est: *Honora Patrem tuum, & Matrem tuam* (E). Quia inter omnes debemus benefacere, conjunctis nobis: *Si quis suorum, & maxime domesticorum curam non habet est infideli deterior* (F). Quia dant parentes filio stabilimentum quoad esse: *Honora patrem tuum, & gemitus Matris tuæ non obliviscaris* (G). Memento quod nisi per illos natus non fuisses. Habent quoque filii nutrimentum, & necessaria vitæ à parentibus: *Egressus est nudus filius de utero matris suæ* (H), & à parentibus sustentantur, & eruditur: *Patres quidem carnis nostræ eruditores habuimus* (I) *Filii tibi sunt, erudi illos* (K). Et quidem citò debent parentes illos erudire (L): *Adolescens juxta viam suam, etiam cum senuerit non recedat ab ea, quia Bonum est viro cum portaverit jugum ab adolescentia sua* (M). Doceant filios timo-

E Exodi 20.

F 1. Thimot. 5.

G Ecclef. 7.

H Ecclef. 5.

I Hæbr. 12.

K Ecclef. 7.

L Proverb. 12.

M Tren. 3.

rem

- rem Domini, & abstinere à peccato, nec delectentur in malitiis filiorum, quia Deus punnit peccata parentum in filio: *Ego Deus Zelotes visitans iniquitates patrum in filios usque ad tertiam, & quartam generationem*(N). Igitur filii magis debent honorem reddere parentibus, quàm Dominis: *Qui timet Dominum honorat parentes, & quasi homini serviet his qui se genuerunt in opere, & sermone, & omni patientia. Honora patrem tuum, & matrem tuam, ut superveniat tibi benedictio à Deo* (O), & ex hoc filii honorant se ipsos: *Gloria hominis ex honore patris sui, & dedecus filii pater sine honore*(P). Et quia parentes dant filiis nutrimentum in pueritia, debent filii eis dare in senectute: *Fili suscipe senectam Patris tui, & non contristes eum in vita illius, & si defecerit sensu veniam da; & ne spernas eum in sua virtute. Quam mala fame est, qui derelinquit patrem, & est maledictus à Deo qui excasperat matrem*(Q). Undè quia parentes docuerunt nos, eis obedire debemus: *Filii obedite parentibus vestris* (R). Sed non tententur obedire in his, quæ sunt contra Deum: *Solum pietatis genus est in hac re esse crudelem*(S). *Si quis non odit Patrem suum, & Matrem non potest meus esse discipulus* (T). Quia Deus verior Pater est: *Numquid non ipse est Pater tuus, qui possedit, & fecit, & creavit te* (V)? Filiis tamen parentes honorantibus promittitur gratia in præsens, & gloria in futurum: *Honora Patrem tuum ut superveniat tibi benedictio à Deo* (X), Contrarium acci-
- N Exodf.20.
- O Ecclef.3.
- P Ecclef.3.
- Q Ecclef.3.
- R Coloff.3.
- S Hieronym. ad Helioncorum.
- T Lucæ 14.
- V Deuteronom.32.
- X Ecclef.3.

accidit maledicentibus: *Qui in modico iniquus est, & in majori iniquus est* (Y). Undè præcipitur honor parentum, ut filius sit longævus super terram: *Qui honorat patrem suum vita vivet longiore* (Z). Longa dicitur vita, quando est virtuosa, nam virtuosus diù vivit, quamvis citò moriatur corporaliter: *Consumatus in brevi explevit tempora multa: placita enim erat Deo anima illius* (A); Et ita dignum est, filios propter injuriam illatam parentibus vitam amittere: *Oculum qui subsannat Patrem, & qui despicit partem Matris sue suffodiant eum corvi de torrentibus, & comedent eum filii Aquilæ* (B). Propterea Pater largiri multam non debet filio potestatem. *Dum adhuc superes, & aspiras non immutet te omnis caro* (C). *Filio, & mulieri, fratri, & amico non des potestatem super te in vita tua, & nè dederis illis possessionem in vita tua, nè fortè pœniteat te* (D). Undè filii, qui honorant parentes, sibi etiam filios habent gratos, & acceptos: *Qui honorat patrem suum jucundabitur in filio* (E). *In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis* (F); Et ita filii ex honore parentum laudabilem famam habent. *Gloria hominis ex honore patris sui* (G). *Quàm male fame est, qui derelinquit patrem* (H), & idè *Benedictio Patris firmat domos filiorum, maledictio autem matris eradicat fundamenta* (I). Dicuntur etiam Patres Apostoli, & alii Sancti per doctrinam fidei, & exemplum: *Nam si decem millia pedagogorum*

Y Lucæ 16.

Z Ecclef. 3.

A Sap. 4.

B Proverb. 30.

C Ecclef. 33.

D Ecclef. 33.

E Ecclef. 3.

F Matthæi 7.

G Ecclef. 3.

H ibidem.

I Ecclef. 3.

D

rum

- rum habeatis in Christo, sed non multos patres: nam in Christo Jesu per Evangelium ego vos genui (K), & ideo dicitur: *Laudemus viros gloriosos, & parentes nostros in generatione sua* (L): *Laudemus autem non ore, sed imitatione: Mementote praeceptorum vestrorum, quorum intuentes exitum conversationis, imitami fidem* (M). Praelati etiam Patres dicuntur, & venerandi sunt, quia Ministri Dei sunt: *Qui vos audit me audit, & qui vos spernit me spernit* (N); Et ideo honorandi sunt eis obedientiam praestando: *Obedite praeceptis vestris, & subjacete eis* (O). Eis decimae praebendae sunt. *Honora Dominum de tua substantia, & de primitiis frugum tuarum da Pauperibus* (P). Reges, & Principes etiam Patres dicuntur: *Pater & si rem grandem tibi dixisset Propheta, certè facere debueras* (Q). Illi sunt, qui attendunt bonum populi, & honorandi sunt per subjectionem: *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit* (R). *Time Dominum fili mi, & regem* (S). Honorandi sunt etiam benefactores: *Esto pupillis misericors ut Pater* (T). Quia proprium patris est: *Gratiam fidejussoris ne obliviscaris* (V). Nam de ingratis dicitur: *Ingrati spes tanquam hybernalis glacies tabescet* (X). Majores aetate venerari quoque debemus: *Interroga Patrem tuum, & annuntiabit tibi; Majores tuas, & dicent tibi* (Y); Et ideo dicitur: *Coram cano capite conserge, & honora personam Senis* (Z). *In medio Magnatorum loqui non praesumas, & ubi sunt.*
Sc.
- K 1. Cor. 4.
L Eccles. 44.
M Hebr. 13.
N Lucæ 10.
O Hebr. 13.
P Proverb. 3.
Q 4. Reg. 5.
R Roman. 13.
S Proverb. 24.
T Eccles. 4.
V Eccles. 29.
X Sap. 16.
Y Deuter. 32.
Z Levit. 19.

Senes multum non loquaris (A). Audi tacens, & pro reverentia accedet tibi bona gratia (B).

A Eccles. 32.
B Ibidem.

Quia autem in lege Divina præcipitur non solum, ut operemur bonum, verum etiam ut declinemus à malo, idè hoc præcipitur cum dicitur: *Non occides*. Non prohibetur tamen occidere bruta animalia, quia omnia sunt in nutrimentum hominum: *Quasi olera virentia tradidi vobis omnia (C)*. Et venatio est sicut justum bellum. *Omne quod in macello venit manducate (D)*. Prohibetur igitur homicidium proximi. Sed Deus per hoc præceptum non abstulit sibi potestatem occidendi: *Ego occidam, & vivere faciam (E)*. Licitum ergo erit illis, qui mandato Dei occidunt, quia tunc Deus facit: *Per Me Reges regnant, & legum conditores justa decernunt (F)*. *Si malum feceris time: Non enim sine causa gladium portat, Dei enim Minister est (G)*; & Moysi dicitur: *Maleficos non patieris vivere (H)*. Unde sicut Deus non peccat; ita nec Minister ejus inferendo mortem propter peccatum: *Stipendia peccati mors (I)*. Sed non licet occidere privata auctoritate. Nec manu. *Manus vestrae sanguine plenae sunt (K)*; quod est contra charitatem. *Omnis homicida non habet vitam aeternam in se manentem (L)*. Et contra naturam: *Omne animal diligit simile sibi (M)*. Undè dicitur: *Qui percusserit hominem volens occidere, morte moriatur (N)*. Nec ore dando consilium occisionis, contra aliquem provocando, accusando, & detrahendo: *Filii hominum dentes*

C Genes. 9.
D 1. Corinth. 10.

E Deuter. 32.

F Proverb. 8.

G Roman. 13.

H Exodi 22.

I Roman. 6.

K Isai. 57.

L 1. Joan. 3.

M Eccles. 13.

N Exodi 21.

- eorum arma, & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus (o). Nec adjutorio : *Fili mi nē ambules cum eis : pedes illorum ad malum currunt, & festinant ut effundant sanguinem* (P). Nec consensu : *Digni sunt morte, non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus* (Q). Consentitur autem, quando quis potest, & non impedit : *Erue eos, qui ducuntur ad mortem* (R), & ideo dicitur : *Pasce fame morientem : Si non paveris occidisti, cum sint etiam aliqui, qui trahendo ad peccatum mortale proximum, occidunt animam auferendo vitam gratiæ : Ille homicida erat ab initio, in quantum scilicet traxit ad peccatum* (S). Undè veritas dicit : *Audistis quod dictum est antiquis ; Non occides. Ego autem dico vobis, quia omnis, qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio* (T). Scilicet pœna inflata à lege : *Si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, ab altari meo auelles eum, ut moriatur* (V). Unde quis debet cavere ab ira ne fervore provocetur : *Sit omnis homo velocis ad audiendum, tardus autem ad loquendum, & tardus ad iram* (X). Aliquando ira est in solo iudicio rationis, & ista non dicitur ira, sed iudicium, quo pœto Dominus puniens malos iratus dicitur : *Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei* (Y). Qui autem irascitur fratri suo cum motu tendente in nocumentum consentiendo peccat : *Cuncta, quæ fiunt adducet Deus in iudicium pro omni errato sive bonum, sive malum* (Z).

Debe-

Debemus autem non provocari citò ad iram, quia omnis homo diligit libertatem, & odit servitutem, & iracundus non est dominus sui ipsius. *Impetum concitati Spiritus ferre quis poterit* (A)? *Grave saxum, & onerosa arena, sed ira stulti utroque gravior* (B). Undè cavere debemus ne diù in ira permaneamus: *Ira-scimini, & nolite peccare. Sol non occidat supra iracundiam vestram* (C), quia Veritas dicit: *Esto consentiens adversario tuo citò dum es in via cum eo nè forte tradat te ministro, & in carcerem mittaris. Amen dico tibi non excies inde donec reddas novissimum quadrante* (D). Undè est differentia inter iram, & odium, quia ira subita est, odium verò diuturnum, & ideò mortale: *Qui odit fratrem suum, homicida est*; (E) Enim se interficit spoliando se charitate, & alium. *Lites aut nullas habeatis, aut quàm celerrimè finiat, nè ira crescat in odium, & trabem faciat de festuca, & Animam faciat homicidam* (F). *Vir iracundus provocat rixas* (G). *Maledictus furor eorum quia pertinax, & indignatio eorum quia dura* (H). Cavere ergo debemus ne ira prorumpat in verba: *Fatius statim indicat iram suam* (I). Aut injuriando: *Qui dixerit fratri suo, fatue, reus erit gabennæ ignis* (K). Aut superbè loquendo: *Qui autem dixerit Racha, reus erit Concilio* (L). *Responsio mollis frangit iram, sermo durus suscitatur furorem* (M). Ira enim impedit facere justitiam, & misericordiam. *Ira viri Justitiam Dei non operatur* (N). *Quia*
Ira

A Prover. 27.

B Ibidem.

C Eph. 4.

D Matth. 5.

E 1. Joan. 3.

F August. in
Regula.

G Prover. 25.

H Genes. 49.

I Prover. 12.

K Matth. 5.

L Ibidem.

M Prover. 15.

N Jacobi 1.

- Ira non habet misericordiam, nec erumpens furor(o). In furore suo occiderunt virum(P).*
- Per hoc quod dicitur: *Non mœchaberis*, prohibetur adulterium, & congruè, quia vir, & uxor quasi unum corpus sunt: *Erunt duo in carne una(Q)*. Mulier mœchando tria gravia peccata committit: *Mulier omnis relinquens virum suum, primò in lege Altissimi incredibilis fuit, & secundò virum suum dereliquit, tertio adulterio fornicata est (R)*. Nam mulier adultera contra Dei Ordinationem facit: *Quos Deus conjunxit homo non separet (S)*. Undè Matrimonium fit in facie Ecclesiæ, & Deus adducitur quasi in testem de fide servanda: *Dominus testificatus est inter te, & uxorem pubertatis tue, quam tu despectisti (T)*; & idè proditrix est mulier, quia dereliquit virum: *Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir(V)*. Et se ipsam alteri tradit: *Reliquit Ducem pubertatis sue, & patri Dei sui oblita est (X)*. Viri etiam peccant ex æqua ratione, ut uxores si mœchantur: *Vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier (Y)*. Et ex fortitudine quam habent, cum propria passio mulierum sit concupiscentia: *Viri similiter cohabitantes secundum scientiam quasi infirmiori vasculo muliebri impartientes honorem (Z)*. Undè si Vir mœchatur, frangit fidem non servando ea, quæ debet, sed Uxores attendere debent dictum veritatis: *Omnia quaecumque dixerint vobis servate, & facite, secundum opera vera eorum nolite facere-*
- O Prover. 27.
P Genes. 49.
- Q Genes. 2.
- R Eccles. 23.
- S Matth. 19.
- T Malach. 2.
- V 1. Cor. 7.
- X Proverb. 2.
- Y 1. Cor. 7.
- Z 1. Petri 3.

cere (A). Sed non solum peccant adulteri, ve-
 rum etiam fornicatores: *Fornicatores, & adul-
 teros judicabit Deus* (B). *Nolite errare, neque
 Fornicatores, neque adulteri, neque molles, ne-
 que masculorum concubitores Regnum Dei possi-
 debunt* (C). Quia quicumque baptizatus ha-
 bet corpus consecratum in baptismo, & licet
 fornicando non faciat injuriam uxori injuriam
 infert tamen Christo: *Nescitis quoniam corpora
 vestra membra sunt Christi? Tollens ergo membra
 Christi faciam membra meretricis? Absit* (D).
 Hinc est quod tantum commixtio viri, & uxo-
 ris dicitur licita, & sine peccato: *Sit honora-
 bile connubium in omnibus, & torus immacula-
 tus* (E); & ideo adulter perimit animam suam: *Qui
 adulter est propter cordis inopiam perdet ani-
 mam suam* (F). Vita est privandus, & suam
 substantiam consumit: *Dissipavit substantiam
 suam vivendo luxuriose* (G). *Ne des fornica-
 riis animam tuam in ullo, ne perdas te, &
 hereditatem tuam* (H). Per adulterium etiam
 proles redditur vilis: *Filii adulterorum in-con-
 sumatione erunt, & ab iniquo toro semen co-
 terminabitur & si quidem longa vita erunt, in
 nihilum computabuntur, & sine honore* (I). *Alio-
 quin filii vestri immundi essent, nunc au-
 tem Sancti sunt* (K). Unde mulieres adu-
 lterae specialiter privantur honore. *Omnis
 mulier, quae est Fornicaria quasi stercus
 in via conculcabitur* (L). Et etiam vit
 adulter: *Turpitudinem, & ignominiam congregat
 sibi, & opprobrium illius non delebitur*
 (M). Quia peccata carnalia sunt majoris infamiae,

A Matth. 23.

B Hebr. 13.

C 1. Cor. 6.

D 1. Cor. 6.

E Hebr. 13.

F Prov. 6.

G Luc. 15.

H Eccles. 9.

I Sap. 3.

K 1. Cor. 7.

L Eccles. 9.

M Proverb. 6.

- miæ; & minoris culpæ, quàm Spiritualia: Cum sint aliquid commune cum bestiis: *Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis* (N).
- N Psal. 48. Dominus prohibuit injuriam proximi in rebus dicens: *Non furtum facies*. Committitur enim furtum occultè accipiendo: *Si sciret Paterfamilias, qua hora fur venturus esset* (O); quod quidem proditorium est: *Super furem enim est confusio* (P). Furatur etiam quis violenter auferendo, quæ major injuria est; Inter istos sunt mali Principes, & Reges: *Principes ejus in medio ejus quasi leones rugientes* (Q). Isti contra Dominum peccant volentem Regnum justum: *Per me Reges regnant, & legum Conditores justa decernunt* (R). Et hoc aliquando faciunt furtivè, aliquando violenter: *Principes tui infideles* (S). Aliquandò condendo leges ad lucrandum tantum: *Vae qui condunt leges iniquas* (T). Aliquandò mercedem non solvendo: *Non morabitur opus mercenarii apud te usque mane* (V). Hinc est, quod quisque debet dare quod suum est sive Principi, sive Prælato, sive Clerico: *Reddite omnibus debita, cui tributum, tributum, cui vectigal, vectigal* (X). Aliquando committendo fraudem in mercaturis: *Non habebis in sacco diversa pondera* (Y). *Nolite facere iniquum aliquid in Judicio, in regula, in pondere, in mensura* (Z). Quia *Abominatio est apud Deum pondus, & pondus, statera dolosa non est bona* (A). Undè omnis
fraus
- O Matth. 24.
P Eccles. 5.
Q Sophon. 3.
R Proverb. 8.
S Isai. 1.
T Isai. 10.
V Levit. 19.
X Roman. 13.
Y Deuteron. 25.
Z Levitici 19.
A Prover. 20.

fraus prohibetur, & etiam usura: *Quis habitabit in tabernaculo tuo — qui pecuniam suam non dedit ad usuram* (B). Dicuntur etiam fures, qui dignitates temporales emunt: *Divitias, quas devoravit, evomet, & de ventre illius extrahet eas Deus* (C). Sicut Simoniaci, qui emunt res spirituales fures sunt: *Amen amen dico vobis qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est, & latro* (D). Undè omne malè ablatum hoc præcepto prohibetur, quia peccatum furti homicidio assimilatur: *Panis egentium vita pauperis est, qui defraudat illum, vir sanguinis est — qui effundit sanguinem, & qui fraudem facit mercenario fratres sunt* (E). Hujus peccati licet aliquando quis pœniteat, non tamen de facili satisfacit: *Væ ei, qui multiplicat non sua. Usquequò & aggravat contra se densum lutum?* (F)? Inutiles quoque sunt res ex furto provenientes: *Nihil proderunt thesauri impietatis* (G). Divitiæ spiritualiter profunt ad eleemosynas, & sacrificia: *Redemptio animæ viri divitiæ suæ* (H). Sed non sic res non propriæ: *Ego Dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam in holocausto* (I). *Qui offert sacrificium ex substantia pauperum quasi, qui victimat filium in conspectu patris sui* (K). Nec res non propriæ temporaliter profunt, quia parum durant: *Væ qui congregat avaritiam malam domui suæ, & liberari se putat de manu mali* (L). *Qui coacervat divitias usuris, & fanore libera in pauperes congrega-*

B Psalm. 14.

C Job. 20.

D Joann. 10.

E Ecclef. 34.

F Abacuc. 2.

G Proverb. 10.

H Proverb. 13.

I Isai. 61.

K Ecclef. 34.

L Abacuc. 2.

E

- M Prover. 28. *gregat eas (M). Custoditur iusto substantia*
- N Prover. 13. *peccatoris (N). Sunt enim res non propriæ sicut ignis paleis aliis commixtus: Ignis devorabit tabernacula eorum, qui munera libenter accipiunt (O).*
- O Job. 15. *Præcipit Dominus, quod nullus injuriatur proximo suo verbo dum dicit: Non loquaris contra proximum tuum falsum testimonium. Et ita nemo debet proximum suum falso accusare: Non eris criminator, nec susurro in populis (P). Undè sicut quis non debet dicere falsum, ita non debet verum tacere. Si peccaverit in te frater tuus vade, & corripue eum (Q). Nec persona testificans debet mentiri: Testis falsus non erit impunitus (R); & ita iste debet pœna puniri: Cum diligentissime perscrutantes invenerint falsum testem dixisse contra fratrem suum mendacium, reddent ei sicut fratri suo facere cogitavit. Non misereberis ejus, sed animam idest vitam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede exiges (S). Jaculum, & gladius, & sagitta acuta homo, qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium (T). Eodem modo se habent Judices male sententiando: Non injustè judicabis. Non consideres personam pauperis, nec honores vultum potentis. Justè judica proximo tuo (V). Undè contra hoc præceptum peccant Detractores: Detractores Deo odibiles (X). Quia homini chara est fama: Melius est nomen bonum, quàm unguenta preciosa (Y). Melius est nomen bo-*
- P Levit. 19.
- Q Matth. 18.
- R Prover. 19.
- S Deuteron. 19.
- T Prover. 25.
- V Levit. 19.
- X Roman. 1.
- Y Ecclef. 7.

bonum, quàm divitiæ multæ (Z). Detractores autem auferunt famam: *Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet, qui occultè detrabit* (A). Undè si famam non restituant salvari non possunt. Nec debet homo tales libenter audire: *Sepi aures tuas spinis, & linguam nequam noli audire; & ori tuo facito ostia, & seras auribus tuis* (B). Immo debet talibus se toruum ostendere: *Ventus aquilo dissipat plus vias, & facies tristis linguam detrabentem* (C). Hujusmodi quoque sunt susurratores recitantes quidquid audiunt: *Sex sunt quæ odit Dominus, & septimum detestatur anima ejus, scilicet eum qui seminat inter fratres discordias*. (D). *Susurro, & bilinguis maledictus. Multos enim turbavit pacem habentes* (E). Adulatores quoque contra hoc præceptum peccant: *Laudatur peccator in desideriis animæ suæ, & iniquus benedicitur* (F). *Populus meus, qui beatum te dicunt ipsi te decipiunt* (G) *Corripiet me justus in misericordia, & increpabit me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum*. (H) Sic etiam peccant murmuratores, quod vitium maximè abundat in subditis: *Neque murmuraveritis* (I) *Custodite vos à murmuratione, quæ nihil prodest* (K) *Patientia lenietur Princeps, & lingua mollis constringet duritiam* (L). Undè hoc præcepto prohibetur omne mendacium: *Noli velle mentiri omne mendacium* (M). Assiduitas enim illius non est bona propter assimilationem diaboli; quia *Diabolus mendax est, & pater ejus* (N). Cum ipse mentitus sit: Ne-

- Z Proverb. 22.
 A Eccles. 10.
 B Eccles. 28.
 C Prover. 25.
 D Prover. 6.
 E Eccles. 28.
 F Psal. 10.
 G Isai. 3.
 H Psal. 140.
 I 1. Cor. 10.
 K Sap. 1.
 L Prov. 25.
 M Eccles. 7.
 N Joan. 8.

- O 1.Gen.3. *quaquam moriemini (o); & propter dissolutionem societatis: Deponentes mendacium loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo, quoniam sumus invicem membra(P). Tum quia amittit famam, qui sæpè mentitur, cum si dicat verum, nec quoque illi credatur: Ab immundo quid mundabitur, & à mendace quid verum dicetur(Q). Occidit etiam animam homo mendax: Os, quod mentitur occidit animam (R). Perdes omnes qui loquuntur mendacium(s). Undè mortale est mentiri in his, quæ fidei sunt, quod pertinet ad Prælatos, magistratos, & Prædicatores: In vobis erunt Magistri mendaces, qui introducent sectas perditionis (T). Et aliqui talia dicunt, ut videantur eadem scire: Super quem lusistis? super quem dilatastis os, & ejecistis linguam. Numquid non vos filii scelesti semen mendax (V)? Et etiam mortaliter peccant, qui mentiuntur in damnium proximi: Nolite mentiri (X). Nec licèt ex humilitate mentiri in confessione, quia sicut cavendum est nè homo taceat, quod fecit, ita nè dicat, quod non fecit: Numquid Deus indiget vestro mendacio (Y)? Est qui nequiter se humiliat, & interiora ejus plena sunt dolo: & est justus qui se nimium submittit à multa humilitate(z). Sunt etiam qui mentiuntur ex levitate verecundiæ, cum scilicet quis credit verum dicere, & dicit falsum, & dicta advertens non retractat se propter verecundiam: Non contradicas verbo veritatis ullo modo, & de mendacio ineruditionis tue confun-*

fundere(A). Aliqui tamen mentiuntur ex utilitate, aut ad aliquid adipiscendum, aut ad periculum fugiendum: *Posuimus mendacium spem nostram, & mendacio protecti sumus* (B): *Qui nititur mendaciis hic pascit ventos* (C): Sicut etiam aliqui mentiuntur propter commodum alienum, volentes aliquem à morte vel periculo, vel damno aliquo liberare: *Non accipies faciem adversus faciem tuam, nec adversus animam tuam mendacium* (D). Denique cavendum est ne mentiamur proter ludum, nè propter consuetudinem quis mortaliter peccet: *Fascinatio nugacitatis obscurat bona* (E).

Cum apud Deum voluntas pro facto reputetur, non solum non est auferenda res proximi facto, sed nec etiam concupiscenda est: *Non concupisces rem proximi tui*. Homo solum exterius, quæ apparent judicat, sed Deus exterius, interiorque conspicit: *Deus cordis mei* (F) *Homo videt quæ foris sunt, Deus autem intuetur cor* (G). Concupiscentia quid infinitum est, & nullus debet ire per viam infinitam: *Avarus non implebitur pecunia* (H). *Væ qui conjungitis domum, ad domum, & agrum agro copulatis* (I). Undè concupiscentia nunquam satiatur, quia cor hominis factum est ad recipiendum Deum: *Fecisti nos Domine ad te & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te* (K); Quia nulla creatura potest implere cor humanum: *Qui replet in bonis desiderium tuum* (L). Cupidi autem, semper solliciti sunt, ut non habita acquirant, & ha-

A Eccles. 4.

B Isai. 28.

C Prover. 10.

D Eccles. 5.

E Sap. 4.

F Psal. 72.

G 1. Reg. 16.

H Eccles. 5.

I Isai. 5.

K Aug. lib. 1. Confess.

L Psalm. 103.

- habita custodiant : *Saturitas divitis non finit eam dormire* (M). *Ubi est thesaurus tuus , ibi est cor tuum* (N). Unde cupidi non utuntur divitiis , nisi eas conservando : *Viro cupido , & tenaci sine ratione est substantia* (O). Et ita de medio tollitur æquitas justitiæ : *Nè accipias munera , quæ etiam excœcant prudentes , & subvertunt verba iustorum* (P). *Qui aurum diligit non justificabitur* (Q). Unde quanto magis quis habet de charitate , tanto minus de cupiditate : *Neque fratrem charissimum auro spreveris , & charitatem Dei* (R) , quia *Nemo potest duobus Dominis servire Deo , & Mammonæ* (S) . Et ita cupiditas producit omnem iniquitatem : *Radix omnium malorum est cupiditas* (T). Quia in corde radicata est , & omnia mala operatur : *Qui volunt divites fieri , incidunt in tentationem , & in laqueum Diaboli , & desideria multa inutilia , & nociva , quæ mergunt homines in interitum , & perditionem* (V) . Et ideò etiam dicitur . *Non concupisces domum proximi tui* . In domo enim intelligitur & altitudo per quam designatur avaritia . *Gloria & divitiæ in domo ejus* (X) .
- Prohibetur etiam concupiscentia carnis : *Non desiderabis uxorem proximi tui* (Y) . *Omne quod est in mundo concupiscentia carnis est , & concupiscentia oculorum , & superbia vitæ* (Z) . Quando autem adest concupiscentia , vel cum veniali adest , vel cum mortali , si dominetur : *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore , scio quod habitat in me* (A) . Sed regnat pec-
- ca-

catum in carne , quando primo in corde per
 consensum regnat concupiscentia : *Ut scilicet*
obediatis concupiscentiis carnis (B) . Voluntas B Roman.6.
 etiam apud Deum pro facto reputatur : *Qui*
viderit mulierem ad concupiscendum eam , jam
mœchatus est in corde suo (C) . Dominatur C Matth. 5.
 concupiscentia in ore dum conceptus exprimitur :
Ex abundantia enim cordis os loquitur (D) . D Matth. 12.
Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat
 (E) . Completur concupiscentia opere : *Sicut exhibu-*
bistis membra vestra servire iniquitati (F) . F Ephesor. 4.
 Cum autem hoc peccatum sit intrinsicum ni-
 mis laborandum est in ipso fugiendo , & ideo
 omnes occasiones exteriores fugiendæ sunt :
Virginem ne conspicias , nè fortè scandali-
zes in decore illius . Noli circumspicere in vi-
cis Civitatis , nè oberraveris in plateis illius .
Averte faciem tuam à muliere compta , & nè
circumspicias speciem alienam . Propter speciem
mulieris multi perierunt , & ex hoc concupi-
scentia quasi ignis exardescit (G) . Numquid G Ecclef.9.
potest homo abscondere ignem in sinu suo , ut
vestimenta illius non ardeant (H) ? Est etiam H Proverb. 6.
 claudendus aditus cogitationibus , quod fit per
 carnis afflictionem : *Castigo corpus meum* (I) ; &
 orationibus insistendum est , *quia nisi Dominus*
custodierit Civitatem frustra vigilat qui custo-
dit eam . Scivi , quoniam aliter non possem
esse continens nisi Deus det (K) . Hoc genus K Sap.8.
demoniorum non ejicitur nisi per orationem , &
jejunium (L) . Inter spiritum autem , & car- L Matth. 17.
 nem continuum est prælium , & juyandus est
 spi-

- spiritus per orationem ; & aliquid subtrahendum est carni per jejunium , & per licitas occupationes , quia *Multam malitiam docuit otiositas* (M). *Hæc fuit iniquitas Sodoma , superbia , saturitas panis , & abundantia , & otium* (N) . Inter omnes autem occupationes melior est studium scripturarum : *Ama studia scripturarum , & carnis vitia non amabis* (O) . Hæc sunt Dilectissime Fili , quæ debes attendere , & servare , quia hæc ducunt ad vitam : *Si vis ad vitam ingredi serva mandata* (P) .
- Sed ecce de repente Magnæ Curie Vicariæ crearis Regens , & petis quo modo te gerere debeas in magno hoc munere . Dilectissime Fili rem difficilem postulasti , quia potestas terrena nimis timenda est : *Nullum tibi venenum nullum gladium plus formido , quàm libidinem dominandi* (Q) . Cum potestas terrena baculus sit arundineus : *Ecce confidis super baculum arundineum* (R) . Breviter durat : *Omnis potentatus brevis vita* (S) . Qui potestatem recipit videtur sublimari , sed sæpè dicitur : *Dejecisti eos dum allevarentur* (T) . Quod si minister multum despiciat vilior est quàm prius : *Qui me contempnant erunt ignobiles* (V) . *Quod altum est hominibus abominatio est antè Deum* (X) . Ministerium homo potest habere in subditos , sed verum dominium solius est Dei : *Ego Dominus , Ego Dominus* (Y) . Igitur potestas hæc multum habet periculi , nisi eam humilitas comitetur : *Non humiliavit se ex corde suo , & abiecit filios hominum* (Z) .

Quia

Quia hostes invisibiles ministrum, qui præest maxime persequuntur: *Totum pondus prælii conversum est in Saul* (A). Et subditi intendunt ministrum pervertere, alii per obsequium, alii persequendo, & bonis, & malis, & tentant eum inducere, ut Dei voluntatem deserat, & ided potestas hæc locus est præcipitii: *Inchyti Israel super montes interfecti sunt -- Jonathas in excelsis occisus est* (B). Unde Status Ministri periculosus est quantum ad animam, cum difficile sit in statu illo cavere à peccato: *Inter Reges Judæorum omnes se male habuerunt exceptis tribus. Præter David, & Ezechiam, & Josiam omnes reges commiserunt peccatum, nam dereliquerunt legem potentis reges Juda, & contempserunt timorem Dei* (C). *Hi tres comparatione aliorum non dicuntur peccasse, quod enim peccaverunt condigna penitentia deleverunt, & devotione ex pietate Deo placuerunt* (D). *Ibo ad optimates -- Ecce bi magis confregerunt jugum ruperunt vincula* (E). Dominus autem Ministris specialiter comminatur. *Audite reges, & intelligite. Horrendè, & citò apparebit vobis, quoniam Judicium durissimum in his, qui præsumt fiet. Exiguò enim conceditur misericordia: potentes autem potenter tormenta patientur* (F). & ided *Salvator cum vidisset, quod venturi essent, ut facerent eum regem fugit in montem solus* (G). *Qui querentibus se ad mortem se ultrò obtulit* (H). Ex hoc ostenditur quod magis alicui expedit esse mortuum, quam terrenam pote-

A 1.Reg. ult.

B 2.Reg.1.

C Eccles.49.

D Gloss.

E Jerem. 5.

F Sap. 6.

G Joan.6.

H Joan.18.

F

sta-

- I Hebr. 12. statem habere, & ideo Christus: *Proposito sibi gaudio sustinuit Crucem* (I). Undè multum oneratus est qui unam Civitatem super humeros habet, de quo conqueritur Moyses: *Cur imposuisti pondus universi populi hujus super me* (K). Peccata populi Ministro imputantur: *Dixit Dominus ad Moysen. Tolle cunctos principes populi, & suspende eos contra Solem in patibulis, ut avertatur furor meus ab Israel* (L). Itaque hæc potestas in Ministro malo multum punibilis est, & frequenter hæc potestas nociva est habenti: *Interdum dominatur homo homini in malum suum* (M): verùm honorem, ut frequenter hic honor impedit, scilicet statum gratiæ, & gloriæ, aufert homini etiam se ipsum, ut non habeat tempus cogitandi de se, & operandi salutem, & cum cætera eum habeant, ipse se non habet. Quamobrem humilitas in imo est, & non habet quo cadat, bonis Spiritualibus abundat sicut vallis fertilis: *Valles abundabunt frumento* (N), & ita erit vir quasi qui absconditur à vento, & celat se à tempestate (O).
- N Psalm. 64.
O Isai. 32.
- In Ministro necessaria est sapientia: *Si delerimini in sedibus, & sceptris, à Reges populi diligite sapientiam, ut regnetis in perpetuum — Diligite lumen sapientiæ omnes, qui præestis populis — Concupiscentia sapientiæ deducet ad regnum perpetuum* (P). Tunc bene regitur Respublica cum Philosophi regnant, & Reges philosophantur (Q). Undè dicitur: *Acceptus est Regi Minister intelligens: Eracundiam ejus in-*
uti-
- P Sapientiæ
6.
- Q Gloss.

utilis, idest non intelligens sustinebit (R). Utile enim est populo, quod rector ejus sit Sapiens: Rex enim sapiens populi stabilimentum est. (s). Per Sapienciam liberatur Minister ab omni periculo: Justi liberabuntur scientia (T): Et pro populo saluberrimum omnium medicamentorum est sapientia: Per sapientiam sanati sunt omnes, qui placuerunt tibi ab initio (V). Nec potest Minister cæcus subditos regere: Cæcus si cæco ducatum præstet ambo in foveam cadunt (X). Quia ubi sapientia deest gravantur subditi: Dux indigens prudentia multos opprimet per calumniam (Y). Et ad liberandos subditos multum sapientia valet: Civitas parva, & pauci in ea viri venit contra eam Rex magnus, & vallavit eam, & extruxit munitiones per gyrum, & perfecta est obsidio, inventusque in ea vir pauper, & sapiens, & liberavit urbem per sapientiam suam (Z). Et hoc idè quia Vir sapiens fortis est, & vir doctus robustus, & validus (A). Melior est sapientia, quàm vires, & vir prudens, quàm fortis (B). Enimverò Minister debet populum regere secundum voluntatem Dei cum locum ejus teneat, & ità debet legem scire divinam: Postquam sederit Rex in solio regni sui describet sibi Deuteronomium legis hujus in volumine accipiens exemplum à Sacerdotibus Leviticæ tribus, & habebit secum, legetque illud omnibus diebus vitæ suæ, ut sciat timere Dominum Deum suum (C). Et dicat: Quomodo dilexisti legem tuam Domine? tota die meditatio mea est

R Proverb.
14

S Sap. 6.

T Prover. 11.

V Sapient. 9.

X Matth. 15.

Y Prover. 28.

Z Eccles. 9.

A Prover. 24.

B Sap. 6.

C Deuterou.
17.

- est. *Bonum mihi lex oris tui super millia auri, & argenti* (D). Undè Ministri de refectiōe corporis nimiam sollicitudinem non debent habere, omninò negligentēs animæ refectiōem, de quibus dicitur: *Nobiles ejus interierunt fame: Esurientes enim, & sitientes anima eorum in ipsis defecit* (E). Et ità debet Minister procurare, ut secum habeat sapientes, quorum sapientia, & doctrina proficiat: *Audiens sapiens sapientior erit, & intelligens gubernacula possidebit* — *Qui cum sapientibus graditur sapiens erit* (F). *Erudimini qui judicatis terram* (G). Cum sapientia pretiosior sit cunctis opibus: *Præposui eam sedibus, & regnis* (H). Undè dilectissime fili: *Si dilexeris audire, sapiens eris* (I). *Quia Initium sapientiæ est verissima disciplinæ concupiscentia* (K).
- Sed nisi Minister sit bonus, vana est sapientia ejus, & potestas ejus mons pestifer erit: *Ecce ego ad te mons pestifer, qui corrumpis universam terram* (L). Nocet enim Minister malus subditis mala imperando, eos non corrigendo, & malo exemplo ad malum provocando: *Regnantibus impiis ruinæ hominum* (M). Undè bonitas desideratur in Ministro, quia bonum dominum habemus, qui malitiæ subditorum, si finalis fuerit, non parcat: *Thronus ejus flamma ignis* (N). *Quis stabit ad videndum eum* (O). *Ardens furor ejus, & gravis ad portandum* (P). Hanc bonitatem Deus paratus est dare Ministro petenti: *Si vos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris,*
quan-
- D Ps. 118.
E Isai. 5.
F Proverb. 1.
G Ps. 2.
H Sap. 7.
I Ecclef. 6.
K Sap. 6.
L Jerem. 51.
M Proverb. 28.
N Daniel. 7.
O Malachiæ
3.
P Isai. 30.

quanto magis Pater vester caelestis dabit Spiritum bonum petentibus se (Q)? Undè nihil Ministro bonum sine se bono: *Bona est substantia, cui non est peccatum in conscientia* (R). Quia bonus Minister bona imperat, & mala dissipat: *Qui sedet in solio iudicii intuitu suo, dissipat omne malum* (S). Nam subditi nimis conformantur ei, qui praest in malo, vel in bono: *Secundum iudicem populi, sic & Ministri ejus: & qualis est rector Civitatis, & tales, qui habitant in ea* (T). Et magnum periculum est, quod hostis Ecclesiae sit in capite ejus, cum hoc sit valde detestabile: *Facti sunt hostes ejus in capite* (V). Undè dilectissime Fili tibi superbia est cavenda, & humilitas amanda, sed ut hoc facias attende ruinam superbi Angeli: *Cherub. in terram projecit te, ante faciem regum dedi te, ut cernerent te -- Nihil factus es, & non eris in perpetuum* (X). Inde est quod *Sedes ducum superbiorum destruxit Deus* (Y). Nec debet superbiere Minister ex hoc, quod in alto positus est: *Describet sibi Deuteronomium ne elevetur cor ejus in superbiam super fratres suos* (Z). *Dominatur excelsus in regno hominum, & cuicumque voluerit dabit illud, & humillimum hominum constituet super eos* (A). Et idè dicitur: *In die honoris tui ne extollaris* (B). *Rectorem te posuerunt noli extolli, esto in illis quasi unus ex ipsis* (C). Quia superbia ei, qui praest, multum fit periculosa: *Synagoga superbiorum non erit sanitas* (D). Undè si Minister non vitat superbiam, vix est quin

Q Lucæ 11.

R Eccles. 13.

S Proverb. 20.

T Eccles. 10.

V Trenor. 1.

X Ezech. 28.

Y Eccles. 10.

Z Deuteron. 17.

A Danielis 4.

B Eccles. 11.

C Eccles. 32.

D Eccles. 3.

- E. Eccles. 10. *quin peccet : Odibilis coram Deo , & homini-
bus est superbia (E) . Et idèd Minister plus de-
bet amari à subditis , quàm timeri , quia mul-
tum comminatur Deus superbiæ eorum , qui
præsunt : Ve Corona superbiæ (F) . Si exalta-
tus fueris ut aquila , & inter sydera nidum
tuum posueris , indèd detrabam te , dicit Do-
minus (G) . Si ascenderit in Cælo superbia ejus ,
& caput ejus nubes tetigerit , quasi sterquilium
in fine perdetur (H) . Hinc est , quod in
dignitate positum plus debet magnitudo oneris
humiliare , quàm altitudo honoris in super-
biam elevare : Quanto magnus es , humilia te
in omnibus (I) . Hoc exemplum dedit Christus :
Humiliavit semetipsum (K) . Princeps tuus hu-
milis est , & tu superbus ? Caput est humile ,
& membrum superbum (L) ? Et idèd de his ,
qui præsunt , dicitur : Utinam dirumperes Cæ-
los , & venires , à facie tua montes deflue-
rent (M) ; idest Ministri humiliarentur , quia
pauperum spiritu , idest humilium gloriæ re-
gnum Cælorum est : Ecce dedi ostium aper-
tum coram te ; quod nemo potest claudere , quia
modicam habes virtutem (N) , idest humilita-
tem ; Undè dilectissime Fili superbia hoc mul-
tum impedit , quia veritas dicit : Nisi conver-
si fueritis , & efficiamini sicut parvuli non in-
trabis in regnum Cælorum . (O) .
Si bonus debet esse Minister , consequens
est , ut non sit mendax . Undè ipsi cavendum
est mendacium ut venenum . Vanitatem , & ver-
ba mendacia longè fac à me (P) . Quia menda-
cium*
- F. Isaie 28.
 G. Abdiaz 1.
 H. Job. 20.
 I. Eccles 3.
 K. Philipp. 2.
 L. Glossa Au-
gustini.
 M. Isaie 44.
 N. Apocalipf.
3.
 O. Matth. 18.
 P. Prover. 30.

cium adhuc existens in ore hominis occidit: *Os quod mentitur, occidit animam* (Q). Undè si Minister monet, & falsarios graviter punit, quid faciet Dominus de illis, qui seipsos falsificant? dum debent habere in se veritatem: *Destructa ea habent falsitatem, & mendacitatem diaboli imaginem* (R), de quo dicitur: *Dum loquitur mendacium ex propriis loquitur, quia mendax est, & pater ejus* (S); Et idè *Abominatio sunt Deo labia mendacia* (T). Mendacium enim facit Ministrum opprobrium hominum: *Opprobrium nequam in homine mendacium — Potior est fur, quàm assiduus vir in mendaciis* (V). Cum mendacium faciat Ministrum filium diaboli: *Ipse est mendax, & Pater ejus scilicet mendacii* (X). Et ità Minister, qui infideliter agit, fidem Deo non servat, & ei non placet: *Qui fideliter agunt, placent ei* (Y). Undè etiam vanitas Ministro contemnenda est, quia in præsentis regno se debet habere fideliter, ut in futuro regno feliciter audiatur: *Euge serve bone, & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam* (Z). Vana enim sunt temporalia, cum non conferant plenitudinem continentis: *Avarus non implebitur pecunia* (A). Nec quæ vanitati innititur fulcimentum habet: *Qui consulant in divitiis corruunt* (B). Fructum enim optatum Minister sic laborans non recolligit: *Qui amat divitias, fructum non capiet ex eis* (C). Et idè vani sunt Ministri, qui extrema bona sectantur: *Ambula verunt post vanitatem, & va-*
ni

Q Sapient. 1.

R Joan. 8.

S Ioannis 8.
T Prover. 12.

V Eccles. 20.

X Joan. 8.

Y Prover. 12.

Z Matth. 25.

A Eccles. 5.

B Prover. 11.

C Eccles. 5.

- D Jeremias 2. *ni facti sum (D)*. Quia terrarum orbis quasi gutta roris est antè lucem respectu Dei: *Orbis terrarum est quasi una gutta roris antelucani*
- E Sapientia 11. (E). Undè non potest Animam replere, quia qui plurima possident, plurimis indigent: *Vbi multæ opes, multi qui comedunt eas (F)*. *Aspexi terram, & ecce vacua erat, dum non plus satiatur cor hominis auro, quàm aura (G)*.
- F Eccles. 5. *Divites dimisit inanes (H)*. Undè Minister, qui contentus est suis rebus verè dives dicitur: *Est quasi dives cum nihil habeat, & est quasi pauper cum in multis divitiis sit (I)*.
- I Prover. 13. Ministro nimis exosæ debent esse carnales delitiæ: *Dixi in corde meo vadam, & affluam delitiis, & fruor bonis (K)*. *Vidi quod hoc quoque esset vanitas (L)*. Quia abusum deliciarum sequitur amaritudo duplex, scilicet gravamen naturæ ex excessu, qui frequenter est cum cibi sunt delicati: *Attendite vobis, nè forte graventur corda vestra in crapula, & ebrietate (M)*: & internus morsus conscientia: *Inveni amariorem morte mulierem (N)*. Hæc mulier voluptas est animam à Deo separans, quia Spiritus Sanctus per columbam designatus fugit aquam carnalis voluptatis: *Non est oblectamentum super cordis gaudium (O)*. Quia voluptas habita famem, non satietatem parit: *Qui bibit ex aqua sitiet iterum (P)*. *Non satiatur oculus visu, nec auris auditu impletur (Q)*. Et ita carnales delitiæ quantò recipiuntur lætius nocent amplius, sicut de vino dicitur: *Ingressus blandè, in fine mordebit ut coluber*

ber (R) *De condimentis sufficit, ut comestibiles fiant cibi nostri, non etiam concupiscibiles, vel delectabiles* (S). Hinc est, quod Minister debet cavere ab aspectibus curiosis, & periculosis: *Ne respicias mulierem multivolam, ne fortè incidas in laqueos illius — Propter speciem mulieris multi perierunt* (T). Propterea ludus vanus, auditus cantuum lascivorum, & colloquium mulierum non debent delectare Ministrum, quia de Saltatrice dicitur: *Nec audias illam, ne fortè pereas in efficacia illius — Colloquium illius quasi ignis exardescit* (V). Undè etiam contemnenda sunt musica instrumenta Ministro in valle lacrymarum existenti ad mortem incessanter tendenti: *Tenent tympanum, & cytharam, & gaudent ad sonitum organi, ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt* (X). *Cythara, & lyra tympanum, & tibia, & vinum in convivii vestris, & opus Domini non respicitis, quo mirabiliter nos pascit* (Y). *Væ qui opulenti estis in Syon: qui canitis ad vocem psalterii bibentis in phialis vinum, & optimo unguento delibuti* (Z). Denique contemnenda sunt odorifera timore foetoris infernalis, in quem commutanda sunt: *Erit pro suavi odore foetor* (A). *Quia foetor sulphuris una poena inferni est: Ignis, & sulphur, & spiritus procellarum pars calicis eorum* (B). *Flatus Domini quasi torrens sulphuris succendens eam* (C).

Minister gratiam mundanam, laudem, & gloriam debet contemnere: *Fallax gratia, & va-*

R Prover. 23.

S S. Bernard. ad fratres de monte Dei.

T Eccles. 9.

V Eccles. 9.

X Job. 21.

Y Isaie 5.

Z Amos. 6.

A Isaie 3.

B Ps. 10.

C Isaie 30.

- D Proverb. ult. *na est pulchritudo* (D). Quia gratia mundana facile amittitur, & potius eligenda est Mundi ira, quam gratia: *M'ior est ira risu, per iram enim corrigitur animus delinquentis* (E). Amicus mundi est amicus proditoris, & ejus osculum est fraudulentum: *Meliora sunt vubera diligentis, quam fraudulenta oscula odientis* (F). Sic facit mundus illi, quem amare se simulat, sicut Judas fecit Redemptori: *Quemcumque osculatus fuero, ipse est, tenete eum* (G). Gratia mundi amatoribus suis multum nocet, quia aufert gratiam Dei, quæ est præmium regni cælestis: *Gratia Dei vita aeterna* (H). *Confusi sunt, qui hominibus placent, quoniam Deus sprevit eos* (I). *Si hominibus placerem, servus Christi non essem* (K). *Adulteri nescitis, quia amicitia hujus mundi inimica est Deo* (L)? Aliquando creditur haberi gratia mundi, cum non habetur: *Abscondunt odium labia mendacia* (M). Mundus hominem diligit in prosperitate, deserit in adversitate: *Est amicus secundum tempus suum, & non permanebit in tempore tribulationis* (N). Amicus mundi est sicut arundo, quæ ad omnem ventum movetur, & sicut paleæ, quas ducit ventus: *Erunt sicut paleæ antè faciem venti* (O). Et qui se in alienis linguis posuerunt, vento pascuntur, quo inflati cruciantur: *Esfrain pascit ventum* (P), Ipsi pascuntur digitis hominum, & popularibus auris, & inferunt Deo magnam contumeliam, cujus gloriæ præferunt gloriam hominum, quæ nihil est:

est : *Si ego glorifico me ipsum , gloria mea nihil est* (Q). Laus Mundi appetenda non est , quia mundus est senex , fatuus , & insensatus , de cujus verbis nihil curandum est : *Stultus enim fatua loquetur* (R). Vituperatio mundi non est timenda , nec quærenda est ejus laudatio : *Tres sunt species , quas odit anima mea , & aggravor valde anima illorum , pauperem superbum , divitem mendacem , senem fatuum , & insensatum(s)*. Mundus *Nec spiritum veritatis potest accipere* (T). Et quia *Doctrina , & flagella omni tempore est sapientia . Deus flagellavit eum multipliciter* (V). Sed neque sic sapiens factus est : *Super quo percutiam vos ultra addentes prævaricationem(x)*? Nunquam ergo laus mundi est appetenda , quia mundus diligit malum , & odit bonum : *Numquid non vestrum est scire iudicium , qui odio habetis bonum , & diligitis malum* (Y)? Isti despiciunt viros Sanctos : *Ambulans recto itinere , & timens Deum , despicitur ab eo , qui infami graditur via(z)*; & idè qui appetit laudem mundi , maledictus est : *Vae qui dicitis bonum malum , & malum bonum ad singulas transgressiones mandatorum Dei habet maledictum super caput suum* (A). *Maledicti qui declinant à mandatis tuis* (B). Propter quod dicitur transgressori : *Maledictus eris in Civitate , & maledictus , in agro* (C); Et idè potius est timenda benedictio mundi , quàm maledictio : *Maledicent illi , & tu benedicet* (D). Idcirco Dominus dirigit laxas linguas

Q Joan. 8.

R Isai. 32.

S Ecclef. 25.

T Joan. 14.

V Ecclef. 22.

X Isaiæ 1.

Y Micheæ 3.

Z Prover. 14.

A Isaiæ 5.

B Ps. 112.

C Deuteron. 28.

D Ps. 108.

- guas detractorum in electos, ut si quid in eis sit elationis eradat, ut de lingua hominum serviat bonis abstersione sordium eorum. *Qui stultus est, serviet sapienti (E)*. Undè cum lingua adulatoris decipiat, lingua verò vituperatoris erudiat, magis timenda est adulatio, quàm vituperatio: *Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt (F)*. Erunt qui beatificant populum istum seducentes (G). Et ideò Minister cavere debet multum ab adulantibus eum: *Si te laetaverint peccatores, ne acquiescas eis (H)*. Minister veritatem debet proponere omnì rei temporali, & non ipsam terræ prosternere: *Prosternetur veritas in terra (I)*. Prosternitur terræ veritas, quando deseritur pro damno vitando, aut lucro acquirendo: *Qui cognoscit in iudicio faciem, non bene facit, & probuccella panis deserit veritatem (K)*. Debet laborare Minister, ut agnoscat veritatem, & cavere, nè amittat in sermone: *Veritatem eme (L)*. Quapropter debet potestatem suam veritati subijcere: *Non possumus aliquid adversus veritatem, sed pro veritate (M)*. Debet defendere veritatem, cum à perversis impugnatur, nè veritas pereat: *Corruit in platea veritas (N)*. Si Minister pro veritate fuerit, hæc liberabit eum in futuro iudicio: *Veritas liberabit vos (O)*. *Veritas manet, & invalescit in æternum, & vivit, & obtinet in sæcula sæculorum (P)*. Minister quoque debet esse clemens: *Audiavimus, quod reges domus Israel clementes sunt (Q)*. Et ità ad puniendum non iracundia, sed æquitate
- E Prover. 11.
F Isai. 3.
G Isai. 9.
H Prover. 1.
I Daniel. 8.
K Prover. 28.
L Prov. 23.
M 2. Corinth. 13.
N Isai. 59.
O Joan. 8.
P 3. Esdræ 4.
Q 3. Reg. 20.

te ducatur , quia *Ira viri injustitiam operatur* (K). Exemplo Dei, quod *benignus & misericors , & prestabilis super malitia est* (S). *Parcis omnibus, quoniam tua sunt* (T). Undè in judicio extremo habebit Deum clementem, si in subditos suos clemens fuerit : *Cum qua mensura mensi fueritis remetietur vobis* (V). Habet etiam clementia roborare Regis regnum: *Roboratur clementia thronus ejus* (X). Pietas in ministro necessaria est , quia debet consilium contra astutias perversorum , debet misericordiam pauperibus, debet defensionem imbecillibus oppressis, ita ut de ipso dicatur : *Oculus fui cæco, & pes claudo, pater eram pauperum* (Y). Propter pauperes Christus venit in mundum : *Propter miseriam inopum , & gemitum pauperum nunc excurgam dicit Dominus* (Z). Multum valet pietas , ut aliquis ministerio sit dignus : *Nunc scio , quod certissime regnaturus sis , & habiturus in manu tua regnum Israel* (A). Et hoc propter misericordiam dicitur . Deus enim misericors erit , si minister proximo misericors fuerit : *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur* (B). *Frange esurienti panem tuum, tunc invocabis, & Dominus exaudiet te* (C). Quia nihil est utilius Ministro pietate : *Pietas ad omnia utilis est* (D). *Super scutum , & lanceam pugnabit pro te, adversus inimicum tuum* (E). Non est quod ita Deo amabilem faciat Ministrum ut pietas : *Esto pupillis misericors ut Pater , & pro viro matri eorum , & eris tu velut filius*
Al-

R. Jacobi 1.

S Joel. 2.

T Sap. 11.

V Lucæ 6.

X Prov. 20.

Y Job. 29.

Z Pl. 11.

A 1. Reg. 24.

B Matth. 5.

C Isai. 58.

D 1. Thimot.

E Eccles. 29.

- F Eccles. 4. *Altissimi* (F). Et licet virtutes communiter in Ministro placeant populo : tamen quia populus premitur miseris misericordia Ministri ei dulcius sapit : *Qui pronus est ad misericordiam benedicetur* (G), quia *Misericordia, & veritas custodiunt regem* (H). Misericordia debet movere Ministrum ad naturam, zelus verò justitiæ contra culpam : *Beati qui esuriunt, & sitiunt justitiam* (I). *Duo sunt nomina, homo, peccator, quia peccator est, corripere : quia homo est, miserere* (K). *Carnem tuam ne despexeris* (L). *Fratres vestros non opprimetis per potentiam* (M). Præ cæteris Minister debet honorare Christum in paupere : *Honorat Dominum, qui miseretur pauperis* (N). *Nonne Deus pauperes elegit in hoc mundo, divites in fide, & heredes Regni* (O)?
- Ut Minister placeat Deo multum ipsi est necessaria fides : *Sine fide impossibile est placere Deo* (P) ! Hæc Deo subjicit nostrum intellectum, propter quod placet Deo : *Beneplacitum est Deo fides* (Q). Quare divina Misericordia specialiter respicit fidem : *Domine oculi tui prospiciunt fidem* (R). Nec remittitur peccatum extrâ fidem, nec est extrâ ipsam ali-quod opus bonum : *Qui incredulus est filio, non videbit vitam æternam, sed ira Dei manet super eum* (S). Quia fides principium est gratiæ, & causa vitæ æternæ : *Justus ex fide vivit* (T). *In fide vivo filii Dei* (V). *Vitam habetis æternam, qui creditis in nomine Filii Dei* (X). Undè fides cæteris virtutibus lu-
men
- P Hebr. 11.
Q Eccles. 1.
R Jeremiæ 5.
S Joan. 3.
T Hebr. 10.
V Galat. 2.
X 1. Joan. 5.

men præstat : *Per fidem ambulamus , & non per speciem* (Y). Et idè fides sapientia appellatur , de qua dicitur : *Sapientiam non vincit malitia , attingit à fine usque ad finem fortiter , & disponit omnia suaviter* (Z) , cum per amaritudinem suaviter separet hominem à transitoriis , quia si dulcia quærimus , necesse est , ut amara toleremus : *Usque in tempus sustinebit patiens , & postea redditio jucunditatis* (A). Et ità si Dominus abstulerit Ministro illa , quorum habet ministerium , ipse non offendatur , nec indignetur , sed dicat : *Dominus dedit , Dominus abstulit , sicut Domino placuit , ità factum est , sit nomen Domini benedictum* (B) . Multum displicet incredulitas Deo in Ministro , qui locum ejus tenet : *Quia non credidistis mihi , ut me sanctificaretis coram filiis Israel , non introducetis hos populos in terram , quam dabo eis* (C) . O generatio incredula , & perversa , usquequo vas patiar (D) ? Undè sicut fides bello corporali triumphare facit : *Confortare , & esto robustus , noli metuere , & noli timere , quia tecum est Dominus Deus tuus* (E) . Sic defectus fidei facit hominem vinci : *Vae dissolutis corde , qui non credunt Deo , & idè non protegentur ab eo* (F) . Decet magnam esse fidem Ministri , ut ipsi dicatur : *Non inveni tantam fidem in Israel* (G) . Ut bona transitoria intuitu æternorum contemnat : *Fide Moyses grandis factus , negavit se esse filium Pharaonis , magis eligens affligi cum populo Dei , quàm temporalis peccati babe-*

Y 2. Corin. 5.

Z Sap. 7. & R.

A Eccles. 1.

B Job. 1.

C Num. 20.

D Matth. 17.

E Josue 1.

F Eccles. 2.

G Matth. 8.

- H Hebr. 11. *habere iucunditatem* (H). Tanta debet esse fides Ministri, ut in adversis de Deo confidat:
- I Matth. 14. *Modicæ fidei quare dubitasti* (I)? Et ad longum creditum tradat Deo bona sua: *Qui crediderit non festinet* (K). *Hereditas, ad quam festinatur in principio, benedictione carebit in novissimo* (L). Et idè quando Minister aliquid petit à Deo, & non statim accipit, non desistat à proposito, quia dictum est mulieri oranti: *O mulier magna est fides tua, fiat tibi sicut vis* (M). Undè fides Ministri non debet esse mortua, quia impotens est ad suas operationes: *Si fides non habet opera, mortua est in semetipsa* (N). Quia fides viva sermonem habet in ædificationem, dat gratiam audientibus, & fructum debitum bonorum operum profert: *Si estis ex fide, vos probate per opera* (O). Et idè fides Ministri oportet, quod sit stabilis: *Vitam illam expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab illo* (P). Propter quod dicitur: *Nè dimittas legem matris tuæ* (Q).
- O 1. Coriath. 13.
- P Thob. 2.
- Q Proverb. 1.
- R Pf. 33.
- S Proverb. 16.
- T Cantic. ult.
- V Roman. 5.
- X Ecclef. 2.
- Omni fideli necessaria est spes, sed specialiter Ministro, quia in valle miseræ eum beatum efficit: *Beatus vir, qui sperat in eo* (R). *Qui sperat in Domino beatus est* (S). Spes in deserto hujus mundi delitiis affluit: *Quæ est ista, quæ ascendit in deserto delitiis affluens innixa super dilectum suum* (T)? Nec sperans ullam patitur confusionem: *Spes autem non confundit* (V). *Nullus speravit in Domino, & confusus est* (X). Spes, quia Omnipotenti in-
- niti-

nititur, securitatem, & fortitudinem habet. *Qui confidunt in Domino sicut mons Sion — Dominus in circuitu populi sui (Y)*. Urbs fortitudinis nostrae Sion Salvator ponetur in ea murus, & antemurale (Z). Idest murus qui est virtus divinitatis, & antemurale quod est meritum humanitatis, utrumque ad nostram securitatem faciens. *Protektor est Dominus omnium sperantium in se (A)*. Unde speranti abundanter Deus influit ei bona. *Bonus est Dominus sperantibus in eum (B)*. *Sperantem in Domino misericordia circumdabit (C)*. Spes dicitur arbor benedicta irrigata abundanter à misericordia Dei. *Benedictus Vir qui confidit in Domino, erit quasi lignum quod plantatur super aquas, & ad humorem mittit radicem suam, & non timebit cum venerit aestus (D)*. Et ita vir sperans erit. *Sicut lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum (E)*. Quia *Secura mens quasi jube convivium, ipsa in bieme praesentis exilii habet quasi tempus vernum, & floridum (F)*. Unde *Animus gaudens aetatem floridam facit (G)*. Et ideo de gaudio spei dicitur. *Spe gaudentes (H)*. Quia autem Minister facturus est ea, ad quae omnino ex se est insufficientis, non solum enim debet regere se, sed etiam alios. Nec suum cor dirigere potest sine Deo. *Non quod sufficientes simus aliquid cogitare à nobis quasi ex nobis (I)*. Nec suum potest dirigere corpus, cum non sufficiat dirigere linguam. *Domini est gubernare linguam (K)*. Negotium Ministri intendentis Dei

Y Psal. 124.

Z Isai. 26.

A Psalm. 17.

B Treno. 3.

C Ps. 31.

D Jerem. 17.

E Ps. 1.

F Prover. 15.

G Proverb. 17.

H Roman. 12.

I 2. Corinth. 3.

K Proverb. 16.

H

face-

- facere voluntatem, & quærentis gloriam ipsius supra vires hominis est: undè oportet quod infirmitas humana adjuvetur à Deo, ut valeat implere quod debet spe firma innitendo Deo.
- L Psalm. 25. *Sperans in Domino non infirmabor.* (L) Quapropter Minister est insufficientis ad defendendum se ab hostibus suis, & à dæmonibus, nisi à Deo defendatur. *Misericordix Domini est, quia non sumus consumpti* (M). Potest Minister se occidere peccando, sed non potest se occisum suscitare. *Homo per malitiam occidit animam suam* (N). *Perditio tua Israël, tantummodo ex me auxilium tuum* (O). Numquam debet Minister de Deo desperare, quia desperatio peccatum est in Spiritum Sanctum. *Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear* (P). *Desperatio est blasphemia in Spiritum Sanctum, que non remittitur neque in hoc seculo, neque in futuro* (Q). Nec debet de se nimium præsumere. *Væ qui sapientes estis in oculis vestris* (R). Qui autem confidit in homine decipitur. *Confundentur ab Æthiopia spe sua* (S). *Quia Maledictus qui confidit in homine* (T). Sicut etiam confidentia in divitiis vana est. *Qui confidit in divitiis suis corruet.* (V). Et ideo *Beatus vir qui non speravit in pecunia Thesauris* (X). Undè Ministrum decet spes Deo totaliter innitens, meritum adjunctum habens. *Exaudi vocem illorum, qui nullam spem aliam habent nisi in te* (Y). Nec in tribulatione deficiat, sed vires suas ostendat. *Etiam si occiderit me, in ipso sperabo* (Z).
- Si

Si exurgat adversum me praelium in hoc ego sperabo (A). Cavenda est Ministro spes maledicta, quæ Deum offêndit, quia de magnitudine misericordiæ ejus confidit, quia sic peccat in bonitatem. An divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnis (B)? Cavenda est etiam ei spes præsumptuosa, qua aliquis præsumit se à malis convertendum cum voluerit, de quo dicitur: Repromissio nequissima multos perdidit (C). Spes quoque falsa cavenda est ei, qui sibi vitam longam promittit: de quo dicitur: Stulte hac nocte repetunt animam tuam à te (D). Posuimus mendacium spem nostram (E).

Timor Dei est necessarius Ministro, quia Spiritus Sanctus, est principium, & radix Sapientiæ. *Timor Domini principium Sapientiæ (F). Radix Sapientiæ est timere Dominum (G). Timor Dei mundat cor. Timor Domini expellit peccatum (H). Repellit omnem negligentiam. Qui timet Deum nihil negligit (I). Expellit tumorem superbiæ, & humilitatem introducit. Ubi humilitas, ibi Sapiëntia (K). Tuta pertimescit. Verebar omnia opera mea (L). Procurat abundantiam operum bonorum, Qui timet Deum faciet bona (M). Timor Domini sicut paradysus benedictionis (N). Unde qui timet Dominum, plus eligit abundare, quam deficere: In timore Domini non est minoratio (O). Plenitudo Sapiëntiæ est timere Deum (P). Virtutes comprimunt ne evanescant, Nisi te instanter tenueris in timore Domini*

A Psalm. 26.

B Roman. 2.

C Eccles. 29.

D Lucæ 12.
E Isai. 28.F Proverb. 1.
G Eccles. 1.H Eccles. 1.
I Eccles. 2. 2.

K Proverb. 11.

L Job. 9.

M Eccles. 15.

N Eccles. 40.

O Eccles. 40.

P Eccles. 1.

- Q Eccles. 27. *cito subvertetur domus tua (Q)*. Quia timor Domini declinat pericula. *In timore Domini declinatur à malo (R)*. Beatus vir qui timet Dominum (S). *Beatus cui donatum est habere timorem Dei (T)*. Enim timens Deum quod vult à Deo impetrat. *Oculi Domini super metuentes eum — Quomodo miseretur Pater filiorum, misertus est Dominus timentium se, voluntatem timentium se facit (V)*. Undè timor Domini facit unum Ministrum prævalere mille. *Melior est unus timens Deum, quam mille filii impii (X)*. Per timorem Domini bona temporalia meliorantur. *Melius est parum cum timore Domini, quam Thesauri magni insatiabiles (Y)*. Undè etiam dicitur: *Time Deum, & mandata ejus observa hoc est omnis homo (Z)*. Ministri boni timent semper, & ubique. *Beatus homo, qui semper est pavidus (A)*. Quia multi sunt qui licet non committant lethale peccatum, nesciunt tamen utrum omittendo mortaliter peccent. *Delicta quis intelligit (B)*. Et etiam multa videntur bona Ministro, quæ Deus intelligit esse mala. *Nihil mihi conscius sum: sed non in hoc justificatus sum (C)*. Et Minister licet in præsentem sit bonus, nescit tamen qualiter futurus sit finaliter. *Sunt justii, atque Sapientes, & opera eorum in manu Dei, & tamen nescit homo utrum amore, vel odio dignus sit (D)*. Et ideo ubique timendum est, quia de quolibet statu aliqui damnantur. *Consolatio abscondita est ab oculis meis, quia ipse inter fratres dividet (E)*. Quia est homo sicut

sicut castrum obsessum ab hostibus undique .
Creatura Dei in odium facta sunt , & in tenta-
tionem animae hominum , & in muscipulam
pedibus insipientium (F) . Et ideo omni homi-
ni timendum est , sed maximè Ministro . Hor-
rendè , & citò apparebit vobis , quoniam judi-
cium durissimum his , qui praesunt fiet (G) . Ju-
dicium erit durum & ministris , & subditis .
Zelus , & furor viri non parcat in die vindictae ,
nec acquiescet cujusquam precibus , nec suscipiet
pro redemptione dona plurima (H) . Sed illis , qui
praesunt erit iudicium valdè durum , qui judi-
cando peccarunt . Et Per quae peccat quis , per
haec , & torquetur (I) . Et etiam propter super-
biam annexam , quam solet habere potestas
judiciaria . Retribuet abundanter facientibus
superbiam (K) . Quia Ministri iudicabuntur pro
se , & pro aliis . Ipsi enim pervigilant quasi
rationem reddituri pro animabus vestris (L) .
Undè Minister tenet locum Dei , & debet ju-
dicare ut Deus , non ut diabolus . Videte quid
faciatis , non enim hominis exercetis iudicium ,
sed Domini , & quodcumque iudicaveritis in
vos redundabit , sit timor Domini vobiscum ,
& cum diligentia cuncta facite . Non est enim
apud Deum vestrum iniquitas , nec acceptio
personarum , nec cupido (M) . Minister qui ad
ministerium inordinate vult ascendere injuriam
facit Deo , ad quem pertinet ponere hominem
loco sui . Locus superior sine quo populus regi
non potest , etsi ita teneatur , atque admini-
stretur , ut decet , tamen indecenter appeti-
tur (N) .

F Sap. 14.

G Sap. 6.

H Prover. 6.

I Sap. 21.

K Psalm. 30.

L Hebr. 13.

M Paralipom.
19.N Glor. Aug.
super illud ti
quis Episco-
patum desi-
derat.

Ult

Ut Minister ametur à Deo debet esse sapiens. *Sapientia infinitus est Thesaurus hominibus, quo qui usi sunt participes effecti sunt amicitiae Dei — Neminem diligit Deus, nisi eum qui cum Sapientia inhabitat* (o). Cum stultis Dominus non vult habere amicitiam. *Acceptus est Regi Minister intelligens; Regi inquam gloria* (p). Sapientia efficit in Ministro munditiam. *Qua de sursum est Sapientia, primum quidem pudica est, idest pudicum faciens* (q). Propter munditiam dicitur de Ministro; *Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia* (r). Quia *Incorruptio facit proximum esse Deo* (s). Non minus, ac mansuetudo propter quam, *Dilectus Deo, & hominibus Moyses* (t). Liberalitas etiam reddit Ministrum amabilem Deo, *Hilarem datorem diligit Deus* (v). Tunc autem Deus à Ministro amatur, si libenter cogitet de eo: *Cogitare de illa, idest Sapientia increata, sensus est consummatus* (x). Cum Minister amat, quem credit à Deo amari, & odit quem credit à Deo odiri, tunc Deus à Ministro amatur. *Iniquos odio habui. Ideo Nonne qui oderunt te Domine oderam? — Defectio tenuit me pro peccatoribus — Vidi praevaricantes, & tabescebam* (y). Amat Deum Minister, cum libenter pro Deo patitur. *In igne probatur aurum, & argentum: homines autem receptibiles in camino humiliationis* (z). Amat Deum Minister si amat loca sacra, & libenter sit in domo Dei. *Intravit Jesus in Templum.*
In-

O Sap. 7.
 P Prover. 14.
 Q Jacobi 3.
 R Cantic. 2.
 S Sapient. 6.
 T Ecclef. 45.
 V 2. Cronth. 9.
 X Sapient. 6.
 Y Ps. 118.
 Z Ecclef. 3.

(A) *Ingressus Urbem primò templum adiit, dans formam Religionis, ut quocumque ibimus primò domum orationis, si ibi est adeamus (B).* Amat Minister Deum, si libenter loquatur de Deo. *Tulerunt Dominum meum, & nescio ubi posuerunt eum, Domine si tu sustulisti eum dicito mihi, & ego eum tollam (C).* Amat Minister Deum, si sacros ejus Ministros amet. *In omni virtute tua dilige eum, qui te fecit, & Ministros ejus ne derelinquas. Honora Deum ex tota anima tua, & honorifica Sacerdotes (D).* Amat Minister Deum, si libenter eum audiat, & à Deo audita conservet. *Qui habet mandata mea, & servat ea, ille est, qui diligit me (E).* Amat Minister Deum, si det libenter pro Deo. *Si dederit homo omnem substantiam pro dilectione Dei, quasi nihil despiciet eam (F).* Denique amat Minister Deum, si mandatis ejus obediat. *Hac est charitas Dei, ut mandata ejus custodiamus (G) Si quis diligit me sermonem meum servabit (H).* Et præcipuum signum dilectionis Dei erit servare mandatum illud, quod Dominus dicit suum. *Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem (I).* *Hoc mandatum habemus à Deo, ut qui diligit Deum, diligit, & fratrem suum (K).* Et maxime pauperem, qui non propter se, sed propter Deum amabilis est. *A paupere etiam amici, quos habuit separantur - Fratres bonis pauperis oderunt eum, & amici procul recesserunt ab eo (L).* Et ideo dicitur: *Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem (M).*

Quia

A Matth. 20.

B Glos.

C Joann. 20.

D Eccles. 7.

E Joan. 14.

F Cantic. ult.

G Joan. 5.

H Joann. 14.

I Joan. 15.

K Joan. 4.

L Proverb. 9.

M Joann. 13.

- Quia proximus noster est ejusdem speciei, & ideo amabilis. *Omne animal diligit simile sibi,*
 N Eccles. 13. & *omnis caro ad similem sibi conjungitur* (N).
 Et proximus noster frater noster est. *Quare*
 O Malachiæ ergo *despicit unusquisque nostrum fratrem*
 P Matth. 7. *suum* (O)? *Quaecumque vultis ut faciant vo-*
bis homines, & vos eadem faciatis illis (P).
 Nam fratres sumus spirituales, & habemus
 unum Deum Patrem. *Et Patrem nolite voca-*
 re vobis super terram. *Unus est enim Pater*
 Q Matth. 23. *vester, qui in Cælis est* (Q). Nec proximus
 Ministro vilescat, qui est emptus pretio magno:
Dilexit nos, & lavit nos à peccatis nostris in
 R Apocal. 1. *sanguine suo* (R). *Qui dedit semetipsum pro*
 S Timoth. 2. *nobis* (S). Et Proximus membrum est corpo-
 ris, cujus Christus est caput. *Vos estis corpus*
 T 1. Cor. 12. *Christi* (T). Non amat caput, qui non amat
 membra. *Multi unum corpus sumus in Chri-*
 V Rom. 12. *sto singuli autem alter alterius membra* (V).
 Qui amat proximum adjuvatur ab ipso. *Fra-*
 X Prover. 18. *ter qui juvatur à fratre, quasi Civitas fir-*
ma (X). Et ex hoc consolatio oritur. *Unguen-*
 Y Proverb. 17. *to, & variis odoribus delectatur cor, & bo-*
nis amici consiliis anima dulcoratur (Y). De-
 bet quoque Minister amare Clerum, qui mul-
 tum rogat pro unitate Ecclesiæ. *Pater sancte*
serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut
sint unum, sicut & nos — Non pro eis rogo
 tantum, sed pro eis qui credituri sunt per
 verbum eorum in me, ut omnes unum sint
 Z Joann. 17. (Z). Nam Deus reputat sibi fieri, quod Mi-
 nistris ejus exhibetur. *Qui vos audit me audit:*
 & qui

& qui vos spernit me. spernit (A). Et quia
 spiritalia ministrant, meritò eis temporalia de-
 bentur. Dignus est operarius cibo suo (B). La-
 borantem agricolam oportet primum de fructi-
 bus percipere (C). Qui benè præsumt Præ-
 sbyteri duplici bonore digni habeantur, maxi-
 mè qui laborant in verbo, & doctrina (D).
 Rogamus vos fratres, ut noveritis eos, qui
 laborant inter vos, & præsumt vobis in Do-
 mino, & monent vos, ut habeatis eos abun-
 dantius in charitate (E). Præterea Minister
 bonus faciat quæ Cyprianus dicit: *Justitia*
Regis est neminem injustè per potentiam op-
primere, sine acceptione personarum inter vi-
rum, & proximum suum justè judicare, ad-
venis, pupillis, & viduis defensor esse, cobi-
bere furta, adulteria punire, Iniquos non ex-
altare, impudicos, & histriones non nutrire,
impios de terra perdere, Parricidas, & peri-
mentes non sinere vivere, Ecclesias defendere,
pauperes elemosinis alere, justos super Regni
negotia constituere, senes, & sapientes, & so-
brios consiliarios habere. Magorum, & ario-
lorum, Pythoniistarumque superstitionibus non
intendere, iracundiam suam differre, Pa-
triam suam fortiter, & justè contra adver-
sarios defendere, prosperitatibus animum non
elevare, cuncta adversantia patienter tolera-
re, per omnia in Domino confidere, fidem ca-
tholicam in Domino habere, filios suos non si-
nere impiè agere, certis horis orationibus in-
sistere. Ante horas congruas cibum non gusta-
re.

A Lucæ 10.

B Matth. 10.

C 2. Timot. 2.

D 1. Timot. 5.

E 1. Thessal. 5.

- re . *Hac regni prosperitatem in presenti faciunt , & Ministrum ad caelestia perducunt* (F) .
- F. Cyprian. 1. de 12. abusion. sæculi. Sed quid prodest Ministro , si universum mundum lucretur se unum perdens ? Undè multum decet ministrum , ut sit sine macula , cum teneat locum Dei volentis eum sine macula : *Ambulans in via immaculata hic mihi ministrabat* (G) . Et subditi multum ad eum respiciunt , ut de ministro dicatur : *Speculaculum facti sumus mundo* (H) . Quapropter debet esse *Speculum sine macula* (I) . Quia macula in ministro est macula in statu glorioso ; cum perfectio Religionis Christianæ sit *Immaculatum se custodire ab hoc seculo* (K) . Et Minister , qui super alios est , perfectius debet hoc facere : *Beatus vir , qui inventus est sine macula , & qui post aurum non abiit* (L) . Undè etiam beatus Minister , qui luxuriam evitat , de qua dicitur : *Inclinasti femora tua mulieribus : Dedisti maculam in gloria tua* (M) . Loquacitas quoque Ministrum maculat : *Lingua constituitur in membris nostris , quæ maculat totum corpus* (N) . Indecens valdè Ministro est voluntate pro lege uti , & ità subditis suis bona eorum non auferat . *Domini quod justum est , & æquum servis præstare , scientes quoniam & vos Dominum habetis in Calo* (O) . Specialiter tamen debet Minister diligere , & honorare subditos sensatos , & fideles : *Servus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua* (P) . *Si est servus fidelis sit tibi quasi anima*

ma tua , quasi fratrem sic eum tracta (Q). Q Eccles. 33.
 Caveat Minister ne fortè, quæ prævisa poterant esse proficua, præcipitata magis fiant periculo. Undè si in Ministro desit consideratio, deest decor honestatis, deest ordinatio, & est periculum, quod fecit Verbum nasci in hoc mundo : *Visitavit nos oriens ex alto . Illuminare bis , qui in tenebris sunt , & in umbra mortis sedent* (R). Imminet mors tali Ministro intus, & exterius : *Foris interficit gladius , & domi mors similis est* (S). Minister defectum habens considerationis, voluntate ejus mortem vitæ prælegit : *Antè hominem vita , & mors , bonum , & malum , quod placuerit ei , dabitur illi* (T). Et ità *Cum mors , & vita sint in manibus lingue* (V). Si non dirigatur lingua consideratione, mors prælegitur vitæ. *Qui custodit os suum , custodit animam suam : qui autem inconsideratus est ad loquendum , sentiet mala* (X). Quia loquens inconsideratè sentit remorsum conscientiæ : *Qui multis utitur verbis , ledit animam suam* (Y). Sentit evacuationem gratiæ : *Sapiens in verbis amabilem se facit : gratiæ autem fatuorum effundentur* (Z). Sentit confusionem : *Os stulti confusioni proximum est* (A). *Impius confundit , & confundetur* (B). Sentit damnationem. *Ex verbis tuis justificaberis , & ex verbis tuis condemnaberis* (C). Per considerationem via periculosa deseritur : *Cogitavi vias meas , & converti pedes meos* (D). Versari debet nostra consideratio circa opera Dei, qui est supra nos : *Consi-*
I 2 *dera*

R Lucæ 1.

S Treu. 1.

T Eccles. 15.

V Prover. 15.

X Prover. 13.

Y Eccles. 20.

Z Eccles. 20.

A Prover. 10.

B Prover. 13.

C Matth. 12.

D Ps. 113.

- E. Ecclef. 7. *dera opera Dei (E)*. Qui ad hoc in mundum venit, ut ejus exemplo incitaremur destruere diaboli opera: *In hoc apparuit filius Dei, ut dissolvat opera diaboli (F)*. Ad hoc debet esse cura Ministrorum, ut peccata in subditis destruantur. *Iste est omnis fructus ut destruat peccatum ejus (G)*. Opera etiam sua Minister frequenter considerare debet, quia distinctè examinabuntur à Deo: *Astutus considerabit omnes gressus suos (H)*. Et ita considerare debet opera etiam illorum, qui secum sunt, ut inde exempla sumat: *Vade ad formicam ò piger, & considera vias ejus, & discite sapientiam (I)*. Corrigitur aliquem non est hominis, sed Dei: *Sana me Domine, & sanabor (K)*. Ego sum, qui deleo iniquitates tuas propter me (L). Cum solius Dei sit naturam animæ in esse perducere, ipsius solùm erit gratiam infundere: *Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est (M)*.
- Minister ter debet considerare quod facturus est, an liceat, an expediat, an deceat: *Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt (N)*. Nam aliquod est indecens congruentia temporis: *Ex ore fatui reprobabitur parabola, quia non dicit illam in tempore suo (O)*. Undè prudentia requiritur in Ministro, quæ est cognitio rerum appetendarum, & fugiendarum (P). Quia *Prudens dicitur quasi porrò videns. Perspicax enim est, & incertorum videt casus (Q)*. Amor autem Dei movet ad actum prudentiæ: *Prudentia est amor benè discer-*
- N. 1. Corinth. 10.
- O. Ecclef. 20.
- P. Aug. l. 83 q. 61. tom. 45.
- Q. Isidorus. l. 10. ethimol. 6. 15.

discernens ea, quibus adjuvetur ad tendendum in Deum ab his, quibus prudentia impediri potest (R). Sollicitudo Ministri ad prudentiam ejus spectat: Prudentiæ sunt excubiæ, atque diligentissima vigilantia, ne subrepente paulatim mala suafione fallamur (S). Et Dominus dicit: Estote prudentes, & vigilate in orationibus vestris (T). Undè prudentia se extendit ad regimen multitudinis: Quis putas est fidelis servus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam (V). Et hoc congruit charitati: Non querens quod mihi utile sit, sed quod multis, ut salvi fiant (X). Nec est vera prudentia illa, quæ finem ultimum constituit in delectationibus carnis: Prudentia carnis mors est (Y). Quia prudentia dicitur esse in habentibus gratiam: Ceteræ virtutes nisi ea, quæ appetunt prudenter egant, virtutes esse nequaquam possunt (Z). In Ministro delectabile, & triste pervertit æstimationem prudentiæ: Species decepit te, & concupiscentia subvertit cor tuum (A). Ne accipias munera, quæ excæcant etiam prudentes (B). In his, quæ ad prudentiam pertinent maximè indiget Minister ab aliis erudiri, & præcipuè à senibus, qui sanum intellectum adepti sunt circa fines operabilium: Ne imitaris prudentiæ tuæ (C). In multitudine presbyterorum, idest seniorum prudentium fia, & sapientiæ illorum ex corde conjungere (D). Et ita cautè dicitur ambulare Minister: Videte quomodo cautè ambuletis (E). Quia sic hostium

nocu-

R Aug. I. de morib. Eccl. cap. 15. to. 1.

S Aug. ibidem tom. I. c. 24.

T I. Petri 4.

V Matth. 24.

X I. Corinth. 10.

Y Roman. 8.

Z Greg. I. 2. moral. c. 33.

A Daniel. 13.

B Exodi 23.

C Proverb. 3.

D Eccl. 6.

E Ephes. 5.

- nocumenta repelluntur : *Cum dispositione ini-
tur bellum, & erit salus ubi sunt multa con-
fili* (F). Indiget autem Minister in inquisitione consilii dirigi à Deo, quia humana ratio non potest comprehendere singularia, & contingentia : *Cogitationes mortalium sunt timide, & incertæ providentiæ nostræ* (G). Misericordia autem Ministri multum juvat ad consilium. *Pietas ad omnia utilis est* (H). *Consilium convenit misericordibus ; quia unicum remedium est de tantis malis erui, dimittere aliis, & dare* (I). Imprudentia tollit & gratiam, & consilium : *Thesaurus desiderabilis, & oleum in habitaculo justii, & homo imprudens dissipabit illud* (K). Et ita Minister per impetum voluntatis, vel passionis contemptis gradibus prudentiæ labitur in ruinam : *Via impiorum tenebrosa nesciunt ubi corruant* (L). Quia inconsideratio imprudentiam causat : *Oculi tui videant recta, & palpebræ tuæ precedant gressus tuos* (M). Invidia etiã, & ira, quæ est principium contentionis, inconstantiam faciunt, quæ est imprudentis vitium : *Ubi zelus, & contentio, ibi inconstantia, & omne opus prævium* (N). Prudentiæ quoque Ministri nimis negligentia opponitur : *Lascivus, & imprudens non observant tempus* (O). Et ideo Minister, *Qui negligit viam suam, mortificabitur* (P). Unde *Qui timet Deum, nihil negligit* (Q). *Quia Per timorem Domini declinat omnis à malo* (R). Cavenda tamen est Ministro Prudentia carnis, quæ peccatum dicitur :
Simul
- F Prover. 24.
- G Sapientiæ 9.
- H 1. Timoth. 4.
- I Aug. de ser. Domini in monte l. 1. c. 9. tom. 4.
- K Prover. 21.
- L Proverb. 4.
- M Proverb. 4.
- N Jacobi 3.
- O Eccles. 20.
- P Prover. 19.
- Q Eccles. 7.
- R Prover. 15.

Simul odio sunt Deo impius, & impietas ejus (s). *Prudentia carnis inimica est Deo* (r).
Quia prudentia carnis, seu mundi tentat eum ad appetendum bona mundi, vel carnis: Filii hujus sæculi prudentiores sunt in generatione sua (v). Et ideò sub prudentia mundi comprehenduntur omnia, quæ possunt ad falsam prudentiam pertinere: *Deridetur Iusti simplicitas: Sapientia hujus Mundi est circumventionibus tegere, sensum verbis velare, quæ falsa sunt vera ostendere, quæ vera sunt, falsa demonstrare. Hæc prudentia usu à juvenibus scitur, à pueris pretio discitur* (x).
Hæc igitur astutia est cavenda Ministro: Abdicamus occulta dedecoris, non ambulantes in astutia, neque adulterantes verbum Dei (y).
Et licet Astutus omnia agit cum consilio (z). Tamen ad executionem astutiæ dolus spectat: *In astutia ad circumventionem erroris* (A). *Cum essem astutus dolo vos cepi* (B). Dolus autem in factis est: *Et dolum facerent in servos ejus* (C). Et est in corde: *Interiora ejus plena sunt dolo* (D). Secundùm quod aliquis dolos excogitat. *Et dolos tota die meditabantur* (E). *Dolus in corde cogitantium mala* (F). Sed dolus maximè attribuitur locutioni: *Linguis suis dolose agebant* (G). Vndè sicut dolus est executio astutiæ, ità fraus ad astutiam spectat. *Numquid decipietur ut homo vestris fraudulentiss (H)?* Est autem laudabile quod aliquis patiatur fraudem: *Quare non magis fraudem patimini* (I)? Sed ex justo judicio Dei provenit,

S Sapient. 14.
T Roman. 8.

V. Lucæ 16.

X Greg. I. ro.
moral. c. 27.

Y 2. Corinth.
4.

Z. Prover. 13.

A. Ephes. 4.

B 2. Corinth.
12.

C. Ps. 104.

D. Ecclef. 19.

E Ps. 37.

F Prov 12.

G Ps. 5.

H Job 13.

I 1. Corinth.
6.

- nit , ut id , quod contrà alios quis molitur ,
 contrà eum retorqueatur : *Incidit in foveam ,
 quam fecit* (κ). Propter quod sollicitudo tem-
 poralium detestanda est à Ministro , quia *Sol-
 licitudo sæculi suffocat verbum* (L) . Et idem
 dicitur : *Nolite solliciti esse dicentes : quid man-
 ducabimus , aut quid bibemus , aut quo ope-
 riemur* (M) . *Nolite solliciti esse in crastinum ,
 crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi* (N) .
- Minister cogitare debet de se frequenter
 quid sit , quis , qualis , quia humiles ad mi-
 nisterium Deus eligit , superbientes verò ab-
 jicit : *Nonne cum esses parvulus in oculis tuis
 caput in tribubus Israel factus es* (O) ? *Abje-
 ci eum , nec juxta intuitum hominis ego ju-
 dico* (P) . *Quia Ponis bumiles in sublime* (Q) .
Qui humiliatus fuerit , erit in gloria (R) . Un-
 de humilitas præparat ad sapientiam : *Ubi hu-
 militas , ibi sapientia* (S) . *Revelasti ea par-
 vulis* (T) . Humilitas accipit in terra , super-
 bia extrà : *Eum , qui venit ad me , non eji-
 ciam foras* (V) . *Superbiæ est foris ejici , quæ
 nihil habet in bono interiori nec hic , nec in
 futuro* (X) . De Ministro humili dicitur : *Glo-
 ria nostra , hoc est testimonium conscientiæ no-
 stræ* (Y) . Superbia accipit florem : *Date florem
 Moab* (Z) . Sed *Humilitas recumbit in novissi-
 mo loco* (A) . Superbia in ore hominum se , &
 sua ponit , sed humilitas altissimum ponit re-
 fugium suum : *Qui judicat me , Dominus est*
 (B) . Si Minister inspiciat terram , videbit se in
 terram reversurum : *In sudore vultus tui ve-
 sce-*
- κ Pf.7.
 L Matth. 13.
 M Maeth. 6.
 N Ibid.
 O 1. Reg. 15.
 P 1. Reg. 16.
 Q Job 5.
 R Job 22.
 S Prov. 11.
 T Matth. 11.
 V Joana. 6.
 X Glossa.
 Y 2. Corinth.
 Z Jerem. 48.
 A Lucæ 14.
 B 1. Corinth.
 4.

sceris pane tuo , donec revertaris in terram , de qua sumptus es (E) . Ipsa est , quæ cum sustentat , si ipsa disrupta fuerit sub pedibus ejus , sicut fuit sub pedibus Datan , & Abiron , Virus in infernum descendet (D) . Ubi est ignis paratus in tormentum impiis : Ignis succensus est in furore meo , & ardebit usque ad inferni novissima (E) : Si Minister consideret ea , quæ nascuntur in terra , materiam habet se humiliandi , cum multa bona habeant , quibus ipse caret : Considerate lilia agri quomodo crescunt , non laborant , neque nent . Dico autem vobis , quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis (F) . Si Minister attendat unde corpus venit , invenitur quod ex putredine : Putredini dixi , Pater meus es (G) . Si attendat ad quem finem deveniat , pulvis , & cinis est : Pulvis es , & in pulverem reverteris (H) . Loquar ad Dominum meum , cum sim pulvis , & cinis (I) . Corpus saccus stercoreum est , & materia vermium , undè de impio dicitur : Gloria ejus est stercus , & vermis (K) . Humiliatio tui in medio tui (L) . Si attenderet Minister hostes invisibiles fortiores , & astutiores se , cum magna humilitate diceret : Misericordie Domini , quia non sumus consumpti (M) . Undè si Minister per superbiam se erexerit , Gladius Omnipotentis Dei est evaginatus super caput ejus : Humiliamini sub manu potentis Dei (N) . Et ita necesse habet per ostium humile paradisi intrare : Ego sum ostium : ostium humile est : si sano capite volumus intrare ,

K
opor-

C Gen. 3.

D Num. 16.

E Deuteron. 32.

F Matth. 6.

G Job 17.

H Genes. 3.

I Gen. 18.

K 1. Machabæor. 2.

L Michæe 6.

M Trenor. 3.

N 1. Petri 3.

- O Joann. 10. *oportet caput demittere* (O). Quia sic Salvator, & Sancti valdè se humiliter habuerunt: *Sufficit seruo si sit sicut Dominus ejus* (P). *Mementote sermonis mei, quem ego dixi vobis.*
- P Matth. 10.
- Q Joan. 15. *Non est seruus major Domino suo* (Q).
- R Roman. 8. *Debet minister se cinerem reputare, quia ferè se mortuum considerat, qui se moriturum non ignorat: Corpus mortuum est propter peccatum* (R). Vndè Minister, qui est in statu peccati, quasi nullius valoris est respectu valoris, in quo erat antè peccatum: *Ad nihilum deductus est in conspectu ejus malignus* (S). Quia sicut cinis, ita peccator non potest resistere modico flatui, quin ab eo dispergatur: *Non sic impii non sic, sed tanquam pulvis, quem projicit ventus* (T). Et ita multum Ministro expedit, qui habet temporale ministerium, ut se reputet cinerem: pro cinere enim corona promittitur: *Ad annuntiandum mansuetis misit me, ut darem eis cerosam pro cinere* (V). Vtilis ergò erit illi memoria mortis: *In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, & non peccabis in aeternum* (X). Et specialitèr Ministro juveni memoria mortis est necessaria: *Bonum est viro cum portaverit jugum ab adolescentia sua. Pudet in pulvere os suum* (Y). *Os Sapientium est in corde ipsorum* (Z). Os ergò in pulvere ponit, qui cogitat quod pulvis sit, quia facilè contemnit omnia, qui se semper cogitat moriturum: *Si annis multis vixerit homo, & in his omnibus letus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis, & dierum mult-*

multorum, qui cum venerint vanitatis arguentur præterita (A). Et ità fatuum est, Minister tantum concupiscere terrena, cum spoliandus sit eis: Nudus egressus sum de utero matris meæ, nudus revertar illuc (B). Minister sapiens consideratione finis regit se in his, quæ sunt ad finem, ut reprehendatur ille, qui dicebat: Anima mea multa bona habes posita in annos plurimos, requiesce &c. Stulte hac nocte repetent animam tuam à te (C). Nec Minister se dicat bonum, malis innitentem, nam multum timenda est malorum societas: Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea, & qui communicaverit superbo, induet superbiam (D). Amicus autem stultorum similis eis efficietur (E). Quis miserebitur ei, qui comitatur viro iniquo (F)? Non est tutum Ministro bono habitare inter malos: Sicut communicabit lupus cum agno aliquando, sic peccator iusto (G). Et ità consiliarius malus est sicut oculus eruendus: Si oculus tuus scandalizat te, erue eum, & projice abs te (H). Gratia requirendi consilium est in Ministro, qui non est præceps ad operandum, nam qui præceps est, offendit frequenter. Qui festinus est pedibus, offendet (I). Et ità Minister debet consilium requirere: Consilium semper à Sapiente perquirere (K). Ubi non est gubernator, corrumpit populus: Salus autem ubi multa consilia (L). Erit salus ubi multa consilia sunt (M). Astutus omnia agit cum consilio: fatuus autem operiet stultitiam suam. Qui agunt omnia cum consilio,

A Eccles. 11.

B Job 1.

C Lucæ 12.

D Eccles. 13.

E Prov. 6.

F Eccles. 12.

G Eccles. 13.

H Matth. 5.

I Prov. 19.

K Tob. 4.

L Prov. 11.

M Prov. 24.

Et nimis commendabile est in Ministro, si acquiescat consilio: *Via stulti recta in oculis ejus, qui autem sapiens est, audit consilia* (G). Magnam igitur diligentiam debet habere Minister in eligendo consiliarium, ut servet fundamentum justitiæ, quod est nulli nocere, & communem utilitatem querere, ad quod multum placet Deo innocentia Ministri: *Custodi innocentiam* (H). Quia nihil nocet Ministro, qui Innocentiam servat: *Qui custodit præceptum, non experietur quidquam mali* (I). Unde que videntur noxia sunt utilia Ministro innocenti: *Scimus quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum* (K). *Ego cognovi quod erit bonum timentibus Deum* (L). Innocentia est, per quam Minister salvatur: *Salvabitur innocens* (M). *Quis unquam innocens perit* (N). Talis quoque debet esse consiliarius Ministri, sicut & Minister, in quo sit veritas judicii, quam multum impedit avaritia munera recipiens. *Provide tibi de omni plebe viros potentes, & timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderint avaritiam* (O).

Debet Minister cavere, & timere acceptiorem munerum, quia munus acceptum potest excæcare Ministrum: *Non accipias munera, quæ excæcant prudentes, & subvertunt verba Justorum* (P). *Non accipies personam, neque munera, quæ excæcant oculos Sapientiam, & mutant verba Iustorum* (Q). Nam munus acceptum reddit Ministrum mutum: *Canes muti non valentes latrare* (R).

Xc.

G Prov. 12.

H Ps. 36.

I Eccles. 8.

K Roman. 8.

L Eccles. 8.

M Job 22.

N Job 4.

O Exodi 18.

P Exodi 23.

Q Deuter. 16.

R Isai. 56.

- Xenia, & dona excœcant oculos iudicum, & quasi muto in ore avertit correptiones eorum* (s). Munus acceptum corrumpit Ministrum quantum ad famam, quia sic saltem præsumitur: *Principes tui infideles socii furum: omnes diligunt munera, sequuntur retributiones* (r). Minister per munus acceptum in servitutum redigitur: *Omnia mihi licent, sed ego sub nullas redigar potestate* (v). Et ideo per munus acceptum maledictus efficitur: *Maledictus qui munera accipit, ut percutiat animam innocentis* (x). *Væ qui justificatis impium pro muneribus* (y). Undè munus acceptum inclinatur Ministrum ad omnem iniquitatem: *In quorum manibus iniquitates sunt: Dexteræ eorum repleta est muneribus* (z). Et ità per munus acceptum Minister est in periculo æternæ damnationis: *Ignis devorabit tabernacula eorum, qui libenter munera accipiunt* (A). Ministri autem inferiores sunt quasi aucupes, dum procurant, ut Superiores à subditis aliquid valeant extorquere: *Inventi sunt in populo meo impii insidiantes, quasi aucupes, laqueos ponentes, & pedicas ad capiendos viros* (B). Undè injustus est Minister, qui iustitiam, quam debet gratis ex officio facere, non vult facere nisi ex munere accepto, cum has iustitias iudicabit Dominus: *Cum accepero tempus, ego iustitias iudicabo* (c). Debet igitur Minister fugere occasiones omnes munera accipiendi: *Neminem conculcatis* (D). Et providere debet, ne inferiores se afferant aliquas falsas accu-
- S Eccle. 2 o.
- T Isai. 1.
- V 1. Cor. 6.
- X Deuter. 27.
- Y Isai. 5.
- Z Ps. 25.
- A Job 15.
- B Jerem. 5.
- C Ps. 74.
- D Lucæ 2.

accusationes subditorum, propter quas bonorum ab eis extorqueantur: *Princeps, qui libenter audit verba mendacii, omnes Ministros habet impios* (E). Hinc est, quod Ministro cavenda est rapina, quæ dicitur multum Deo exosa: *Ego Dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam in holocausto* (F). Quia *Qui offert sacrificium de substantia pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu Patris* (G). Unde substantia Pauperum sanguis vocatur: *In alis tuis inventus est sanguis animarum pauperum* (H). Minister, qui rapit, occidit proximum suum: *Qui aufert in sudore panem, quasi qui occidit proximum suum* (I). Hoc vitium Sanctis maxime displicet: *Verti me ad alia, quæ sub Sole geruntur, & vidi calumnias, & lacrymas innocentum, & consolatorem neminem, nec posse resistere eorum violentiæ cunctorum auxilio destitutos, & laudavi magis mortuos, quam viventes, & feliciorem utroque iudicavi, qui non dum natus est, nec vidit mala, quæ sub Sole fiunt* (K). *Uf-quequò Domine clamabo, & non excaudies? vociferabor à te vim patiens, & non salvabis? Quare respicis contemptores, & taces conculcante impio justiore se* (L)? Hoc vitium à diabolo primo raptore ortum habuit: *Ero similis Altissimo* (M). Ministri etiam, qui rapiunt, depredantur, & torquent eos, qui recedunt à malo: *Qui recessit à malo preda, potuit* (N). *Viri sanguinum oderunt simplicem* (O). Tanta est malitia hujus vitij, ut qui rapiant,

E Prov. 29.

F Isai. 61.

G Eccles. 34.

H Jeremias 2.

I Eccles. 34.

K Eccles. 4.

L Abacuc 1.

M Isai. 14.

N Isai. 59.

O Prov. 29.

- P Sophoniz
 3. *piant, lupi appellentur: Iudices tui lupi ves-
 sere non relinquebant in mane (P). Et idè
 Deus multum puniturus erit Ministros rapien-
 tes: Non despiciet Dominus preces pupillorum,
 nec viduam, si effundat loquelam gemitus:
 nonnè lacrymæ viduæ ad maxillam descendunt,
 & exclamatio ejus super deducentem eas? à ma-
 xilla enim ascendunt usque ad calum, & Do-
 minus exauditor non delectabitur in illis (Q).*
- Q Eccles. 35. *Undè de Ministro iniquo dicitur: Et si Deum
 non timeo, nec homines revereor, tamen quia
 molesta est mihi hæc vidua, vindicabo illam
 — audite quid Iudex iniquitatis dicat: Deus
 enim non faciet vindictam electorum suorum
 clamantium ad se die, ac nocte, & patien-
 tiam habebit in illis (R)? Multum igitur
 timendum erit Ministro rapienti, quia preces
 ejus non exaudiuntur: Cum multiplicaveritis
 orationes vestras, non exaudiam: manus enim
 vestre sanguine plene sunt (S). Cum adver-
 sentur ei lacrymæ pupillorum, & viduarum:
 Unus orans, & unus maledicens, cujus vocem
 exaudiet Dominus (T)? Magnoperè enim Deus
 amat pauperes, quos quis spoliat, Deum spo-
 liat: Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi
 fecistis (V). Propter pauperes specialiter misit
 Deus filium suum: Propter miseriam inopum,
 & gemitum pauperum, nunc exurgam, dicit
 Dominus (X). Undè districtè Dominus oppres-
 sores pauperum judicabit: Iudicabit pauperes
 populi, & salvos faciet filios pauperum, & hu-
 miliabit calumniatorem (Y) Non attingas termi-
 num*
- R Lucæ 18.
- S Isaiæ 1.
- T Eccles. 34.
- V Matth. 25.
- X Ps. 11.
- Y Ps. 71.

num parvulorum, & agrum pupillorum ne intro-
eas: propinquus enim illorum fortis est, & ip-
se judicabit contra te causam illorum (Z). Non Z Prov. 23.
facias violentiam pauperi, quia pauper est, nec
conteras egenum in porta: quia Dominus ju-
dicabit causam ipsius, & configet, qui con-
fixerunt animam ejus (A). Et ideo pauperes A Prov. 22.
oppressi, & spoliati iudices erunt: Pauperibus
judicium tribuit (B). De quibus dicitur: Tunc B Job 36.
stabunt Iusti in magna constantia adversus eos,
qui se angustiaverunt, & qui abstulerunt la-
bores eorum (C). Derelinquunt Dominum Mi-
nistri rapientes: Dereliquerunt me fontem aquae
vivae (D). Et semper sunt in egestate: Alii D Jerem. 2.
dividunt propria, & ditiores fiunt: alii ra-
piunt non sua, & semper in egestate sunt (E). E Prov. 11.
Quia alii depradantur eos, sicut ipsi spoliant
pauperes: Vae qui pradaris nonne ipse praeda-
beris (F)? Quia tu spoliasti gentes multas, F Isaie 33.
spoliabunt te omnes, qui reliqui fuerint de
populis (G). Multoties steriles hos Ministros G Abacuc 2.
rapientes reddit Deus: Nepotes impiorum non
multiplicabunt ramos (H). Et accelerat mor-
tem eorum: Viri sanguinum, & dolosi non di-
midiant dies suos (I). Impii de terra perden-
tur, & qui inique agunt, auferuntur (K). H Ecclef. 40.
Propter quod saepe gladio moriuntur: Vae qui I Psal. 5.
aedificant domum suam non in justitia. Pro- K Prov. 2.
pter hoc dicit Dominus: Non plangent eum,
vae frater, & vae soror non concrepabunt ei:
vae Domine, & vae inchoata, sepultura asini
sepelietur, putrefactus, & projectus extra por-

L
tas

- L Jerem. 22. *tas Hierusalem (L)*. Undè filii eorum mendicant fient, & gladio peribunt : *Leo capit sufficienter catulis suis , & negavit leonis , & implevit praeda speluncas suas . Ecce ego ad te , dicit Dominus exercituum , leunculos tuos comedet gladius , & exterminabo de terra prædam tuam (M)*. Hæc est pars impii apud Deum , & hæreditas violentorum , quam ab omnipotente suscipient , si multiplicati fuerint filii ejus in gladio erunt , & nepotes eorum non saturabuntur pane (N). Et hoc idè quia *Rapinæ impiorum detrahent eos (O)*. Undè multum est utilis Ministro justitia , multum noxia avaritia : *Iustus erigit terram , vir avarus destruet eam (P)*. *Qui judicat in veritate pauperes , thronus ejus firmabitur in æternum (Q)*. Minister bonus appetit pacem , quia *Omnia pacem appetunt (R)*. Pax autem non est impiorum in malo : *Non est pax impiis (S)*. Nam hæc est pax apparens , & non vera : *In magno viventes in scientiæ bello tot , & tam magna mala pacem appellant (T)*. De hac pace dicitur : *Non veni mittere pacem (V)*. Undè pax vera non potest esse nisi in bonis , & bonorum , quia *Non est dissensionis Deus , sed pacis (X)*. Et ità *Pax hominum est ordinata concordia (Y)*. Namque *Pax est omnium unitiva , & consensus operativa (Z)*. Hanc pacem debent habere Ministri , quæ est effectus justitiæ : *Et erit opus justitiæ pax (A)*. Et idè dicitur : *Pax multa diligentibus legem tuam (B)*. Hæc est pax , quæ conducit ad ultimum finem crea-
- M Naum 2.
- N Job 27.
- O Prov. 21.
- P Prov. 29.
- Q Prov. 29.
- R Aug. l. 19. de Civ. Dei c. 12 tom. 5.
- S Isai. 48.
- T Sap. 14.
- V Matth. 10.
- X 1. Corinth. 14.
- Y Aug. l. 19. de Civ. Dei c. 3. tomo 5.
- Z Dion. c. 11. de div. nominib.
- A Isai. 32.
- B Ps. 118.

creaturæ rationalis : *Qui posuit fines tuos pacem* (C). Datur præceptum de hac pace, quia est actus charitatis : *Pacem habete inter vos* (D). Et propter hoc etiam pax est actus meritorius, & inter beatitudines ponitur : *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur* (E). Debet etiam Minister misereri, & compati peccantibus : *Vera iustitia non habet dedignationem, scilicet ad peccatores, sed compassionem* (F). Et ideo dicitur : *Videns Iesus turbas, misertus est eis, quia erant vexati, & jacentes sicut oves non habentes pastorem* (G). Undè superbi non misereantur, dum alios contemnant, & reputant eos malos : *Falsa iustitia scilicet superbiorum non habet compassionem, sed dedignationem* (H). *Ira non habet misericordiam, neque erumpens furor* (I). Amans enim misericordiam condolet peccantibus : *Gaudete cum gaudentibus, Flete cum flentibus* (K). Et ideo misericordia, qua subvenitur defectibus aliorum, est sacrificium Deo magis acceptum. *Beneficentiæ, & communionis nolite oblivisci, talibus enim hostiis promeretur Deus* (L). *Misericordiam volo, & non sacrificium* (M). *Induite vos sicut dilecti Dei viscera misericordiæ* (N). *Estote misericordes sicut & Pater vester misericors est* (O). *Quia Omnis summa disciplinæ Christianæ in misericordia, & pietate est* (P). Cum per misericordiam Minister similis sit Deo, de quo dicitur : *Miserationes ejus super omnia opera ejus* (Q). Tenetur ergò Minister benefacere omnibus secundum debitas

L 2 loci,

C Pf. 147.

D Marci 9.

E Matth. 5.

F Greg. hom. 34.

G Matth. 9.

H Greg. homil. 34.

I Prov. 27.

K Rom. 12.

L Hebræor. ultimo

M Matth. 12.

N Coloff. 3.

O Lucæ 6.

P Ambros. tomo 5. super illud Pietas ad omnia utilis est.

Q Pf. 144.

- loci , & temporis circumstantias : *Dum tempus habemus , operemur bonum ad omnes* (R). Benefaciendum est peccatori quantum ad sustentationem naturæ , sed non quantum ad fomentum culpæ : *Da bono , & non recipias peccatorem* (S). Benefacere quibusdam est *agere perperam* (T). Igitur in animi præparatione Minister debet benefacere cuicumque , si tempus adefset , quia *Omnibus prodesse non possumus* (V). Magis tamen conjunctis cæteris paribus magis benefaciendum est : *Cum omnibus prodesse non possis , bis potissimum consulendum est , qui pro locorum , vel temporum , vel quarumlibet rerum opportunitatibus constrictius tibi quasi quadam sorte junguntur* (X).
- Cum autem propriè dare eleemosynam sit actus misericordiæ tenetur Minister eleemosynam dare . *Qui habuerit substantiam hujus mundi , & viderit fratrem suum necessitatem patientem , & clauserit viscera sua ab eo , quomodo charitas Dei manet in illo* (Y). Debet tamen dare eleemosynam delectabiliter , & promptè propter Deum . *Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas , charitatem autem non habuero : nihil mihi prodest.* (Z) Hoc modo eleemosyna facta inter opera satisfactionis computatur . *Peccata tua eleemosynis redime* (A) . Undè *habens intellectum , curet omninò ne taceat : habens rerum affluentiam , vigilet ne à misericordiæ largitate torpescat : habens artem qua regitur , magno pere studeat , ut usum , atque utilitatem illius*
- R Galat. ult. *opus habemus , operemur bonum ad omnes* (R).
- S Eccles. 12. *Benefacere quibusdam est agere peccatorem* (S).
- T Coriat. 13. *Benefacere quibusdam est agere perperam* (T).
- V Aug. l. 1. de doct. Chr. cap. 28. tom. 3. *Omnibus prodesse non possumus* (V).
- X Aug. ibid. *Magis tamen conjunctis cæteris paribus magis benefaciendum est* (X).
- Y 1. Joann. 3. *Qui habuerit substantiam hujus mundi , & viderit fratrem suum necessitatem patientem , & clauserit viscera sua ab eo , quomodo charitas Dei manet in illo* (Y).
- Z 1. Corinth. 13. *Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas , charitatem autem non habuero : nihil mihi prodest.* (Z).
- A Daniel 4. *Peccata tua eleemosynis redime* (A).

lius cum proximo patiatur : habens loquendi locum apud divitem, damnationem pro retento talento timeat ; si cum valeat non apud eum pro pauperibus intercedat (B). Minister qui corrigit delinquentem etiam actum misericordiæ, facit, dum vult hominem à malo culpæ liberare. *Meliora sunt verbera diligentis, quam fraudulentæ oscula odentis* (C). Et eleemosyna spiritalis potior est quam corporalis. *Dandum est quod nec tibi, nec alteri noceat. Et cum negaveris quod petit, indicanda est justitia, ut non eum inanem dimittas, & aliquando melius aliquid dabis, cum injustè petentem correxeris* (D). Quia donum spirituale præminet corporali. *Donum bonum tribuam vobis, legem meam ne derelinquatis* (E). Nec Minister faciens eleemosynam recompensationem à proximo expectet. *Cum facis prandium, aut cenam, noli vocare vicinos divites, ne fortè & ipsi te reinvitent* (F). Licet qui pro aliis orat sibi proficiat. *Oratio mea in sinu meo convertetur* (G). Eleemosyna etiam corporalis habet effectum spiritualem. *Eleemosyna viri gratiam hominis quasi pupillam conservabit — Perde pecuniam propter fratrem, pone thesaurum in præceptis Altissimi, & proderit tibi magis quam aurum — Conclude eleemosynam in sinu pauperis, & hæc te liberabit ab omni malo* (H). Et idèd eleemosyna est in præcepto. *Quod superest date eleemosynam* (I). Quia ad dilectionem proximi pertinet, ut ipsi non solum velimus bonum, sed etiam operemur.

Non

B Greg. hom. 9.

C Prover. 27.

D Aug. lib. 7. de sermon. Domini in monte cap. 40. tom. 4.

E Proverb. 4.

F Lucæ 14.

G Psal. 34.

H Eccles. 29.

I Lucæ 11.

Non diligamus lingua, neque verbo, sed opere, & veritate (K). Propter quod Deus bona temporalia dat Ministro, ut quantum ad usum non solum debeant esse ejus, sed etiam aliorum, qui ex eis sustentari possunt ex eo, quod ei superfluit, *Si fateris ea tibi divinitus provenisse, scilicet temporalia bona, an injustus est Deus inaequaliter res nobis distribuens? Cur tu abundas, ille verò mendicat, nisi ut tu bona dispensationis merita consequaris, ille verò patientia bravii decoretur? Est panis famelici, quem tu tenes, nudi tunica, quam in conclavi conservas, discalceati calcus, qui penes te marcescit, indigentis argentum, quod possides inbumatum. Quo circa tot injuriaris, quot dare valens es* (L). Sed de eo, quod simpliciter ad vitam, vel ad Ministri statum necessarium est, non tenetur dare eleemosynam cum hoc perfectionis sit. *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quae babes, & da pauperibus* (M). Tamen de illicitè acquisitis Minister non debet facere eleemosynam. *De justis laboribus facite eleemosynas. Non enim corrupturi estis judicem Christum, ut non vos audiat cum pauperibus, quibus tollitis. Nolite velle eleemosynas facere de faenore, & usuris. Fidelibus dico quibus corpus Christi erogamus* (N). *Non offeres mercedem prostibuli in domo Dei tui* (O). Ad peccatum fovendum non est eleemosyna facienda. *Da misericordiam, & ne suscipias peccatorem, benefac humili, & non des impio.*
 Et

K 1. Joan. 3.

L. Basil. ferm.
 sup. 12. Luc.
 cae.

M Matth. 19.

N August. de
 verb. Dom.
 ser. 33. tom.
 40.

O Deuteron.
 23.

(P). Et ita Pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi (Q). Debet tamen Minister magis propinquioribus indigentibus eleemosynam facere. Si quis suorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit & est infideli deterior (R). Illi, qui sunt nobis magis conjuncti, quasi quadam sorte nobis obveniunt, ut eis magis providere debeamus. (S). Laudabile quoque est abundanter eleemosynam facere, ut indigentiam suppleat recipientis, & sit facta secundum proportionem propriæ facultatis. Si multum tibi fuerit abundanter tribue (T). Sed vitium est sic abundanter dare, ut recipiens superfluum habeat. Non ut aliis sit remissio, idest ut alii de nostris otiose vivant, nobis autem sit tribulatio, idest paupertas (V). Quia Non debent simul effundi opes, sed dispensari (X).
 Cum corrigere delinquentem sit quædam eleemosyna spiritualis Minister ad correctionem fraternam tenetur. Si neglexeris corrigere, pejor eo factus es, qui peccavit (Y). Et licet in omnibus bonis agendis operatio Ministri non sit efficax nisi adsit auxilium divinum. Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere, quem ille despexerit (Z). Tamen Minister debet facere quod in se est. Nescientes quis pertineat ad prædestinatorum numerum, & quis non pertineat, sic affici debemus charitatis affectu, ut omnes velimus salvos fieri (A). Meritoriè potest fraterna correctio omitti, quando ex charitate omittitur. Si propter

P Eccles. 12.

Q Matth. 19.

R 1. Timoth. 5.

S Aug. li. 1. de doctr. Christ. c. 28. to. 3.

T Tobit 4.

V 2. Corinth. 8.

X Ambros. lib. 1. de offic. c. 30. to. 1.

Y Aug. serm. 16. tom. 10.

Z Eccles. 7.

A Aug. lib. de corr. & gr. c. 15. tom. 7.

- pterea quisque objurgandis, & corripie ndis male agentibus parcat, quia opportunum tempus inquiritur, vel eisdem ipsis metuit, ne deteriores ex hoc efficiantur, vel ad bonam vitam, & piam erudiendos impediunt alios infirmos, & premant, atque avertant à fide, non videtur esse cupiditatis occasio, sed consilium charitatis(B). Admonet nos Dominus noster non negligere invicem peccata nostra, non querendo quid reprehendas, sed videndo quid corrigas(C). Cum nemo debeat effici explorator vitæ aliorum. Ne queras impietatem in domo justi, & non vastes requiem ejus(D). Qui autem majus peccatum commisit non est dignus ut corrigat alium de minori peccato. Quid vides festucam. De his loquitur qui cum mortali crimine detineantur obnoxii, minora peccata fratribus non concedunt(E). Indebita est etiam correctio propter scandalum, quod sequitur ex ipsa. Quomodo dicis fratri tuo, in quo proposito puta ex charitate ut salves proximum tuum? non quia teipsum ante salves. Vis ergò non alios salvare, sed per bonam doctrinam malos actus celare, & scientiæ laudem ab hominibus querere(F). E ideo Non debet vitia aliorum corrigere, qui est vitiis subjectus(G). Quia In quo alium judicas teipsum condemnas(H). Undè accusare vitia officium est bonorum virorum, & benevolorum. Quod cum mali faciunt alienas partes agunt— Cogitemus cum aliquem reprehendere nos necessitas cogit utrum tale sit vitium, quod numquam
- B** Aug. l. i. de Civ. Dei c. 9. tom. 5.
- C** Aug. serm. 16. tom. 10.
- D** Prov. 24.
- E** Hieron. super Matth. c. 7. tom. 9.
- F** Chrysosto. homilia 17. tom. 2.
- G** Isidor. l. 3. de summo bono c. 32.
- H** Rom. 2.

quam habuimus, & tunc cogitemus nos homines esse, & habere potuisse: Vel tale quod aliquando habuimus, & jam non habemus, & tunc tangat memoria communis fragilitas, ut illam correctionem, non odium, sed misericordia præcedat. Si autem invenerimus nos in eodem vitio esse, non objurgemus, sed congemiscamus, & ad equaliter conandum invitemus (I). Si dixerimus quia peccatum non habemus, nosipsos seducimus (K). Cessandum est etiam à correctione fraterna, quando timetur, ne fiat ille indè deterior. Noli arguere derisorem ne oderit te (L). Non est timendum, ne tibi derisor cum arguitur, contumelias inferat, sed hoc potius providendum ne tractus ad odium, indè fiat pejor (M). Et idè oportet secretam admonitionem præcedere publicam denunciationem delinquentis, ubi peccata occulta sunt, & non contra commune bonum. Corripe ipsum inter te, & ipsum solum: Studens correctioni, parcens pudori. Fortè enim præ verecundia incipit defendere peccatum suum, & quem vis facere meliorem, facis pejorem (N). Corripiendus est seorsim frater, ne si semel pudorem, vel verecundiam amiserit permaneat in peccato (O). Cum de aliquibus, qui sanctum nomen profitentur aliquid criminis, vel falsi sonuerit, vel veri patuerit, instant, satagunt, ambiunt, ut de omnibus hoc credatur, tum etiam, quia ex peccato unius publicato, alii provocantur ad peccandum. Sed quia conscientia præferenda est famæ, voluit Dominus, ut Jaltem cum dispendio famæ, fratris

M con-

I Aug. lib. 2. de
ferm. Dom.
in montec.
30.

K 1. Joan. 1.

L Prov. 9.

M Gloss.

N Aug. lib. de
verb. Dom.
ser. 16. to. 10.

O Hieron. su-
per Matth.
18 tom. 9.

- conscientia per publicam denunciationem à peccato liberetur* (P). Nec contra hoc præceptum obediendum est superiori. *Obedire oportet Deo magis, quam hominibus* (Q). Ubi verò publica peccata sunt, vel occulta contra bonum commune commissa non est semper necesse præcedere secretam admonitionem. *Ioseph accusavit fratres suos apud Patrem crimine pessimo* (R).
- Debet Minister graviter punire Deum odio habentes de quibus dicitur: *Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper* (S). *Nunc autem & viderunt, & oderunt me, & Patrem meum* (T). Quia gravissimum peccatum est. *Mala pœnalia Deus tolerare iubet, non amari. Sed prorumpere in odium Dei punientis, hoc est habere odio ipsam Dei iustitiam, quod est gravissimum peccatum* (V). Undè dicitur: *Aliud est bona non facere, & aliud est bonorum odisse datorem: sicut aliud est ex præcipitatione, aliud ex deliberatione peccare. Sicut nonnunquam gravius est peccatum diligere, quam perpetrare: ità nequius est odisse iustitiam, quam non fecisse* (X). Undè etiam odium fratris, ut fratris semper peccatum est. *Qui odit fratrem suum in tenebris est* (Y). Quia si spectemus interiorum voluntatis deordinationem odium fratris est cæteris gravius. *Omnis qui odit fratrem suum homicida est* (Z). Cavenda quoque est accedia Ministro. *Subiice humerum tuum, & porta illam, scilicet spiritualem sapientiam, & non accidieris in vinculis eius* (A). Quia cum sit tristitia de bono divino ex charitate diligendo
- P Augu. epist. 137.
- Q Act. 5.
- R Genes. 37.
- S Ps. 73.
- T Joann. 15.
- V Aug lib 10. contes. c. 28. co. 1.
- X Greg. 1. 20. moral. c. 16.
- Y 1. Joann. 2.
- Z 1. Joann. 3.
- A Eccles. 6.

do peccatum mortale est. *Tristitia sæculi mortem operatur* (B). Undè dicitur vitium capitale cuius filia sunt. *Malitia, rancor pusillanimitas, desperatio, torpor circa præcepta, evagatio mentis circa illicita* (C). Invidia etiam est tristitia, sed de bono proximi, prout proprium malum æstimatur, & diminutivum proprii boni, à quo nimis cavendum est Ministro. *Non efficiamur inanis gloriæ cupidi invicem provocantes, invicem invidentes* (D). *Invidere non possumus nisi in eis, quos nobis in aliquo meliores putamus* (E). Per invidiam Minister pusillanimus occiditur. *Parvulum occidit invidia* (F). Undè invidia est pænale peccatum. *Cum devictum cor livoris putredo corruerit, ipsa quoque exteriora indicant quam graviter animum vesania instigat. Color quippè pallore afficitur, oculi deprimuntur, mens accenditur, membra frigescent, fit in cogitatione rabies, in dentibus stridor* (G). Sed cum quis dolet de bono alicujus in quantum ex eo timetur nocumentum vel sibi, vel aliis bonis, talis tristitia non est invidia. *Evenire plerumque solet, ut non amissa charitate, & inimici nos ruina letificet, & rursus ejus gloria sine invidiæ culpa contristet, cum & ruente eo, quosdam benè erigi credimus, & proficiente illo plerisque injustè opprimi formidamus* (H). Sicut invidus dicitur, qui tristatur de bono alterius, in quantum ille cui accidit bonum, est eo indignus. *Noli emulari in malignantibus, neque zelaveris facientes iniquitatem* (I). *Pene effusi sunt*

B 2. Cor. 7.

C Greg. l. 31.
Moral. c. 31.

D Galat. 5.

E Greg. lib. 5.
Moral. c. 33.

F Job 5.

G Greg. lib. 5.
Moral. c. 34.

H Greg. l. 23.
Moral. c. 11.

I Ps. 36.

- K** Pf. 72. *gressus mei, quia zelavi super iniquos, pacem peccatorum videns (K). Et licet invidia paruuli mortale peccatum non sit. Vidi ego, & expertus sum zelantem puerum: non dum loquebatur, & intuebatur pallidus amaro aspectu collataneum suum (L). Invidia tamen Ministri capitale vitium est. Capitalia vitia tanta sibi conjunctione conjunguntur, ut nonnisi unum de altero proferatur. Prima namque superbiae soboles inanis est gloria, quae dum oppressam mentem corrumpit, mox invidiam gignit, quia dum vani nominis potentiam appetit, ne quis hanc alius adipisci valeat tabescit (M). Quamvis per omne vitium quod perpetratur, humano cordi antiqui hostis virus infundatur: in hac tamen nequitia tota sua viscera serpens concutit, & imprimende malitiae pestem vomit (N). Ex idè De invidia oritur odium, susurratio, detractio, exultatio in adversis proximi, & afflictio in prosperis (O). Affinis est invidiae discordia, & contentio qua impugnatur veritas inordinato modo, & intentione prava. Undè dicitur. Noli verbis contendere, ad nihil enim utile est, nisi ad subversionem audientium (P). Cum sit inter vos zelus, & contentio nonnè carnales estis, & secundum hominem ambulatis (Q)? Qui meditatur discordias seminat rixas (R). Ex ira autem Ministri rixa oritur. Vir iracundus provocat rixas (S). Undè bella, & lites in vobis, nonnè ex concupiscentiis, quae militant in membris vestris (T)? Et idè Labia stulti im-*
- L** August. 1. r. confels. c. 7. tom. 1.
- M** Greg. 1. 31. Moral. c. 31.
- N** Greg. lib. 5. Moral. c. 34.
- O** Greg. 1. 31. Moral. c. 31.
- P** 2. Timot. 2.
- Q** 1. Corin. 3.
- R** Prov. 17.
- S** Prov. 15.
- T** Jacob. 4.

miscant se rixis (V). Odium suscitant rixas (X). Qui se jactat, & dilatat, jurgia concitat (Y).

V Prov. 18.
X Prov. 10.
Y Prov. 28.

Minister debet vitare scandalum, quod est dictum, vel factum minus rectum, præbens alteri occasionem ruinæ: *Ab omni specie mala abstinete vos (Z). Quia scandalum speciale peccatum est: Si propter cibum frater tuus contristatur, jam non secundum charitatem ambulas (A). Et si Minister conversationem malam non mutet: Necessè est, ut veniant scandala (B). Scandalum autem aliquando peccatum mortale est, dum inducitur proximus ad mortale peccatum: Qui scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris (C). Multò melius est pro culpa brevem recipere pœnam, quam aeternis servari cruciatibus (D). Percutientes conscientiam fratrum infirmam in Christum peccatis (E). Scandalum autem passivum non habet locum in Ministro perfecto firmiter, & quasi immobiliter Deo adhærente: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi (F). Undè quantumcumque videat alios inordinatè se habere dictis, vel factis ipse à sua rectitudine non recedit: Qui confidunt in Domino sicut Mons Sion, non commovebitur in æternum, qui habitat in Jerusalem (G). Et idè in Ministro perfectè Deo adhærente per amorem scandalum non invenitur: Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum (H). Quia per dicta, vel facta aliorum non impeditur quo-*

Z 1. Thessalonic. 5.

A Rom. 14.

B Matth. 23.

C Matth. 18.

D Glossa Hieronymi.

E 1. Corint. 8.

F 1. Corint. 4.

G Ps. 124.

H Ps. 118.

- quominus tendat in Deum: *Neque mors, neque vita poterit nos separare à charitate Dei* (I). Sed potest esse in eo quaedam appropinquatio ad scandalum: *Mei penè moti sunt pedes* (K). Nec scandalum activum potest esse in perfecto Ministro, cum ad perfectos pertineat, ea quæ agunt secundum regulam rationis ordinare: *Omnia honestè, & secundum ordinem fiant in vobis* (L). Nequaquam debet Minister dimittere spiritualia bona necessaria ad salutem propter scandalum: *Si de veritate scandalum sumitur, vilius nasci permittitur scandalum, quam quod veritas relinquatur* (M). Alia autem bona vel occultanda, vel ad tempus differenda sunt propter scandalum pusillorum: *Dimittendum est propter scandalum omne, quod potest prætermitti, salvo triplici veritate, scilicet vite, justitia, & doctrina* (N). Ubi schismatis periculum timetur, à punitione peccatorum cessandum est (O). *Nolite sanctum dare canibus, neque margaritas vestras spargatis ante porcos, ne conversi dirumpant vos* (P). Nec id, per quod perfectius pervenitur ad salutem propter scandalum relinquendum est. *Emulamini charismata meliora* (Q). Temporalia bona Regni Ministro commissa non sunt dimittenda propter scandalum: *Quidam dum temporalia à nobis rapiant solummodo sunt tolerandi, quidam verò equitate servata, prohibendi: non sola cura, ne nostra subtrahantur, sed ne rapientes non sua, semetipsos perdant* (R). *Quicumque ta-*
men
- I Roman. 8.
- K Pl. 72.
- L 1. Cor. 14.
- M Gregor. homil. 7. super Ezechiel.
- N Hieronym. sup. Matth. 15. tom. 9.
- O Aug. 1. 3. c. 2. tom. 7.
- P Matth. 7.
- Q 1. Corinth. 12.
- R Gregor. in moral.

men potest dimittere bona sua propter scandalum pusillorum : *Ei , qui vult tecum in iudicio contendere , & tunicam tuam tollere , dimitte ei , & pallium (s) .* *Iam quidem omnino delictum est in vobis quod iudicia habetis inter vos .* *Quare non magis injuriam accipitis ? quare non magis fraudem patimini (r) ?* Et ideo etiam talis cibus dimittendus est propter scandalum : *Non manducabo carnem in æternum , ne fratrem meum scandalizem (v) .* *Noli cibo tuo illum perdere , pro quo Christus mortuus est (x) .*

S Matth. 5.

T I. Corint. 6.

V I. Corint. 8.

X Rom. 14.

Debet Minister servare justitiam , quæ est perpetua , & constans voluntas jus suum unicuique tribuens ; quia *Iustus dicitur , quia jus custodit (y) .* Et in hoc , quod Minister servit Deo , includitur , quod unicuique reddat quod debet : *Iustitia est amor Deo tantum serviens (z) .* Per justitiam rectificantur operationes Ministri : *Iustitia simplicis dirigit viam ejus (A) .* Et ita cum justitia humanas operationes rectas , & bonas efficiat , ipsa est necessaria virtus in Ministro : *In quatuor virtutibus , scilicet temperantia , prudentia , fortitudine , & justitia , tota boni operis structura consurgit (B) .* Minister ergo faciens quod debet facere , sibi facit utilitatem : *Utilitatem non pecuniarii lucri æstimationem dicimus , sed acquisitionem pietatis (C) .* In quantum Minister spontanea , & prompta voluntate facit illud , quod debet : quod est virtuosè agere : *Sapientia Dei sobrietatem , & justitiam docet ,*
pru-

Y Ifidor. I. 10. etymol. c. 9.

Z Aug. I. de morib. Eccl. c. 15. tom. I.
 A Prover. 11.

B Greg. I. 2. moral. cap. 36.

C Ambr. I. 2. de offe. c. 6. tom. 2.

- D** Sapient. 8. *prudenciam, & virtutem, quibus in vita nihil est utilius hominibus* (D). Sed etiam oportet, quod Minister semper se inutilem servum iudicet: *Cum feceritis omnia, quae praecepta sunt vobis, dicite: Servi inutiles sumus: quod debuimus facere, fecimus* (E). Talis tamen necessitas non excludit meritum Ministri, licet excludat gloriam supererogationis: *Si evangelizavero, non est mihi gloria: necessitas enim mihi incumbit* (F). Unde *Iustitia est rectitudo voluntatis propter se servata* (G). Quapropter *Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam* (H). Quia *Prudentia est cognitio rerum appetendarum, & fugiendarum. Temperantia est refrenatio cupiditatis ab his, quae temporaliter delectant. Fortitudo est firmitas animi adversus ea, quae temporaliter molesta sunt. Iustitia est, quae per ceteras diffunditur* (I). Proprie tamen Iustitiae actus est unicuique, quod suum est reddere: *Iustitia est, quae unicuique quod suum est, tribuit, alienum non vendicat, utilitatem propriam negligit, ut communem equitatem custodiat* (K). Iudicium quoque est actus iustitiae: *Quoadusque iustitia convertatur in iudicium* (L). Et ita licitum est Ministro populum iudicare: *Iudices, & Magistros constitues in omnibus portis tuis, ut iudicent populum iusto iudicio* (M). Sed prohibitum est Ministro iudicium temerarium, quod est de intentione cordis, vel de aliis incertis: *Nolite iudicare, ut non iudicemini* (N). *Tu quis es, qui iudicas alienum servum? suo domino*
- E** Lucæ 17.
- F** 1. Corint. 9.
- G** Anselm. in Dial. de ver. c. 13.
- H** Matth. 5.
- I** Aug. l. q. to. 4. q. 61.
- K** Ambr. l. 1. de offic. c. 24. tom. I.
- L** Pf. 93.
- M** Deuteron. 16.
- N** Matth. 7.

mino stat, aut cadit. Dominus autem omnium Deus est (O). Inexcusabilis es ò homo omnis qui judicas. In quo enim alterum judicas, teipsum condemnas, eadem enim agis, quæ judicas (P). Judicium tamen, quod est justitiæ actus, proculdubio est licitum, quia Judex constituitur ut Minister Dei: Quod justum est, judicate, quia Dei est judicium (Q). Sed si necessitas judicandi immineat propter officium, potest Minister cum humilitate, & timore vel arguere, vel judicare: Si inveniremus nos in eodem vitio esse, congemiscamus, & ad pariter conandum invitemus (R). Minister judicans ex suspitione illicitè judicat: Nolite judicare &c. Dominus hoc mandato non prohibet Christianos ex benevolentia alios corripere, sed ne per jaçantiam justitiæ suæ Christiani Christianos despiciant, & solis plerumque suspitionibus odientes ceteros, & condemnantes (S). Quia conficius suæ malitiæ faciliter de aliis malum opinatur: In via stultus ambulans, cum ipse sit insipiens, omnes stultos æstimat (T). Undè injustum est judicium, si Minister pro certo malitiam alterius æstimet ex levibus indiciis: Nolite antè tempus judicare. Etsi ergò suspitiones vitare non possumus; quia homines sumus, judicia tamen, idest diffinitivas, firmasque sententias continere debemus (V). Et ideo dubia indicia de malitia alterius, semper sunt in meliorem partem interpretanda: Qui non manducat manducantem, non judicet (X). Dubia in meliorem partem sunt interpretan-

O Roman. 14.

P Roman. 2.

Q Deuteron. 1.

R Aug. 1.2. de serm. Dom. in monte c. 30. tom. 4.

S Chrysof. homil. 17. to. 2.

T Eccl. 10.

V Ang. tract. 90. in Joan. tom. 9.

X Roman. 14.

N da

- Y Gloss. *da* (Y). Licet unusquisque debeat niti ad hoc, quod de rebus judicet, secundum quod sunt: *Ille pie, & justè vivit, qui rerum integer est æstimator, in neutram partem declinando* (Z).
- Z Aug. 1.1. de doct. Christ. tom.3. Minister secundum leges scriptas judicare debet: *In istis temporalibus legibus, quamquam de his homines judicent, cum eas instituerint, tamen cum fuerint instituta, & firmata, non licebit iudicibus de his judicare, sed secundum ipsas* (A). Quod si scriptura legis contineat aliquod contra jus naturale, injusta est, nec habet vim obligandi: *Vae qui condunt leges iniquas, & scribes iniquitatem scripserunt* (B). Judicium tamen per usurpationem semper perversum redditur: *Tu quis es, qui judicas alienum servum* (C).
- A Aug. 1. de ver. Relig. c. 31. tom.1. Est de necessitate salutis Ministri restituere id, quod injustè abstulit: *Si res aliena, propter quam peccatum est, reddi possit, & non redditur, pœnitentia non agitur, sed simulatur* (D). Deus enim requirit à nobis fructus donorum, qui sunt & ab ipso, & à nobis, quamvis ipsa dona à Deo sint sine nobis: *Sciebas, quod meto, ubi non semino: & congrego, ubi non sparsi* (E). Semper tamen ei facienda est restitutio, à quo acceptum est, modò quod quis accepit, sit illius: *Reddite omnibus debitum: cui tributum, tributum, cui vestigal, vestigal* (F). Nec solùm Minister, qui aliena rapuit, sed qui etiam injuste acceptio- nis aliquo modo causa fuit restituere tenetur, licet ipse non acceperit: *Digni sunt mor-*
- D Aug. epist. 54. tom.2.
- E Matth. 25.
- F Roman. 13.

morte non solum, qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus (G). Unde sicut qui G Roman. 1. conduit opera mercenarii, non potest differre restitutionem: Non morabitur opus mercenarii tui apud te usque mane (H). Ita statim facienda est restitutio à Ministro, si potest, quia quilibet tenetur statim peccatum deferere: Quasi à facie colubri fuge peccatum (I). Acceptio personarum cum justitiæ distributiæ adversetur, Ministro cavenda est: Non accipietis cujusquam personam (K). Quia talis acceptio peccatum necessariò est: Personarum acceptio non est apud Deum (L). Deus Judex justus causas discernit, non personas (M). Potest tamen Minister ex liberalitate gratis dare alicui, quod ei non debetur: Duo erunt in lecto, unus assumetur, & alius relinquetur (N). Quia quilibet absque injustitia potest de suo dare quantum vult, & cui vult; An non licet mihi quod volo facere? Tolle quod tuum est, & vade (O). Magis tamen peccatum est personarum acceptio in spiritualibus: Nolite in personarum acceptione habere fidem Domini nostri Iesu Christi (P). Quis ferat si quis divitem eligat ad sedem honoris Ecclesiæ, contempto paupere instructiore, & sanctiore (Q). Quia dispensationes spiritualium principaliter ordinantur ad utilitatem communem: Unicuique datur manifestatio spiritus ad utilitatem (R). Unde peccatum acceptionis personarum etiam contingit, si non adsit ratio virtutis, quæ causa est honoris: Quicumque divitem propter divitias

- S Gloss. interl. sup. illud Nolite in personarum &c.
- T Greg. hom. 28.
- V Prov. 26.
- X Levit. 19.
- Y Sapient. 5.
- Z Daniel. 13.
- A 1. Timoth. 6.
- B Prov. 18.
- C Ecclef. 4.
- D Exodi 23.
- E Exodi 22.
- F Ps. 100.
- tias honorat, peccat (S). *Superbia nostra re-
tunditur, quia in hominibus non naturam,
qua ad imaginem Dei facti sunt, sed divitias
honoramus* (T). Ministri tamen mali honoran-
di sunt, in quantum gerunt personam Dei,
& communitatis, cui præficiuntur: *Sicut qui
immittit lapides in acervum Mercurii, ita
qui tribuit insipienti honorem* (V). Senes etiam
honorandi sunt: *Coram cano capite consurge,
& honora personam senis* (X). Et hoc propter
signum virtutis, quod est senectus. *Senectus
venerabilis est, non diuturna, neque anno-
rum numero computata; cani autem sunt sen-
sus hominis, & atas senectutis vita immacu-
lata* (Y). Licet hoc signum quandoque defi-
ciat: *Egressa est iniquitas à senioribus popu-
li* (Z). Denique *Quicumque sunt sub iugo ser-
vi, Dominos suos honore dignos arbitrentur*
(A). Sed personarum acceptio in iudicio pec-
catum est, cum ipsum iudicium pervertat, &
corrumpat: *Accipere personam in iudicio non
est bonum* (B). Licet Minister in iudicio debeat
pauperi subvenire quantum fieri potest: *In ju-
dicando esto pupillis misericors* (C). Tamen si-
ne læsione justitiæ: *Pauperis quoque non mi-
sereberis in iudicio* (D).
- Justitiæ commutativæ opponitur homici-
dium, & ideo necessarium erit Ministro pec-
catores occidere, si communitati perniciosi, vel
periculosi sint: *Maleficos non patieris vivere*
(E). *In matutino interficiebam omnes peccato-
res terræ* (F). Quia laudabiliter, & salubriter
occi-

occiduntur , ut bonum commune seruetur : *Modicum enim fermentum totam massam corrumpit* (G). Sed non sunt occidendi , quando non possunt occidi mali , quin simul occidantur , & boni : *Dominus docet magis esse sinendum malos vivere , & ultionem reservandam usque ad extremum iudicium , quàm quod boni simul occidantur* (H). Quare Deus secundum ordinem suæ sapientiæ quandoque statim peccatores occidit ad liberationem bonorum , quandoque autem eis pœnitendi tempus concedit , secundum quod novit electis suis expedire : *Nolo mortem peccatoris , sed ut convertatur . & vivat* (I). Homo autem peccando ab ordine rationis recedit , & incidit quodammodo in servitutem bestiarum , ut de ipso ordinetur secundum quod est utile aliis : *Homo cum in honore esset , non intellexit , comparatus est iumentis insipientibus , & similis factus est illis* (K). *Qui stultus est , serviet sapienti* (L). Ministris tantum , non autem privatis personis , licet peccatores occidere : *Qui sine aliqua publica administratione maleficum occiderit , velut homicida iudicabitur : & tantò amplius , quantò sibi potestatem à Deo non concessam usurpare non timuit* (M). Nec permittere debet Minister , ut aliquis seipsum occidat , cum ad solum Deum pertineat iudicium mortis , & vitæ : *Ego occidam , & ego vivere faciam* (N) . *Nec Sanson aliter excusatur , quod seipsum cum hostibus ruina domus oppressit , nisi quod latenter Spiritus Sanctus hoc ius-*

G 1. Corinth.
&

H Aug. 1.3. c.
2. tom.7.

I Ezech. 18.

K Pl. 48.
L Prov. 11.

M Aug. 1.1. de
Civ. Dei c.
26.

N Deuteron.
32.

- O** Aug. l. 1. de Civ. Dei c. 21. tom. 5. *jusserat, qui per illum miracula faciebat (o).* Non licet tamen Ministro justum, & innocentem occidere: *Insontem, & justum non occides (P).* Sicut non licet quemquam occidere se defendendo: *Ne ab eis quisquam occidatur, non mihi placet consilium, nisi fortè sit miles, aut publica functione teneatur, ut non pro se hoc faciat, sed pro aliis accepta legitima potestate, si ejus congruat personæ (Q).* Non vos defendentes, idest non sitis referentes adversarios (R). Nisi quis se defendere intendat cum moderamine inculpatæ tutelæ: *Si effringens fur domum, sive suffodiens inventus fuerit, & accepto vulnere mortuus fuerit, percussor non erit reus sanguinis (S).* Nec Minister imputet reatum homicidii alicui danti operam rei licitæ, si exindè casu homicidium sequatur: *Absit ut ea, que propter bonum, ac licitum facimus, si quid propter hoc præter nostram voluntatem quicquam mali acciderit, nobis imputetur (T).* Si autem aliquis non adhibuit sufficientem diligentiam ad homicidium vitandum, reus est homicidii: *Lamech credens interficere bestiam interfecit hominem, & reputatum est ei ad homicidium (V).* Quod si quis dederit operam rei illicitæ, & occiderit, reus erit homicidii: *Si quis percusserit mulierem prægnantem, & abortivum fecerit: si mors ejus fuerit subsequuta, reddet animam pro anima (X).* Licet Ministro mutilare reum aliquo membro: *Oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro*
- P** Exodi 23.
- Q** Aug. epist. 154. tom. 2.
- R** Glos. interl. super Matth. 7.
- S** Exodi 22.
- T** Aug. epist. 154. tom. 2.
- V** Genes. 4.
- X** Exodi 21.

pro pede (Y). Sed nemini licet propter quodcumque peccatum vitandum membrum præscindere: *Sunt eunuchi, qui seipfos castraverunt propter Regnum Cælorum: non per membrorum abscissionem, sed malarum cogitationum interemptionem (Z)*. Licet etiam Ministro filios suos, & subditos aliquando verberare: *Qui parcit virgæ, odit filium suum (A)*. *Noli subtrahere à puero disciplinam. Si enim percusseris eum virga, non morietur. Tu virga percuties eum, & animam ejus de inferno liberabis (B)*. *Servo malevolo tortura, & compedes (C)*. Sed filios ad iracundiam non provocet: *Vos Patres nolite ad iracundiam provocare filios vestros - & vos Domini eadem facite servis remittentes minas (D)*. Quapropter licitum erit quoque Ministro hominem incarcerare secundum justitiæ ordinem, sicut cohibet quoque Deus peccatores, ne possint peccata implere: *Qui dissipat cogitationes malignorum, ne possint implere manus eorum, quod ceperant (E)*. Sed contrà ordinem justitiæ non licet: *Deus dereliquit hominem in manu consilii sui (F)*. Et ità Minister, qui contrà talem ordinem aliquem lædit multis junctum, gravius peccat cæteris paribus: *Filii tui, & filia tua tradentur alteri populo videntibus oculis tuis (G)*. Et ideo injuriæ illatæ in viduas, & pupillos, magis exaggerantur: *Non despicias preces pupilli, nec viduam, si effundat loquelam gemitus (H)*.

Furtum, & rapina justitiæ opponuntur, quia
natu-

Y Exodi 21.

Z Glos. Chry-
sost. super
Matth. 19.
A Prov. 13.

B Prov. 23.

C Eccles. 33.

D Ephes. 6.

E Job 5.

F Eccles. 15.

G Deuteron.
28.

H Eccles. 35.

- naturalis est homini possessio rerum exteriorum . *Omnia subiecisti sub pedibus ejus* (I) , idest hominis . Licet Deus habeat principale Dominium omnium rerum . *Domini est terra, & plenitudo ejus* (κ) . De facili tamen homo res exteriores communicare debet in necessitate aliorum : *Divitibus hujus seculi præcipe facile tribuere communicare* (L) . *Cur tu abundas , ille verò mendicat , nisi ut tu bonæ dispensationis merita consequaris : ille verò patientiæ præmiis coronetur* (M) . *Plurquam sufficeret sumptui , violenter obtentum est* (N) . Furtum alienæ rei occulta ablatio est : *Fur à furvo dictus , idest à fusco , nam noctis utitur tempore* (O) . Desinere autem id , quod alteri debetur , eandem rationem nocumenti habet cum acceptione injusta : *Minus est criminis habenti tollere , quàm cum possis , & abundans sis indigentibus denegare* (P) . Undè cum furtum justitiæ opponatur , semper peccatum est : *Non furtum facies* (R) . Sed accipere rem alienam vel occultè , vel manifestè auctoritate Ministri hoc justè decernentis non est furtum : *Fecerunt filii Israel sicut præceperat Dominus Moysi , & expoliaverunt Ægyptios* (κ) . *Justi tulerunt spolia impiorum* (s) . Res autem , quæ inveniuntur de propinquo in bonis alicujus restitui debent , aliàs furtum erit : *Si quid invenisti , & non reddidisti , rapuisti* (τ) . Potest Minister punire aliquem pro furto , quod peccatum mortale est : *Hæc est maledictio , quæ egreditur super faciem omnis terræ , quia omnis*
- I Ps. 8.
- K Ps. 23.
- L 1. Timoth. ultimo.
- M Basil. ferm. ad divites.
- N Ambros. ferm. 81. to. 3.
- O Isidor. l. 10. etymolog. c. 6.
- P Ambros. ferm. 81. to. 3.
- Q Exodi 20.
- R Exodi 12.
- S Sapient. 10.
- T Aug. ferm. 19. de verb. Apost. tom. 10.

nis fur judicabitur (v) . Sed non potest punire in extrema necessitate constitutum accipientem ea , quæ aliis supersunt , sive manifestè , sive occultè . *Esurientium panis est , quem tu detines : nudorum indumentum est quod tu recludis : miserorum redemptio , & absolutio est pecunia quam tu in terram defodis* (x) . Debet tamen Minister multum punire raptores , quia de quolibet licitè accepto potest fieri Deo sacrificium , non autem de rapina . *Ego Dominus diligens iudicium , & odio habens rapinam in holocaustum* (y) . Et ideò semper peccat privata persona aliquid per violentiam rapiendo . *Propter prædam militare peccatum est* (z) . *Remota iustitia quid sunt regna , nisi magna latrocinia ? quia & latrocinia quid sunt nisi parva regna* (A) ? Imindò aliqui infideles res suas injustè possident , in quantum eas secundum leges Ministri amittere iussi sunt . *Res falsè appellatis vestras , quas nec justè possidetis : & secundum leges terrenorum Regum amittere iussi estis* (B) . Injustè tamen Minister iudicat raptorem non sibi subjectum . *Si intraveris segetem &c. Falcem iudicii mittere non potest in eam rem , quæ alteri videtur esse commissa* (C) . Et ideò Minister debet iudicare secundum quod ipsi ut personæ publicæ per leges , per testes , per instrumenta , & per allegata , & probata res innotuit . *Bonus Iudex nihil ex arbitrio suo facit , sed secundum leges , & iura pronuntiat* (D) . Undè minister iudicare debet veritatem secundum ea , quæ fuerunt si-

V Zaccar. 5.

X Ambr. ser. 81. to. m. 3

Y Isai. 61.

Z Aug. serm. 19. to. 10.

A Aug. lib. 4. de Civ. Dei c. 4. tom. 5.

B Augu. epist. 48. to. 2.

C Deuter. 23. Glosa.

D Aug. de vera Relig. c. 31. to. 1.

O

bi

- bi proposita. *Venies ad Sacerdotes levitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore, quæresque ab eis, qui iudicabunt tibi iudicii veritatem* (E). Christo autem competit iudicare secundum propriam potestatem, & ideo in iudicando informatur secundum veritatem, quam ipse cognoscit, non secundum quod ab aliis accipit. *Judicium Dei est secundum veritatem* (F). *Non secundum visionem oculorum iudicabit, neque secundum auditum aurium arguet: sed iudicabit in iustitia pauperes, & arguet in equitate pro mansuetis terra* (G). Fides igitur debet fieri Ministro de rei veritate, non obitante quod *Quorundam hominum peccata manifesta sunt præcedentia ad iudicium* (H). Unde Minister non potest in criminibus quemquam iudicare, vel condemnare nisi habeat accusatorem, excepto iudicio inquisitionis. *Iudicis non est sine accusatore damnare: quia Dominus Iudam, cum fuisset fur, quia non est accusatus, minimè abiecit* (I). *Non est consuetudo Romanis damnare aliquem hominem, priusquam is, qui accusatur præsentem habeat accusatores, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina, quæ ei obijciuntur* (K). Deus vero in suo iudicio utitur conscientia peccantis quasi accusatore. *Inter se invicem cogitationum accusantium, aut etiam defendentium.* (L). Vel utitur evidentia facti quantum ad ipsum. *Vox sanguinis fratris tui Abel clamat ad me de terra. Evidentia perpetrati sceleris accusatore non eget* (M). Minister inferior pœnam
- E Deuteron. 17.
- F Roman. 2.
- G Isaïæ 11.
- H 1. Timoth. 5.
- I Ambros. super 1. Cor. 5.
- K Actor. 15.
- L Roman. 2.
- M Genes. 4. Glols.

nam reo relaxare non potest. *Qui persuadet servire Diis alienis non peccat ei oculus tuus, ut miserearis, & occultes eum, sed statim interficies eum*(N). *Homicida morietur, nec misereberis ejus* (O). *Iudicium sine misericordia ei, qui non facit misericordiam* (P). Quia Minister Inordinatè pœnam remittens inferret nocumentum communitati, cui expedit, ut maleficia puniantur, ad hoc quod peccata vitentur. *Ut omnis Israel audiens timeat, & nequaquam ultra faciat quippiam hujus rei simile*(Q). Potest tamen superior Minister pœnam reo relaxare, si passus injuriam remittere velit. *Non haberes adversum me potestatem ullam. Talem Deus dederat Pilato potestatem, ut esset sub Cæsaris potestate, ne ei omninò liberum esset accusatum absolvere*(R).

Si aliquod crimen quis sciverit quod vertetur in damnum communitatis, si possit probare tenetur ad accusationem. *Si peccaverit anima, & audiderit vocem jurantis, testisque fuerit, quod aut ipse vidit, aut conscius est, nisi indicaverit, portabit iniquitatem suam*(S). Subditi autem Ministros suos accusare prohibentur, qui non affectione charitatis, sed sua pravitate vitam eorum diffamare, & reprehendere quærunt. *Nemini quidquam debeatis, nisi ut invicem diligatis*(T). Tamen revelare secretum in malum personæ est contra fidelitatem. *Qui ambulat fraudulenter revelat arcana: qui autem fidelis est celat amici commissum* (V). Accusatorum personæ sine scripto nun-

N Deuteron.
13.
O Deuteron.
19.
P Jacobi 2.

Q Deuteron.
13.

R Aug. super
Joann. tract.
116. tom.9.

S Levitici 5.

T Roma. 13.

V Prov. 11.

- nunquam recipiantur , quia accusatorum temeritas tribus modis detegitur : aut enim calumniantur , aut prævaricantur , aut tergiversantur . Undè si accusator in probatione defecerit , ad pœnam talionis tenetur . *Oculum pro oculo , dentem pro dente* (x) . Cumque diligentissimè perscrutantes invenerint falsum testem dixissè contra fratrem suum mendacium , reddent ei sicut fratri suo facere cogitavit : & auferès malum de medio tui , ut audientes ceteri timorem habeant , & nequaquam talia audeant facere (y) . Non potest tamen accusatus in iudicio , interrogatus à Iudice mentiri , vel negare veritatem absque lethali crimine . *Fili mi da gloriam Domino Deo Israel , & confitere , atque iudica mihi quid feceris : ne abscondas* (z) . Qui enim in iudicio mentitur se excusando , facit contra dilectionem Dei , cuius est iudicium , & contra dilectionem proximi , tum ex parte Iudicis , cui debitum negat , tum ex parte accusatoris , qui punitur si in accusatione deficiat . *Ne declines cor meum in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis* (A) . *Hæc est consuetudo impudentium , ut deprebensi per aliqua falsa se excusent* (B) . *Si abscondi quasi homo peccatum meum . Usitatum humani generis vitium est , & labendo peccatum committere , & commissum negando abscondere , & convictum defendendo multiplicare* (C) . Potest tamen reus non respondere Iudici in his , de quibus interrogatur non secundum juris ordinem , ac subterfugere per
- ap-

X Exo. 21.

Y Deuter. 19.

Z Iosue 7.

A Pl. 140.

B Glossa

C Gregor. 22.
moral. c. 3.
sup. Job.

appellationem ad superiorem Judicem. *Non tibi dico ut te prodas in publicum, neque apud alium accuses* (D). Reus justè condemnatus ad mortem non potest absque peccato se defendere. *Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit: & ipse sibi damnationem acquirit* (E). Potest tamen se defendere in causa injustæ condemnationis, quia tale judicium est simile violentiæ latronum. *Principes ejus in medio illius, quasi lupi rapientes prædam ad effundendum sanguinem* (F). In quo casu etiam aliquis potest induci ad liberandum eum à morte. *Erue eos qui ducuntur ad mortem, & eos qui trahuntur ad interitum liberare non cesses* (G). In manifestis criminitibus, & in jis, de quibus infamia præcessit, homo petente suo legitimo Ministro secundum ordinem juris testimonium ferre tenetur. *Qui veritatem occultat, & qui prodit mendacium, uterque reus est. Ille quia prodesse non vult: hic quia nocere desiderat* (H). In aliis verò aut petente eo, qui non esset Minister, ad liberationem quidem rei, non autem ad ejus condemnationem tenetur quis testimonium in judicio dicere. *Eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate* (I). *Digni sunt morte non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus* (K). *Consentire est tacere cum possis redarguere* (L). Quando autem aliquis non compellitur Ministri auctoritate veritatem propalare, & quando occultatio veritatis est nulli specialiter damnosa potest celare veritatem. *Abram dicens de uxore*
re

D Chrysof.
homilia 31.

E Rom. 13.

F Ezech. 23.

G Prov. 24.

H Aug. l. 22.
contrà Faustum c. 33.

I Pf. 81.

K Rom. 1.

L Clot. Ambros. to. 5.

- re sua: Soror mea est, veritatem celare voluit, non mendacium dici(M). Duorum, vel trium testium assertio in omni iudicio necessaria est, & sufficit Ministro. In ore duorum, vel trium testium peribit, qui interficietur (N). In ore duorum, vel trium testium stabit omne verbum (O). Ternarius numerus est multitudo perfecta in ipsis testibus. Funiculus triplex difficile rumpitur (P). In hoc est Trinitas secundum mysterium commendata, in qua est perpetua firmitas veritatis (Q). Possit quandoque testimonium esse iniquum, quantacumque multitudo testium determinaretur. Ne sequaris turbam ad faciendum malum (R). Immo aliqua discordia in testibus facit testimonium credibilis. Quia si in omnibus concordarent etiam in minimis viderentur ex condito eundem sermonem proferre, quod tamen prudentiae Iudicis relinquitur discernendum (S). Nonnunquam ob culpam, nonnunquam sine culpa repelli potest testimonium cuiuspiam. Qui a servis suis accusatus est Episcopus, sciendum est, quod minime audiri debuerunt. (T) Quia est adhibenda cautela, ut non de facili unicuique credatur. Nolite credere omni spiritui (V). Falsum testimonium ferens cum sit perjurus, & contra justitiam agens; & mentiens mortaliter peccat, & ideo Falsus testis non erit impunitus (X). Tenentur quoque Advocati ubi pauperum causis aliter subveniri non potest eorum suscipere causas, & illis patrocinari. Si occurreris bovi inimici tui,
aut
- M Au gust. qu. 26. t. 0.4.
- N Deuter. 17.
O Deuter. 19.
- P Eccles. 4.
- Q Aug. tract. 36. in Joān. tom. 9.
- R Exodi 23.
- S Crysol. homil. 1. super Matth.
- T Gregor. in registr. l. 11. c. 54.
- V 1. Joann. 4.
- X Prov. 19.

aut asino erranti, reduc ad eum (Y). Si videris asinum odientis te jacere sub onere non pertransibis, sed subleuabis cum eo (Z). Peccat tamen Advocatus si injustam causam scienter defendat, & vinculo restitutionis tenetur. Impio præbes auxilium, & idcirco iram Domini mereberis (A). Undè sicut Non debet Iudex vendere justum iudicium, nec testis verum testimonium (B). Ità Advocati si per improbitatem aliquid immoderate extorqueant contra justitiam peccant. Ab his extorta per immoderatam improbitatem repeti solent, data per tolerabilem consuetudinem non solent (C).

Injuriae verborum, quæ inferuntur extra iudicium sunt contumelia, detractio, susurratio, & maledictio. Contumelia consistit in verbis. *Audiui contumelias in circuitu (D). Dehonoratur quis cum id quod est contra honorem alicujus deducitur in notitiam ejus, & aliorum quod fit per aliqua signa. Omnia signa verbis comparata paucissima sunt. Verba enim inter homines obtinuerunt principatum significandi quacumque animo concipiuntur (E). Et ideo in verbis proprie contumelia consistit. Contumeliosus dicitur aliquis, quia veloce est, & tumet verbis injuria (F). Ad facta etiam contumelia extenditur. Contumeliosos superbos -- Contumeliosi sunt, qui dictis, vel factis contumelias, & turpia inferunt (G). Quando autem aliquis alteri ad memoriam reducit auxilium, quod contulit ei necessitatem patienti, improprium infert. *Excigua dabit, & mul-**

V Exodi 239

Z Ibidem.

A Paralipom. 19.

B Augu. epist. 14. tom. 2.

C Augu. ibid.

D Jerem. 20.

E Aug. lib. 2. de Doctrina. Christ. e. 3. tom. 3.

F Isidor. l. 10. Etimol. c. 3.

G Roman. 3. Glos.

- R** *Eccles. 20.* *multa improperebit(H)*. Contumelia animo nocendi prolata grave peccatum est. *Qui dixerit fratri suo fatuè, reus erit gebennæ ignis.*
- I** *Matth. 5.* (I) Poterit tamen Minister alteri, quem corrigit, verbum aliquod convitiosum dicere. *Q*
- R** *Galatar. 3.* *insensati Galate (K)*. *O stulti, & tardi corde ad credendum(L)*. *Rarè & ex magna necessitate, objurcationes sunt adhibendæ in quibus non nobis, sed ut Domino serviatur instemus (M)*.
- L** *Luc. ultimò*
- M** *Aug. ferm. Domini in monte to. 4.* Minister debet contumelias sibi illatas sustinere. *Qui inquirebant mala mihi, locuti sunt vanitates. Ego autem tanquam surdus non audiveram, & sicut mutus non aperiens os suum.*
- N** *Psal. 37.* (N). Animo paratus Minister esse debet omnes sustinere injurias, si propriæ, & aliorum salutem expedire conspexerit, sicut præcepta patientiæ in his quæ contrà ipsum fiunt sunt in preparatione animi habenda. *Si quis percussit te in una maxilla, prebe ei, & aliam ut scilicet homo sit paratus hoc facere si opus fuerit. Non tamen hoc semper tenetur facere actu, quia nec ipse Dominus hoc fecit: sed cum suscepit alapam dixit, quid me cedis(O)?* Quandoque tamen oportet ut Minister contumeliam illatam repellat propter bonum ejus, qui contumeliam infert. *Responde stulto juxta stultitiam suam, ne sibi sapiens videatur (P)*. Aut propter bonum multorum quorum profectus impeditur propter contumelias illi illatas. *Hi quorum vita in exemplo imitationis est posita, debent si possunt detrabentium sibi verba comperescere, ne eorum prædicationem non audiant, qui*

qui audire poterant, & ita in pravis moribus remanentes, bene vivere contemnant (Q). Unde audaciam convitiantis contumeliosi debet Minister moderatè reprimere propter officium charitatis, non propter cupiditatem privati honoris. Ne respondeas stulto juxta stultitiam suam, ne ei similis efficiaris (R). Sed si taceat volens dare locum iræ, laudabile est. Non litiges cum bomine linguato, & non struas in ignem illius ligna (S). Non verò si tacendo contumeliantem ad iracundiam provocaret, quia vindicta esset; Si vindicare vis, file, & funestam ei dedisti plagam (T). Sed Minister alienas contumelias debet reprimere. Qui imponit stulto silentium iras mitigat (V). Quia ex ira oriuntur contumeliæ (X). Licet superbia ad contumelias disponat. Ubi superbia, ibi contumelia (Y). Et iratus patitur defectum, in quo convenit cum stultitia. Omnes stulti miscentur contumeliis (Z). Minister nimis cavere debet à detractioe, quæ est alienæ famæ per verba denigratio. Si mordeat serpens in silentio, nihil ei minus habet, qui occultè detrahit (A). Et ita detractio cum intentione denigrandi proximum grave peccatum est. Detractores Deo odibiles (B). Ne leve putetur propter hoc, quod consistit in verbis (C). Auferre autem alicui famam valdè grave est, quia inter res temporales fama est pretiosior. Curam habe de bono nomine, hoc enim magis permanebit tibi, quam mille thesauri magni, & pretiosi (D). Quia autem stult-

Q Gregor. homil. 9. in Ezechiel.

R Prov. 25.

S Eccles. 8.

T Chryl. hom. 43. in Mat. 23.

V Prover. 26.

X Greg. c. 31. moral.

Y Prover. 11.

Z Prov. 20.

A Eccles. 10.

B Rom. 1.

C Glos. ordin.

D Eccles. 41.

P to.

- totum infinitus est numerus, & pauci sunt, qui ambulant per viam salutis, idè pauci, vel nulli sunt, qui non aliquando ex animi levitate aliquid dicant in quo leviter saltem alterius fama minoratur. *Cum detractoribus non commiscearis. Hoc specialiter vitio periclitatur totum genus humanum* (E). Et idè: *Sa quis in verbo non offendit hic perfectus est vir* (F). Undè vitium detractionis quo proximi hæditur honor ex genere suo gravius est, quam factum, quia fama præbminet divitiis. *Melius est nomen bonam, quam divitia multa* (G). Quia autem homo letatur in sententia oris sui (H): Indè est quod ille qui detrahit incipit magis amare, & credere quod dicit, & sic magis recedere à cognitione veritatis. *Quid aliud detrahentes faciunt, nisi quod in pulverem sufflant, & in oculos suos terram excitant, & undè plus detractionis perflant, indè minus veritatis vident* (I). Sed ille qui detrahit Christo impediens fidem membrorum illius, derogat divinitati ejus, cui fides inicitur, undè & detrahit, & blasphematur. *Pro eo ut me diligenter detrahebant mihi* (K). Plus nocent in membris detrahentes Christo, quam qui ejus carnem mox resurrecturam peremerunt (L). Minister etiam audiens detrahentem, cui posset resistere ejusdem vitii reus est. *Cave ne linguam, aut auris habeas prurientes, aut aliis detrahas, aut alios audias detrahentes* (M). *Detrahere, aut detrahentem audire, quid bonum laudabilis sit non facile dixerim* (N). Laudabile
- E** Prov. 24. Glos.
- F** Jacobi 3.
- G** Prov. 22.
- H** Prov. 13.
- I** Greg. in registro lib. 8. c. 45.
- K** Ps. 106.
- L** Glos.
- M** Hieronym. ep. ad Nepotian. to. 1.
- N** Bernard. lib. 2. de conf.

bile tamen est si Minister patienter suos detractores toleret modo non sit in detrimentum fame alterius. *Linguas detrabentium sicut nosro studio non debemus excitare, ne ipsi pereant: ita per suam malitiam excitatos debemus equanimiter tolerare, ut nobis meritum crescat* (o). Nec semper Minister debet resistere detractori, arguendo eum de falsitate, maxime si sciat verum esse quod dicitur. *Non contradicas verbo veritatis ullo modo* (p). Sed debet eum verbis redarguere de hoc quod peccat fratri detrahendo, vel saltem per tristitiam faciei ostendere displicentiam. *Ventus Aquilo dissipat pluvias, & facies tristes linguam detrabentem* (q).

Susurro, & detractor in modo loquendi conveniunt: *Non appellaris susurro, idest detractor* (r). Differunt tamen in fine: *Susurrones, detractores - Susurrones inter amicos discordiam seminantes, detractores, qui aliorum bona negant, vel minuant* (s). *Susurrone subtrahit iurgia conquiescunt* (t). Quia talia mala profert de proximo, quae possunt contra ipsum commovere animum audientis: *Vir peccator conturbabit amicos, & in medio pacem habentium immittit inimicitiam* (v). Et ideo dicitur: *Non eris criminator, nec susurro in populis* (x). Quia *Susurro, & bilinguis maledictus. Multos enim turbavit pacem habentes* (y). Minister a susurrone cavere debet, quia quanto amicitia honori praestat, tanto susurratio, per quam amicitia tollitur, detractio-

O Greg. hom. 9 in Ezecc.

P Eccles. 4.

Q Prov. 25.

R Eccles. 5. Glos.

S Roman. 1. Glos.

T Prov. 26.

V Eccles. 28.

X Levitici 19.

Y Eccles. 28.

- Etione, per quam honor læditur, gravius est peccatum: *Denotatio pessima super bilinguem: susurratori autem odium, & inimicitia, & contumelia (Z)*. Susurratio igitur tollit amicum, de quo dicitur: *Amico fideli nulla est comparatio (A)*. Undè cum susurrone nunquam est amicitia contrahenda: *His qui oderunt Dominum, amicitia jungeris (B)? Quia Sex sunt, quæ odit Dominus, & septimum detestatur anima ejus, idest eum, qui seminat inter fratres discordias (C)*. Minister de opere virtuoso apud alios, & reverentiam meretur, & famam, & apud seipsum bonæ conscientiæ gloriam: *Gloria nostra hæc est testimonium conscientiæ nostræ (D)*. Securitas autem conscientiæ, & quies illius magnum bonum est: *Secura mens quasi jure convivium (E)*. Et ideo conscientiam illius inquietantes: *Qui habitat in Celis, irridebit eos (F)*. *Ipse deridet illusores (G)*. Undè gravissimum est irridere Deum, & ea, quæ Dei sunt: *Cui exprobrasti? & quem blasphemasti? & super quem exaltasti vocem tuam? Ad Sanctum Israel (H)*. Quapropter dicitur: *Oculum qui subsannat Patrem, & despicit partem matris sue, effodiant eum corvi de torrentibus, & comedant eum filii aquilæ (I)*. Et ita derisio Justi Ministri gravis est, quia honor est præmium virtutis: *Deridetur Iusti simplicitas (K)*. Quæ quidem derisio valde nociva est, quia per hoc homines à bonè agendo impediuntur: *Qui in alienis actibus exoriri bona respiciunt, mox ea manu pestiferæ*

exprobrationis evellunt (L). Maledicere animo maledicendi, optando, seu imprecando malum alicui illicitum est quoque Ministro: *Benedicite, & nolite maledicere* (M). Natura quidem proximi bona est, & à Deo, nec eam maledicere licet: *Quomodo maledicam cui non maledixit Dominus* (N)? *Non potest esse iusta maledicendi causa, ubi peccantis ignoratur affectus* (O). Omnes tamen tenemur Deum benedicere: *Benedicite filii hominum Domino* (P). Culpa autem creaturæ maledicenda est: *Maledicant ei, qui maledicunt diei* (Q). *Maledictus qui non permanet in sermonibus legis huius* (R). Nec licet maledicere diabolum ut creaturam Dei: *Cum maledicit impius diabolum, maledicet ipse animam suam* (S). Sicut non licet maledicere creaturas irracionales ut Dei sunt, nec ut in seipsis sunt, cum hoc sit otiosum, & vanum: *Otiosum est maledicere non existenti, vitiosum verò si existeret* (T). Licitum tamen erit maledicere creaturis irrationalibus in quantum ex eis subvenitur humanæ necessitati: *Maledicta terra in opere tuo* (V). Ut scilicet per sterilitatem puniretur homo, sicut dicitur: *Maledictum borreum tuum* (X). Maledicere, & magnum imprecari malum ex genere suo mortale vitium est: *Neque maledici, neque rapaces Regnum Dei possidebunt* (Y). *Qui maledixerit Patri suo, & matri morte moriatur* (Z). Undè si ille, qui maledicit, velit malum occisionis alterius, desiderio non differt ab homicida: *Cum dixeris ma-*

L Greg. 1. 31.
moral. c. 6.

M Rom. 12. 1

N Numer. 23.

O Glos.

P Daniel. 3.

Q Job 3.

R Deuterom.
27.

S Eccles. 21.

T Greg. 1. 4.
moral. c. 3.

V Genes. 3.

X Deuterom.
28.

Y 1. Corinth.
6.

Z Levitic. 20.

- maledic ei, & domum everte, & omnia perire fac: nihil ab homicida differs.* (A).
- A** Chrylost. homil. 20. in Matth. com. 2.
- Circa voluntarias commutationes sunt fraudulentia, & usura. Et ideo Minister non potest licite permittere, ut aliquis possit vendere rem plusquam valeat: Omnia quaecumque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis* (B). Nam hoc facere vitium naturæ est: *Malum est, malum est, dicit omnis emptor: & cum recesserit gloriatur* (C). Et ita *Regula justitiæ manifesta est, quod à vero declinare virum, non deceat bonum, nec damno injusto afficere quemquam, nec dolo aliquid emectere rei suæ* (D). Undè vendere, & emere rem unam pro alia illicitum est: *Argentum tuum versum est in scoriam, vinum tuum mistum est aqua* (E). Et ideo si quis scienter utatur deficienti mensura in vendendo committit fraudem: *Non habebis in sacco diversa pondera majus, & minus, nec erit in domo tua modius major, & minor — Abominatur enim Dominus eum, qui facit hoc, & aversatur omnem injustitiam* (F). Sicut illicita est venditio, si quis scienter aliquod animal infirmum vendat quasi sanum: *Pretium rerum venalium non consideratur secundum gradum naturæ, cum quandoque pleris vendatur unus equus, quàm unus servus, sed consideratur secundum quod res in usum hominis venient* (G). Et ideo venditor tenetur dicere vitium rei venditæ: *In contractibus vitia eorum, quæ veniunt, prodi jubentur, ac nisi*
inti-
- B** Matth. 7.
- C** Prov. 20.
- D** Ambros. 1. 3. c. 11. de offic. tom. 1.
- E** Mai. 1.
- F** Deuteron. 25.
- G** August. de Civ. Dei l. 21. c. 16. to. 5.

intimaverit venditor, quomodo in jus emptoris transferunt, doli actione vacuantur (H). Unde negotiatio, quæ pro fine respicit lucrum indebitum, illicita est: *Quicumque rem comparat, ut integram, & inamutatam vendendo lucretur: ille est mercator, qui de templo Dei ejicitur*(I). *Quoniam non cognovi literaturam: Negotiator avidus acquirendi, pro damno blasphematur, pro pretiis rerum mensitur, & pejerat*(K). *Et ideo Negotiatorem Clericum ex inope divitem, ex ignobili gloriosum, quasi quamdam pestem fuge*(L). Cum autem etiam pecuniæ usus sit illius consumptio, ac distractio, injustum, & illicitum est Ministro permittere, ut pro ejus usu aliquid accipiatur: *Si pecuniam mutuum dederis populo meo pauperi, qui habitat tecum, non urgebis eum quasi exactor: nec usuris opprimes*(M). *Date mutuum nihil inde sperantes*(N). *Quia Beatus vir, Qui pecuniam suam non dedit ad usuram*(O). *Qui usuram non accepit*(P). *Non fenerabis fratri tuo ad usuram, pecuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem*(Q). *Nec licet pro pecunia mutuata aliquam aliam commoditatem expetere: Si usuram, & superabundantiam non acceperit*(R). *Beatus, qui excutit manus suas ab omni munere*(S).

Minister debet declinare à malo, & facere bonum, cum hoc ad justitiam pertineat: *Diverte à malo, & fac bonum*(T). *Illud vitat culpam, scilicet divertere à malo: hoc meretur vitam, & palmam, scilicet facere bonum*(V).

Et

H Ambros. l. 3-de offic. c. 101 tom. 1.

I Chrysof. homil. 38. in Mattheum tomo 2.

K August. in Pf. 70.

L Hieron. epi. ad Nepotian. tom. 1.

M Exod. 23. N Lucæ 6.

O Pf. 14. P Ezechiel. 18.

Q Deuteron. 23.

R Ezech. 18. S Isaïæ 33.

T Pf. 35.

V Gloss.

Et ideo omiffio boni debiti in Ministro est speciale peccatum: *Scienti bonum, & non facienti peccatum est illi (x)*. Et sic omittenti non folùm debetur pœna damni, fed etiam pœna fœnfus: *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur (y)*. Virtutes iuftitiæ annexæ funt Religio, Pietas, Obfervantia, Veritas, Gratia, Vindicatio, Liberalitas, & Amicitia. Per virtutem Religionis Minifter Deo debitum cultum, & reverentiam exhibet: *Religio munda, & immaculata apud Deum, & Patrem hæc eft vifitare pupillos, & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum fe cuftodire ab hoc sæculo (z)*. Et ita ea, quæ funt divini cultus, frequenter in corde Miniftri revolvenda funt. *In omnibus viis tuis cogita illum (A)*. *Religet nos Religio uni Omnipotenti Deo (B)*. Debet autem Minifter fervire non folùm Deo, fed etiam proximis: *Per charitatem Spiritus fervite invicem (C)*. Quapropter debet fe fubjicere homini non propter hominem, fed propter Deum: *Sicut Angelum Dei excepiftis me, & ficut Chriftum Jefum (D)*. Una eft Christiana Religio: *Unus Deus, una fides (E)*. Per quam exhibetur reverentia Deo, prout eft principium creationis, & gubernationis rerum: *Si ego Pater, ubi eft honor meus (F)?* Omnia ergo Minifter debet facere in gloriam Dei: *Omnia in gloriam Dei facite (G)*. *Deus colitur fide, fpe, & charitate (H)*. Et ita Minifter non potefit Deum fuperfluè colere: *Benedi-*

X Jacob. 4.

Y Matth. 7.

Z Jacobi 1.

A Prov. 3.

B Aug. in fine
1. de ver.
Relig. tom.
1.

C Galatar. 5.

D Galatar. 4.

E Ephes. 4.

F Malach. 1.

G 1. Cor. 10.

H Aug. in En-
chir. c. 3. to.
3.

medicinus Dominum, exaltate eum quantum potestis: major enim est omni laude (I). Quia exhibitio, quæ fit magis indigenti, quia est utilior, est laudabilior: Frange esurienti panem tuum (K). Deo autem non exhibetur aliquid propter ejus utilitatem: Dixi Domino Deus meus es tu: quoniam bonorum meorum non eges (L). Undè Minister non solum debet colere Deum actu interiori: Deus Spiritus est, & eos, qui adorant eum, in spiritu, & veritate adorare oportet (M). Sed, etiam actu exteriori: Cor meum, & caro mea, exultaverunt in Deum vivum (N). Mens enim humana indiget ad hoc, ut jungatur Deo sensibilibus manuductione, quia Invisibilia Dei per ea, quæ facta sunt intellecta conspiciuntur (O). Nec hujusmodi exteriora exhibentur Deo, quasi his indigeat: Nunquid manducabam carnes taurorum, aut sanguinem hircorum potabo (P). Munditia necessaria est in Ministro, ad hoc quod mens ejus Deo applicetur: Serviamus illi in sanctitate, & justitia (Q). Quia mens sine munditia Deo applicari non potest: Pacem sequimini cum omnibus, & sanctimoniam: sine qua nemo videbit Deum (R). Et ideo etiam firma debet esse mens, quæ applicatur ultimo fini, & primo principio: Certus sum, quod neque mors, neque vita separabit me à charitate Dei (S). Devotio specialiter in Ministro exigitur, quæ voluntas quædam est promptè tradendi se ad ea, quæ pertinent ad Dei famulatum. Multitudo filiorum

I Eccles. 43:
 K Isai. 58.
 L Ps. 15.
 M Joan. 4.
 N Ps. 83.
 O Roman. 1.
 P Ps. 49.
 Q Lucæ 1.
 R Hebr. 12.
 S Roman. 8.

Q

- rum. *Israel obtulit mente promptissima, atque devota primitias Domino (T). Obtulit universa multitudo hostias, & laudes, & holocausta mente devota (V). Meditatio autem est causa devotionis: In meditatione mea exardescet ignis (X). In quantum minister per meditationem concipit divinam bonitatem, & ipsius beneficia: Mibi adherere Deo bonum est, & ponere in Domino Deo spem meam (Y). Cognoscit quoque suos defectus ex quibus indigens est, ut Deo innitatur: Levavi oculos meos in montes, undè veniet auxilium mihi. Auxilium meum à Domino, qui fecit Cælum, & terram (Z). Meditatio divinæ bonitatis causat delectationem: Memor fui Dei, & delectatus sum (A). Licet in his, qui non plenè Deo fruuntur, causet aliquam tristitiam: Sitiivit anima mea ad Deum fontem vivum: Fuerunt mihi lacrymæ meæ (B). Recogitare proprios defectus etiam aliquam tristitiam causat: Sacrificium Deo Spiritus contribulatus (C). Sicut risus procedit ex gaudio: ita lacrymæ, & gemitus sunt signa tristitiæ (D). Sed letitia est devotionis effectus: Quos jejunia votiva castigant, ipsa quoque devotio sancta letificet (E).*
- Minister debet orando petere à Deo, quæ decent: *Oratio est petitio decentium à Deo (F). Desiderium autem est causa petendi: Desiderium pauperum exaudivit Dominus (G). Erantque antequam clament, ego exaudiam eos (H). Sed præcipuè in oratione petendum est, ut Deo*
- T Exodi 35.
V 2. Paralip. 39.
X Pf. 38.
Y Pf. 72.
Z Pf. 120.
A Pf. 76.
B Pf. 41.
C Pf. 50.
D Greg. Nif. fenus. l. de hom. c. 12.
E In. collecta.
F Damaf. l. 3. Ortod. fid. c. 24.
G Pf. 9.
H Isaie 65.

Deo uniamur : *Unam petii à Domino , banc requiram , ut inabitem in Domo Domini omnibus diebus vite mea* (I) . Igitur Ministros *Opertet semper orare , & non deficere* (K) . Ut postulando mereantur accipere , quod eis Deus *Omnipotens antè secula disposuit donare* (L) . Et sic consideretur in his ad divinum auxilium esse recurrendum : *Scit Pater vester , quia his omnibus indigetis* (M) . Oratio tamen non ordinatur ad immutationem divinæ dispositionis : *Porro triumphator in Israel non parcat , nec penititudine flectetur* (N) . Sed ordinatur ad obtinendum nostris precibus quod Deus disposuit : *Considera quanta tibi est concessa felicitas , quanta gloria attributa , orationibus fabulari cum Deo , cum Christo miscere colloquia , optare quod velis , quod desideras postulare* (O) . Quapropter oratio est actus Religionis , siquidem per orationem Minister Deum reveretur , & se illi subjicit : *Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo* (P) . In bujus figuram in veteri lege incensum dicebatur offerri in odorem suavem Domino (Q) . Et idè de oratione datur præceptum : *Petite , & accipietis* (R) . Deus est orandus , ut gratiam , & gloriam nobis donet : *Orabo spiritu , orabo & mente* (S) . *Gratiam , & gloriam dabit Dominus* (T) . Expedi etiam orare Sanctos , ut illorum precibus , & meritis nostræ orationes fortiantur effectum : *Voca si est , qui tibi respondeat , & ad aliquem Sanctorum convertere* (V) . Inefficax est oratio Ministri , per

I Pf. 26.
K Lucæ 18.

L Greg. 1. 1.
Dialog. cap.
8.

M Matth. 6.

N 1. Reg. 15.

O Chryf. in
principio l.
de orando
Deum.

P Pl. 140.

Q Gloss.

R Matth. 7.

S 1. Cor. 14.

T Pf. 83.

V Job 5.

Q 2

quam

- quam petitur id, quod non expedit: *Petitis, & non accipitis eo quod malè petatis* (X). *Quid oremus, sicut oportet, nescimus* (Y). Sunt quædam bona, quibus homo malè uti non potest, & quibus beatitudinem meremur, & hæc sunt petenda à Ministro: *Ostende faciem tuam, & salvi erimus* (Z). *Deduc me in semitam mandatorum tuorum* (A). Quia spiritus in hoc adjuvat infirmitatem nostram, quod inspirando nobis sancta desideria, rectè postulare nos facit: *Verè adoratores adorare oportet in spiritu, & veritate* (B). Et cum orando petimus nostram salutem, voluntati Dei conformamus: *Qui vult omnes homines salvos fieri* (C). Temporalia bona tamquam adminicula, & minus principalia bona licet Ministro oratione peteres *Tribue tantùm victui meo necessaria* (D). *Hoc licet orare, quod licet desiderare* (E). *Sufficientiam vitæ non indecenter vult quisquis eam vult, & non amplius: quæ quidem non appetitur propter seipsam, sed propter salutem corporis, & congruentem habitum personæ dominis, ut non sit inconveniens eis, cum quibus vivendum est* (F). *Cum dixit illud primò querendum est, scilicèt Regnum Dei: significavit, quia hoc scilicèt temporale bonum posterius querendum est, non tempore, sed dignitate: illud tamquam bonum nostrum, hoc tamquam necessarium nostrum* (G). *Minister etiam orare debet pro aliis: Orate pro invicem, ut salvemini* (H). *Quia charitas hoc requirit: Pro se orare necessitas cogit, pro altero autem*
- X Jacobi 4.
Y Rom. 8.
Z Pf. 79.
A Pf. 118.
B Joan. 4.
C 1. Timoth. 2.
D Prov. 30.
E Aug. epist. 121. c. 12. to. 2.
F Aug. ibidem cap. 6.
G Aug. 1. 2. de serm. Dom. in monte c. 24. tom. 4.
H Jacobi 5.
- cb3-

charitas fraternitatis hortatur, dulcior ante
 Deum est oratio: non quam necessitas trans-
 mittit: sed quam charitas fraternitatis com-
 mendat (I). Ideo non dicimus Pater meus, sed
 noster: nec da mihi, sed da nobis: quia uni-
 tatis magister noluit privatim precem fieri: ut
 scilicet quis pro se tantum precetur. Unum
 enim orare pro omnibus voluit: quoniam in
 uno omnes ipse portavit (K). Contingit tamen
 quandoque, quod oratio pro alio facta non
 impetrat propter impedimentum, quod est ex
 parte ejus, pro quo oratur: Exaudiuntur
 omnes pro seipsis, non autem pro omnibus, un-
 de non simpliciter dictum est dabit: sed dabit
 vobis (L). Tu ergo noli orare pro populo hoc,
 & non obsistas mihi, quia non exaudiam te
 (M). Si steterint Moyses, & Samuel coram
 me, non est anima mea ad populum istum (N).
 Nihilominus tamen oratio meritoria erit oran-
 ti, qui orat ex charitate: Oratio mea in fi-
 nu meo convertetur (O). Idest, etsi non eis
 profit, ego tamen non sum frustratus mea me-
 cede (P). Exauditur orans pro predestinatis:
 Qui scit fratrem suum peccare peccato non ad
 mortem, petas, & dabitur ei vita peccanti
 peccatum non ad mortem (Q). Preces tamen
 multorum facilius exaudiuntur: Adjacetis me
 in orationibus vestris (R). Bene orat Aposta-
 lus minores pro se orare (S). Non tantum pro
 amicis, sed etiam pro inimicis debet orare
 Minister: Orate pro persequentibus, & calum-
 niantibus vos (T). Licet possit petere, ut in
 ini-

I Chrysol. in ep.
 mil. 14. in
 Matth. to. 2.

K Cyprianus
 l. de oratio-
 ne Domini.
 ca. 11.

L Aug. tract.
 102. tom. 9.

M Jerem. 7.
 N Jerem. 15.

O Pl. 34.

P Gloss.

Q 1. Joan. 5.

R Rom. 15.
 S Gloss.

T Matth. 5.

inimicis correctione hominum peccata destruantur: *Erubescant, & conturbentur omnes inimici mei, convertantur, & erubescant valde velociter* (v). Sicut vindicta martyrum est, ut evertatur regnum peccati, quo regnante tanta perpessi sunt: *Usquequid non vindicas sanguinem nostrum de his, qui habitant in terra* (x)? Unde & de vindicta impiorum latantur: *Letabitur justus, cum viderit vindictam* (y). Conveniens, & perfecta oratio est ea, quam Dominus in Evangelio septem petitionibus perfecit: *Si timor Dei est, quo beati sunt pauperes spiritu, petamus, ut sanctificetur nomen Dei in hominibus timore casto. Si pietas est, qua beati sunt mites, petamus, ut veniat regnum eius, & mitemus, nec ei resistamus. Si scientia est, qua beati sunt, qui lugent, oremus, ut fiat voluntas eius, & sic non lugebimus. Si fortitudo est, qua beati sunt, qui esuriunt, oremus, ut panis noster quotidianus detur nobis. Si consilium est, quo beati sunt misericordes, debita dimittamus, ut nobis nostra dimittantur. Si intellectus est, quo beati sunt mundo corde, oremus, ne habeamus duplex cor temporalia sectando, de quibus tentationes fiunt in nobis. Si sapientia est, qua beati sunt pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur, oremus, ut liberemur à malo, Ipsa enim liberatio liberos nos faciat filios Dei* (z). Unde communis, seu publica oratio decet esse vocalis: *Voce mea ad Dominum clamavi, voce mea ad Dominum depre-*

v Ps.6.

x Apocal.6.

y Ps.57.

z Aug. l.2. de
serm. Dom.
in monte c.
18. tom.4.

deprecatus sum (A). Ut Minister seruiat Deo, non solum mente, sed etiam corpore, & satisficiat Deo: *Omniem aufer iniquitatem, & accipe bonam, & reddemus vitulos labiorum nostrorum* (B). Singularis tamen, vel privata oratio non oportet esse vocalis: *Tibi dixit cor meum exquisiuit te facies mea* (C). Sed Minister prohibetur orare, ut videatur ab hominibus: *Tu autem cum oraveris intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora Patrem tuum in abscondito* (D). Attenta saltem in prima intentione oportet esse oratio: *Si oram lingua, mens mea sine fructu est* (E). Licet quandoque orantes evagationem mentis patiantur inuiti: *Cor meum dereliquit me* (F). Quia autem Minister debet omnia in gloriam Dei facere, secundum hoc oratio debet esse continua: *In ipsa fide, spe, & charitate continuato desiderio semper oramus* (G). *Sine intermissione orate* (H). Sed ipsa oratio secundum se considerata non potest esse assidua, quia oportet aliis operibus occupari: *Idem per certa intervalla horarem, & temporum, etiam verbis rogamus Deum* (I). Et licet Minister possit orando mereri vitam æternam, non tamen semper meretur obtinere illud, quod petit: *Fideliter supplicans Deum pro necessitatibus hujus vite, & misericorditer auditur, & misericorditer non auditur. Quid enim infirmo sit utile, magis novit medicus, quam agrotus* (K). Ministrum verò pescatorem, ut peccatorem aliquid à Deo petentem nonnisi ad illius vindictam Deus audit,

A Ps. 3.

B Osee ult.

C Ps. 28.

D Matth. 5.

E 1. Cor. 14.

F Ps. 39.

G Aug. epist. 121. c. 9. to. 2.
H 1. Thessalon. 5.

I Aug. epist. citata.

K Aug. 1. sentent. Prosp. c. 212. to. 3.

- dit, dum Deus permittit adhuc amplius ruer
 re in peccata : *Deus enim quaedam negat pro-
 pitius ; quæ concedit iratus (L) . Omnis , qui
 perit , accipit , idest sive iustus , sive peccator
 (M) . Si hic paratus sit debitoribus suis dimit-
 tere : Relinque proximo tuo nocenti te , & tunc
 deprecanti tibi peccata solventur (N) . Alioquin
 Scimus ; quia peccatores Deus non audit (O) .
 Qui declinat aures suas , non audiat legem ,
 oratio ejus erit execrabilis (P) . Peccator enim
 non potest pie orare : Habentes quidem speciem
 pietatis , virtutem autem ejus abnegantes
 (Q) .*
- Minister debet Deum adorare . *Dominum
 Deum tuum adorabis , & illi soli servies (R) .
 Cum adoratio qua Deus adoratur sit actus
 Religionis , qui Deo debetur ratione majesta-
 tis . Adorate Dominum in atrio Sancto ejus
 (S) . De bis atrii venit in atrium ubi Ma-
 jestas adoratur (T) . Sed quia ex duplici na-
 tura compositi sumus intellectualem scilicet , &
 sensibili duplicem adorationem Deo offerimus ,
 scilicet spiritualem , quæ consistit in interiori
 mentis devotione : & corporalem , quæ consistit
 in exteriori corporis humiliatione (V) : Non ado-
 rabis ea , neque coles (X) . Nec affectu colas ,
 nec specie adores (Y) . Ecclesia autem est locus
 ad decentiam adorationis . *Domus mea , Domus
 orationis vocabitur (Z) . In qua soli Deo im-
 molatur . Qui immolat Diis occidetur , præter
 Domino soli (A) . Quod si Minister aliquid Deo
 promiserit debet adimplere . Si quid vovisti
 Deo ,**
- L Aug. tract.
73. in Joan.
c. 9.
- M Chrysof.
hom 18. to.
2.
- N Eccl. 28.
O Joan. 9.
- P Prov. 28.
- Q. Timoth.
3.
- R Matth. 4.
- S Psalm. 28.
- T Glos.
- V Damasc. 4.
Ortod. Fid.
c. 13.
- X Exodi 20.
Y Glos. ord.
- Z Lucæ 19.
- A Exodi 22.

Deo, ne moreris reddere. Displicet enim ei infidelis, & stulta promissio (B). Reddam tibi vota mea, quæ distinxerunt labia mea (C). Si nolueris polliceri absque peccato eris (D). Sed Quodcumque voveris redde. Multoque melius est non vovere, quam post votum promissa non reddere (E). Quod semel egressum est de labiis tuis observabis, & facies sicut promissisti Domino Deo tuo, & propria voluntate, & ore tuo locutus es (F). Quia votum est actus Religionis. Colent eum in hostiis, & muneribus, & vota vovebunt Domino, & solvent (G). Et ita laudabilius & magis meritorium est aliquod ex voto facere, quam sine voto. Non te vovisse peniteat, immo gaude, jam tibi sic non licere, quod cum tuo detrimento licuisset (H). Etiam jurare actus Religionis est, per quem Deus testis vocatur. Quid est jurare per Deum, nisi testis est Deus (I)? Unde Iuramentum ad confirmationem ordinatur (K). Ad quod humanum testimonium non est sufficiens, quia plurimi in mendacium labuntur. Os eorum locutum est mendacium (L). Interdum licitum est jurare Dominum Deum tuum timebis, & per nomen ejus jurabis (M). Sed absque necessitate non licet Ministro jurare. Iurationi non assuescat os tuum, multi enim casus in illa (N). Quia de facili homo in verba delinquit. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir (O). Et ideo oportet quod Minister juret in Judiciis, justitia, & veritate. Jurabis vivit Dominus, in veritate, in judicio, & in justitia

B Eccles. 5.

C Psal. 65.

D Deuter. 23.

E Eccles. 5.

F Deuter. 23.

G Isai. 19.

H Augu. epist. 45. tom. 2.

I Augu. serm. 28. to. 10. de verb. Apost. K Hebreor. 6.

L Psal. 16.

M Deuter. 6.

N Eccles. 23.

O Jacobi 3.

R

tia

- P Jeremiae 4. *tia*(P). Undè dictum est quod jurare est actus religionis. *Dominum Deum tuum timebis, & ipsi soli servies, ac per nomen illius jurabis.*
- Q Deutero. 6. (Q). Quapropter non est frequentandum.
- R Eccles. 23. *Vir multum jurans replebitur iniquitate* (R). Quia juramentum quanto est magis venerandum, tantò est magis periculosum, nisi debite inducatur. *Si frustraverit, idest deceperit fratrem, delictum ipsius supra ipsum erit.*
- S Eccles. 23. (S) Itaque juramentum habet vim obligandi.
- T Matth. 5. *Reddes Domino juramenta tua* (T). Si adsint comites scilicet justitia, judicium, & veritas. *Est contra officium nonnunquam promissum solvere Sacramentum: sicut Herodes, qui necem Joannis prestavit, ne promissum negaret*
- V Ambros. l. 3. de officiis c. 12. to. 1. (V). Si autem jurans dolum non adhibuit, obligatur secundum intentionem jurantis. *Humane aures talia verba nostra judicant, qualia foris sonant. Divina verò judicia talia foris audiunt, qualia ex infimis proferuntur* (X).
- X Grego l. 27. moral. c. 8. Undè Minister etiam debet Deum ore laudare.
- Y Psalm. 62. *Labiis exultationis laudabit os meum* (Y). Quia sic ejus affectus excitatur in Deum ex laude ipsius. *Sacrificium laudis honorificabit me, & illic iter, quo ostendam illi salutare Dei* (Z).
- Z Psalm. 49. Et per laudem Dei retrahitur ab his, quæ sunt contra Deum. *Laude mea infrenabo te ne intereas* (A). Per laudem oris provocatur affectus aliorum in Deum. *Semper laus ejus in ore meo - Audiant mansueti, & letentur.*
- B Psalm. 33. *Magnificate Dominum mecum* (B). Nam debetur laus Deo secundum effectus ipsius, qui in

no-

nostram utilitatem ordinantur. *Miserationum Domini recordabor. Laudem Deo super omnibus, quæ reddit nobis Dominus (C)*. Undè etiam in Ecclesia cantus assumuntur ad excitandum affectum, atque devotionem infirmorum. *Adducor cantandi consuetudinem approbare in Ecclesia, ut per oblectamenta aurium infirmorum animus in affectum pietatis assurgat (D)*. *Flevi in hymnis, & canticis tuis, suave sonantis Ecclesie tue vocibus commotus acriter (E)*. Undè reprehendi debent, qui cantum in Ecclesia audiunt ad delectationem provocandam. *Cum mihi accidit, ut me amplius cantus, quam res quæ canitur moveat, penatiter me peccare confiteor, & tunc malle non audire cantantem (F)*.

Minister nimis cavere debet à superstitione, quæ est vitium Religioni contrarium. *Tangit primam chordam, qua colitur unus Deus, & cecidit bestia superstitionis. (G)* Talis natura sunt Idololatria, divinationes, ac varia observatorum genera. *Superstitiosum est quidquid est institutum ab hominibus ad faciendâ, & colendâ idola pertinens. Vel ad consultationes, & pacta quadam significationum cum demonibus placita, atque fœderata. Ad hoc genus pertinent omnes ligaturæ, & cetera hujusmodi (H)*. Undè *Bonus verusque Christianus etiam in litteris sacris superstitionis fymenta repudiat (I)*. Quia Dominus ait. *Regnum Dei intrâ vos est (K)*. Idololatrare autem est exhibere cultum divinitatis creaturis. *Mutaverunt gloriam in-*

C Isaie 63.

D Augu. l. 10. confefs. cap. 33. to. 1.

E Augu. l. 9. confefs. c. 6.

F Augu. l. 10. centefs. cap. 33. tom. 1.

G Augu. l. de 10. chordis c. 9. tom. 9.

H Augu. l. 2. de doctrin. Christ. c. 20. tom. 3.

I Augu. ibid. c. 18.

K Lucæ 17.

- corruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium. Coluerunt, & seruerunt potius creatura, quam Creatori(L). Unde Idolatria gravissimum peccatum est. Non adorabis ea scilicet exteriorius, neque coles scilicet interiorius (M). Quia Exteriora sacrificia ita sunt signa interiorum, sicut verba sonantia signa sunt rerum: quo circa sicut orantes, atque laudantes ad eum dirigimus significantes voces, cui tamen res ipsas in corde, quas significamus offerimus: ita sacrificantes non alteri visibile sacrificium offerendum esse noverimus, quam ei, cujus in cordibus nostris invisibile sacrificium nos ipsi esse debemus (N). Omne peccatum est immunditia animae, sed idolatria maxime(o). Quia quantum in se est totius Regni perturbat ordinem. Infandorum Idolorum cultura omnis mali causa est, & initium, & finis(P). Causa Idolatriæ est vel inordinatus affectus, vel delectatio representationis, vel ignorantia. Supervacuitas hominum hæc scilicet idola adinvenit in orbe terrarum(Q). Acerbo luctu dolens Pater citò sibi rapti Filii fecit imaginem, & illum, qui tunc quasi homo mortuus fuerat, nunc tamquam Deum colere capit (R). Si quis artifex faber de sylva lignum rectum secuerit, & per scientiam suæ artis figuret illud, & assimilet imagini hominis, de substantia sua, & filiis, & nuptiis votum faciens inquirat (S). Neque operibus attendentes agnoverunt quis esset artifex, sed*
- L Roman. 1.
- M Exodi 20.
Glos.
- N Augu. l. 10.
de Civi. Dei
c. 19. tom. 5.
O Glos. super
Levit. 15.
- P Sapient. 14.
- Q Ibidem.
- R Ibidem.
- S Sapient. 13.

sed aut ignem, aut spiritum, aut citatim aërem, aut gyrum Stellarum, aut nimiam aquam, aut Solem, aut lunam, rectores orbis terrarum Deos putaverunt(r). *Causa etiam Idololatriæ sunt Dæmones. Omnes dij gentium Dæmonia*(v). *Divinatio quoque peccatum est. Non sit qui pythones consulat, neque divinos.* (x). *Divinatio semper in malam partem accipitur* (z). *Et superstitiosa est. Quidquid procedit ex societate Dæmonum, & hominum superstitiosum est* (A). *Hæc inservit ut hominum mentes implicet vanitate. Non respexit in vanitates, & insanias falsas*(B). *Et ita omnino illicita est divinatio, quæ fit per expressam Dæmonis invocationem. Non inveniatur in te, qui ariolos suscitetur, neque Pythones consulat* (C). *Quia pactum expressè cum Dæmone initum est iniquum. Dixistis percussimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum*(D). *Cum intendat Dæmon etiamsi aliquando vera dicat, assuefacere homines ad hoc quod ei credatur, ut ipsos in damnationem inducat. Increpavit illum dicens: Obmutescere. Quamvis vera fateretur Dæmon, compeſcebat tamen Christus ejus sermonem, ne simul cum veritate etiam suam iniquitatem promulget, ut nos etiam assuefacit ne curemus de talibus, etsi vera loqui videatur. Nefas enim est, ut cum adsit nobis scriptura divina, à Diabolo instruamur* (E). *Etiam superstitiosa, & illicita est divinatio contingentium, & casualium liberorum, quæ fit per astra. Illos Planetarios, quos*
Ma-

T Ibidem.

V Psalm.95.

X Deuter.18.

Z Hieron. in c.3. Matth. tom.6.

A August.1.2. de doctrina Christ. c.23. tom.3.

B Psalm.39.

C Deuteron. 18.

D Isaiaz 28.

E Chryf. con-
cion. 2. de
Laz. tom.2.

- Mathematicos vocant consulere non desistebam, quod quasi nullum esset eis sacrificium, & nulle preces ad aliquem spiritum ob divinationem dirigerentur, quod tamen Christiana, & vera pietas repellit, & damnat (F). Fatendum est quando à Mathematicis vera dicuntur, instinctu quodam occultissimo dici, quem nescientes humane mentes, patiuntur: quod tamen ad decipiendos homines fit spirituum immundorum, & seductorum operatione, qui quedam vera de temporalibus rebus nosse permittuntur—Quapropter bono Christiano, sive Mathematici, sive quilibet impie divinantium, & maxime dicentes vera, cavendi sunt, ne consortio Demoniorum animam deceptam, pacto quodam societatis irretiant (C). Divinatio ex somniis, quæ ex divina sunt revelatione non est illicita. Si quis fuerit inter vos Prophetæ Domini in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad illum (H). Sed ea, quæ ex Dæmonum revelatione procedit omnino illicita est. Non inveniatur in te, qui observet somnia (I). Idem de auguriis. Non inveniatur in te, qui observet auguria (K). Sortes etiam quæ expectantur à Dæmone sunt illicitæ. Rex Babylonis stetit in bivio in capite duarum viarum divinationem querens, commiscens sagittas interrogavit idola, exacta consuluit (L). Sed sortes, quæ expectantur à Deo licitæ sunt. Sortes mittuntur in sinum, sed à Domino temperantur (M). Si absque necessitate Minister ad sortes recurrit tentat Deum. Qui sorte eligitur*
humana.
- F Aug. lib. 4. confels. c. 3. tom. 1.
- G Aug. lib. 2. sup. Gen. c. 17. tom. 3.
- H Num. 12.
- I Deuteron. 18.
- K Ibidem.
- L Ezech. 21.
- M Prov. 16.

humano iudicio non comprehenditur (N). Sed si qui necessitate compulsi, Deum putant sortibus, exemplo Apostolorum esse consulendum videant hoc ipsos Apostolos nonnisi collecto fratrum cœtu, & precibus ad Deum fufis egisse (O). Nec licet Ministro divina oracula ad terrena negotia convertere. His qui de paginis Evangelicis sortes legunt, & si optandum sit, ut id potius faciant, quam ut ad Dæmonia consulenda concurrant, tamen etiam mihi displicet ista consuetudo ad negotia secularia, & ad vitæ huius vanitatem, divina oracula velle convertere (P). Nec est utendum sortibus in electionibus Ecclesiasticis, quæ ex Spiritus Sancti electione fieri debent. Matthias ante Pentecosten ordinatus sorte queritur, quia scilicet nondum erat plenitudo Spiritus Sancti in Ecclesia effusa. Septem autem Diaconi postea non sorte, sed electione discipulorum sunt ordinati (Q). Si verò necessitas immineat licitum est cum debita reverentia sortibus divinum iudicium implorare in temporalibus dignitatibus, quæ ad terrena disponenda ordinantur, & in divisione temporalium rerum. Si inter Dei Ministros sit disceptatio, qui eorum persecutionis tempore maneant, ne fuga fiat omnium, & qui eorum fugiant, ne morte omnium deseratur Ecclesia: Si hæc disceptatio aliter non potuerit terminari, quantum mihi videtur, qui maneant, & qui fugiant, sorte legendi sunt (R). Si tibi abundaret aliquid, quod oportet dari ei, qui non haberet, nec duobus dari posset, si tibi occur-

re-

N Ambr. sup.
Luc. c. 1. to.
5.

O Beda super
actus Apd-
stol. ad r. c.
to. 2.

P Augu. epist.
119. tom. 2.

Q Bed. lo. cit.

R Aug. epist.
180. tom. 2.

rerent duo, quorum neuter alium, vel indigentia, vel erga te aliqua necessitudine superaret, nihil justius faceres, quam ut sorte eligeres, cui dandum esset, quod dari utrique non posset (s).

S Augu. l. 1. de
doct. Christ.
c. 28. tom. 3.

Tr. Deuteron.
18.

Cavendum est Ministro uti observantiis artis notoriæ: *Non inveniatur in te, qui quaerat à mortuis veritatem* (T). Enim hæc ars pertinet ad pacta, & quædam significationum cum dæmonibus placita, atque fœderata, & ideò inefficax ad scientiam acquirendam, quæ fit per illuminationem intellectus, & nullus unquam per dæmonem scientiam acquisivit: *Porphyrius fatetur theurgicis teletis in operationibus dæmonum animæ intellectuali nihil purgationis accidere, quod eam faciat idoneam ad videndum Deum suum, & perspicendam ea, quæ vera sunt, qualia sunt omnia scientiarum theoremata* (V). Dominus enim est, qui sapientiam dat Ministro petenti: *Ego dabo vobis os, & sapientiam, cui non poterunt resistere, & contradicere omnes adversarii vestri* (X). Sicut *Pueris abstinentibus dedit Deus scientiam, & disciplinam, in omni libro, & sapientia* (Y). Nec pueri illi abstinebant secundum vanam observantiam artis notoriæ, sed meritò obedientiæ consecuti sunt à Deo scientiam: *Super senes intellexi, quia mandata tua quaesivi* (Z). Illicitè quoque sunt observationes ordinatæ ad immutationes corporum scilicet ad sanitatem &c. *Ad superstitionem pertinent molimina magicarum artium, & ligaturæ, & remedia, quæ medicorum quoque di-*

V Aug. l. 10. de
Civ. Dei c.
9. tom. 1.

X Lucæ 21.

Y Danielis 1.

Z Pf. 118.

disciplina condemnat, sive in precationibus, sive in quibusdam notis, quas characteres vocant, sive in quibuscumque rebus suspendendis, atque insignandis (A). Quia pertinent ad pacta significationum cum dæmonibus inita: *Illiciuntur dæmones per creaturas, quas non ipsi, sed Deus condidit: delectabilibus pro sua diversitate diversis, non ut animalia cibus, sed ut spiritus signis: quæ cujusque deletioni congruunt per varia genera lapidum, herbarum, lignorum, animalium, carminum, rituum* (B). Falsum est etiam *Herbis, & lapidibus, & animalibus, & sonis certis, quibusdam, ac vocibus, & figurationibus, atque figmentis: quibusdam etiam observatis in Cæli conversione, motibus syderum, fabricari in terra ab hominibus potestates idoneas syderum variis effectibus exequendis: quasi effectus magicarum artium ex virtute caelestium corporum provenirent* (C). Totum hoc ad dæmones pertinet ludificatores animarum sibi subditarum (D). Observaciones quoque, quibus aliqui utuntur ad notitiam futurorum eventuum sive bonorum, sive malorum superstitiosæ, & illicitæ sunt: *Ad pacta cum dæmonibus inita, pertinent milia inanum observationum: puta si membrum aliquod salierit, si junctim ambulantis amici, lapis, aut canis, aut puer medius intervenit: limen calcare, cum ante domum suam aliquis transit: redire ad lectum: si quis cum se calciat, sternutaverit: redire ad domum: si procedens offenderit: cum vestis à soricibus*

S
rodi-

A Aug. l. 2 de doct. Christ. c. 20. tom. 3.

B Aug. l. 21. de Civ. Dei c. 6. tom. 5.

C Aug. l. 10. de Civ. Dei c. 9. & 11. & l. 21. c. 6. to.

D Aug. l. 10. de Civ. Dei c. 11.

E Aug. l. 2. de
doct. Christ.
c. 20. tom. 3.

*roditur: plus timere superstitiones mali futuri
quàm præsens damnum dolere (E). Nec est li-
citurum verba divina ad collum suspendere quan-
do respectus habetur magis ad figuras scrip-
tas, quàm ad verborum intellectum: Quidam
aliquam partem Evangelii scriptam circa col-
lum portant. Sed nonne quotidie Evangelium
in Ecclesia legitur, ut audiatur ab omnibus?
Cui ergò in auribus posita Evangelia nihil
profunt, quomodo possunt eum circa collum sus-
pensa salvare? Deinde ubi est virtus Evan-
gelii? In figuris litterarum, an in intellectu
sensuum? Si in figuris bene circa collum sus-
pensis. Si in intellectu, ergò melius in corde*

F Chryf. hom.
43. in Matt.
tom. 2.

*posita profunt, quàm circa collum suspensa (F).
Cavendum est etiam ne scriptura ad collum
suspenfa contineat ignota nomina, ne sub il-
lis aliquid illicitum lateat: Phariseorum ma-
gnificantium fimbrias suas exemplo, nunc mul-
ti aliqua nomina Hebraica Angelorum confin-
gunt, & scribunt, & alligant: quæ non in-
telligentibus metuenda videntur (G). Et licet
incantationes serpentum, & aliorum anima-
lium, si respectus habeatur ad verba sacra, &
ad virtutem divinam, non sunt illicitæ, sed
efficaciam habeant ad reprimendum serpentes,
vel ad sanandum quædam alia animalia: Sicut
aspidis surde, & obturantis aures suas, quæ
non exaudiet vocem incantantium, & venefi-
ci incantantis sapienter (H). Tamen plerum-
que tales incantationes illicitas habent obser-
vantias, & per demones fortiuntur effectum:*

G Chryfost.
ibidem.

H Ps. 57.

Fu-

Furor illi secundum similitudinem serpentis. Notandum, quod non laudatur à scriptura undecumque datur in scriptura similitudo: ut patet de iniquo iudice, qui rogantem viduam vice audiuit (I). Et idè Dominus dicit: In nomine meo Dæmonia ejicient. linguis loquentur novis, serpentes tollent (K). Nec in collectionibus barbarum, quæ medicinales sunt, aliquas observationes, aut incantationes liceat attendere, nisi tantum cum simbolo divino, aut Dominica oratione: ut tantum creator, & Deus omnium adoretur, & honoretur (L).

Ministro nimis cavendum est tentare Deum, quod est vitium Religioni oppositum, hoc est explorare, an Deus sciat, velit, aut possit id, quod ei proponitur, aut absque necessitate periculo se exponere cupiens experiri, an Deus sit eum liberaturus: *Christus, qui palam docendo, & arguendo, & tamen inimicorum rabiem valere in se aliquid non sinendo, Dei demonstrabat potestatem: idem tamen fugiendo, & latendo hominis instruebat infirmitatem, ne Deum tentare habeat quando habet quod faciat, ut quod cavere oportet, evadat (M). Sed propter necessitatem, seu utilitatem committere se divino auxilio in suis petitionibus, vel factis non est Deum tentare: Cum ignoramus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te (N). Quando verò hoc agitur sine necessitate, & utilitate interpretatiyè est tentare Deum: Non tenta-*

S 2

bis

I Pf. 57. Gloss. ordin.

K Marci ultimi.

L In decret. 26. q. 5. c. Non liceat.

M Aug. l. 22. cõtra Faust. c. 26. tom. 6.

N 2. Paralip. 20.

- bis Dominum Deum tuum - Deum tentat qui habens quid faciat, sine ratione committit se periculo: experiens utrum possit liberari à Deo (o). Sicut Paulus non fugit quasi non credendo in Deum, sed ne Deum tentaret, si fugere nolisset, cum sic fugere potuisset (P). Irreligiosus igitur erit Minister tentans Deum, qui novit cordis abscondita: Et tentaverunt Deum in cordibus suis - Tentare Deum est dolose postulare, ut in verbis sit simplicitas, cum sit in corde malitia (Q). Et ita Minister non preparans antè orationem animam suam dimit-tendo odium, si habeat, non facit quod in se est, ut exaudiatur à Deo, & sic Deum tenta-t: Antè orationem prepara animam tuam, & noli esse quasi homo, qui tentat Deum (R). Qui scilicet tentans Deum orat quod docuit, sed non facit quod iussit (s). Et ideò dicitur: Humiliamini sub potenti manu Dei (T). Solli-citè cura, teipsum probabilem exhibere Deo (v). Undè pro peccato tentationis universali-ter Judæi in deserto perierunt non intrantes terram promissionis: Tentaverunt me Patres vestri. Quibus juravi in ira mea, si introi-bunt in requiem meam (x). Licèt gravius pec-catum sit vitium superstitionis: Cum reperti fuerint apud te &c. Lex errorem, & idolola-triam maxime detestatur (Y). Et ideò de hoc peccato dicitur: Ego autem in die ultionis vi-sitabo hoc peccatum eorum (z). Cavendum quoque est Ministro perjurium, quod vitium ad-versatur Religioni: Videtis quam ista dete-
stari-*
- O Deuteron.
6. Glosf.
- P Aug. l. 22.
contrà Fau-
lum c. 36:
tom. 6.
- Q Pf. 77. Glosf.
interl.
- R Ecclef. 18.
- S Glosf. inter.
lin.
- T 1. Petri 5.
- V 2. Timoth.
2.
- X Pf. 94.
- Y Deuteron.
17. Glosf. or-
din.
- Z Exodi 32.

standa sit belva, & de rebus humanis exterminanda (A). Falsitas autem juramenti ad perjurium necessaria est: *Homines falsum jurant, vel cum fallunt, vel cum falluntur. Fac illum jurare, qui verum putat esse, pro quo jurat. Da alium, qui scit falsum esse, & jurat. Da alium, qui putat esse falsum, & jurat tamquam sit verum: quod fortè verum est: Perjurus est (B).* Grave peccatum est perjurium: *Non perjurabis in nomine meo (C).* Qui autem exigit ab alio juramentum: *Si nescit eum juraturum falsum, & ided dicit: Jura mihi, ut fides ei sit, non est peccatum. Tamen est humana tentatio: quia scilicet procedit ex quadam infirmitate, qua homo dubitat alium esse verum dicturum. Et hoc est illud malum, de quo Dominus dicit (D). Quod amplius est, à malo est (E).* Si autem scit eum fecisse, scilicet contrarium ejus, quod jurat, & cogit eum jurare, homicida est. Ille enim de suo perjurio se interimmit, sed iste manum interficientis impressit. Si autem aliquis excigat juramentum tamquam persona publica, secundum quod excigit ordo juris ad petitionem alterius, non videtur esse in culpa, si ipse juramentum excigat, sive sciat eum falsum jurare, sive verum (F). Et ided perjurus judicandus est talibus, qui magis prodesse possunt, quam abesse perjuris (G). Si peccaverit anima, & audierit vocem jurantis falsum, testisque fuerit, quod aut ipse vidit, aut conscius est: nisi indicaverit, portabit iniquitatem suam

Sa-

A Aug. ferm.
28. & 30. to.
10.

B Aug. ibid.

C Levit. 19.

D Aug. ferm
28. to. 10.

E Matth. 5.

F Aug. ferm.
28. tom. 10.

G Aug. super
Levit. qu. 2.
tom. 4.

- H** Levitici 5. (H). Sacrilegium quoque Religioni adverfatur, & hoc nimis debet odire Minister, ne dicatur: *Cum effetis Ministri regni illius, non rectè judicastis* (H). Undè Minister, qui rem facram violat, ex hoc ipfo contrà Dei reverentiam agit: *Purpura regale indumentum facta, honoratur, & glorificatur: & si quis banc perforaverit, morte damnatur, quasi contrà Regem agens* (K). Undè cum Minister fidelis per fidem, & Sacramenta Christi sanctificatus sit: *Sed abluti estis, sed sanctificati estis* (L). Non debet violare res sacras, nec locum sacrum, quia sanctitas loci ordinatur ad sanctitatem Ministri, qui in loco sacro cultum Deo exhibet: *Non propter locum gentem, sed propter gentem locum Deus elegit* (M).
- I** Sapient. 6. (H). Sacrilegium quoque Religioni adverfatur, & hoc nimis debet odire Minister, ne dicatur: *Cum effetis Ministri regni illius, non rectè judicastis* (H). Undè Minister, qui rem facram violat, ex hoc ipfo contrà Dei reverentiam agit: *Purpura regale indumentum facta, honoratur, & glorificatur: & si quis banc perforaverit, morte damnatur, quasi contrà Regem agens* (K). Undè cum Minister fidelis per fidem, & Sacramenta Christi sanctificatus sit: *Sed abluti estis, sed sanctificati estis* (L). Non debet violare res sacras, nec locum sacrum, quia sanctitas loci ordinatur ad sanctitatem Ministri, qui in loco sacro cultum Deo exhibet: *Non propter locum gentem, sed propter gentem locum Deus elegit* (M).
- K** Damasc. 1. 4. ortod. fi. dei c. 3.1. (K). Undè cum Minister fidelis per fidem, & Sacramenta Christi sanctificatus sit: *Sed abluti estis, sed sanctificati estis* (L). Non debet violare res sacras, nec locum sacrum, quia sanctitas loci ordinatur ad sanctitatem Ministri, qui in loco sacro cultum Deo exhibet: *Non propter locum gentem, sed propter gentem locum Deus elegit* (M).
- L** 1. Corin. 6. (L). Non debet violare res sacras, nec locum sacrum, quia sanctitas loci ordinatur ad sanctitatem Ministri, qui in loco sacro cultum Deo exhibet: *Non propter locum gentem, sed propter gentem locum Deus elegit* (M).
- M** 2. Mach. 5. (M). *Observantia specialis virtus est, quæ exigitur in bono Ministro: Reddite omnibus debita* (N). Et præcipuè debetur personis in dignitate constitutis, quæ Patres solent appellari: *Servi Naaman dixerunt ad eum, Pater, etsi rem grandem dixisset tibi Propbeta* (O). Undè cultum, & honorem his exhibere, qui sunt in dignitate constituti, munus observantiæ est: *Colere dicimur illas personas, quas in quodam honore habemus* (P). Honor autem importat aliquod corporale: *Qui benè præsunt presbyteri duplici honore digni babeantur* (Q). *Honor in præsentiarum vel pro elemosina, vel pro munere accipitur. Utrumque autem horum ad corporalia pertinet* (R). Debetur etiam honor alicui propter aliquam excellentiam virtutis.
- N** Rom. 13. (N). Et præcipuè debetur personis in dignitate constitutis, quæ Patres solent appellari: *Servi Naaman dixerunt ad eum, Pater, etsi rem grandem dixisset tibi Propbeta* (O). Undè cultum, & honorem his exhibere, qui sunt in dignitate constituti, munus observantiæ est: *Colere dicimur illas personas, quas in quodam honore habemus* (P). Honor autem importat aliquod corporale: *Qui benè præsunt presbyteri duplici honore digni babeantur* (Q). *Honor in præsentiarum vel pro elemosina, vel pro munere accipitur. Utrumque autem horum ad corporalia pertinet* (R). Debetur etiam honor alicui propter aliquam excellentiam virtutis.
- O** 4. Reg. 5. (O). Undè cultum, & honorem his exhibere, qui sunt in dignitate constituti, munus observantiæ est: *Colere dicimur illas personas, quas in quodam honore habemus* (P). Honor autem importat aliquod corporale: *Qui benè præsunt presbyteri duplici honore digni babeantur* (Q). *Honor in præsentiarum vel pro elemosina, vel pro munere accipitur. Utrumque autem horum ad corporalia pertinet* (R). Debetur etiam honor alicui propter aliquam excellentiam virtutis.
- P** Aug. 1. 10. de Civ. Dei c. 1. tom. 5. (P). Honor autem importat aliquod corporale: *Qui benè præsunt presbyteri duplici honore digni babeantur* (Q). *Honor in præsentiarum vel pro elemosina, vel pro munere accipitur. Utrumque autem horum ad corporalia pertinet* (R). Debetur etiam honor alicui propter aliquam excellentiam virtutis.
- Q** 1. Timot. 5. (Q). *Honor in præsentiarum vel pro elemosina, vel pro munere accipitur. Utrumque autem horum ad corporalia pertinet* (R). Debetur etiam honor alicui propter aliquam excellentiam virtutis.
- R** Glosf. Hieron. tom. 1. epist. ad Geruntiam. (R). Debetur etiam honor alicui propter aliquam excellentiam virtutis.

tutis: Tobias habebat decem talenta, ex his quibus erat honoratus à Rege (s). Assuerus honoravit Mardocheum, & coram eo fecit clamari: hoc honore dignus est, quem Rex honorare voluerit (r). Sed dicitur: Honorate invicem prævenientes (v). Omnes honorate (x). Quia in quolibet invenitur aliquid, per quod potest quis eum superiorem reputare: In humilitate superiores se invicem arbitrantur (y). Dulia autem, quæ exhibetur homini participanti similitudinem dominii, est alia virtus, quàm latria debita Deo: Alia est servitus, quæ debetur hominibus, secundum quam præcipit Apostolus servos Dominis suis subditos esse, quæ scilicet Græcè dulia dicitur: alia verò latria, quæ dicitur servitus pertinet ad colendum Deum (z). Etiam homo videtur honorandus in quantum est imago Dei, quapropter de impiis dicitur: Non judicaverunt honorem animarum sanctarum: quoniam Deus creavit hominem inextinguibilem, & ad imaginem suæ similitudinis fecit illum (A). Exigitur quoque in Ministro obedientia: Obedite præpositis vestris, & subjacete eis (B). Quia Dum alienæ voci humiliter subdimur, nosmet ipsos in corde superamus (C). Ad obedientiam etiam spectat, quod impleat Minister actum justitiæ: Obedientia tanto magis est meritoria, & laudabilis, quanto minus habet de suo (D). Et sic Minister promptè obediens magis laudatur: Admone illos principibus, & potestatibus subditos esse, dicto obedire &c. (E) Et ita

Obe-

S Tobias 1.

T Hester 6.
V Roma. 12.
X 1. Petri 2.

Y Philipp. 2.

Z Aug. 1. 10. de
Civ. Dei c.
1. tom. 5.

A Sapient. 2.

B Hebræor.
ultimò.

C Greg. 1. ult.
moral. c. 12.

D Greg. ibid.
c. 12.

E Titi 3.

- F** Greg. *ibid.* *Obedientia, quae habet aliquid de suo, in prosperis est, vel nulla, vel minor (F). Unde in Ministro laudabilior est obedientiae virtus, quam propter Deum alia bona contemnit, quam aliae virtutes morales: Obedientia victimis iure praepositur, quia per victimas aliena caro, per obedientiam vero voluntas propria mactatur (G). Obedientia autem laudem habet, si ex charitate Ministri procedat: Obedientia non servili metu, sed charitatis affectu servanda est, non timore poena, sed amore justitiae (H). Unde Minister, Qui dicit se nosse Deum, & mandata eius non custodit, mendax est. Qui autem servat verba eius, vere in hoc charitas Dei perfecta est (I). Et ideo melior est obedientia, quam victimae (K). Quia Obedientia sola virtus est, quae virtutes ceteras menti inserit, insertasque custodit (L). Sed quia a Ministro Numquam per obedientiam malum debet fieri (M). Ideo Qui ab unoquoque bono subiectos vocat, necesse est, ut multa concedat, ne obediens mens funditus intereat, si a bonis omnibus repulsa penitus jejuret (N). In omnibus debet Minister Deo obedire: Omnia quaecumque locutus est Dominus faciemus, & erimus obedientes (O). Sed tenetur Minister hanc occultare virtutem: Servis suis se sequentibus exemplum dedit, ut ipsi quidem virtutes suas occultare desiderent, & tamen, ut alii eorum exemplo proficiant, prodantur invitati (P). Sicut Dominus duobus caecis curatis praecipit dicens: Videte ne quis sciat: Illi autem exeuntes dif-*
fama,
- G** Greg. *ibid.* c. 12.
- H** Greg. *ibid.* c. 14.
- I** 1. Joan. 2.
- K** 1. Reg. 15.
- L** Greg. *ibid.* c. 12.
- M** Greg. *ibid.* c. 13.
- N** Greg. *ibid.*
- O** Exod. 24.
- P** Greg. 1. 19. moral. c. 18.

fama verunt eum per totam terram illam (Q). Tenentur tamen Ministri in omnibus suis superioribus obedire, in quantum ipsi suis superioribus subjiciuntur, & in quibus ipsi superiores potestatis sublimioris non adversantur præcepto. Quia *Obedire oportet magis Deo, quam hominibus (R).* Qui potestati resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt (S). Si quid jussit curator, numquid est tibi faciendum, si contra Proconsulem jubeat? *Responsum si quid Proconsul jubeat, & aliud Imperator, numquid dubitatur illo contempto, illi esse serviendum (T)?* Sed servi, & filii per omnia debent obedire parentibus, & Dominis quantum ad illa, quæ pertinent ad jus patriæ, vel dominativæ potestatis: *Filii obedite parentibus per omnia — Servi obedite per omnia Dominis carnalibus (V).* Sicut Ministri per omnia debent obedire Prælati suis quantum ad ea, quæ pertinent ad cultum Dei, quia Prælati sunt medii inter Deum, & ipsos: *Ego sequester, & medius fui inter Deum, & vos in tempore illo, ut annunciarem vobis verba ejus (X).* Et præcepta Prælati sunt reputanda tamquam præcepta Dei quantum ad cultum divinum. Sicut *Angelum Dei exceperitis me, sicut Christum Jesum (Y).* Cum acceperitis à nobis verbum auditus Dei, acceperitis illud non ut verbum hominum, sed sicut verè est verbum Dei (Z). Ministri tamen, qui sunt filii Dei per gratiam, liberi sunt à spiritali servitute peccati: *Si in quolibet Regno filii illius Regis, qui Regno illi præfertur,*

T sunt

Q Matth. 9.

R Act. 5.

S Rom. 13.

T Gloss. Aug. ser. 6. to. 10.

V Coloss. 3.

X Deuter. 5.

Y Galat. 4.

Z 1. Thessal. 2.

- sunt liberi, tunc filii Regis illius, cui omnia regna subduntur, in quolibet Regno liberi esse debent* (A). Quia per fidem Christi facti sunt filii Dei: *Dedit eis potestatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomine ejus* (B). Sed quia fides Christi est causa, & principium Justitiæ: *Justitia Dei per fidem Iesu Christi* (C). Ideò secundum ordinem justitiæ oportet inferiores suis superioribus obedire: *Subiecti estote omni humanae creaturae propter Deum, sive Regi, quasi præcellenti, sive ducibus tamquam ab eo missis* (D). Quia creatura non est libera à servitute corporali, qua temporalibus Dominis tenetur astricta: *Quicumque sunt sub iugo servi* (E). Aliter de medio omnis tollitur justitia, & sic *Remota justitia quid sunt regna, nisi magna latrocinia?* Undè non obedire divinis mandatis, & superiorum præceptis peccatum est, cum charitati adversetur: *Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit* (G).
- Minister gratus debet esse principaliter Deo, à quo omne bonum descendit: *Quis hominum suam cogitans infirmitatem audet viribus suis tribuere castitatem, atque innocentiam suam, ut minus amet te, quasi minus fuerit ei necessaria misericordia tua, qua condonas peccata conversis ad te* (H)? Et ideò *Tantundem, immò amplius te diligat, quia per quem me videt tantis peccatorum meorum languoribus excui, per eum se videt tantis peccatorum languoribus non implicari* (I). *Gratiæ tuæ deputo, & misericordiæ tuæ, quod peccata mea tantumquam*
- A** Aug. in 1. q. Evang. c. 23. tom. 4.
B Joan. 1.
C Roman. 3.
D 1. Petri 2.
E 1. Timot. 6.
F Aug. 4. de Civ. Dei c. 4. tom. 5.
G Rom. 13.
H August. 1. 2. contels. c. 7. tom. 1. in medio.
I Aug. ibidem in fine.

quam glaciem solvisti. Gratia tua deputo, & quaecumque non feci mala. Quid enim non facere potui? Et omnia mihi dimissa esse fateor, & quae mea sponte feci mala, & quae te duce non feci (K). Undè Minister, qui dignus est poena, si detur ei gratia, magis tenetur Deo reddere gratias, & ipsum diligere: Cui plus dimittitur, plus diligit (L). Et omnibus benefactoribus tenetur gratias agere: In omnibus gratias agite (M). Cum ingratitude semper sit peccatum: Ingrati scelesti (N). Ingrati spes tamquam hybernalis glacies tabescet (O). Et non obstante; quod ingratus dignus sit pati: Altissimus benignus est super ingratos, & malos (P). Hinc est, quod vindictio in Ministro orta ex animi quodam livore contra sibi peccantem, illicita est: Mibi vindictam, & ego retribuam (Q). Quia vindicta de hostibus est expectanda à Deo: Deus non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die, ac nocte (R)? Non enim debet Minister in alium peccare propter hoc, quod ille peccavit prius in ipsum: Noli vinci à malo, sed vince in bono malum (S). Quia inimici personae sunt tolerandi si expediat: Sicut lilium inter spinas (T). Non fuit bonus, qui malos tolerare non potuit (V). Discamus exemplo Christi nostras injurias magnanimitè sustinere (X). Sed tenetur Minister secundum gradum sui ordinis vindictam exercere in malos: Dei Minister est, vindex in iram ei, qui male agit (Y). Et ita tenetur Dei injurias nec

K Aug. ibid.
ante med.

L Lucæ 7.

M 1. Thesal.
ult.
N 2. Timot. 3.

O Sap. 16.

P Lucæ 6.

Q Deuter. 32.

R Lucæ 18.

S Rom. 12.

T Cantic. 2.

V Glos. Gre-
gor. hom. 38.
X Chryso-
st. homil. 5. in
Matth. 10. 2.

Y Rom. 13.

T 2

usque

- Z** Chrysoſtom. *uſque ad auditum ſufferre* (Z). Quia tamen peccatum multitudinis eſt magis nocivum: *A tribus timuit cor meum, zelaturam Civitatis, & collectionem populi* (A). Si non tota multitudo peccavit, ſed pro parte: tunc ſi poſſunt mali ſecerni à bonis, debet in eos vindicta exerceri, ſi ſine ſcandalo poſſit fieri; Alioquin parcendum eſt multitudini, & detrahendum ſeveritati: *Sinite utraque crefcere, ne fortè eradicetis triticum* (B). *Multitudo non eſt excommunicanda, nec Princeps* (C). Zelus autem Miniſtri ſecundum fervorem amoris Dei eſt prima radix vindicationis, prout Miniſter vindicat injurias Dei, vel proximorum, quas ex charitate quaſi ſuas reputat, quia omnis actus virtutis ex charitate procedit: *Nihil habet viriditatis ramus boni operis, ſi non procedat ex radice charitatis* (D). Miniſter non debet eſſe nimis remiſſus in puniendo, quia hoc vitium eſt: *Qui parcit virgæ, odit filium ſuum* (E). Licèt vindicatio debeat fieri per pœnas apud homines conſuetas: *Octo genera pœnarum in legibus eſſe ſcribit Tullius, ſcilicet mortem, per quam tollitur vita; verbera, & talionem, ut ſcilicet oculus pro oculo perdat, per quæ amittit quis corporis incolumitatem: ſervitutem, & vincula, per quæ perdit libertatem: exilium, per quod perdit patriam: damnum, per quod perdit divitias: ignominiam, per quam perdit gloriam* (F). Iſtæ pœnæ pro qualitate delicti debentur eis, qui voluntariè peccant, ſed pœna temporali unus quandoque pu-

Z Chryſoſtom.
ibid.

A Eccleſ. 26.

B Marth. 13.

C Gloſ.ordin.

D Greg. hom.
27.

E Prov. 13.

F Aug. l. 21. de
Civit. Dei c.
11. tom. 5.

punitur pro peccato alterius, in quantum peccatum unius derivatur in alterum, vel per imitationem, sicut filii imitantur peccata parentum: *Ego sum Deus Zelotes visitans iniquitatem Patrum in filios in tertiam, & quartam generationem* (G). Vel per modum meriti, sicut peccata populi merentur Ministrum peccatorem: *Qui regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi* (H). Sicut etiam *Interdum boni simul puniuntur temporaliter cum malis, quia eorum peccata non redarguerunt* (I). Sed *Iudicium humanum debet imitari iudicium divinum in manifestis Dei iudiciis, quibus homines spiritualiter damnat pro proprio peccato* (K). Nam occultum iudicium Dei est, si pro peccato unius puniatur multitudo ad commendandam unitatem: *Navicula, in qua erat Iudas, turbabatur. Unde & Petrus, qui erat firmus meritis suis turbabatur alienis* (L).

In Ministro requiritur veritas vitæ, qua rectè vivat, de qua dicitur: *Memento queso, quomodo ambulaverim coram te in veritate, & in corde perfecto* (M). Requiritur etiam veritas iustitiæ, qua rectitudinem legis in iudiciis, quæ sunt ad alterum servet, & veritas doctrinæ, quæ est manifestatio verborum, de quibus est scientia: *Audito hoc, scandalizati sunt* (N). *Triplex est veritas, scilicet veritas vitæ, & veritas Iustitiæ, & veritas doctrinæ* (O). Sed Ministri, qui minora de seipsis dicunt, gratiosi sunt, quasi aliis condescendentes

G Exodi 20.

H Job 34.

I Aug. l. 1. de Civit. Dei c. 9. tom. 5.

K August. l. 4. sup. Josue 4. 8. tomo 4.

L Ambros. in cap. 5. Lucæ tom. 5.

M Isaïæ 38.

N Matth. 15.

O Glos. Hieronymi.

per

per quandam moderationem : *Si voluero gloriari , non ero insipiens , veritatem enim dicam : parco autem ne quis me existimet supra id , quod videt in me , aut audit ex me* (P).
 P 2. Corint. 12. *Opponitur veritati Ministri mendacium : Nemo dubitet mentiri eum , qui falsum enunciat causa fallendi* (Q). Et ita Minister , *Qui verum loquitur quod falsum esse credit , mentitur* (R). Quia *Culpa mentientis est fallendi cupiditas* (S). Ab omni mendacio debet cavere Minister ; & præcipuè à pernicioso , quod fit causa nocumenti , cum scriptum sit : *Perdes omnes , qui loquuntur mendacium* (T). Contra naturam est mentiri omni mendacio : *Nolle velle mentiri omne mendacium* (V). Et ideo *Quisquis esse aliquod mendacii genus , quod peccatum non sit , putaverit , decipiet seipsum turpiter , cum bonestum se deceptorem arbitretur aliorum* (X). Quia *Mendacium est malum ex genere suo* (Y). Quod si *In sacra scriptura inducuntur aliquorum gesta , quasi exempla perfecta virtutis , de quibus non est æstimandum , eos fuisse mentitos* (Z). *Credendum est , illos homines , qui prophetice temporibus digni auctoritate fuisse commemorantur , omnia , quæ scripta sunt de illis prophetice gessisse , atque dixisse* (A). Sed ad liberandum aliquem à periculo , Ministro *Licet veritatem occultare prudenter sub aliqua dissimulatione* (B). Quia in ipso mendacium perniciosum peccatum mortale est , officiosum verò , ac jocosum venialia esse contingit : *Duo sunt genera mendaciorum,*

Q Aug. l. de mendac. c. 4. tom. 4.

R Aug. ibid. c. 3.

S Aug. ibid.

T Pf. 5.

V Ecclef. 7.

X Aug. ibid. c. ult.

Y Dionif. l. 4. de div. nomin.

Z Aug. ibid. c. 5.

A Aug. ibid.

B Aug. ibid. c. 10.

rum, in quibus non est magna culpa, sed tamen non sunt sine culpa : cum aut jocamur, aut proximo consulendo mentimur (C). Undè ratione scandali dicitur Ministris : *Perfectis esse præceptum non solum mentiri, sed nec velle mentiri* (D). Opponitur etiam veritati Ministri hypocrisis, & simulatio : *In comparatione duorum malorum levius est apertè peccare, quàm sanctitatem simulare* (E). *Simulatores, & callidi provocant iram Dei* (F). *Simulator aliud simulat, & aliud agit : castitatem præfert, & lasciviam sequitur : ostentat paupertatem, & marsupium replet* (G). *Simulat enim se justum, non exhibet* (H). Undè finis hypocrisis est acquisitio lucri, vel inanis gloriæ : *Quæ est spes hypocritæ, si avarè rapiat* (I). *Hypocrita, qui latine dicitur simulator, avarus raptor est : qui dum iniquè agens desiderat de sanctitate venerari, laudem vitæ rapit alienæ* (K). Ab hoc vitio valdè cavere debet minister, quia *Simulata equitas non est equitas, sed duplex peccatum* (L). *Major effecta est iniquitas populi mei peccato Sodomorum* (M). *Scelera animæ planguntur, quæ in hypocrisim labitur, cujus major est iniquitas peccatis Sodomorum* (N). Et idè *Non veniet in conspectu ejus omnis hypocrita* (O). Veritati Ministri etiam jaçantia opponitur per modum excessus : *Audivimus superbiam Moab : superbus est valdè, sublimitatem ejus, & arrogantiam, & superbiam, & altitudinem cordis ejus : Ego scio, ait Dominus, jaçantiam ejus, & quod non sit juxta eam*

C Aug. super
ps. 5. tom. 7.

D Aug. 1. de
mendac. c.
17. tom. 4.

E Hieron. ad
16. c. Isaiæ
tomo 5.

F Job 36.

G Glosa.

H Aug. 1. 2. de
serm. Dom.
in monte 6.
3. tom. 4.

I Job 27.

K Glos. Gre-
gorii ibid.

L Glos. super
Job 1. Sicut
Domin. pla-
cuit &c.

M Thren. 4.

N Glos.

O Job 13.

- P** Jorem. 48. *eam virtus ejus (P)*. Aliqui seipfos jaētant quandoque propter gloriam: *Jaētantia oritur ex inani gloria (Q)*. Aliqui propter divitias: *Quid nobis profuit superbia, aut divitiarum jaētantia quid contulit nobis (R)*? Minister autem, *Qui se jaētat, & dilatat, jurgia concitat (S)*. Et *Detestatur Deus eos, qui seminant discordias (T)*. Prohibetur à Deo hoc peccatum: *Non te extollas in cogitatione animæ tuæ (V)*.
- Q** Greg. 1. 31. moral. c. 31.
- R** Sapient. 5. **S** Prov. 28.
- T** Prov. 6. **V** Eccl. 6.
- X** Glof. interl. *Jaētantiam, & superbiam prohibet (X)*. Quod peccatum quandoque est mortale, quando aliquis jaētanter de se profert, quod est contra gloriam Dei: *Elevatum est cor tuum, & dixisti, Deus ego sum (Y)*. Vel quando aliquis jaētando seipsum in contumelias aliorum prorumpit: *Non sum sicuti ceteri hominum, raptores, injusti, adulteri, velut etiam hic Publicanus (Z)*. Ironia Ministri ejus veritati opponitur: *Cum humilitatis causa mentiris, si non eras peccator antequam mentireris mentiendo efficeris (A)*. Sapientia secundum Deum habet adjunctam humanam, vel mundanam stultitiam secundum æstimationem hominum: *Visio quam locutus est vir, cum quo est Deus, & qui Deo secum morante confortatus ait, stultissimus sum virorum (B)*. *Si quis inter vos sapiens videtur esse in hoc sæculo, stultus fiat ut sit sapiens (C)*. Sapientia verò mundana: *Stultitia est apud Deum (D)*. Quia humana contemnit, quæ hominum sapientia quærit: *Et sapientia hominum non est mecum, & novi Sanctorum scientiam (E)*. Et idè Minister
- Y** Ezech. 28.
- Z** Lucæ 18.
- A** Aug. l. de verb. Apost. ferm. 29. to. 10.
- B** Prov. 13.
- C** 1. Cor. 3.
- D** Ibidem.
- E** Ibidem.

ster non debet per Ironiam mentiri qualitercumque, ut vitet superbiam. *Non ità caveatur arrogantia, ut veritas relinquatur (F)*. *Incautè sunt humiles, qui se mentiendo illaqueant (G)*. *Est qui nequiter se humiliat, & interiora ejus plena sunt dolo (H)*. *Quando submiserit vocem suam, ne credideris ei, quoniam septem nequitiae sunt in corde illius (I)*. Sicut qui per verba exteriora, vel signa prætendit defectum in exterioribus rebus, & per hoc ipsum intendit ostendere aliquam excellentiam spirituales, ut de aliquibus dicitur: *Exterminant facies suas, ut appareant hominibus jejunantes (K)*.

Affabilitas in Ministro exigitur, secundum quam inter se homines benè disponuntur, simul conviventes: *Congregationi pauperum affabilem te facito (L)*. *Quia omne animal diligit sibi simile (M)*. Et licèt *Cor sapientum ubi tristitia, & cor stultorum ubi letitia (N)*. Non debet per hoc Minister proximo inferre tristitiam: *Si propter cibum frater tuus contristatur, jam non secundum charitatem ambulat (O)*. Sed contristantibus consolationem debet afferre: *Non desis plorantibus in consolatione, & cum lugentibus ambula (P)*. Pertinet enim ad sapientem Ministrum, ut condelectationem honestam afferat his, cum quibus conversatur: *Ecce quàm bonum, & quàm jucundum habitare fratres in unum (Q)*. Sed quandoque ad evitandum malum Minister potest aliquem contristare: *Si contristavi vos in epistola, non*

V me

F Augu. super
Joan. 22. qu.
2. cau. Non
ità.
G Greg. 1. 26.
moral. c. 2.
H Ecclef. 19.
I Prov. 26.

K Matth. 5.

L Eccl. 4.

M Eccl. 13.
N Eccl. 7.

O Rom. 14.

P Eccl. 7.

Q Ps. 132.

- me pœnitet - Gaudeo non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad pœnitentiam (R). Nec Minister hilarem vultum ostendere debet ad delectandum eos, qui sunt proni ad peccandum: Filiae tibi sunt? serua corpus illarum, & non ostendas hilarem faciem tuam ad illas (S). Adulatio opponitur affabilitati: Væ qui consueunt pulvillos sub omni cubito manus (T). Idest suauem adulationem (V). Si Minister aliquem velit laudando delectare, ne in tribulationibus deficiat, velut in bono proficiat, ad affabilitatem pertinet: Surrexerunt filii ejus, & beatissimam predicauerunt, vir ejus, & laudavit eam (X). Sicut velle placere aliis non est malum: Per omnia omnibus placeo (Y). Sed adulatio est, si Minister aliquem laudet in malo, in quo non est laudandus: Laudatur peccator in desideriis anime suae (Z). Aut in aliquo, quod non est certum: Ante sermonem non laudes virum (A). Non laudes virum in specie sua (B). Aut si possit timeri ne laude humana provocetur ad gloriam inanem: Antè mortem ne laudes hominem (C). Quod si Minister velit placere aliquibus hominibus aut propter lucrum, aut propter inanem gloriam, aut in malo, peccaret: Deus dissipavit ossa eorum, qui hominibus placent (D). Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem (E). Et idè remedium contra adulationem est detractio: Ne immoderatis laudibus elevemur, plerumque miro nostri Rectoris modamine detractioibus lacerari permittimur, ut quos vox laudantis elevat, lingua detrahentis bu-*
- R 2. Cor. 7.
- S Eccl. 7.
- T Ezech. 13.
- V Glo. Interl.
- X Prov. ult.
- Y 1. Cor. 10.
- Z Ps. 9.
- A Eccl. 27.
- B Eccl. 11.
- C Ibid.
- D Ps. 52.
- E Galat. 1.

humiliet (F). Et sicut detractio est malum, ita & adulatio est peccatum contra dilectionem proximi, quem in peccato fovet: *Vae qui dicitis malum bonum* (G). Aut quia proximo adulatur ad hoc, ut fraudulenter ei noceat, vel corporaliter, vel spiritualiter, propter quod dicitur: *Meliora sunt vulnere diligentis, quam fraudulenta odientis oscula* (H). Adulatio enim maximè nocet: *Quoniam laudatur peccator in desideriis animæ suæ, & iniquus benedicitur, exacerbavit Dominum peccator* (I). Et idèd *Nibil est quod tam facilè corrumpat mentes hominum, quam adulatio* (K). *Plus nocet lingua adulatoris, quam gladius persecutoris* (L). Undè qui adulatur intentione nocendi, non minus nocet sibi, quam aliis: *Gladius eorum intret in corda ipsorum* (M). Et idèd *Falsa laus adulatoris mentes à rigore veritatis emollit ad noxia* (N). *Popule meus, qui beatum te dicunt ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant* (O). Affabilitati Ministri opponitur etiam litigium, de quo dicitur: *Homo iracundus incendit litem* (P). *Undè bella, & lites in vobis? Nonnè ex concupiscentiis vestris? quæ militant in membris vestris* (Q). Et idèd *Bona est lex, quæ dum concupiscentiam prohibet, omne malum prohibet* (R). *Quia Servum Domini non oportet litigare* (S).

In Ministro virtus liberalitatis exigitur, quia *Superabundantia divitiarum datur aliquibus à Deo, ut meritum bonæ dispensationis acquirant* (T). Sed debet Minister magis si-

F Greg. 1. 22. moral. c. 9.

G Isaïæ 5.

H Prov. 27.

I Pf. 9.

K Hieron. ad Gelantiã de ratione piè vivendi.

L Aug. in pf. 69. tom. 8.

M Pf. 36.

N Clot. interlin. in psal. 140.

O Isaïæ 3.

P Prov. 26.

Q Jacobi 4. R. Aug. 1. de spiritu, & litera c. 4. tom. 3.

S 2. Timot. 2.

T Ambros. ferm. 81.

- bi providere in spiritualibus bonis , nec ad Ministrum liberalem spectat sic aliis intendere, ut omninò se , & suos despiciat . *Est illa probanda liberalitas , ut proximos seminis tui non despicias , si egere cognoscas* (V). Quod si propter peccata Minister effuderit opes non est liberalis . *Si adjuves eum , qui possessiones aliorum eripere conatur , non probatur largitas* (X). Undè liberalitas non consistit in multitudine datorum , sed in habitu dantis . *Affectus divitem collationem , aut pauperem facit , & pretium rebus imponit* (Y). Liberalitas Ministri præcipuè circa pecunias versatur . *Totum quicquid homines in terra habent , & omnia quorum sunt Domini , pecunia vocatur , quia antiqui qua habebant in pecoribus habebant* (Z). Undè in Ministro *Iustitia censuram tenet , liberalitas bonitatem* (A). Et ità *Iustitia excellentior videtur liberalitate , sed liberalitas gratior* (B). Liberalitati Ministri opponitur avaritia , quæ supra debitum modum cupit acquirere , vel retinere divitias , quod peccatum est . *Sint mores sine avaritia , contenti presentibus* (C). Et quidem est speciale peccatum . *Repletos omni iniquitate , malitia , fornicatione , avaritia , &c.* (D). Sed etiam *Avaritia est non solum pecuniæ , sed etiam scientiæ , & altitudinis , cum supra debitum modum sublimitas ambitur* (E). Undè est avarus Minister acquirens pecuniam ultrà debitum , aliena surripiendo , vel retinendo , sed sic contra iustitiam peccat . *Principes ejus in medio ejus*
- V Ambrosii l. 7. de offic. c. 30 tom. 1.
- X Ambrosii ibid.
- Y Ambrosii ibid.
- Z Augustini l. de doctr. Christiana c. 9.
- A Ambrosii l. 1. de offic. cap. 28. to. 1.
- B Ambrosii ibid.
- C Hebreor. ult. mod.
- D Roman. 1.
- E Greg. hom. 16.

ejus , quasi lupi rapientes prædam ad effundendum sanguinem , & avara lucra sectanda (F). Si verò nimis amat , vel desiderat , aut nimis delectatur in eis , nolens rapere aliena peccat contra liberalitatem . *Preparent reprovissam benedictionem hanc paratam esse , sic quasi benedictionem , non quasi avaritiam (G). Scilicet ut doleant pro dato , & parum sit quod dent (H). In Ministro avaritia , quæ adversatur Justitiæ peccatum mortale est , nisi adsit imperfectio actus . Qui talia agunt digni sunt morte (I). Tenebra animæ est pecuniarum cupido (K). Sed avaritia , quæ liberalitati opponitur nisi adversetur charitati , veniale est . Lignum , fœnum , & stipulam superædificat ille , qui cogitat , quæ mundi sunt , quomodo placeat mundo , quod pertinet ad peccatum avaritiæ (L). In Ministro avaritia contra Justitiam , magnam habet deformitatem . Avaro nihil est scelestius , quia avarus animam suam habet venalem , quoniam in vita sua projecit intima sua , ut scilicet pecuniam lucraretur (M). Et ideo Venenum charitatis est cupiditas (N). Quia Avaritia est idolorum servitus (O). Undè Avaritia quandoque oritur ex elatione , quandoque per timorem . Dum enim quidam deficere sibi ad sumptum necessaria æstimant , mentem ad avaritiam relaxant . Sunt alii , qui dum potentiores videri appetunt ad alienarum rerum ambitum succenduntur (P). Et ideo Proditio fraus , fallacia , perjuria , inquietudo , violentiæ , & contra misericordiam*

ob-

F Ezech. 22.

G 2. Corinth. 9.

H Gloss. interlin.

I Roman. 7.
K Chryf. homil. 15 in Matth. t. 2.

L August. l. de fide , & operibus c. 16. tom. 4.

M Eccles. 10.

N Aug. in l. qu. to. 4. q. 36.

O Ephes. 5.

P Gregor. lib. 15. moral. c. 12. & 14.

- Q Gregor. lib. 31. moral. c. 31. R Lucæ 15. S Eccles. 14. T Eccles. 6. V Gregor. l. 1. moral. c. 32. X Roman. 8. Y Aug. l. 2. de doctr. Christian. c. 7. to. 3. Z Sapient. 5. A Ambros. l. 1. de offic. cap. 39. to. 1. B Greg. lib. 7. moral. c. 9.
- obduratio sunt avaritiæ filie (Q). Avaritiæ opponitur prodigalitas. Dissipavit substantiam suam luxuriosè vivendo (R). Undè Minister prodigus sibi ipsi nocet. Qui sibi nequam est, cui bonus erit (S)? Minister avarus peccat in alios, in quantum in sumptibus deficit. Vir cui Deus dedit divitias, nec tribuit ei potestatem, ut comedat ex eis (T). Et. idè pietas, quæ correspondet justitiæ requiritur in Ministris, quia Pietas cordis viscera misericordiæ operibus replet (V). Per hanc moventur Ministri ad filialem affectum ergà Deum. Accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba Pater (X). Et ad exhibendum cultum omnibus hominibus, in quantum pertinent ad Deum: & propter hoc ad pietatem Pertinet honorare Sanctos, non contradicere scripturæ, sive intellectæ, sive non intellectæ (Y). Et ita Ministri Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei (Z).*
- Minister bonus fortis debet esse, quia *Non mediocris animi est fortitudo, quæ sola defendit ornamenta virtutum omnium, & judicia custodit, & quæ inexpugnabili prælio adversus omnia vitia decertat: invicta ad labores, fortes ad pericula, rigidior adversus voluptates, dura adversus illecebras: avaritiam fugat tamquam labem quandam, quæ virtutem effeminet (A). Justorum fortitudo est carnem vincere, propriis voluptatibus contraire, dilectionem præsentis vitæ extinguere (B). Et idè Fortitudo est amor facile tolerans omnia propter id quod amatur*
Quia .

(C). *Quia est affectio, quæ nullas adversitates, mortemve ne formidat* (D). Reputatur Minister fortis si benè toleret maxima mala, maximè autem terribile inter omnia corporalia mala est mors, quæ tollit omnia corporalia bona. *Vinculum corporis, ne concutiatur, atque vexetur labore, vel dolore, ne auferatur autem, atque perimatur, mortis terrore animam quatit* (E). Undè Minister fortis ex una parte habet undè delectetur, scilicet de ipso actu virtutis, & sine ejus, ex alia verò undè doleat corporaliter, dum considerat amissionem propriæ vitæ. *Diros corporis sustineo dolores: secundum animam verò propter timorem tuum libenter hæc patior* (F). Et ita Fortis viri est non dissimulare cum aliquid immineat: sed prætereundere, & tamquam explorare de specula quadam mentis, & obviare cogitatione provida rebus futuris, ne fortè dicat postea. *Ideo in ista incidi, quia non arbitrabar posse evenire* (G). *Quia lacula, quæ prævidentur minus feriunt.* (H) Non solum fides, sed etiam omnium virtutum opera in bono Ministro causant fortitudinem. *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam* (I). *Ad justitiam autem pertinet non solum fides, sed etiam aliæ virtutes* (K). *Ego ostendam tibi ex operibus fidem meam* (L). *Quia de quibusdam dicitur. Confitentur se nosse Deum, factis autem negant* (M). Dicitur autem bonus Minister esse Christi; non solum quia habet fidem Christi, sed etiam quia Spiritu Christi ad opera virtuosa procedit.

C August. l. de moribus Ecclesie c. 15. tom. 1.

D August. lib. 6. musicæ c. 15. tom. 1.

E August. lib. 22. de moribus Ecclesie c. 22. tom. 1.

F 2. Machab. 6.

G Ambros. l. 1. de offic. c. 38. tom. 1.

H Gregor. homil. 35.

I Matthæi 5.

K Glof. Hieron. to. 9.
L Jacobi 2.
M Titi 1.

- dit . *Si quis Spiritum Christi non habet , hic non est ejus* (N) . Et etiam si imitando Christum peccatis moritur . *Qui Christi sunt carnem suam crucifixerunt cum vitiis , & concupiscentiis* (O) . Sed si Minister est fortis , necesse est quod non timeat . *Nolite timere eos qui occidunt corpus*(P) . *Ne timeas eos , neque sermones eorum metuas* (Q) . *Quia Beati omnes qui timent Dominum* (R) . Undè timor inordinatus adversatur fortitudini . *Humanus timor est quo timemus pati pericula carnis , vel perdere mundi bona* (S) . Et idè Triplex est malus timor , scilicet timor mortis , timor utilitatis , & timor doloris(T) . A timore inordinato debet cavere Minister , quia *Timidis , & incredulis , & execratis* &c. *pars erit in stagno ignis , & sulphuris , quod est mors secunda* (V) . Nec intimidus debet esse Minister , quia de *Judice iniquo dicitur . Quod nec Deum timebat , nec hominem reverebatur*(X) . *Factus est ut nullum timeret* (Y) . *Quia Minister Sapiens timet & declinat à malo* (Z) . Et Minister *Qui timet Dominum , nihil trepidabit*(A) . Enim Minister *Iustus quasi leo confidens absque terrore erit* (B) . Et licet *Nemo unquam carnem suam odio habuit* (C) . Tamen *Quis tu ? ut timeas ab homine mortali*(D) . Cum *Amor Dei usque ad contemptum sui facit cives civitatis celestis* (F) . Reprehensibilis quoque est in Ministro *audacia moderatione carens . Cum audace non eas in via , ne fortè gravet mala sua in te* (E) . Licet audacia ratione moderata
- N Roman. 8.
O Galatar. 5.
P Matth. 10.
Q Ezech. 2.
R Psal. 127.
S Glosf.ordin. in Pl. 127.
T Aug. l. 1. qu. Evang. c. 47. tom. 4.
V Apocal. 21.
X Lucæ 18.
Y Job 41.
Z Proverb. 14.
A Eccles. 34.
B Proverb. 28.
C Ephes. 5.
D Isaia 51.
E Aug. lib. 14. de Civ. Dei c. 2. to. 5.
F Eccles. 8.
- lau-

laudabilis sit, quia bonus Minister. *Audacter in occursum pergit armatis* (G).

G Gregor. lib. 31. moralium c. 18.

Virtus magnanimitatis nimis amabilis est in Ministro, quæ modum rationis ponit circa magnos honores: *Nichanor audiens virtutem comitum Iudæ, & animi magnitudinem, quam pro patriæ certaminibus habebant.* (H).

H 2. Machab. 14.

Minister magnanimus contemnit alios, secundum quod deficiunt à donis Dei, & ita ad Ministrum justum dicitur: *Ad nihilum deductus est in conspectu ejus malignus* (I).

I Ps. 14.

Quælibet virtus Ministri est specialis ornatus animæ: *Induit me Dominus vestimentis salutis* (K).

K Isai. 61.

Sed magnanimitas est ornatus omnium virtutum: *Quasi sponsam ornatam monilibus suis* (L).

L Ibidem.

Et ita Minister magnanimus fiduciam habet, quæ est quoddam robur spei boni consequendi: *Habebis fiduciam proposita tibi spe* (M).

M Job 11.

Fiduciam autem talem habemus per Christum Iesum ad Deum: non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis (N).

N 2. Cor. 3.

Sed quia *Nos sumus domus Christi, si fiduciam, & gloriam spei usque in finem firmam retineamus* (O).

O Hebr. 3.

Quapropter potest justus Minister dicere: *Fiducialiter agam, & non timebo* (P).

P Isaiæ 12.

Quia Minister est laudabilis, quando deponit curam, prout debet, & in quibus timere non oportet: *Si iniquitatem, quæ est in manu tua, abstuleris, defossus securus dormies* (Q).

Q Job 11.

Undè dicitur: *Sollicite cura te ipsum probabilem exhibere Deo* (R). Magnanimus Minister à præsumptione cavere debet, qua ea agere assu-

R 2. Timot. 2.

X mit,

- mit , quæ suas superant vires : *O præsumptio nequissima : undè creata es (s) ? De mala scilicet voluntate creaturæ (r)* . Sed si Minister ad hoc tendat ut proficiat in virtutem perfectam, hoc non est præsumptuosum , nec vitiosum : *Quæ retrò sunt obliuiscens ad anteriora me extendo (v)* .. Ambitio etiam , quæ est vitiosus magnanimitatis excessus , detestanda est à Ministro , quia *Charitas non est ambitiosa , non quærit quæ sua sunt (x)* . Sicut appetitus gloriæ vanæ est omninò vitandus : *Sanius videt, qui & amorem laudis vitium esse cognoscit (y)* . Quod autem bonus Minister suum bonum cognoscat , & approbet , non est peccatum : *Nos autem non spiritum huius mundi accepimus , sed spiritum , qui ex Deo est , ut sciamus quæ à Deo donata sunt nobis (z)* . Sicut non est peccatum velle bona opera sua ab aliis approbari : *Luceat lux vestra coram hominibus (A)* . Sed quodlibet vanum appetere vitiosum est : *Ut quid diligitis vanitatem , & quæritis mendacium (B) ? Vos vocatis me Magister , & Domine , & benè dicitis : Periculosum est sibi placere , cui cavendum est superbire . Ille autem , qui super omnia est , quantumcumque se laudet , non extollit se . Nobis namque expedit Deum nescire , non illi . Nec eum quisque cognoscit , si non se indicet ipse qui novit (C)* . Et idè Deus ab hominibus gloriam quærit non pro se , sed propter nos : *Affer filios meos de longinquo & filias meas ab extremis terræ , & omnis , qui invocat nomen meum , in gloriam meam*
- S Eccles. 37.
- T Glos.interlin.
- V Philipp. 3.
- X 1. Cor. 13.
- Y Aug. l. 5 de Civ. Dei c. 13. tom. 5.
- Z 1. Cor. 3.
- A Matth. 5.
- B Pl. 4.
- C Aug. tract. 58. tom. 9.

meam creavi eum (D). Undè cum scriptum sit: *D* Isaiæ 43.
Estote imitatores Dei, sicut filii charissimi (E). *E* Ephes. 5.
 Laudabiliter poterit Minister bonus ad aliorum
 utilitatem suam gloriam appetere: *Videant*
opera vestra bona, & glorificent Patrem ve-
strum, qui in Cælis est (F). Vera tamen glo- *F* Matth. 5.
 ria promittitur bono Ministro pro bonis ope-
 ribus: *His quidem, qui secundum patientiam*
boni operis, gloriam, & honorem (G). Quia tal- *G* Rom. 2.
 lis gloria bonis operibus in præmium repro-
 mittitur: *Qui gloriatur in Domino gloriatur:*
Non enim, qui seipsum commendat, ille proba-
tus est (H). Quia Minister *Non est verè vir-*
tuosus, qui propter humanam gloriam opera vir-
tutis operatur (I). Licet possit ex bonis operibus, *H* 2. Cor. 10.
 quæ in se cognoscit per testimonium laudis
 alienæ studere in eis perseverare, & ad melio-
 ra proficere, secundum quod laudabile est,
 quod curam habeat de bono nomine: *Curam*
habe de bono nomine (K). Et quod provideat *K* Eccles. 41.
 bona coram Deo, & hominibus: *Providentes*
bona non solum coram Deo, sed etiam coram
omnibus hominibus (L). Cum magnitudini ani- *L* Rom. 12.
 mi opponatur, quod Minister contentionem
 intendat: *Nibil per contentionem, aut inanem*
gloriam &c. Erant aliqui inter eos dissentien-
tes, inquieti, inanis gloriæ causa contenden-
tes (M). Peccat Minister, cum gloriatur de *M* Philipp. 2.
 aliquo falso, quod contrariatur Divinæ reve-
 rentiæ: *Elevatum est cor tuum, & dixisti*
Deus ego sum (N). *Quid habes quod non acce-*
pisti? Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi *N* Ezech. 28.

- O R. Cor. 4. *non acceperis (o)?* Peccat etiam, si bonum temporale, de quo gloriatur præferat Deo: *Non gloriatur sapiens in sapientia sua: nec fortis in fortitudine sua, nec dives in divitiis suis. Sed in hoc gloriatur, qui gloriatur scire, &*
- P Jerem. 9. *nosse me (P).* Peccat quoque, si testimonium hominum præferat testimonio Dei: *Qui dilexerunt magis gloriam hominum, quam Dei*
- Q Joan. 12. (Q). Peccat denique, si intentionem suam referat ad gloriam sui, tamquam ad ultimam finem, ad quem etiam opera virtutis ordinat, nec prætermittit facere etiam ea, quæ sunt contra Deum: *Hoc vitium scilicet humanae laudis tam inimicum est piæ fidei, si major in corde est cupiditas gloriæ, quam Dei timor, vel amor, ut diceret Dominus (R).* Quomodo potestis credere gloriam ab invicem expectantes, & gloriam, quæ à solo Deo est non querentes
- R Aug. l. 5. de Civ. Dei c. 14. tom. 5. (S)? *Quas vires nocendi habeat humana gloria amor non sentit, nisi qui ei bellum indixerit: quia etsi cuiquam facile est laudem non cupere, dum negatur; difficile tamen est ea non delectari cum offertur (T).* Inanis gloria occultè ingreditur, & omnia, quæ intus sunt, insensibiliter aufert (V). Si autem inanis gloria charitati perfectæ non adversetur, non est mortale peccatum, sed veniale: *Cum vitia cetera locum habeant in servis diaboli, inanis gloria locum etiam habeat in servis Christi, in quibus tamen nullum est peccatum mortale (X).*
- S Joan. 5. Undè tunc opus virtuosum Ministri amittit vim mærendi vitam æternam, quando propter
- T Aug. ep. 54. ad Aurelium tom. 2. ina-
- V Chrysostr. in Matth. 6. tomo 2.
- X Chrysostr. ibid.

Inanem gloriam fit : *Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus , ut videamini ab eis , alioquin mercedem non habebitis apud Patrem vestrum , qui in Celis est* (Y). Quia dicitur : *Gloriam meam alteri non dabo* (Z). *Soli Deo honor , & gloria* (A). Vituperatur denique in Ministro gloria inanis circa elemosynam propter defectum charitatis , dum præfert inanem gloriam utilitati proximi : *Ubi- que vana gloria malum est , sed maxime in misericordia , quæ tamen non est aliquid novum , sed in consuetudine hominum existit* (B). Decet quoque Ministrum magnanimum non esse pusillanimum , quia hoc peccatum est : *Patres nolite ad indignationem provocare filios vestros , ut non pusillo animo fiant* (C). Undè Minister pusillanimus dicitur malus in quantum deficit ab operationibus , quibus possêt alios juvare : *Illi qui prodesse utilitati proximorum in prædicatione refugiunt , si distri- ctè judicentur , ex tantis rei sunt , quantis venientes ad publicum prodesse potuerunt* (D). Et ità potest ex superbia oriri pusillanimitas , dum Minister nimis sibi credendo reputat se insufficientem ad ea , respectu quorum sufficientiam habet : *Sapientior sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias* (E). Et potest esse , quod Minister se quantum ad aliqua dejiciat , & quantum ad alia se extollat in sublime : *Superbus fortasse esset , si ducatum plebis suæ sine trepidatione susciperet . Et rursum superbus existeret , si auctoris imperio obedi-*

Y Matth. 6.

Z Isaia 43.
A 1. Timot. 1.

B Chrysof.
hom. 19. 19.
2.

C Coloss. 3.

D Greg. in
Pastor. c. 5.
tom. 2.

E Prov. 26.

- F Gregor. in *dire recusaret* (F). Undè sicut Minister magnanimus ex animi magnitudine tendit ad magna, ita pusillanimus ex animi parvitate se retrahit à magnis, & idèd malus, & piger dicitur: *Servum, qui propter pusillanimitatem pecunia uti recusavit, vocat Dominus malum, & pigrum* (G). Solet etiam aliquando timor pusillanimitatem in Ministro causare: *Dicite pusillanimes confortamini, & nolite timere* (H).
- G Matth. 25.
- H IJaiz 35.
- I Ps. 67.
- K Exodi 15.
- L Ps. 95.
- M Aug. 1 de patient. c. 1. tom. 4.
- N 2. Cor. 7.
- O Eccles. 30.
- Si Minister magnificentiam habeat, jam virtutem habet participantem de virtute Divina: *Magnificentia ejus, & virtus ejus in nubibus* (I). Magnificentia enim intendit opus magnum facere in ordine ad honorem Dei. Undè honorabiles sumptus sunt maximè qui pertinent ad Divina sacrificia, & circa hos maximè Minister dicitur magnificus, propter quod magnificentia conjungitur sanctitati: *Magnificus in sanctitate* (K). *Sanctitas, & magnificentia in sanctificatione ejus* (L). Sed laudabilissima virtus in Ministro est patientia: *Virtus animi, quae patientia dicitur, tam magnum Dei donum est, ut etiam ipsius, qui nobis eam largitur, patientia predicetur* (M). Quia cum tristitia impediatur bonum rationis: *Seculi tristitia mortem operatur* (N). *Multos occidit tristitia, & non est utilitas in illa* (O). Oportet Ministrum habere patientiam, per quam bonum rationis contra tristitiam conservetur, ne ratio ei succumbat: *Patientia hominis est, qua mala aequo animo toleramus, idest sine perturbatione tristitiae, ne animo iniquo bona de-*

deseramus, per quæ ad meliora perveniamus (P). Actus patientiæ non erit in Patria in sustinendo aliqua mala: *Non esurient, neque sitient, & non percutiet eos æstus, neque Sol* (Q). Sed erit in fruitione bonorum, in quæ Minister justus pervenire volebat patiendo: *In Patria non erit ipsa patientia, quæ necessaria non est, nisi ubi toleranda sunt mala: sed æternum erit id, quo per patientiam pervenitur* (R). Nec Minister avarus dicitur patiens, qui multa mala patienter tolerat, ut pecunias congreget: *Cunctis diebus vitæ suæ comedit in tenebris, & in curis multis, & in ærumna, atque tristitia* (S). Quia *Patientes propriè dicuntur, qui malunt mala non committendo ferre, quam non ferendo committere. In illis autem, qui mala sustinent, ut mala faciant, nec miranda, nec laudanda est patientia, quæ nulla est: sed miranda duritia, neganda patientia* (T). Vndè patientia, dum cætera removet, dicitur *Radix, & custos omnium virtutum* (V). Et idè Minister per patientiam dicitur possidere animam suam: *In patientia vestra possidebitis animas vestras* (X). Minister autem sine gratia Dei non possidebit patientiam, quia scriptum est: *Ab ipso patientia mea* (Y). Quia virtus patientiæ à charitate causatur: *Charitas patiens est* (Z). Et charitas nequit haberi sine gratia: *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis* (A). Et idè *Vis desideriorum facit tolerantiam laborum, & dolorum,*

P Augu. 1. de patient. c. 2. tom. 4.

Q Apocal. 7.

R Augu. 1. 14. de Civ. Del. c. 9. tom. 5.

S Eccles. 5.

T Augu. 1. de patient. c. 2. & 5. tom. 4.

V Greg. hom. 35.

X Lucæ 21.

Y Ps. 61.

Z 1. Cor. 13.

A Rom. 5.

- rum, & nemo nisi pro eo, quod delectat, spontè suscipit ferre, quod cruciat (B). Sed humanitas infecta pronior est ad sustinendum mala, in quibus concupiscentia de præsentī delectatur, quàm tolerare mala propter futurum bonum, quod secundum rationem appetitur: *Multa in laboribus, & doloribus sustinent homines propter ea, quæ vitiosè diligunt (C)*. Nec est contra rationem patientiæ, quod Minister, quando opus fuerit, insiliat in eum, qui mala facit: *In injuriis propriis patientem esse laudabile est, injurias autem Dei patienter sustinere nimis est impium (D)*. Præcepta patientiæ non contrariantur bono Reipublicæ, pro quo conservando contra inimicos pugnatur (E). Respectu autem mali Ministri Deus dicitur patiens, quia expectat, ut convertatur: *Patientia Dei prædicatur non in hoc, quod aliquod malum patitur, sed in hoc, quod expectat malos, ut convertantur (F)*. Altissimus patiens redditor est (G). Sed in hoc sibi nimis non debet præsumere malus Minister, de quo dicitur: *An divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnis (H)*? Et ideò etiam virtus perseverantiæ commendatur in Ministro, per quam in actibus fidei, spei, & charitatis persistat; Sed *Nullus potest dici perseverantiam habere, quamdiu vivit, nisi perseveret usque ad mortem (I)*. *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit (K)*. Requiritur tamen auxilium Dei conservantis Ministri in bono usque ad finem vitæ: *Asserimus*
- B** Aug. l. de patient. c. 4. tom. 4.
- C** Aug. ibid. c. 3.
- D** Chrysof. homil. 5. in Matth. to. 2.
- E** Aug. epist. 5. contra Marcellin. tom. 2.
- F** Aug. l. de patient. c. 1. tom. 4.
- G** Eccles. 5.
- H** Rom. 2.
- I** Aug. l. 4. de perseveran. circa finem tom. 5.
- K** Matth. 24.

donum Dei esse perseverantiam, qua usque in finem perseveratur in Christo (L). Quia Primo homini datum est non ut perseveraret, sed ut perseverare posset per liberum arbitrium: quia nulla corruptio tunc erat in humana natura, qua perseverandi difficultatem praeberet. Sed nunc praedestinati per gratiam Christi, non solum datur ut perseverare possint, sed ut perseverent. Unde primus homo nullo terrente contra Dei terrentis imperium libero usus arbitrio non stetit in tanta felicitate, cum tanta non peccandi facilitate. Isti autem se viante mundo ne starent, steterunt in fide (M). Unde Minister ambulans per viam iniquitatis, ambulat per difficiliora, quia per se potest cadere, sed per se non resurgere, & ideo de impiis dicitur: *Ambulavimus per vias difficiles* (N). Deliciosus Minister, qui non potest sustinere aliquos labores, nec aliquid, quod voluptatem diminuit, dicitur mollis, & non perseverans: *Tenera mulier, & delicata, qua super terram ingredi non valebat, nec pedis vestigium figere propter mollitiem* (O). Hinc est, quod fortitudo illa, qua Minister in bono opere semel inchoato progreditur firmo animo usque ad finem, donum est Spiritus Sancti, quia fortitudinis est ab omni transeuntium mortifera jucunditate se ipsum sequestrare (P). Nam *Fortitudo dat fiduciam trepidanti contra adversa* (Q). Et ideo *Fortitudo congruit esurientibus, & sitientibus: laborant enim desiderantes gaudium de veris bonis, amorem à ter-*

Y

re-

L Aug. de
perlev. c. 1.
tom. 7.

M Aug. l. da
correct. &
gratia c. 11.
tom. 7.

N Sap. 5.

O Deuter. 28.

P Aug. l. 2. de
doct. Chrif.
c. 7 tom. 3.
Q Gre. l. 1. mo-
ral. c. 12.

R Aug. l. 1. de
serm. Dom.
in monte c.
9. tom. 4.

S Deuter. 20.

T Matth. 11.

V 1. Petri ult.

X Jacobi 4.

Y Matth. 10.

Z Dion. c. 4.
de div. no-
min. part. 4.

A Aug. l. 6.
Mulez c.
15. tom. 1.
B Pf. 118.

C Aug. l. 15.
de moribus
Ecclesiaz c.
19. tom. 1.

D Ambros. l.
de offic. c.
43. tom. 1.

E Isidor. l. 10.
Etymolog.

renis, & corporalibus avertere cupientes (R). Undè præcepta legis Divinæ tam de fortitudine, quàm de aliis virtutibus dantur, secundum quod convenit ordinationi mentis in Deum, propter quod dicitur: *Non formidetis eos, quia Dominus Deus vester in medio vestri est, & pro vobis contra adversarios dimicabit (S).* Et ità in lege Evangelica instruendi sunt Ministri qualiter spiritualiter certando ad possessionem vitæ æternæ perveniant: *Regnum Celorum vim patitur: & violenti rapiunt illud (T).* Sicut etiam præcipitur resistere: *Adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit querens quem devoret, cui resistite fortes in fide (V).* Resistite diabolo, & fugiet à vobis (X). Quia autem Ministri ad spiritualia bona tendentes possunt retrahi ab eis per corporalia pericula præcipitur in lege Divina sustinere fortiter temporalia mala: *Nolite timere eos, qui occidunt corpus (Y).*

Minister per virtutem temperantiæ excellenter se habet ad omnia, quia *Bonum hominis est secundum rationem esse (Z).* Et *Ea est virtus, quæ temperantia nominatur (A).* Ut correspondeat ei donum timoris, quo Minister refrenatur à delectationibus carnis: *Confinge timore tuo carnes meas (B).* Ad temperantiam pertinet *Deo sese integrum, incorruptumque servare (C).* In *Temperantia maxime tranquillitas animi spectatur, & queritur (D).* Quia *Temperantia est, quæ libido concupiscentiaque refrenatur (E).* Ad temperantiam Ministri

nistri spectat moderatio rationis : *Virtus temperantiae est in coercendis , sedandisque cupiditatibus , quibus vertimur in ea , quae nos avertunt à legibus Dei , & à fructu bonitatis ejus (F) . Et idèd officium temperantiae est contemnere omnes corporales illecebras , laudemque popularem (G) . Undè Minister debet sumere regulam temperantiae secundum necessitatem praesentis vitae : Habet vir temperans in rebus hujus vitae regulam utroque testamento firmatam , ut eorum nihil diligat , nihil per se appetendum putet , sed ad vitam hujus , atque officiorum necessitatem quantum satis est , usurpet , utentis modestia , non amantis affectu (H) . Et ità licitum erit Ministro abstinere à delectabilibus propter aliquem finem laudabilem : In diebus illis ego Daniel lugebam trium hebdomadarum tempus : panem desiderabilem non comedi , & caro , & vinum non introierunt in os meum , sed neque unguento unctus sum (I) . Intemperantia autem Ministri puerile peccatum est , quia sicut puer si suae voluntati dimittatur , crescit in propria voluntate : Equus indomitus evadit durus , & filius remissus evadit praecipuus (K) . Ità & concupiscentia Ministri , si ei satisfiat majus robur accipit : Dum servitur libidini , facta est consuetudo . Et dum consuetudini non resistitur , facta est necessitas (L) . Puer emendatur per hoc , quod coercetur : Noli subtrahere à puero disciplinam . Tu virga percuties eum , & animam ejus de inferno liberabis (M) . Et dum Minister concu-*

F Augu. de moribus Ecclesiae c. 19. tom. 1.
G Aug. ibid.

H Augu. ibid. c. 21.

I Daniel. 10.

K Eccles. 30.

L August. 1. 7. confess.

M Prov. 23.

piscentiæ resistit , reducitur ad debitum honestatis modum: *Mente in spiritualia suspensa , atque ibi fixa , & manente , consuetudinis , scilicet carnalis concupiscentiæ impetus frangitur , & paulatim regressus extinguitur . Major enim erat , cum sequeremur , non tamen omninò nullus , sed certè minor , cum refrænamus (N) .* Et ideo Ministris etiam dicitur : *Nisi conversi fueritis , & efficiamini sicut parvuli isti non intrabitis in regnum Celorum (O) . Parvulus non perseverat in iracundia , læsus non meminit , videns pulchram mulierem non delectatur , quod contrariatur intemperantiæ (P) .* Quapropter concupiscentia , quæ est intemperantia , semper est diminuenda , & extirpanda à Ministro : *Mortificate membra vestra super terram , quæ sunt concupiscentia &c. (Q) .* Quia inter omnia vitia humana vitium intemperantiæ maximè est exprobabile Ministro : *Vitia carnalia , quæ sub intemperantia continentur , etsi sint minoris culpæ , sunt tamen majoris infamiae (R) .* Et ideo maximè repugnat excellentiæ Ministri , cum sit circà delectationes communes nobis , & brutis : *Homo cum in honore esset , non intellexit , comparatus est jumentis insipientibus , & similis factus est illis (S) .* Undè etiam Ministris dicitur : *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus (T) .* Quapropter verecundia in Ministro fovet honestatem removendo ea , quæ sunt honestati contraria : *Verecundia socia , & familiaris est mentis placiditati propter viam fugitans , ab omni*

N Augu. l. 6.
 Malicæ c.
 11. t. m. l.
 O Matth. 18.

P Glos. Hieron. tom. 9.

Q Coloss. 3.

R Greg. l. 33.
 moral. c. 11.

S Pf. 48.

T Philipp. 4.

ni luxu aliena, sobrietatem diligit, & honestatem fovet, & decorem illum requirit (v). Quia verecundia de turpi actu dicitur: *Verecundia est timor in turpi actu, vel in turpi perpetrato* (x). Opprobria autem, quæ inferuntur propter virtutem, Minister virtuosus quidem contemnit: quia indignè sibi irrogantur: *Ibant Apostoli gaudentes à conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati* (y). *Propter te sustinui opprobrium, operuit confusio faciem meam* (z). Ex imperfectiōne virtutis Ministri contingit, quod verecundetur de opprobriis sibi illatis propter virtutem, quia magis virtuosus magis contemnit exteriora bona, vel mala, & idè dicitur: *Nolite timere opprobrium hominum* (A). Nec Minister umquam debet verecundari de operibus virtutis: *Qui erubuerit me, & meos sermones, hunc filius hominis erubescet* (B). Sicut unquam debet gloriari de vitiis: *Quid gloriaris in malitia* (C)? *Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere* (D). Undè Minister virtuosus debet vitare non solum vitia, sed etiam ea, quæ habent speciem vitiorum: *Ab omni specie mala abstinete vos* (E). Et idè in virtuoso Ministro *Verecundia jacit prima temperantiæ fundamenta, in quantum scilicet incutit horrorem turpitudinis* (F). Honestas, quæ pars est temperantiæ, desiderari debet à Ministro: *Omnia honestè, & secundum ordinem fiant in vobis* (G). Quia *Bona, & mala, vita, & mors, paupertas, & honestas*

V Ambros. l. 1. de offic. c. 43. tom. 1.

X Gregorius Nilenus l. 4. c. 4.

Y Act. 5.

Z Ps. 68.

A Isaïæ 51.

B Lucæ 9.

C Ps. 51.

D Jerem. 3.

E 1. Thessalon 5.

F Ambros. l. 1. de offic. c. 43. tomo 1.

G 1. Cor. 14.

- H Eccles. 11. *stas utraque à Deo sunt* (H). Minister autem honestus spiritualement habet decorem: *Quæ inhonestas sunt nostra, abundantiore honestatem habent. Honestas autem nostra nullius egent* (I). Honestatem voco intelligibilem pulchritudinem, quam spiritualement nos propriè dicimus, multa sunt pulchra visibilia, quæ minùs propriè honestas appellantur (K). Sicut est pulchritudo corporalis de qua dicitur: *Habens fiduciam in pulchritudine tua, fornicata es in nomine tuo* (L). Minister autem tunc spiritualiter fornicatur, quando de ipsa honestate superbit: *Elevatum est cor tuum in decore tuo. Perdidisti sapientiam tuam in decore tuo* (M). Divitiæ etiam dicuntur honestæ Ministro, in quantum ordinantur ad actus virtutum: *Paupertas, & honestas, idest divitiæ à Deo sunt* (N). *Pondus super se tollit, qui honestiori, idest ditiori se communicat* (O).
- In Ministro exigitur virtus abstinentiæ, quæ gubernata est ratione: *Ministrate in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam* (P). Et licet usus ciborum, & eorum abstinentia secundum se non pertineant ad regnum Dei: *Esca nos non commendat Deo. Neque si non manducaverimus, deficiemus, neque si manducaverimus, abundabimus, scilicet spiritualiter* (Q). *Non est Regnum Dei esca, & potus. Nec in abstinentendo, nec in manducando esse justitiam* (R). Sed utrumque eorum rationabiliter factum ex fide, & dilectione Dei spectat ad Regnum Dei.
- R Rom. 14. Gloss.

Dei, quia *Non est regnum Dei in sermone, sed in virtute(s)*. Undè dicit Augustinus ad Deum: *Hoc me docuisti, ut quemadmodum medicamenta, sic alimenta sumpturus accedam (T)*. Tamen *Non interest omninò scilicet ad virtutem quid alimentorum, vel quantum quis accipiat, dummodo id faciat pro congruentia hominum, cum quibus vivit, & personæ suæ, & pro valetudinis suæ necessitate. Sed quanta facilitate, & serenitate animi bis valeat, cum oportet, vel necesse est carere (V)*. Ex abstinentia verò Ministri facta non secundum rationem rectam, nec propter gloriam Dei aliqua vitia proveniunt: *Abstinentium mentes plerumque impatientia excutit à sinu tranquillitatis — Cogitationes abstinentium nonnumquam superbia culpa transfigit, & ità excludit humilitatem (X)*. Et ideo *Abstinentia Sanctorum est à cibo, & potu, non quia aliqua creatura Dei sit mala, sed pro sola corporis castigatione (Y)*. Jejunium igitur Ministri est actus abstinentiæ ad carnis macerationem: *In jejunis, in scientia, in castitate (Z)*. *Sine cere, & Baccho friget Venus, idest per abstinentiam cibi, & potus tepescit luxuria (A)*. Minister per jejunium liberius mentem in Deum elevat: *Post jejunium trium hebdomadarum revelationem accepit à Deo (B)*. Sicut etiam Minister per jejunium satisfacit Deo pro peccatis: *Convertimini ad me in toto corde vestro in jejunio, & fletu, & planctu (C)*. *Jejunium purgat animam, mentem sublevat, propriam car-*

S 1. Cor. 14.

T Aug. l. 10.
confess. c.
31. tom. 1.V Aug. l. 2. q.
Evang. c.
11. tom. 4.X Gregor. in
Pastor. in
argum. sed
contrà.Y Aug. de fi-
de ad Petrū
c. 41. tom. 8.
Z 2. Cor. 6.A Hieron. l. 2.
contrà Jo-
vin. tom. 3.

B Daniel. 10.

C Joelis 2.

- carne[m] spiritui subji[ci]t , cor facit contritum , & humiliatum , concupiscentiæ nebulas dispergit , libidinum ardores extinguit , castitatis verum lumen accendit (D) .* Redditur tamen vitiosum jejunium Ministri ex aliquibus circumstantiis : *Quare jejunavimus , & non aspexisti ? Ecce in diebus jejunii vestri invenitur voluntas vestra -- Ad lites , & contentiones jejunatis , & percutitis pugno impiè (E) .* Voluntas ad letitiam pertinet , pugnus ad iram : *Inca[ssum] ergo per abstinentiam caro assumitur , si inordinatis motibus dimissa mens vitiis dissipatur (F) .* Jejunium verborum non amat , divitias superfluitatem judicat , superbiam spernit , humilitatem commendat : *præstat homini seipsum intelligere , quod est infirmum , & fragile (G) .* Similiter recta ratio Ministri jejunantis non tantum debet de cibo subtrahere , ut natura conservari non possit : *Non differt utrum magno , vel parvo tempore te interimas : quia de rapina holocaustum offert , qui vel ciborum nimia egestate , vel manducandi , vel somni penuria immoderate corpus affigit (H) .* Nec ratio recta dicit , ut tantum subtrahatur de cibo , quod Minister reddatur impotens ad debita opera peragenda . *Rationabilis homo dignitatem amittit , qui jejunium charitati , vel vigilias sensus integritati præfert (I) .* Minister igitur per jejunium debet se abstinere non solum à cibis , sed etiam à quibuscumque vanis : *Jejunium est non solum ab escis , sed à cunctis illecebris ab-*
sti-
- D** Aug. ferm. 230.10.10.
- E** Isaiaz 58.
- F** Greg. in Pastor. p. 3. c. 20.
- G** Aug. ferm. 230.10.10.
- H** Hieron. refertur de cōsecr. dist. 5. c. Nō medicriter.
- I** Hieron. ibid.

stinere (K). Quia *Jejunium Quadragesimale est decima totius anni* (L). Et ideo lege humana, & divina præceptum de jejuniis datum est: *De jejuniis unaquæque provincia abundet in suo sensu, & præcepta majorum leges Apostolicas arbitretur* (M). Nec jejunia sunt introducta contra libertatem populi fidelis, sed magis utilia sunt ad impediendum servitutem peccati repugnantem libertati spirituali de qua dicitur: *Vos enim fratres in libertatem vocati estis, tantum ne libertatem detis in occasionem carnis* (N). Quia *In multis omnes offendimus* (O). Quia *Caro concupiscit adversus spiritum* (P). Omnes Ministri nisi rationabile impedimentum fuerit, tenentur ad jejunia, quia præcepta Ecclesiæ sunt præcepta Dei: *Qui vos audit, me audit* (Q). & licet pueri Ministrorum non teneantur ad Ecclesiæ jejunia, conveniens erit, ut in hoc tempore ad jejunandum exerceantur plus, vel minus secundum modum suæ ætatis: *Sanctificate jejunium — Congregate parvulos, & sugentes ubera* (R). Quia magna tribulatione imminente in signum poenitentiae arctioris indicuntur jejunia parvulis, sicut & jumentis: *Homines, & jumenta non gustent quidquam, nec aquam bibant* (S). *Utinam omni tempore jejunare possimus* (T).

Gula peccatum est in Ministro: *Ad conflictum spiritualis agonis non assurgitur, si non prius intra nos metipsos hostis positus; gule videlicet appetitus edomatur* (V). Inordinata autem ciborum concupiscentia spiritualiter Mini-

Z strum

K Hieron. super Matth. 17.

L Greg. hom. 16. Quadragesimæ.

M Hieron. ep. ad Lucinũ tomo 1.

N Galat. 5.

O Jacobi 3.

P Galatar. 5.

Q Lucæ 10.

R Joelis 2.

S Jonæ 3.

T Hieron. ad Lucin. refert. de consecr. dist. 76. c. Utinam.

V Greg. 1. 30. moral. c. 26.

- strum coinquinat, licet quod intrat in hominem per modum cibi secundum suam naturam non coinquinat hominem spiritualiter: *Quod intrat in hominem non coinquinat hominem* (x). Ad gulam spectat, si Minister propter concupiscentiam cibi delectabilis scienter excedat mensuram in edendo, quod si propter imperitiam faciat, non est gulosus: *Quia per esum voluptas necessitati miscetur, quid necessitas petat, & quid voluptas suppetat, ignoratur* (y). *Quis est Domine, qui aliquantulum extra metas necessitatis cibum non sumit* (z)? Sed si Minister ob inordinatam cupiditatem gulæ deliberatè omittat præceptum divinæ legis reus criminis est: *Dominante gula vitio, omnes quod homines fortiter egerunt, perdunt, & dum venter non restringitur simul cuncta virtutes obruuntur* (A). *Dum venter per ingluviem tenditur, virtutes animæ per luxuriam destruuntur* (B). Gula in Ministro occasionem præbet multorum peccatorum, & ità grave peccatum est: *Adam incontinentia ventris expulit à Paradiso* (C). *Hæc fuit iniquitas Sodomaë sororis tuæ, saturitas panis, & vini* (D). *Luxuria, concupiscentia, superbia sunt ea, quæ primò venter generat* (E). Et idèd *Propter crapulam multi obierunt* (F). *Vndè Quinque modis nos gula vitium tentat. Aliquando namque indigentia tempora prævenit, aliquando lautiores cibos quarit, aliquando quæ sumenda sunt, præparari accuratius appetit, aliquando in ipsa quantitate sumendi*
- X** Matth. 15.
- Y** Greg. 1.30. moral. c.28.
- Z** Augu. 1.10. confess. c. 31. tom.1.
- A** Greg. 1.30. moral. c.26.
- B** Gregor. in Pastor. p. 3. c.20.
- C** Chrysoft. hom. 13. in Matth.
- D** Ezech. 16.
- E** Cassiod. super ps. 135.
- F** Ecclesi. 37.

di mensuram refectiois excedit, aliquando ipso aestu immensi desiderii aliquis peccat (G). Et quia conservatio vitæ est maximè appetibilis ad hoc ferè totus labor humanæ vitæ ordinatur: *Omnis labor hominis in ore ejus* (H). Tamon magis gula videtur esse circa delectationes cibi, quàm circa cibos: *Quibus vilis corporis salus est, malunt vesci, in quo scilicet delectatio est, quàm saturari. Cum omnis finis illius voluptatis sit non sitire, atque esurire* (I). Ex vitio gulæ oritur in Ministro hebetudo sensus circa intelligentiam propter fumositates ciborum perturbantes caput, sicuti è contra abstinencia confert ad perceptionem sapientiæ: *Cogitavi in corde meo abstrahere à vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad sapientiam* (K). Oritur in Ministro ex gula inepta læticia, quasi sopito gubernaculo rationis: *Vinum omnem mentem convertit in securitatem, & jucunditatem* (L). *Qui letantur cum malefecerint, & exultant in rebus pessimis* (M). Oritur in Ministro ex gula verbum inordinatum, idest multiloquium: *Nisi gulæ deditos immoderata loquacitas raperet, dives ille, qui epulatus quotidie splendide dicitur, in lingua gravius non arderet* (N). Oritur in Ministro ex gula scurrilitas, idest jocularitas ex defectu rationis, quæ non potest cohibere exteriores gestus: *Stultiloquium, quod à stultis curialitas dicitur, idest jocularitas, quæ risum movere solet* (O). Oritur in Ministro ex gula immunditiâ, quæ attenditur se-

G Greg 1.30.
moral.c.17.

H Ecclef. 6.

I Aug.1. de ve-
ra Relig. c.
53. tom. 1.

K Ecclef. 2.

L 3. Esdræ 3.

M Prov. 2.

N Gregor. in
Pastor. p. 3.
c. 20.

O Ephes. 5.
Glos.interl.

- cundum inordinatam emissionem quarumcumque superfluitatum: *Fornicatio autem, & omnis immunditia &c. idest incontinentia pertinet ad libidinem quocumque modo* (P). Et ideo dicitur: *Omnes mensae repletae sunt vomitu sordiumque* (Q). *Si coctus fueris in edendo multum, surge e medio, & vome, & refrigerabit te* (R). Et ita omnes Ministri errant, qui operantur malum (S). Quapropter Minister sobrius debet esse: *Aqua vita hominis vinum in sobrietate: si bibas illud moderatè, eris sobrius* (T). *Quia Sanitas est animae, & corpori sobrius potus. Vinum multum potatum, irritationem, & iram, & ruinas multas facit* (V). Debet Minister se inebriare sapientia Dei, *Quae sobrietatem, & prudentiam docet, justitiam, & virtutem* (X). Et dicere *Calix meus inebrians quam praeclarus est* (Y). Quia in omnibus, quae spectant ad Ministrum, debet servare mensuram: *Sobriè, & justè, & piè vivamus in hoc saeculo, idest sobriè in nobis* (Z). *Nec plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem* (A). Sicut etiam dicitur: *Mulieres in habitu ornato cum verecundia, & sobrietate ornantes se* (B). Vfus tamen vini secundum se licitus est Ministro: *Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino utere propter stomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates* (C). *Excultatio animae, & cordis, vinum moderatè potatum* (D). Potest tamen usus vini reddi illicitus Ministro, quia de facili læditur vino, quo impeditur sapientia: *Ne-*
- P Ephes. 5. Glos.
- Q Isaia 28.
- R Eccles. 31.
- S Prov. 14.
- T Eccles. 31.
- V Eccles. 31.
- X Sap. 8.
- Y Pl. 22.
- Z Titi 2. Glos. interlin.
- A Rom. 12.
- B 1. Timot. 2.
- C 1. Timot. 5.
- D Eccles. 31.

Neminem diligit Deus nisi eum qui cum sapientia inhabitat (E). Per sapientiam sanati sunt quicumque placuerunt tibi Domine à principio (F). Et idè dicitur: Cogitavi in corde meo abstrahere à vino carnem meam, ut transferrem animum meum ad sapientiam (G). Propter scandalum aliorum Minister etiam debet se abstinere à vino: Bonum est non manducare carnem, & non bibere vinum, neque in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur, aut infirmatur (H). Et licèt mulieribus, & juvenibus sit necessària sobrietas: Mulieres similiter pudicas, sobrias (I). Juvenes similiter hortare, ut sobrii sint (K). Tamen senibus magis est necessària sobrietas: Senes ut sobrii sint (L). Et etiam personis excellentioribus: Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium, prudentem (M). Noli Regibus dare vinum (N). Quod conceditur his, qui sunt in statu desolationis: Date siceram merentibus, & vinum his, qui amaro sunt animo (O). Ebrietas tamen est cavenda Ministro: Non in commessionibus, & ebrietatibus (P). Non asperè quantum, non durè, non imperiosè ista tolluntur, sed magis docendo, quàm jubendo, magis monendo, quàm minando (Q). Undè ebrietas voluntaria in Ministro peccatum mortale est: Vitandam dicimus ebrietatem, per quam crimina cavere non possumus. Nam quæ sobrii cavemus per ebrietatem ignorantes committimus (R). Ebrietas longè est à me, misereberis ne appropinquet mihi. Crapula autem nonnunquam

E Sap. 7.

F Sap. 9.

G Eccles. 2.

H Rom. 14.

I 1. Timoth. 3.

K Titi 2.

L Titi 2.

M 1. Timot. 3.

N Prov. 31.

O Prov. 31.

P Rom. 23.

Q Aug. epist. 64. to. 2.

R Ambros. 1. 1. de Patriarchis c. 6. tem. 4.

S Augu. l. 10.
contell. c.
31. tom. 1.

T Chryf. ho-
mil. 71. to.
5.

V Ambros. l.
de Elia, &
jejunio c. 5.
tom. 4.

X Augu. l. de
10. chordis
c. 3. tom. 9.

Y Aug. l. 1. de
Civ. Dei c.
18. tom. 5.

Z Aug. ibid.

A August. l. 4.
contrà Ju-
lianum c. 3.
tom. 7.

B 2. Cor. 11.

C Jerem. 3.

*quam subrepsit seruo tuo (s). Nihil est ita
Dæmoni amicum sicut ebrietas, & lasciuia,
quæ est mater omnium vitiorum (r). Et ita
non esset in homine seruitus, si non fuisset
ebrietas (v).*

Quia castè, & piè viventes templum sunt
Spiritus Sancti, Minister castus virtutem ha-
bet, per quam quodam moderamine rationis
castigat concupiscentiam: *Cum debeas in vir-
tute præcedere uxorem, quoniam castitas vir-
tus est, tu sub uno impetu libidinis cadis, &
vis uxorem tuam esse victricem (x). Et ideo
castitas aliquid voluntarium est in Ministro:
Proposito animi permanente, per quod etiam
corpus sanctificari meruit, nec ipsi corpori au-
fert sanctitatem violentia libidinis alienæ, quam
seruat perseverantia continentia suæ (y). Un-
dè Castitas est virtus animi, quæ comitem ha-
bet fortitudinem, qua potius qualibet mala
tolerare, quàm malo consentire decrevit (z).
Absit, ut sit in aliquo vera virtus, nisi fue-
rit iustus. Absit autem, ut sit iustus verè,
nisi vivat ex fide (A). Si autem Minister de-
lectetur in spiritali conjunctione ad Deum,
cui debet conjungi, & absteineat se ne contrà di-
vinum ordinem delectabiliter aliis jungatur
castus erit spiritaliter: *Despondi vos uni vi-
ro Virginem castam exhibere Christo (B). Quod
si mens Ministri delectabiliter contrà divinum
ordinem jungatur aliis rebus, fornicans erit
spiritaliter: Tu autem fornicata es cum ama-
toribus multis (C). Et ideo dicitur: Perdes
omnes,**

omnes, qui fornicantur abs te (D). Quia confentire etiam delectationibus venereis est incrementum vim concupiscentiæ, & dejicere virtutem mentis: *Nihil esse sentio, quod magis ex arte dejiciat animum virilem, quam blandimenta feminea, corporumque ille contactus, sine quo uxor haberi non potest* (E). Unde *Venter, & genitalia sibimetipsis vicina sunt, ut ex vicinitate membrorum confederatio intelligatur vitiorum* (F). Et ita castus Minister pudicus est: *Prædicanda est pudicitia, ut ab eo, qui habet aures audiendi, nihil genitalibus membris illicitum perpetretur* (G). Quia pudicitia proprie est circa illa, de quibus Minister maxime verecundatur: *Maxime autem verecundantur homines de actibus venereis, in tantum quod etiam concubitus conjugalis, qui honestate nuptiarum decoratur, verecundia non careat* (H). Et ita si Minister sit virgo magnum decorem habet: *Pulchritudinem quis potest majorem aestimare, decore virginis, quæ amatur à Rege, probatur à Judice, dedicatur Domino, consecratur Deo* (I). E contra luxuriosus Minister magnum vitium habet, quia *Quasi solutus in voluptates* (K). Cum circa voluptates venereas maxime luxuria consideretur: *Qui seminat in carne, de carne metet corruptionem* (L). Et ex eo quod Minister inordinatè suo corpore utitur per luxuriam, injuriam facit Deo, qui Dominus principalis est corporis: *Deus, qui sic gubernat servos suos ad utilitatem illorum, non ad suam hoc jussit, hoc*

D Psal. 72.

E Aug. l. 1. Soliloquior. c. 10. to. 1.

F Hieron ep. ad Amanandum.

G Aug. l. de persever. c. 20. tom. 7.

H Aug. l. 14. de Civ. Dei c. 18. to. 5.

I Ambros. l. 1. de Virg. p. 3. tom. 1.

K Isidor. l. 10. etymol. c. 11.

L Aug. l. de vera Relig. c. 3. tom. 1.

- hoc præcepit, ne per illecebras, & illicitas voluptates corruat templum ejus, quod esse cæpisti (M). Undè contrà luxuriosos dicitur: *Empti enim estis pretio magno, glorificate, & portate Deum in corpore vestro* (N). Quia sicut per superbiam mentis itur in prostitutionem libidinis, ità per humilitatem mentis salva fit castitas carnis (O). Et sunt etiam, *Qui desperantes semetipsos tradiderunt impudiciæ* (P). Undè Minister luxuriosus impeditam habet simplicem intelligentiam, quæ apprehendit aliquem finem ut bonum: *Species deceptit te, & concupiscentia subvertit cor tuum* (Q). Impeditum quoque habet actum consilii per luxuriam: *Averterunt sensum suum, ut non recordarentur judiciorum iustorum* (R). Quia *Fornicatio, & vinum, & ebrietas auferunt cor* (S). Fornicatio autem simplex in Ministro lethale est crimen: *Attende tibi ab omni fornicatione, & præter uxorem tuam nunquam patiaris crimen scire* (T). Propter quod excluditur à regno: *Non erit meretrix - Ad meretrices prohibet accedere, quarum est venalis turpitude* (V). Quia libido in fornicatione est maxima: *Inter omnia Christianorum certamina duriora sunt prælia castitatis, ubi est quotidiana pugna, & rara victoria* (X). Magis per carnis luxuriam humanum genus subditur diabolo, quàm per aliquod aliud (Y). Minister etiam, *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mæchatus est eam in corde suo* (Z). Ità si tangat, aut osculetur eam
- M** Augu. 1. de
10. chordis
c. 10. to. 9.
N 1. Cor. 6.
- O** Isidor. 1. 2.
de summo
bono c. 31.
P Ephes. 4.
- Q** Daniel. 13.
- R** Daniel. 13.
- S** Osee 4.
- T** Tobiaë 4.
- V** Deuter. 23.
Gloss.
- X** Augu. 1. de
agon. Chrif.
c. 2. tom. 9.
- Y** Isidor. 1. 2.
de sum. bon.
c. 39.
- Z** Matth. 5.

eam libidinose: *Certè ipse concubitus, ipse amplexus, ipsa confabulatio, & osculatio, & con-jacentium duorum turpis, & fœda dormitio, quantum dedecoris, & criminis sit, confitetur* (A).

Cum aliqua vitia luxuriæ sint nimis in convi-vendo perniciosâ, non potest Minister ea impuni-ta relinquere. Et quidem stuprum, quod im-portat illicitam virginum deflorationem sub cu-ra parentum existentium, duplicem habet in-juriam annexam. Unam ex parte Virginis, quam etsi non vi corrumpat, tamen eam se-ducit, propter quod ei satisfacere tenetur stu-prator: *Si seduxerit, quia Virginem non dum desponsatam, dormieritque cum ea, dotabit eam, & habebit eam in uxorem. Si autem pater virginis dare noluerit, reddet pecuniam juxta modum dotis, quam Virgines accipere consue-verunt* (B). Alia injuria fit Patri puellæ, qui de ejus custodia sollicitudinem gerit: *Super filiam luxoriosam confirma custodiam, ne quan-do faciat te in opprobrium venire inimicis* (C). Undè & ei secundum legem tenetur ad pœ-nam: *Si invenerit vir puellam virginem, que non habet sponsum, & apprehendens concubue-rit cum illa, & res ad judicium venerit: da-bit qui dormivit cum ea Patri puellæ quin-quaginta syclos argenti, & habebit eam uxo-rem. Et quia humiliavit illam, non po-terit dimittere eam cunctis diebus vitæ suæ* (D). *Et hoc idèd ne videatur ludibrium fecisse* (E). *Raptus etiam est illicitus coitus* (F). Qui

A a

ad

A Cyprian. l.
1. de Virgin.
epist. 11.

B Exodi 22.

C Eccl. 42.

D Deuter. 22.

E Aug. super
Deuter. qu.
34. tom. 4.

F Isidor. l. 5.
etymol. c
16.

- ad alteram uxorem accedit, adulter est, idem de muliere: *Omnis mulier relinquens virum suum peccabit* (G). Incestus etiam illicitus est: *Mater tua est, non revelabis turpitudinem ejus* (H). *Habita est ratio rectissima charitatis, ut homines, quibus esset utilis, atque honesta concordia diversarum necessitudinum vinculis necerentur, nec unus in una multas haberet, sed singula spargerentur in singulos* (I). *Commixtio sororum, & fratrum quanto fuit antiquior compellente necessitate, tanto postea facta est damnabilior, religione prohibente* (K). Sacriligium quoque quo femina divino cultui consecrata violatur, est determinata species luxuriae: *Si iniquum est aviditate possidendi transgredi limitem agrorum, quanto est iniquius libidine concubendi subvertere limitem morum* (L). *Si quis non dicam rapere, sed attentare tantummodo matrimonii conjungendi causa sacratissimas virgines ausus fuerit, capitali poena feriatur* (M). Vitium autem luxuriae contra naturam gravissimum, & turpissimum est: *Flagitia, quae sunt contra naturam ubique, ac semper detestanda, atque punienda sunt, qualia Sodomitarum fuerunt, quae si omnes gentes facerent, omnes eodem criminis reatu divina lege tenerentur, quae non sic fecit homines, ut se illo uterentur modo: Violatur quippe ipsa societas, quae cum Deo nobis esse debet, cum eadem natura, cujus ille auctor est libidinis perversitate polluitur* (N). Gravissimum quoque est bestialitatis peccatum, quia non fer-
- G Eccl. 23.
- H Levit. 18.
- I Aug. l. 15. de Civ. Dei c. 16. tom. 5.
- K Aug. ibid.
- L Aug. ibid.
- M In codic. l. 9. tit. 13. Just. imper.
- N August. l. 3. confess. c. 8. tom. 1.

servatur debita species: *Accusavit fratres suos crimine pessimo — quod cum pecoribus miscebantur* (O). De quibus dicitur: *Letantur cum malefecerint, & exultant in rebus pessimis* (P).

O Genes. 37. Gloss.

P Prov. 2.

In Ministro clementia, & mansuetudo sunt potissimæ virtutes, quæ resistunt affectionibus pravis. *Fili mi in mansuetudine serva animam tuam* (Q). *In mansuetudine suscipite insitum verbum* (R). *Esto mansuetus ad audiendum verbum Dei* (S). Quia mansuetudo maximè est accepta Deo. *Beneplacitum est Deo fides, & mansuetudo* (T). Specialiter Christus ad suam mansuetudinem invitat Ministrum dicens: *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Per mansuetudinem mentis nostræ habitat Christus in nobis* (V). Est etiam mansuetudo Ministri hominibus accepta. *Fili in mansuetudine perfice opera tua, & super hominum gloriam diligeris* (X): Propter quod dicitur: *Clementia thronus regius roboratur* (Y). Quia *Mites sunt qui cadunt improbitatibus, & non resistunt malo, sed vincunt in bono malum* (Z). Undè *Mitescere est non contradicere Divinæ Scripturæ sive intellectæ, si aliqua vitia nostra percutit, sive non intellectæ quasi nos melius sapere, meliusque percipere possemus* (A). Potest tamen Minister irasci secundum rectam rationem. *Qui sine causa irascitur reus erit: qui verd cum causa non erit reus: Nam si ira non fuerit, nec doctrina proficit, nec iudicia stant, nec crimina compescuntur* (B). Sed

Q Eccles. 10.

R Jacob. 5.

S Eccles. 5.

T Eccles. 1.

V Hilarius c. 4. in Matth.

X Eccles. 3.

Y Prover. 20.

Z August. 1. t. de sermon. Dom. in Monte c. 3. tom 4.

A Aug. 1. 2. de Doctr. Chr. c. 7. tom. 3.

B Chrysosto. homil. 11. tom. 2.

- irasci sine causa non licet Ministro. *Cum tranquillitatem mentis ira diverberat, dilaniatam quodammodo scissamque perturbat* (C). *Cavendum summopere est, ne ira, quae ut instrumentum virtutis assumitur, menti dominetur; ne quasi domina praeceat, sed velut ancilla ad obsequium parata à rationis tergo nunquam recedat* (D). *Quia Ira per zelum turbat rationis oculum, sed ira per vitium excacat* (E). *Tunc robustius ratio contra vitia erigitur, cum ira subita rationi famulatur* (F). Undè in Ministro ira peccatum est, si modum rationis excedat. *Omnis indignatio, & ira tollatur à vobis* (G). Et ità ira qua Minister injustam appetit vindictam mortale peccatum est. *Virum stultum interficit iracundia* (H). *Omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. Hoc est contra proximi dilectionem* (I). Undè dicitur: *Ne ira crescat in odium, & trabem faciat de festuca* (K). *Quia sic Ira non habet misericordiam, nec erumpens furor: & impetum concitati spiritus ferre quis poterit* (L)? Et ita de ira dicitur: *Irae suae stimulis accensum cor palpitat, corpus tremit, lingua se praepedit, facies ignescit, excasperantur oculi, & nequamquam recognoscuntur noti. Ore quidem clamorem format, sed sensus quid loquitur ignorat* (M). Et idè ira capitale est vitium. *Vir iracundus provocat rixas* (N). *Janua est omnium vitiorum iracundia, qua clausa, virtutibus intrinsecus dabitur quies: aperta autem, ad omne facinus armabitur animus* (O). Quapropter
- C Gregor. l. 5. moral. c. 30.
 D Grego. l. 5. ibid. c. 33.
 E Greg. ibid.
 F Greg. ibid.
 G Ephes. 4.
 H Job. 5.
 I Matth. 5. Gloss.
 K Auguſt. in reg. 3. to. 1.
 L Prover. 27.
 M Grego. l. 5. moral. c. 31.
 N Provet. 29.
 O Gloss. ord.

pter *Rixa, tumor mentis, contumelia, clamor, indignatio, blasphemia, sex filia iræ sunt* (P). P Greg. 1.31. moral.c.38.
 Propter quod Minister iratus excogitat diversas vias vindictæ, & talibus cogitationibus animum suum replet secundum quod dicitur. Numquid sapiens implebit ardore stomachum suum (Q)? Tamen defectus iræ in Ministro consequentis iudicium rationis, vitiosus est. Qui cum causa non irascitur peccat. Patientia enim irrationabilis vitia seminat, negligentiam nutrit, & non solum malos, sed etiam bonos invitat ad malum (R). Nec crudelis debet esse Minister, cum crudelitas asperitatem in pœnis inferendis importet. *Crudelis est, & non miserebitur* (S). Qui autem crudelis est etiam propinquos abjicit (T). Et idè in Ministro *Sit amor, sed non emolliens: sit rigor, sed non exasperans. Sit zelus, sed non immoderatè serviens: sit pietas, sed non plus quam expediat parcens* (V). R Chrysost. homil. 11. in Matth. 10. 2- S Jeremiæ 6. T Prover. 11. V Greg. 1.20. moral.c.8.
 Laudabilis virtus est in Ministro humilitas, qua animus firmatur, ne inordinatè extollatur, quod benè fit si considerans suum defectum tenet se in infimis. *Loquar ad Dominum meum cum sim pulvis, & cinis* (X). Verum si ab alio humilietur non est vera humilitas. *Humiliaverunt in compedibus pedes ejus* (Y). Nec Minister est verè humilis si solum secundum signa exteriora se ejicit. *Est qui nequiter se humiliat* (Z). Undè virtuosus Minister semper deficientem se reputat coram Deo. *Omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram eo* (A). Z Eccle. 19. A Isaia 40.
 Quia

- Quia sua humilitas propriè est directiva , & moderativa motus appetitus . *Humilis est , qui eligit habitare in domo Domini , magis quam habitare in tabernaculis peccatorum* (B) . Undè quod Minister ex confidentia divini auxilii in majora tendat , non est contra humilitatem . *Aliud est levare se ad Deum , aliud est elevare se contra Deum , qui antè illum se projicit ab illo erigitur . Qui adversus illum se erigit ab illo projicitur* (C) . Et bonum esset si Minister se omnibus per humilitatem subjiceret . *In humilitate Superiores sibi invicem arbitran- tes* (D) . *Non hoc ità debemus aestimare , ut nos aestimare fingamus : sed verè aestimemus posse esse aliquid occultum in alio , quo nobis superior sit : etiamsi bonum nostrum , quo illo vide- mus superiores esse , non sit occultum* (E) . In exterioribus autem actibus humilitatis debet Minister debitam moderationem adhibere , ne possint vergere in detrimentum alterius . *Ne dum nimium servatur humilitas , regendi fran- gatur autoritas* (F) . *Geminas bigas mibi accommodes , alteram quidem superbiæ , & justitiæ ; alteram verò peccati , & humilitatis : & vide- bis peccatum pervertens justitiam , non propriis , sed humilitatis vincere viribus . Aliud verò vi- debis devictum non fragilitate justitiæ , sed mole , & timore superbiæ* (G) . Undè sicut Mi- nistro contemnti terrenas divitias promittun- tur cælestes thesauri . *Nolite Thesaurizare vo- bis thesauros in terra , sed thesaurizate vobis thesauros in Cælo* (H) . Et contemnti gaudia mun-
- B** August. 1. de
pœnit. c. 1.
tom. 9.
- C** Augu. ibid.
- D** Philipp. 2.
- E** Gloss. Aug.
1. 83. q. to. 4.
q. 71.
- F** Augu. in 3.
reg. to. 1.
- G** Chrysof.
homil. 5. to.
5.
- H** Matth. 6.

mundi promittuntur consolationes cælestes : *Beati, qui lugent quoniam ipsi consolabuntur* (I). Ità Ministro humili promittitur spiritua-
 lis exaltatio . *Ne putes eum qui se humiliat
 semper jacere , cum dictum sit exaltabitur : &
 ne opineris ejus exaltationem in oculis hominum
 per sublimitates fieri corporales* (K) . Poterit
 etiam Minister absque falsitate se credere vilio-
 rem secundum defectus occultos . *Existimate
 aliquos in occulto superiores , quibus estis in
 manifesto meliores* (L) . *Quia Humilitas penè
 tota disciplina Christiana est* (M) . *Nec grande
 est jis nos esse humiles à quibus honoramur ,
 quia et hoc sæculares quilibet faciunt : Sed il-
 lis maxime humiles esse debemus à quibus ali-
 quid patimur* (N) . Humiliati Ministri opponi-
 tur superbia , qua contrà rectam rationem su-
 pergreditur suam conditionem . *Superbus di-
 ctus est, quia supervult videri, quam est* (O) .
 Et hoc vitium atque peccatum est . *Superbiam
 numquam in tuo sensu , aut in tuo verbo do-
 minari permittas* (P) . *Quia superbia celsitudi-
 nem imitatur, cum tu sis unus super omnia
 Deus excelsus* (Q) . Et indè etiam est , quod
*Superbia perversè imitatur Deum . Odit nam-
 que cum sociis æqualitatem sub illo ; sed impo-
 nere vult sociis dominationem suam pro illo* (R) .
 Minister per superbiam contemnit divinam le-
 gem , per quam prohibetur à peccando . *Con-
 fregisti jugum , rupisti vincula , dixisti non
 serviam* (S) . Indè est quod *Superbia nequa-
 quam est unius virtutis extinctione contenta :*

I Matth. 5.

K Augu. l.de
 pœnit. me-
 dic. c. 1. t. 9.

L Augu. l. de
 Virg. ca. 52.
 tom. 6.

M Aug. ibid.
 c. 31.

N Grego. l. 2.
 in Registro
 c. 24.

O Isidor. l. 10.
 Etymol. ca.
 18.

P Tobie 4.

Q August. l. 2.
 Confess. ca.
 6. to. 1.

R Augu. l. 19.
 de Civ Dei
 c. 12. to. 5.

S Jer. 2.

con-

- contra cuncta anima membra se erigit: & quasi generalis, & pestifer morbus corpus omne corrumpit (T). Unde Superbi non eorum vitam considerant, quibus se humiliando postponant, sed quibus superbiendo se praeferant (V). Superbia enim Ministri principaliter consistit in contemptu Dei. Initium superbiae hominis apostatare à Deo (X). Quapropter non subicit suum intellectum Deo, ut ab eo cognitionem veritatis percipiat. Abscondisti haec à sapientibus, & prudentibus, idest superbis, & revelasti ea parvulis, idest humilibus (Y). Neque etiam superbus Minister ab homine addiscere dignatur. Si inclinaveris aurem tuam, scilicet humiliter audiendo, excipies doctrinam (Z). Sed dum delectatur in propria excellentia, excellentiam veritatis fastidit. Superbi etsi secreta quadam intelligendo percipiunt, eorum dulcedinem experiri non possunt: etsi noverunt quomodo sunt, ignorant quomodo sapiunt (A). Unde dicitur Ubi humilitas, ibi sapientia (B). Unde dum Minister se extollit supra id quod est sibi praefixum secundum divinam regulam, vel mensuram rebellis fit Deo, nisi adsit imperfectio actus. Nos autem non in immensum gloriabimur, sed secundum mensuram, qua mensus est nobis Deus (C). Et inde est Quod evidentissimum reproborum signum est superbia: at contra humilitas electorum (D). Quapropter dicitur: Domine Deus meus si feci istud (E). Scilicet universale peccatum quod est superbia (F). Quia*
- T Greg. 1.34. moral. c. 18.
- V Greg. 1.24. moral. c. 12,
- X Eccles. 10.
- Y Matth. 11. Glossa.
- Z Eccles. 6.
- A Greg. 1.23. moral. c. 16.
- B Proverb. 11.
- C 2. Cor. 10.
- D Greg. 1.34. moral. c. 22.
- E Psal. 7.
- F Gloss. Aug. tom. 8.
- Cæ-

Cætera peccata in malis operibus excercentur ut fiant : Superbia autem bonis operibus insidiatur ut pereant (G). Superbi iniquè agebant usquequaque (H). Difficile est quoque Minister vitare superbiam propter ejus latentiam, quia etiam ex ipsis bonis occasionem sumit : In via hac qua ambulabam, absconderunt superbi laqueum mihi (I). Si autem semel Minister consideret magnitudinem divinam, & suam propriam infirmitatem, jam non superbiat. Quid tumet contra Deum spiritus tuus (K)? Et etiam si consideret bona imperfecta in quibus tumescit. Omnis caro fenum, & omnis gloria ejus quasi flos agri (L). Quasi pannus menstruata, universæ justitiæ nostræ (M). Undè superbia est primum in Ministro in causando peccata, & est ultimum in recedendo. Emundabor à delicto maximo (N). Hoc est à delicto superbiæ, quod est ultimum redeuntibus ad Deum, & primum recedentibus (O). Et undè est quod Minister superbus omnia peccata coacervat. Excinanite, excinanite usque ad fundamentum in ea (P). Coacervatione vitiorum subrepat dissidentia (Q). Repellentes conscientiam bonam circa fidem naufragaverunt (R). Quia Mali homines, & seductores proficiunt in pejus (S). Et ita superbia in Ministro vitium capitale est. Ipsa vitiorum regina superbia cum devictum plenè cor ceperit mox illud septem principalibus vitiis, quasi quibusdam suis ducibus devastandum tradit, ex quibus vitiorum multitudines oriuntur (T). Ta-

G Augu. in 3.
reg. to. 1.
H Psal. 118.

I Psal. 141.

K Job. 15.

L Isaiæ 40.

M Isaiæ 64.

N Psalm. 18.

O Gloss. interlin.

P Psalm. 136.

Q Gloss.

R 1. Thimoth.

S 2. Thimoth. 3.

T Grego. 1. 31.
moral. c. 31.

Bb

men

- men quia *Divina sapientia disponit omnia suaviter* (v). Expediit ut Minister tentetur. *Qui tentatus non est qualia scit* (x)? Hoc est enim proprium humanæ naturæ ut Minister propriæ voluntati relinquatur. *Deus reliquit hominem in manu consilii sui* (y). Undè dicitur: *Non mihi videtur magnæ laudis futurum fuisse hominem, si propterea posset benè vivere, quia nemo malè vivere suaderet, cum & in natura posse, & in potestate haberet velle non consentire suadenti* (z). Et ità in præmium Ministri vincentis impugnationis inimicorum subtrahitur. *Cum placuerint Domino viæ hominis, inimicos quoque ejus convertet ad pacem* (A).
- Studiofus debet esse Minister *Stude sapientia fili mi, & letifica cor meum, ut possis respondere exprobranti sermonem* (B). Sed peccat Minister ille qui inhiat ad lucra acquirenda. *A minori usque ad majorem omnes avaritiæ student* (C). Sicut quod Minister sit curiosus vitium est. *Curiosi esse prohibemur, quod magnæ temperantiæ munus est* (D). Undè in Ministro appetitus cognitionis assequendæ variis modis potest esse inordinatus, & vitiosus. *Nonnè vobis videtur in vanitate sensus, & obscuritate mentis ingredi, qui diebus, ac noctibus in dialectica arte torquetur, qui physicus perscrutator oculos trans Cælum levat* (E). Et ità Minister qui studet scientiæ veritatis ut exindè superbiat vitiosus est. *Sunt qui desertis virtutibus, & nescientes quid sit Deus, & quanta sit majestas, semper eodem modo manentis*
- V Sapient. 8.
X Eccles. 34.
Y Eccles. 15.
Z Aug. 11. super Genes. 4 tom. 3.
A Proverb. 16.
B Proverb. 27.
C Jeremiæ 6.
D Aug. 1. 10. de morib. Eccles. cap. 18. tom. 1.
E Hieron. sup. illud Ephel. 4. Non ambuletis in vanitate. tom. 9.

tis natura, magnum aliquid se agere putant, si universam istam corporis molem, quam mundum nuncupamus, curiosissime, intensissimeque perquirant. Unde tanta etiam superbia gignitur, ut in ipso cælo, de quo sæpe disputant, sibi met habitare videantur (F). Quia Scientia inflat (G). Quapropter Minister qui studet addiscere aliquid ad peccandum vitiosus est. Docuerunt linguam suam loqui mendacium, ut iniquè agerent laboraverunt (H). Et ita per studium minus utile retrahitur à studio, quod ei ex necessitate incumbit, sicut de Ecclesiasticis dicitur. Sacerdotes dimissis Evangeliiis, & Prophetis, videmus comedias legere, & amatoria Bucolicorum versuum verba cantare (I). Curiosus quoque dicitur Minister in quantum studet addiscere ab eo, à quo non licet. Nescio an Philosophi impedirentur à fide vitio curiositatis in percunctandis demonibus (K). Sicut etiam vitiosus est Minister quando appetit cognoscere veritatem circa creaturas, non referendo ad cognitionem Dei. In consideratione creaturarum non est vana, & peritura curiositas exercenda, sed gradus ad immortalia, & semper permanentia faciendus (L). Unde Minister non debet studere ad cognoscendam veritatem supra facultatem proprii ingenii, quia per hoc de facili in errores labitur. Altiora te ne quaesieris, & fortiora te ne scrutatus fueris, & in pluribus operibus ejus ne fueris curiosus. Multos enim supplantavit suspicio eorum, & in vanitate detinuit sensus eorum (M). Et idem

F August. 1. de morib. Eccl. c. 21. tom. 1.
G 1. Corint. 8.

H Jeremiae 9.

I Hieron. ad Damaf. de filio prodigo tom 4.

K Aug. de ver. Rel. cap. 4. tom. 1.

L Aug. ibidem cap. 29.

M Eccles. 3.

- Minister debet à Deo petere abundantiam cognitionis veri . Quia *Omnia sapientia à Domino Deo est (N)* . Ipse dedit mihi horum quae sunt scientiam veram , ut sciam dispositionem orbis terrarum , & virtutes elementorum (O) . Et per hoc Minister assimilatur Deo , qui veritatem agnoscit . *Omnia nuda , & aperta sunt oculis ejus (P)* . Quia *Deus scientiarum Dominus est (Q)* . Laudabile in Ministro est Philosophiae studium propter veritatem quam Philosophi perceperunt Deo revelante . *Qui de mensa , & vino Regis noluerunt comedere , ne polluantur : si sapientiam , atque doctrinam Babyloniorum scirent esse peccatum , numquam acquiescerent discere , quod non licebat (R)* . Si qua vera Philosophi dixerunt , ab eis sunt tamquam ab injustis possessoribus in usum nostrum vendicanda (S) . Sed quia quidam Philosophi abutuntur ad impugnationem fidei , ideo Ministris dicitur . *Videte , ne quis vos decipiat per Philosophiam , & inanem scientiam secundum traditionem hominum , & non secundum Christum (T)* . *Aliqui Philosophi divinis non sanctè contra divina utuntur , per sapientiam Dei tentantes expellere divinam venerationem (V)* . Et ita studium in Ministro circa sensibilia cognoscenda inutile est , si non ordinetur ad aliquid utile , aut potius avertat ipsum ab aliqua utili consideratione . *Canem currentem post leporem jam non specto , cum in circè fit . At verò in agro si casu transeam , avertit me fortassis ab aliqua magna cogitatione , atque ad se*
- N Eccles. 1.
- O Sapient. 7.
- P Hæbr. 4.
- Q 1. Reg. 2.
- R Hieron. sup. Daniel. 1. tom. 5.
- S Augu. 1. 2. de Doctr. Chr. c. 40. tom. 3.
- T Colofs. 2.
- V Dionys. Ep. ad Polycarpum.

se convertit illa venatio . Et nisi jam mihi demonstrata infirmitate mea , citò admoneas ; vanus hebesco (x) . Est etiam curiositas si studium Ministri circa sensibilia cognoscenda ad finem noxium referatur . Concupiscentia oculorum reddit homines curiosos (y) . Concupiscentia oculorum est non solum in discendis magicis artibus , sed etiam in contemplandis spectaculis , & in dignoscendis , & carpendis vitiis proximorum , quæ sunt quedam particularia sensibilia (z) . Undè in Ministro curioso circa delectationem cognitionis omnium sensuum est curiositas , quæ dicitur concupiscentia oculorum , quia in sensibus oculi principales sunt ad cognoscendum . Ex hoc evidentius discernitur , quid voluptatis , quid curiositatis agatur per sensus , quod voluptas pulchra , suavis , canora , sapida , lenia sectatur . Curiositas autem etiam his contraria tentandi causa , non ad subeundam molestiam , sed experiendi , noscendique libidinem (A) . Inspectio ludorum etiam curiositas dicitur . Quodam pugnae casu cum clamor ingens totius populi vehementer Alipium pulsasset curiositate victus aperuit oculos (B) . Sed inspectio ludorum , & spectaculorum vitiosa redditur Ministro in quantum per hoc fit pronus ad vitia vel lasciviæ , vel crudelitatis per ea , quæ ibi repræsentantur . Adulteros , & inverecundos constituunt tales inspectiones (C) . Laudabile est in Ministro prospicere facta aliorum , ut ex bonis operibus provocetur ad melius , vel ad utilitatem vitiosi , ut corrigatur .

X Augu. l.ro.
Confels cap.
35. to. 1.

Y August. l. de
ver. Relig. c.
38. tom. 1.

Z Beda super
1. Joân. omne
quod est
in Mundo.

A Augu. l.ro.
confels. cap.
31. to. 1.

B August. l. 6.
Confels. ca.
8. tom. 1.

C Chrysof.
homil. 4. in
Matth. to. 2.

- tur. *Considerate vos invicem in provocationem caritatis, & bonorum operum* (D). Sed quod prospiciat vitia proximorum ad despiciendum, vel detrahendum, vel inutiliter inquietandum vitiosum est. *Ne insidieris, & queras impietatem in domo Justi, neque vastes requiem ejus* (E).
- D Hæbreo. 10.
- E Prover. 24.

- Cum exteriores Ministri actiones, & motus sint per rationem ordinabiles, oportet aliquam circa illos habere virtutem: *Hoc est pulchritudinem vivendi tenere, convenientia cuique sexui, & personæ reddere. Hic ordo gestorum optimus, hic ornatus ad omnem actionem accommodus* (F). Quia in Ministro compositio exteriorum motuum pertinet ad decorem honestatis: *Sicut molliculum, & infractum, aut vocis sonum, aut gestum corporis non probo, ita neque agrestem, aut rusticum. Naturam imitemur, effigies ejus, formula disciplinæ, forma honestatis est* (G). Undè motus exteriores in Ministro sunt quædam signa dispositionis interioris: *Amictus corporis, & risus dentium, & ingressus hominis enuntiant de illo* (H). *Habitus mentis in corporis statu cernitur, & quod vox quædam animi est corporis motus* (I). Et omnis virtus Ministri debet pertinere ad spirituales animæ decorem: *Omnis gloria ejus filia Regis ab intus* (K). *Idest in conscientia* (L). Quapropter vituperatur in Ministro, quod fictione quadam in exterioribus motibus utatur, ut non convenient interiori dispositioni: *Est gressus probabilis, in quo sit species auctori-*
- F Ambros. 1. de offic. c. 19. tom. 1.
- G Ambros. ibid.
- H Eccles. 19.
- I Ambros. 1. de offic. c. 18. tom. 1.
- K Pf. 44.
- L Gloss. Aug. ibid. tom. 8.

ritatis, gravitatisque pondus, tranquillitatis vestigium, ita tamen si studium desit, atque affectatio, sed motus sit purus, ac simplex (M). Unde in talibus motibus exterioribus tale studium debet adhibere Minister, ut si quid in eis inordinatum est, corrigatur: *Ars desit, non desit correctio* (N). Circa ludos, & jocos, qui nonnunquam ad animi solatium utiles sunt Ministro virtus Eutrapeliæ versatur: *Volo tandem tibi parcas. Nam sapientem decet interdum remittere aciem rebus agendis intentam* (O). Sed Minister attendat, ne totaliter gravitas animi resolvatur: *Caveamus ne dum relaxare animum volumus, solvamus omnem harmoniam, quasi concentum quendam bonorum operum* (P). Debet tamen Minister excludere jocos à doctrina sacra: *Vae vobis, qui ridetis, quia flebitis, ait Dominus. Non solum ergo profusos, sed etiam omnes jocos declinandos arbitror* (Q). *Licet interdum honesta joca, & suavia sint, tamen ab Ecclesiastica abhorrent regula, quoniam in scripturis sacris non reperimus ea, quemadmodum usurpare possimus* (R). Doctrina enim sacra maximis rebus intendit: *Audite quoniam de rebus magnis locutura sum* (S). Igitur Ministro non licet uti inordinatè ludis, quia sic *Non dat Deus ludere, sed Diabolus. Audi quid aliquando ludentes passi sunt. Sedit populus manducare, & bibere, & surrexerunt ludere* (T). Et ita de Ministris, qui finem in delectatione ludi constituunt, dicitur: *Æstimaverunt esse*

M Ambros. l. 1.
1 de offic. c.
58. tom. 1.

N Ambros.
ibid c. 18.

O August. l. 2.
MUSICÆ c.
ult. tom. 1.

P Ambros. l. 1.
de offic. c.
20. tom. 1.

Q Ambros.
ibid. c. 23.

R Ambros.
ibid.

S Prov. 8.

T Chrysof.
homil. 6. in
Matth. to-
mo 2.

- V Sap. 15. *esse ludum vitam nostram* (V). Excessus etiam Ministri in ludicris, & jocosis semper peccatum est: *Risus dolori miscabitur, & extrema gaudii luctus occupat* (X). Et ita Minister, qui superflue sua in ludicris, & jocosis consumit, vel etiam sustentat illos histriones, qui illicitis ludis utuntur, peccat: *Donare res suas histrionibus, vitium est immane, non virtus: nisi forte aliquis histrio esset in extrema necessitate, in qua esset ei subveniendum* (Y). *Pasce fame morientem: Quisquis enim pascendo hominem servare poteris, si non paveris, occidisti* (Z). Ministro etiam poenitenti ludus interdicitur pro peccatis, quia luctus indicitur ei: *Cobibeat se à ludis, & à spectaculis seculi, qui perfectam vult consequi remissionis gratiam* (A). Nec Ministro tempore luctus congruit ludus: *Non sedi in consilio ludentium. Solus sedebam, quoniam amaritudine replesti me* (B). Sicuti nec ipsi unquam potest congruere ludus superfluus: *Nunquam cum ludentibus miscui me, neque cum his, qui in levitate sensus ambulant, participem me prabui* (C). Minister etiam circa exteriorem ornatum potest habere virtutem, & vitium: *Decor corporis non sit affectatus, sed naturalis, simplex, neglectus magis, quam expetitus, non pretiosus, & albensibus adjunctus vestimentis, sed communibus: ut honestati, vel necessitati nihil desit, nihil accedat nitore* (D). Potest minister esse immoderatus in exterioribus rebus per comparisonem ad consuetudinem hominum, cum
- Y Aug. tract. 100. in Joan. tom. 9.
- Z Ambros. 1. de offic. & refertur distin. 86. c. Pasce.
- A Aug. de ver. & fal. poenit. c. 15. tom. 4.
- B Jerem. 15.
- C Tobie 3.
- D Ambros. 1. de offic. c. 18. tom. 1.

cum quibus vivit: *Quæ contrà mores hominum sunt flagitia, pro morum diversitate vitanda sunt, ut pactum inter se Civitatis, aut gentis consuetudine, vel lege firmatum, nullius civis, aut peregrini libidine violetur. Turpis enim omnis pars est suo universo non congruens* (E). Potest etiam Minister in usu rerum exteriorum esse immoderatus ex affectu inordinato, quod nimis scilicet libidinosè talibus utatur, quod vitiosum est: *In usu rerum abesse oportet libidinem, quæ non solum ipsa eorum inter quos vivit consuetudine nequiter abutitur, sed etiam sæpè fines ejus egressa, fœditatem suam, quæ inter claustra morum solemnium latitabat, flagitiosissima eruptione manifestat* (F). Vitium quoque est in Ministro ex superfluo vestium cultu gloriam hominis quærere: *Sunt nonnulli, qui cultum subtilium, pretiosarumque vestium non putant esse peccatum: quod videlicet si culpa non esset, nequam sermo Dei, tam vigilanter exprimeret, quod dives, qui torquebatur apud inferos, bysso, & purpura indutus fuisset. Nemo quippe vestimenta pretiosa, scilicet excedentia proprium statum, nisi ad inanem gloriam querit* (G). Ad mollietiam etiam pertinet, quod Minister trahat vestimentum per terram, ut non laborèt elevando ipsum, aut etiam vitium est, si defectum exterioris cultus ad gloriam ordinat: *Non in solo rerum corporearum nitore, atque pompa, sed etiam in ipsis sordibus lutesis esse posse jactantiam, & periculosorem,*

E Aug. 1.2.
confess. c. 8.
tom. 1

F Aug. 1.3. de
doct. Christ.
c. 12. tom. 3.

G Grego. ho.
mil. 40.

- H Aug. de ferm. Dom. in monte c. 19. tom. 4. *quo sub nomine seruitutis Dei decipit (H). Undè Quisquis sic utitur exterioribus rebus, ut metas consuetudinis bonorum, inter quos versatur, excedat: aut aliquid significat, aut flagitiosus est: dum scilicet propter delicias, aut ostentationem talibus utitur (I). Si autem Minister hoc faciat propter moderationem carnis, vel humiliationem spiritus ad virtutem temperantiæ ejus spectabit: Quisquis restrictius rebus prætereuntibus utitur, quàm se habent mores eorum, cum quibus vivit, aut temperatus, aut superstitiosus est (K). Quia vilibus vestimentis uti præcipuè competit illis, qui verbo, & exemplo alios ad pœnitentiam hortantur: Qui pœnitentiam prædicat, habitum pœnitentiæ præterdit (L).*
- I Augu. l. 2. de doct. Chrill. c. 12. tom. 3.
- K Aug. l. 3. de doct. Ch rist. c. 12. tom. 3.
- L Gloss. super illud Matt. 3. Ipse autè Joannes habebat vestimentum.
- M Rom. 9. *Minister ad usque modo dicta rectè agenda debet adjuvari à Deo, quia non habet posse velle, & facere bonum sine gratia: Non est volentis, neque currentis, sed misereantis Dei (M). Sine gratia nullum prorsus sivè cogitando, sivè volendo, & amando, sivè agendo faciunt homines bonum. Non solum ut monstrante ipsa quid faciendum sit, sciant: verum etiam ut præstante ipsa, faciant cum dilectione quod sciunt (N). Confitemur sic nostrum liberum esse arbitrium, ut dicamus nos semper indigere Dei auxilio (O). Sine me nihil potestis facere (P). Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum (Q). Undè incessanter Minister postulet à Deo, quia Deus dat spiritum bonum petentibus se (R). Quisquis negat*
- N Augu. l. de corr. & gr. c. 2. tom. 7.
- O Hieron. ad Damasû to. 2.
- P Joan. 15.
- Q Joan. 6.
- R Matth. 7.

gat nos orare debere ne intremus in tentationem, negat autem hoc, quod contendit ad non peccandum gratiæ Dei adiutorium non esse homini necessarium, sed sola lege accepta humanam sufficere voluntatem ab auribus omnium removendum, & ore omnium anathematizandum esse non dubito (s). Sicut oculus corporis plenissimè sanus, nisi candore lucis adjutus non potest cernere, sic & homo perfectissimè etiam justificatus, nisi æterna luce justitiæ divinitus adjuvetur rectè non potest vivere (r). Et ideò gratia est quædam lux animæ Ministri: Prævaricatorem legis divinæ lux deserit veritatis, qua desertus utique fit cæcus (v). Quapropter Deus etiam per gratiam vivificat animam Ministri: Ipse est vita tua (x). Quia Prædestinavit nos in adoptionem filiorum in laudem gloriæ gratiæ suæ (y). Et ideò gratia Dei Est nitor Animæ sanctum concilians anorem (z). Per lumen etiam gratiæ Minister participat divinam naturam: Maxima, & pretiosa vobis promissa donavit, ut per hoc efficiamini divinæ consortes naturæ (A). Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino, ut filii lucis ambulate (B). Quia gratificavit nos in dilecto filio suo (C). Propter quod Cooperando Deus in nobis perficit, quod operando incepit: quia ipse ut velimus, operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens (D). Prævenit, ut sanemur, subsequitur, ut sanati vegetemur, prævenit, ut vocemur, subsequitur ut glorificemur (E). Gratia, & cha-

C C 2 ri-

- S Aug. l.de perf. Justitiæ tom. 7. in fine.
- T Augu. l. de nat. & gr. tom. 7. c. 26.
- V Aug. ibid. c. 22.
- X Deuter. 30.
- Y Ephes. 5.
- Z Augu. in pl. 103.
- A 2. Petri 1.
- B Ephes. 5.
- C Ephes. 1.
- D Augu. l. de grat. & lib. arb. c. 17. to. 7.
- E Augu. l. de nat. & grat. c. 32. tom. 7.

F Joan. I.
G Pl. 33.

H Hebr. 4.

ritas per Jesum Christum facta est (F). Gratiam, & gloriam dabit Dominus (G). Si ad eam cum fiducia ad thronum gratiae, ut misericordiam consequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno (H).

IN:



INDEX RERUM NOTABILIUM.

A.

- A**ffinitas etiam fit respectu regni Dei. fol. 8. lit. T.
Acceptio personarum distributio iustitia adversatur. fol. 89. lit. I.
Acceptio personarum in spiritualibus, & in judiciis vitanda. fol. 99. lit. R., & A.
Accusare tenemur crimen, quod vertit in damnum Communitatis; fol. 107. lit. S.
Accusatore deficiente iudex non iudicat.
Accusatus in iudicio, & interrogatus non potest negare veritatem absque laicali crimine.
Adorationis Dei Ecclesia locus ob decentiam. fol. 128. lit. T.
Adulatio magis imenda, quam vituperatio. fol. 52. lit. F.
Adulatio est laudare in eo, in quo quis non est laudandus. fol. 154. lit. T.
Adulatio, & detractio peccata contra dilectionem proximi. fol. 155. lit. H. I. & K.
Adulatores loquuntur falsum testimonium. fol. 35. lit. F.
Adulteri, & fornicatores aequo peccant. fol. 51. lit. A.
Adulteri proles vilis. fol. 31. lit. H.
Adulteri suam uxorem, suam uxorem privantur honore. fol. 31. lit. I.
Advocati qualiter causas defendere debent. fol. 111. lit. A. & B.
Affabilitas est alios tristis non reddere, sed consolationem tristibus dare. fol. 153. lit. L. & O.
Af-

I N D E X

- Afflictiones Deo homines jungunt.* fol. 8. lit. T.
Ambitio, & appetitus gloria vana omnino vitandus. fol. 162. lit. V. & X.
Amor proximi propter solam utilitatem non est verus amor. fol. 11. lit. H.
Amoris proximi ordo. fol. 12. lit. I.
Amoris Dei in Ministro quales sint multi modi. fol. 62. lit. B. usq. ad L.
Amoris proximi cur rationabilis. fol. 64. lit. N. usq. ad X.
Artes notorie observantibus non utendum. fol. 136. lit. T.
Aspectus curiosi, & periculosi vitandi. fol. 49. lit. I.
Assumptio nominis Dei in falsitate injuriat Deum. fol. 17. lit. F.
Astutia differt à prudentia in Ministro. fol. 70. lit. T.
Avaritia turpe vitium, & quomodo admittatur. fol. 157. lit. G. H. & L.
Audacia moderatione carens fugienda, ratione moderata habenda. fol. 160. lit. E. & F.
Auxilio Dei se committere quando fit tentare Deum. fol. 139. lit. M. & N.

B.

- B**enefaciendum conjunctis magis. fol. 84. lit. X.
Benefaciendum peccatori ad sustentationem Natura, non ad contentum culpa. fol. 84. lit. S.
Benefactores, & majores venerandi. fol. 76. lit. X.
Boni pro reus plebi non debent, & si secretio reorum fieri non potest parcendum multitudini. fol. 148. lit. A.
Bonus quis dicatur? fol. 159. lit. M.

C.

- C**antus in Ecclesia non ad delectationem, sed ad excitandam devotionem. fol. 151. lit. D.
Carcerare licet secundum ordinem justitiae. fol. 103. lit. E.
Carnis, & spiritus continua praemia sunt. fol. 39. lit. P.
Castitas quomodo servanda. fol. 182. lit. A. B. & C.
Charitas docet omnia necessaria ad salutem. fol. 5.
Charitas, & cupiditas dissident. fol. 38. lit. R.
Ciprianus, quae requiratur in Rege, & Ministro bene. fol. 65. lit. E.
Claudicat qui Deo, & Mammona servit. fol. 7. lit. O.
Clementia propria Ministri. fol. 92. lit. Q.
Cleri amor debet esse in Ministro, & cur? fol. 64. lit. Z.
Cō.

RERUM NOTABILIUM.

- Cogitationes vitandæ ad fugiendam concubiscentiam. fol. 39. lit. H.
 Cogitationis pravae pravi effectus. fol. 7. lit. O.
 Cogitationum bonarum, aut malarum effectus. fol. 4. lit. N.
 Compati peccantibus iubemur. fol. 83. lit. F.
 Compositio exterierum motuum pertinet ad decorem honestatis. fol. 193. lit. F.
 Concupiscentia corrumpit ordinem rationis. folia. lit. Q.
 Concupiscentia rei alienæ fugienda. fol. 37. lit. E.
 Concupiscentia nunquam satiatur, quia cor hominis factum ad recipiendum. fol. 37. lit. I.
 Condemnatus iniuste potest se defendere, & ab alio liberari à morte. fol. 109. lit. G.
 Confidentes in sua sapientia errant. fol. 6. lit.
 Confidentia in homine, & in divitiis vana. fol. 38. lit. S. & T.
 Coniunctis debemus benefacere. fol. 23. lit. F.
 Conscientiæ puritas observanda. fol. 1.
 Conscientia peccantis apud Deum est accusatrix. fol. 106. lit. K.
 Consentire rebus veneris est dejicere virtutem mentis. fol. 183. lit. D.
 Consiliarii qui eligendi. fol. 77. lit. G. & O.
 Consiliarii aon sint mali, fatui, juvenes. fol. 76. lit. B. C. & D.
 Consiliarius ante omnes Deus. fol. 76. lit. Q.
 Consiliis aliorum se immiscere turpe. fol. 1.
 Consilio utendum Ministro. fol. 75. lit. I.
 Contumelia sit per verba, & facta contra aliquem. fol. 111. lit. E. & F.
 Contumelia à superbia disponitur, & reprimenda à Ministro. fol. 113. lit. T. & V.
 Contumelias debet ferre Minister, si propria, & aliorum salutis expediat. fol. 112. lit. M. & N.
 Contumelias Minister repellere potest propter bonam inferentis, vel aliorum. fol. 112. lit. O. & P.
 Cor nobilis provehitur in bonis. fol. 2. lit. I.
 Cor humanum nulla creatura impleri potest, & cupidi semper solliciti. fol. 37. lit. L.
 Corredio fraternæ quomodo faciendum. fol. 88. lit. B.
 Cultui Dei solius quor modis adversentur homines. fol. 14. lit. X.
 Cultui divino præjudicant diligentes hominem, nimia dilectione. fol. 9. lit. F.
 Cultus divinus quomodo plene observandus. fol. 120. lit. A. usq. ad G.
 Curiositas qua sit. fol. 197. lit. Z.
 Curiositas studiorum ad finem noxium fugienda. fol. 167. lit. X.

De.

D.

- D**efendere se non potest reus justè condemnatus absque crimine. fol. 109. lit. D.
- Delicia Ministro fugienda. fol. 48. lit. K.
- Deliciarum amaritudo duplex. fol. 48. lit. M.
- Derisio justì, & derisio Dei, quàm grave malum. fol. 116. lit. H. & I.
- Desperatio de Deo ultimum malorum. fol. 58. lit. P.
- DetraCTOR amat, & credit quod dicit, & recedit à cognitione veritatis. fol. 114. lit. H.
- DetraCTOR, & susurro in quibus convenians. fol. 114. lit. R. S. & T.
- DetraCTOR est aliena fama per verba denigratio. fol. 113. lit. A.
- DetraCTores, injusti judices, falsi testes pariter peccant. fol. 33. lit. K.
- DetraCTores abominandi. fol. 35. lit. A.
- DetraCTORI quomodo resistere debeat Minister. fol. 114. lit. O.
- Detrabentem audiens, cum possit resistere, ejusdem vitii reus est fol. 114. lit. M.
- Devotio est voluntas prompta ad Dei famularum. fol. 121. lit. S.
- Deus est prior pater, quàm pater. fol. 24. lit. T.
- Deus bonitatem dat Ministro petenti. fol. 44. lit. P.
- Deus misericors misericordibus. fol. 13. lit. B.
- Deus dat bona non ad solum usum alicujus, sed etiam aliorum, qui sustentari possunt eo, quod superest. fol. 86. lit. K.
- Deus colitur actibus interioribus, & exterioribus. fol. 121. lit. K. usq. ad O.
- Diabolus superseminavit legem concupiscentia in homine adversus legem nature. fol. 3. lit. P.
- Dicitur se ut plurimum continere landandum. fol. 1.
- Die Sabatbi, sive Dominica quid faciendum. fol. 20. lit. Z.
- Dies Sabatbi, aliàs Dominica cur instituta. fol. 20. lit. Z.
- Dilectio Dei, & proximi quomoddò implenda. fol. 5. lit. E.
- Dilectio inimici chara Deo in homine. fol. 12. lit. S.
- Dilectio amicorum comunis, dilectio inimicorum laudabilior. fol. 13. lit. G.
- Dilectio inimici signum dilectionis divina. fol. 13. lit. F.
- Dilectionis Domini primum præceptum explicatur. fol. 8. lit. X.
- Dilectionis Dei methodus. fol. 9. lit. L.
- Dilectionis proximi secundum præceptum explicatur. fol. 10. lit. Z.
- Dilectionis proximi ordo. fol. 11. lit. J.
- Dilectionis inimici laudes. fol. 13. lit. F.
- Dilectionis Dei methodus. fol. 17. lit. L.
- Diligens Deus pacem perfectam habet. fol. 4. lit. F.

RERUM NOTABILIUM.

- Divinatores cultum divinum offendunt.* fol. 119. lit. L.
Divinatio hominum mentes implet vanitate. fol. 133. lit. A.
Divinatio, qua fit per astra contingentium, & casualium illicita. fol. 133. lit. E.
Divitiæ honestæ quantum ordinantur ad actus virtutum. fol. 174. lit. M.

E.

- E** *Brietas cavenda, & cur grave Ministro crimen.* fol. 181. lit. P. & Q.
Educatio filiorum qualis esse debeat in parentibus. fol. 24. lit. I.
Elemosina delectabiliter danda. fol. 84. lit. Z.
Elemosina est corrigere delinquentem. fol. 35. lit. C.
Elemosina non debet fieri de illicitè acquisitis, nec ad peccatum fovendum. fol. 86. lit. M. & O.
Elemosina propinquieribus facienda. fol. 87. lit. Z.
Elemosina spiritualis, correctio fraternæ. fol. 87. lit. X.
Excessus in ludicris, & jocosis semper peccatum est. fol. 200. lit. V.
Explorator vitæ aliorum nemo esse debet. fol. 88. lit. D.

F.

- F** *Acilia sunt primò incoanda, ut ad difficiliora perveniamus.* fol. 1.
Fidei magni effectus. fol. 55. lit. B. & E.
Fides principium gratiæ, & causa vitæ æternæ. fol. 54. lit. T.
Fides lumen, & sapientiæ. fol. 55. lit. T.
Fides in Deo etiam in adversis. fol. 56. lit. E.
Filiis honorantes parentes à suis filiis honorantur. fol. 25. lit. E.
Filii ex bonis parentum laudabilem famam habent. fol. 25. lit. G.
Fornicationis mala. fol. 184. lit. S. T. & V.
Fortitudo, & virtus Deo danda, nec in prava iis utendum. fol. 10. lit. V.
Fortitudo quæ requiratur in Ministro. fol. 159. lit. D. & E.
Fur est malus princeps condendo leges ad lucrandum. fol. 32. lit. T.
Fur est committens fraudem in mercaturis. fol. 32. lit. A.
Fures sunt, qui dignitates temporales emunt. fol. 33. lit. C.
Fures sunt, qui res spirituales emunt. fol. 33. lit. D.
Furtivæ res inutiles. fol. 33. lit. G.
Furtivæ res non profunt, & parum durant. fol. 33. lit. K.
Furtum non est rem aliena accipere auctoritate Ministri. fol. 104. lit. R.

Dd

Fur.

I N D E X

Furtum non admittit in extrema necessitate constitutus furans.
fol. 105. lit. X.

G.

Gloria inanis si charitati non adversetur, non est mortale peccatum. fol. 164. lit. V.
Gloria inanis in elemosinis fugienda. fol. 165. lit. A.
Gloriam queris Deus non pro se, sed propter nos. fol. 162. lit. C.
Gloriam suam appetere potest bonus ad aliorum utilitatem. fol. 163. lit. F.
Gloriam sui referentis etiam bene facta, peccat. fol. 164. lit. Q.
Gloriari non debemus, & contrariamur divinae reverentiae gloriamdo. fol. 163. lit. M.
Gratia dat facere bonum, & illa semper à Deo petenda. fol. 202. lit. L. & Q.
Gula est excessus mensurae ciborum. fol. 178. lit. X.
Gula causa multorum criminum. fol. 178. lit. B.
Gula causat ebrietatem sensuum, & sopitionem rationis. f. 179. lit. I.
Gula parit verbositatem, verba inordinata, scurrilitatem, & immunditiam. fol. 179. lit. K. M. N. & O.

H.

Homicidii consilium, provocatio ad illud non facienda. fol. 27. lit. N.
Homicidium mandato Dei non est homicidium. fol. 27. lit. C.
Homicidium factum à Ministro juris à Deo dicitur factum. fol. 27. lit. F.
Honestas temperantiae pars suam habet spiritualem decorem. fol. 174. lit. H.
Honos propter excellentiam cur reddendus alicui. fol. 143. lit. S.
Humilis promittitur spiritualis exaltatio. fol. 191. lit. I.
Humilis semper se deficientem reputat coram Deo. fol. 189. lit. Z.
Humilitas sui à Ministro sedè consideranda. fol. 72. lit. T.
Humilitas ex se provenire debet, non ab alio. fol. 189. lit. X.
Humilitatis, & superbiae diversi effectus. fol. 72. lit. O. & T.
Humilitatis rationabilis causa. fol. 73. lit. D. usq. ad N.
Humilium regnum caelorum. fol. 46. lit. D.
Hypocritae, & simulatio opponitur veritati, & fugienda Ministro. fol. 151. lit. D. & L.

RERUM NOTABILIVM.

I.

J actantia sui quot modis fiat, & fugienda.	fol. 152. lit. P.
Jactantia contra gloriam Dei, vel in aliorum contumeliam grave crimen.	fol. 152. lit. T.
Idololatria est exhibitio cultus divinitatis creaturis.	fol. 131. lit. K.
Idololatriæ causa.	fol. 132. lit. P.
Jeiunia utilia ad impediendam servitutem peccati.	fol. 177. lit. M.
Jeiuniis assuescendis pueri, quamvis non teneantur.	fol. 177. lit. Q.
Imprudencia tollit gratiam, & consilium.	fol. 70. lit. I.
Incestus cur abominandus.	fol. 186. lit. G.
Inconsideratio agentium pœna.	fol. 67. lit. T. usq. ad A.
Indicia Judicem mouere non debent, & semper in meliorem partem interpretanda.	fol. 97. lit. R. T. & X.
Inebriari debemus sapientia Dei.	fol. 180. lit. V.
Inferior em superiori obedire est iustitia pars.	fol. 146. lit. C.
Iniquitatis viam faciens difficiliter resurgit cadens.	fol. 169. lit. M.
Initium etiam in spiritalibus sumendum per rivulos.	fol. 1.
Institutio probi hominis.	fol. 1.
Intellecta sunt providenda de dubiis certiorandum.	fol. r.
Intemperantia puerile peccatum.	fol. 171. lit. I.
Intemperantia, & concupiscentia vitia diminuenda.	fol. 172. lit. Q.
Intemperantia facit nos communes brutis.	fol. 112. lit. R.
Intentio ad Deum in omni opere ponenda.	fol. 17. lit. M.
Invidia pusillanimus occiditur.	fol. 91. lit. E.
Ira fugienda, & ejus effectus.	fol. 28. lit. T.
Ira impedit iustitiam, & misericordiam.	fol. 29. lit. N.
Ira, & invidia facit inconstantiam imprudens vitium.	fol. 70. lit. M.
Ira quandoque permessa.	fol. 187. lit. B.
Iracundus sui ipsius non est dominus.	fol. 29. lit. A.
Ironia veritati opponitur, nec Ministro exercenda, ne sit superbus.	fol. 153. lit. F.
Judicari debet secundum leges scriptas.	fol. 98. lit. A.
Juramenta non frequentanda.	fol. 130. lit. Q.
Juramentum non nisi in necessitate dandum.	fol. 18. lit. O.
Juramentum ferri non debet nec in falso, nec in inutili, nec in injustitia.	fol. 18. lit. T.
Jurare non debemus absque necessitate, & tunc in iudicio, iustitia, & veritate.	fol. 129. lit. O.
Jurans falsam ignorantiam locat in Deo.	fol. 17. lit. I.
Judicium temerarium quale.	fol. 96. lit. M.

I N D E X

Judicium fieri debet secundum allegata, & probata. fol. 105. lit. C.
& D.

Justitia rectificat operationes Ministri.

fol. 95. lit. A.

Justus non est, qui ex timore non peccat.

fol. 4. lit. T.

L.

Laudare Deum semper debemus, & per ejus laudationem re-
trahimur à malis. fol. 130. lit. P & Z.

Laus mundana, gratia, & gloria contemnenda. fol. 49. lit. C.

Lex salutis quotuplex.

fol. 3.

*Lex naturæ est lumen intellectus insitum nobis à Deo, per quod
cognoscimus quid agendum, quid vitandum.* fol. 3. lit. O.

Lex Christi lex amoris liberos faciens.

fol. 4. lit. V.

Liberalitas est dispensare superflua.

fol. 155. lit. T.

Liberalitas non est per mala effundere.

fol. 156. lit. V.

Loquacitas abominanda.

fol. 1.

Loquacitas à Ministro vitanda.

fol. 67 lit. M.

*Ludi, & joci ad animi solatium utiles, nisi totaliter gravitas ani-
mi resolvatur.* fol. 199. lit. N. & O.

Ludicrorum, & spectaculorum inspectio que damna inferat. fol. 197.
lit. B.

Ludus, colloquium mulierum, cantus abhorrendi. fol. 49. lit. V.

Luxuriosus agens injuriam facit Deo, qui dominus est corporis. fol.
183. lit. L.

Luxuriosus impeditam habet intelligentiam, & consilium. fol. 184.
lit. Q.

M.

Magnanimitas est contemnere alios, cum desciunt à donis
Dei. fol. 161 lit. H.

Magnanimitas est magna facere in ordine ad honorem Dei. fol. 166.
lit. I.

Maledictio culpæ facienda, non creaturæ. fol. 117. lit. Q. R. & S.

Maledictio cum voluntate mali lethale peccatum. fol. 117. lit. Z.

Malis inniti non debet Minister. fol. 75. lit. D.

Mansuetudo in homine Christum imitatur. fol. 187. lit. T.

Meditatio fons devotionis, & ejus boni effectus. fol. 122. lit. V. usq.
ad E.

Mendacium facit Ministrum opprobrium hominum. fol. 47 lit. V.

*Mendacium opponitur veritati, & cavendum ab eo, præcipue per-
nicioso.* fol. 150. lit. Q. & S.

Men

RERUM NOTABILIUM.

- Mendacium etiam jocofum, & officiofum non sine culpa.* fol.151.
lit. C.
- Mendax occidit animam fuam.* fol.36.
- Mentientium plures fpecies.* fol.36.lit.Z.
- Mentiri in bis, qua fidei funt indignum.* fol.36.lit.T.
- Mens fine munditia Deo applicari non pofeft.* fol.121.lit.R.
- Minifter calleat legem divinam.* fol.43.lit.C.
- Minifter fecum babeat fapientes, quorum doctrina proficiat.* fol.44.
lit. F.
- Minifter nifi fit bonus, vana fapientia ejus.* fol.44.lit.L.
- Minifter plus debet amari, quam timeri.* fol.46.lit.F.
- Minifter non fit mendax.* fol.46.lit.P.
- Minifter, qui infideliter agit, fidem Deo non fervat.* fol.47.lit.X.
- Minifter contentus fuis rebus verè dives.* fol.48.lit.I.
- Minifter inordinatè volens ascendere facit injuriam Deo.* fol.61.
lit. N.
- Minifter debet effe fapiens, liberalis, & cur.* fol.62.lit.O.& T.
- Minifter amat Deum, qui libenter pro eo patitur, & amat loca
fakra.* fol.62.lit.X.
- Minifter non debet voluntate pro lege uti.* fol.66.lit.N.
- Minifter debet honorare fubditos fenfatos, & fideles.* fol.66 lit.P.
- Minifter debet confiderata agere, ne illi immineat mors.* fol.67.
lit. R.
- Minifter confideret an liceat, an expediat, an deceat quod factu-
rus eft.* fol.68.lit.N.
- Minifter iuftitiam, quam debet gratis facere, facit munere acco-
pro, à Deo iudicabitur.* fol.78 lit.B.
- Minifter, qui rapit, occidit proximum fuum.* fol.79.lit.L.
- Minifter non iudicat raptorem fibi non fubjectum.* fol.105.lit.B.
- Minifterii pondus quam grave, & cur.* fol.42.lit.I.
- Minifteri non tam corpuf curent, quam anima refectiorem.* fol.44.
lit. E.
- Minifteri iudicantur à Deo pro fe, & aliis.* fol.61.lit.K.
- Minifro difficile cavere à peccato.* fol.41.lit.E.
- Minifro neceffaria fapientia.* fol.42.lit.P.
- Minifro nihil domini fui fe bono* fol.45.lit.R.
- Minifro vanitas contemnenda.* fol.47 lit.T.
- Minifro maxime timendus Deus, & divina iuftitia.* fol.61.lit.G.
- Minifro rapienti, qua minetur Deus.* fol.80.lit.Q.
- Minifro tantum licet, non privatis perfonis peccantes occidere.*
fol.101.lit.M
- Minifrorum rapientium pana danda à Deo* fol.81.lit.D.199.ad K.
- Miniftrum hofes invifibiles maxime perfequuntur.* fol.41.lit.A.
- Miniftrum fubditi intendunt pervertere per obfequium, aut perfe-
quendo.* fol.41.lit.B.

I N D E X

- Ministrum sapientia liberat ab omni periculo.* fol. 43. lit. T.
Ministrum plus debet magnitudo oneris humiliare, quam elevare. fol. 46. lit. I.
Misericordia pauperibus, defenso imbecilibus à Ministro debetur. fol. 53. lit. T.
Misericordia Ministri gratior populo. fol. 54. lit. G.
Misericordia est subvenire defectibus aliorum. fol. 83. lit. L.
Misericordia facit nos similes Deo. fol. 83. lit. P.
Mollis, qui non sustinet labores, nec quod voluptatem minuit. fol. 160. lit. N.
Mortis memoria quàm utilis. fol. 74. lit. V.
Motus exteriores convenire debent exteriori dispositioni. fol. 193. lit. L.
Mulier mechando, qua abominanda admittat. fol. 30. lit. Q.
Mundi dilectio in prosperitate, in adverfitate defectio. fol. 50. lit. N.
Murcus proditor ejus osculum fraudulentum. fol. 50. lit. E.
Munerum acceptio cavenda Ministro. fol. 77. lit. P.
Munus acceptum reddit mutuum, servum, & inclinatur ad iniquitatem. fol. 78. lit. T. & T.

N.

- N***egligentia Ministri prudentia opponitur.* fol. 70. lit. N.
Nobilis sanguine, ignobilis mente detestandus. fol. 2.
Nobilis non est quem Deus reputat vilem. fol. 2. lit. G.
Nobilis non est habens nobilitatem sanguinis cum ignobilitate mortis. fol. 2. lit. H.
Nobilis non est, qui sui est servus ventris. fol. 2. lit. H.
Nobilis parva despiciat, magna appetit. fol. 3. lit. M.
Nobilitas sanguinis nullum debet elevare. fol. 1.
Nobilitatis malum superbia. fol. 2.

O.

- O***bedientia in Ministro laudanda, & precipue qua Deo datur.* fol. 146. lit. G. & N.
Obedire Ministri Superioribus, filiis, & servi parentibus, & dominis. fol. 145. lit. Q. & T.
Observantia, & honor debetur personis in dignitate constitutis. fol. 142. lit. O.
Observantia vana in nominibus ignotis, & scripturis collo suspensa. fol. 138. lit. F.
Observantia vana in his, qua quandoque ex verbis sacris haberi possunt. fol. 138. lit. G. & H.
Ora.

RERUM NOTABILIVM.

- Observationes vana pertinent ad pacta significationum cum demonis inita.* fol. 137. lit. B.
Observationes, quibus utuntur ad notitiam eventuum illicita. fol. 137. lit. D.
Observatores legis Christi in bona caelestia introducuntur. fol. 54. lit. T.
Occasiones fugienda ad concupiscentiam vitandam. fol. 38. lit. F.
Occidere perniciosos comunitati licet Ministro. fol. 100. lit. F.
Occiso non imputatur operam danti rei licita, si casu servatur. fol. 102. lit. S.
Opera bona probare ipsam, & velle, ut probentur, non indecens. fol. 162. lit. T. & Z.
Opera Ministri consideranda, quia distincti examinabuntur à Deo. fol. 68. lit. H.
Orare etiam debemus pro aliis ex ebaritate. fol. 124. lit. H.
Oratio aliquando non impetrat ex impedimento, pro quo oratur. fol. 125. lit. K.
Oratio etiam pro inimicis facienda. fol. 125. lit. T.
Oratio comunis vocalis, singularis potest esse mentalis. fol. 127. lit. B.
Oratio peccatoris ad vindictam à Deo auditur. fol. 127. lit. K.
Oratione petendum ut Deo uniamur. fol. 123. lit. I.
Oratione perfectus, & qua petenda. fol. 123. lit. N. & R.

P.

- P**arentibus nutrimentum, honorem debemus. fol. 23. lit. H.
 Parentibus obediendum, quia nos nutritorum, erudierunt. fol. 24. lit. Q.
 Parentibus in peccatis non est obediendum. fol. 24. lit. R.
 Pater filio multam potestatem non debet largiri. fol. 25. lit. C.
 Patientia virtus in sustinendo mala, radix virtutum, nec habetur ab ipso gratia. fol. 167. lit. P. T. & X.
 Patientia divina non abutendum. fol. 168. lit. F. & G.
 Patientia non repugnat in malos insilire. fol. 168. lit. C.
 Patres dicuntur ~~apostoli~~ Sancti viri, Praelati, Principes. fol. 26. lit. K. & P.
 Pauperes oppressi, & spoliati Judices erunt. fol. 81. lit. A.
 Peccato alterius quando alter puniatur. fol. 149. lit. G. & H.
 Perjurii grave crimen. fol. 141. lit. A. & B.
 Perseverantia virtus à Dei auxilio datur. fol. 168. lit. J. & K.
 Pena inordinatè remitti non potest à Ministro, nam expedit, ut maleficia puniantur. fol. 107. lit. N. & P.
 Pena infligenda consueta reis, nec remitti. fol. 148. lit. D. & E.
 Potestas terrena baculus arundineus. fol. 140. lit. Q.
Po.

I N D E X

- Potestas in homines multum habet periculi, nisi eam humilitas comitetur.* fol.40.lit.Z.
- Potestas Ministri multum punibilis, & frequenter nociva habenda.* fol.42.lit.M.
- Præcepta Dei levia.* fol.17.lit.X.
- Prelati præcepta reputanda præcepta Dei.* fol.145.lit.X.
- Proximus noster membrum Christi.* fol.11.lit.A.
- Prudentia regit multitudinem, & ejus varii effectus.* fol.69.lit.V.
- Prudentia est in habentibus gratiam.* fol.69.lit.T.
- Prudentiam erudiunt senes.* fol.69.lit.B.
- Puffillanimus animi parvitate retrahens se à magnis, malus, & piger.* fol.166.lit.F.

R.

- R**atio corrumpitur per concupiscentiam. fol.42.lit.R.
- Restituere debet Minister, quod injustè extulit.* fol.98.lit.D.
- Restituere debet Minister, qui aliena rapuit, & etiam qui injusta accensionis causa fuit, licet ipse non acceperit.* fol.98.lit.F.

S.

- S**acrilegia, & res sacras violare, & loca sacra attentè non debentur ab aliquo. fol.142.lit.L.
- Sacrilegium luxuriæ determinata species.* fol.186.lit.L.
- Saluti necessaria scientia rerum credendarum, scientia desiderandarum, scientia operandarum.* fol.3.
- Sapientia necessaria Ministro, & liberat eum ab omni periculo.* fol.43.lit.T.
- Sapientia ubi deest gravantur subditi.* fol.43.lit.X.
- Sapientia melior quàm vires, & vir prudens quàm fortis.* fol.43.lit.A.
- Sapientia pretiosior cunctis opibus.* fol.44.lit.E.
- Scandali variae operationes.* fol.93.lit.A.usqu.ad C.
- Sobrietas juvenibus, mulieribus, præcipuè senibus necessaria.* fol.181.lit.K.
- Sortes, quæ expectantur à Deo, licita sunt.* fol.134.lit.L.
- Sortes adhibendæ in temporalibus dignitatibus, & rerum divisione.* fol.135.lit.R.
- Sortibus non utendum in electionibus Ecclesiasticis.* fol.135.lit.P.
- Spem in alio, quam in Deo locans cultui divino adversatur.* fol.16.lit.Q.
- Speranti Deus influit bona.* fol.57.lit.A.
- Spes

RERUM NOTABILIUM;

Spes in Deo beatum efficit, nec patitur confusionem. fol. 56. lit. R. & V.

Spes securitatem, & fortitudinem dat. fol. 57. lit. T.
Spes in Deo nomina presumptuosa, & falsa vitanda. fol. 59. lit. B. & C.

Spiritus oratione iuvandus, caro jejunio extenuanda. fol. 40. lit. M.
Spolians pauperes, Deum spoliat. fol. 80. lit. V.
Studia quae appetenda sunt Ministro. fol. 195. lit. F. & G.
Studiosus debet esse Minister ad veritatem, non ut superbiat. fol. 194. lit. A. & E.

Scrupum quor injurias afficiat. fol. 185. lit. A & B.
Subditi respiciunt ministrum, an sit immaculatus. fol. 66. lit. H.
Superbia ei qui praest multum periculosa. fol. 45. lit. C.
Superbia est nimis sibi credere, p: sibi animas nihil credere. f. 165. lit. D.
Superbia deviat à Divina lege, & à Deo. fol. 191. lit. S.
Superbia quibus rationibus propelli possit. fol. 193. lit. H. & I.
Superbus Minister ab homine addiscere non dignatur. fol. 192. lit. T.
Superstitio, divinatio, idololatria abhorrenda, fol. 131. lit. G.
Sufurrones fugiendi. fol. 116. lit. A.

T.

T *Emperantia moderatio rationis.* fol. 171. lit. F.
Tentare Deum quis quando dicatur. fol. 140. lit. Q.
Testibus quomodo, & quando credendum. fol. 110. lit. S. & T.
Testimonium ferre in manifestis criminibus quilibet debet. fol. 109. lit. H.

Testium ternarius numerus perfectus. fol. 110. lit. O.
Timor quando fugiendus à Ministro. fol. 160. lit. O. & T.
Timore Dei etiam temporalia meliorantur. fol. 60. lit. X.
Timoris Dei in homine maximus effectus. fol. 59. lit. F. usq. ad P.

V.

V *Anitatis debile fundamentum.* fol. 47. lit. Z.
Vendere, & emere rem unam pro alia illicitum. fol. 118. lit. E.
Venditor tenetur dicere vitium rei venditae. fol. 118. lit. G.
Verbi divini auditi utilitas. fol. 6. lit. I.
Verecundia non est de operibus virtutis habenda, nec gloria de vitis. fol. 173. lit. Z. & C.
Veritas proponenda omni rei. fol. 52. lit. J.
Veritas agnoscenda, defendenda. fol. 52. lit. N.
Veritas celari potest, quando ejus occultatio nulli damnosa. fol. 109. lit. L.

Tr.

I N D E X

- Vestium cultu gloriam querere vitiosum.* fol.201.lit.F.
Vestium vilitas exemplo ad penitentiam invitat alios. fol.202.lit.X.
Vindicta in reos expectanda à Deo. fol.147.lit.Q.
Vindictam exercere in malos tenetur Minister. fol.147.lit.X.
Vir aquè, ac uxor machando, imò gravius peccat. fol.30.lit.T.
Virtuosus diù vivit, quamvis citò moriatur. fol.25.lit.A.
Virtutes iustitia qua snt. fol.120.lit.T.
Vituperatio mundi non timenda, nec quærenda ejus laudatio. fol.
 53.lit.R.
Vino quomodo utendum. fol.180.lit.B.C.&D.
Voluntas hominis divina subjuganda, & quomodo. fol.10.lit.P.
Voluntas tunc bona quando divina voluntati concordatur. fol.10.
 lit. O.
Voluntas concupiscentia apud Deum pro factò habetur. fol.39.lit.B.
Votum actus Religionis, per quod Deus testis vocatur. fol.129.
 lit. F.
Usura fugienda, & punienda. fol.119.lit.I.&L.
*Ujus rerum exteriorum non debet esse immoderatus, sed ad consue-
 tudinem hominum.* fol.200.lit.D.
Vultus hilaris pronis ad peccandum non ostendendus. fol.154.lit.R.

619561

ERRATA CORRIGE.

diligeres diligere
 Osee 23. Osee 13.
 Pf. 12. Pf. 72.
 Corinth. 3. 1. Corinth. 3.
 Matth. 2. Matth. 11.
 Joan. 3. 1. Joann. 3.
 1. Joann. 14. Joann. 14.
 Psalm. 137. Psalm. 106.
 Joan 21. Joann. 15.
 Isaiæ 2. Isaiæ 1.
 Sap. 2. Sap. 1.
 Aug. l. 83. 1. Aug. l. 83. q.
 Pf. 18. Pf. 58.
 Roman. 23. Roman. 13.
 Roman. 13. Matthæi 6.
 G Matth. 1. Matth. 5.
 Pf. 128. Pf. 118.
 Pf. 91. Pf. 95.
 Osee 3. Osee 2.
 Matth. 2. Matth. 11.
 Exodi 10. Exodi 20.
 Hebra. or. Hebra. or. 6.
 Pf. 39. Pf. 93.
 Matth. 1. Matth. 5.
 R Matth. 1. Matth. 5.
moriantur moriatur.

ERRATA CORRIGE.

Pf. 71. Pf. 75. Ibidem.
 Eccles. 38. Eccles. 33. pag. 21.
 Paralipo. 29. 1. Paralipo. 29. pag. 22.
 Pf. 39. Pf. 49. Ibidem.
 eruditur erudiuntur. pa. 23. v. 26.
 Galat. 1. Galat. 5. Ibidem.
recedat recedet Ibid. v. 30.
 proter propter pa. 37. v. 11.
 2. Cronth. 9. 2. Corinth. 9. pag. 62.
 Proverb. 6. Prov. 13. pag. 75.
 Lucæ 2. Lucæ 3. pag. 78.
 Greg. l. 20. Greg. l. 25. pag. 90.
 Greg. c. 3. Greg. c. 13. pag. 108.
 Rom. 3. Rom. 1. pag. 111.
 Aug. ferm. Aug. de ferm. pag. 112.
 Dom. in monte Dom. in monte
 tom. 4. c. 30. tom. 4.
 Pf. 35. Pf. 33. pag. 119.
 Pf. 28. Pf. 29. pag. 127.
 Prov. 13. Prov. 30. pag. 152.
ne formidet formidet. pa. 159. v. 2.
 Ad Petrum c. ad Petrum c.
 41. 42. pag. 175.
 Roman. 23. Roman. 13. pag. 181.
 Ephes. 5. Ephes. 1. pag. 203.

123



